

Montiserrati Bal. in cons. 85. vol. 1. Dec. in cons. 586. coll. 1. Gorad. in cons. 16. num. 8. alios citat D. Becus in cons. 18. num. 9. Rot. in cons. 18. & seq. vol. 1. men multatene quod eiusmodi consuetudo inducitur per contractus inter vivos non extenditur ad alienationes, quae sunt in testamento, vel per ultimam voluntatem, R. in cons. 108. num. 30. vol. 1. Natta in cons. 108. num. 38. Imò licentia donandi feudum non extenditur ad donationem, quae est causa mortis, Bald. in c. Imperiali, col. 5. in inde prohib. in alibi, per Feder. Soci. in cons. 19. n. 4. vol. 1. Curiam in tract. feud. p. 4. rep. a. quae 9. folio in h. 50. Paris. in cons. 18. n. 9. vol. 1. Neuma. in cons. 9. n. 4. vbi post Rom. dicit quod feiliter permittitur alienatio per contrarium, quoniam per ultimam voluntatem, Loirebi in cons. 7. n. 4. & cons. 11. n. 1. Eiusdem tamen contrarium opinionem esse veriorum, & vltimam de debitorum vitori fustibus filius restringi ad alimenta, siue per

contractum, siue per ultimam voluntatem fuerit factus, quia utraque casu subest ratio consuetudinis, siue filiorum, & dicit supra consuetudinem ex idem ratione extendi de causa ad causam, & id probat [sic] Gorad. cons. 108. Natta in cons. 108. n. 30. post hoc mot. & Fel. quos citat, & quod dicitur est de consuetudine alienandi feudum, quod non extenditur ad alienationem, quae fit per ultimam voluntatem, contrarium opinionem ponitur hanc aduersum sententiam probant, Gorad. in d. c. l. 10. & alij, quos citat, & quicquid sit in alia consuetudine, ea de qua agitur, est anomalia, tum quia inducta fuit à Bulgero Capano, nec rationem, quia annexa habet rationem, quod in aliis consuetudinibus non contingit, quod solo visu inducitur alicui ratione suffragante, & vbi eadem subest ratio, recte ducitur argumentum à contrariis, [sic] in vltimis voluntatibus, in vbi Salic. & alij, C. de leg. in l. de leg. Fufi. cantol. vbi de Fabrod. de Pla. & alij, Euerl. leg. 17. col. 1.

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS PETRI SVRDI

TITVLVS III

Alimenta debita quomodo petantur.

SUMMARIA.

1. Pater à filio, & filius à patre alimenta petere possunt.
2. Licet esse potest inter patrem & filium pro alimentis.
3. Obligari nemo potest sibi ipsi.
4. Pater & filius reputantur eadem persona.
5. Filius ipsos attendendi in alimentis, non autem patri & possessionem.
6. Officium Iudicis facere loco matris regis.
7. Officium Iudicis datur patri contra filium loco matris.
8. Ratio non est bona nisi sit generalis.
9. Ratio debet esse concludens, & necessaria in se ipsa.
10. Restitutio in integrum ut concedatur minori, respicitur causa cognitio.
11. Obligatio non datur sine contractu vel quasi de iure vel quasi.
12. Obligatio in mater alimentis.
13. Dilectum à natura per potest inter actionis, quando proceditur ex equo.
14. Alimenta debentur filio naturali quadam ratione non naturali obligatione.
15. Officium Iudicis deficientis alibi datur ab equitate.
16. Officium Iudicis descendit ab equitate non per legem.
17. Officium competeri ex mora aquitatis.
18. Officium Iudicis prosequenti in propriam obligationem non autem veram.
19. Officium Iudicis quod debetur, quasi de iure appellatur.
20. Condicio ut lege datur, quando equitas est à lege exprobat.
21. Condicio ex lege competeri, quando lex non introducta est obligationem quam substat.
22. Condicio ex lege non semper datur, sed aliquando officium Iudicis, quando lex non producit obligationem.
23. Dux nuntius viri, vel uxor propria petere alimenta, & pro maritis & focorum.
24. Cum de uno disputatur, cetera supponuntur habita.
25. Consequens quodvis, tenetur velis ante antecedens necessarium.
26. Substantia si deficiat, fructus agitur de qualitate, vel accidenti.
27. Annus peti à nepote alimentis Iudicis officio.
28. Neque peti ab uno alimentis Iudicis officio.
29. Propter quod unumquodque casu, & alibi magis.
30. Alia competeri pro alimentis uxor, & loco legitima debita patri, & filio.
31. Subrogari supra naturam eius in causa loci subrogatur.
32. Legitima petitur alimentis ex testamento, quando est relicta, vel conditio ex lege si eius est relicta.
33. Legitima supplementum petitur conditio ex lege.

- 33 *Legitima si cunctum aliquis portionem hereditatis possiderat.*
- 34 *Alto subrogata alicuius naturae filio, cui subrogatur.*
- 35 *Subrogatum sibi originale, & primordiale naturae cum cuius locum locum subrogatur.*
- 36 *Legitima succedit loco alimentorum.*
- 37 *Quomodo alimentum commensurari debet legitima, quando alimenta subrogantur loco legitima.*
- 38 *Alimenta loco legitima debita transmittuntur ad heredes.*
- 39 *Dos succedit loco legitima, quando propter illam statum excludit filium a successione.*
- 40 *Dos transmittitur ad heredes filia decedente ante nuptias, quando succedit loco legitima.*
- 41 *Dos nullam recipit gratiam, quando legitima loco succedit.*
- 42 *Legitima non petitur, quando lex generaliter excludit filium in exclusione hominis.*
- 43 *Dos non succedit loco legitima, quando statum filium simpliciter, & absolute excludit.*
- 44 *Monachis sancti Francisci non facta portio in computatione legitima, nec numeratur in ea.*
- 45 *Dos non succedit loco legitima, quando statum excludit filium simpliciter, sed mandata eam dat.*
- 46 *Dos vel illam continet iactum conditum, si nuptiae sequantur.*
- 47 *Dos non transmittitur, nec filia facit partem, quia dos statum excludit filium simpliciter, & mandata datur.*
- 48 *Compensandi animus non presumitur, quia modo legitima sit sub una qualitate, & debuit esse sub alia.*
- 49 *Compensandi animus non presumitur, quando legitima in tempore nuptiarum, & debuit esse in alio tempore.*
- 50 *Condicio adiecta uni legato, cessante reprobata in alio facto in eodem testamento.*
- 51 *Conditio ad illam uni legato, non censetur reperita in alio, quando aliud continet diversum conditum.*
- 52 *Dos non succedit loco legitima, quando statum vult datur in tempore nuptiarum.*
- 53 *Expressio, & iacti idem est iudicium.*
- 54 *Expressio cuiusmodi iacti iussu, nihil operatur.*
- 55 *Legatum datus continet iactum conditum, si nuptiae.*
- 56 *Dos succedit loco legitima, quando statum fuerit rationem de legitima, puta datur usque ad legitimam.*
- 57 *Dos succedit loco legitima, si statum exclusio firmationem quod extrinsecus concluditur.*
- 58 *Dos non succedit loco legitima, licet statum respectu antiquitatis vel eam committatur legitima.*
- 59 *Inductio ad diminutionem, non debet operari augmentum.*
- 60 *Dos congrua dicitur, quia non est minor legitima.*
- 61 *Dos succedit loco legitima, quando statum mandata filium congrui datur.*
- 62 *Legitima loco subrogatur quicquid sub nomine quare datur ex forma statum.*
- 63 *Legitima est portio cuiusmodi ab intestato debetur.*
- 64 *Dos subrogatur loco legitima, quando statum mandata quod sit iacta, & contenta, & plus non petat.*
- 65 *Dos petitur ante nuptias, & transmittitur, quando statum iacti esse iactam, & plus non petere.*
- 66 *Compensandi animus presumitur, quando datur pro omni, & non quod petere possit.*
- 67 *Clausula, quod nil ultra petat, vel quod sit contenta datur sibi data, equipollens.*
- 68 *Compensandi extrinsecus est iure primam obligationem.*
- 69 *Compensandi est filia solutio.*

- 70 *Novum transmittitur novum debitum in aliud, vel una obligacionem in aliam.*
- 71 *Novum alio habet omnia pro iure quia novata.*
- 72 *Dos quando succedit loco alimentorum, suppleri debet usque ad necessitatem alimentorum.*
- 73 *Dos succedit loco legitima, quando pater filia exclusio reliquit aliquam portionem.*
- 74 *Filia statum exclusio si a patre visibatur cum onere restituendi, datur sibi loco legitima.*
- 75 *Dos non succedit loco legitima, quando statum statum exclusio, siue data sit, siue non.*
- 76 *Alto compert pro alimentis, quando cum hereditate Principis constituitur maioratus, siue a condogentis promissum.*

QVÆSTIO I.

PARS hæc pertinet ad formam, & ordinem iudicii, inutilis autem foret omnium scientia, nisi modus innotescere, quo debita nobis alimenta, petamus, patri ergo ad filio, & contra officio iudicis alimentis, & debetur, & quæ iure peti debent, id quod textus clare explicat in l. si quis a liberis, in prin. ff. de liber agnos. vel alien. ubi notat gl. i. ver. cognoſcat, quæ allegat quoque l. fin. §. ipsum autem. C. de bon. quæ liber. & l. nec filium. C. de part. testif. & totum titulum. C. de alien. liber. idem tenent Bar. Alber. & alij in d. l. si quis a liberis, in prin. Bal. Caſtr. Salys. & Corn. in d. §. ipsum autem, & probant eadem opinio in d. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, & tenet Bar. in liberis, & manumissis, nu. 1. ff. de aliment. & cib. lega. pro hac opinione Cordub. in d. l. si quis a liberis, in prin. nu. 18. allegat Alex. & Soc. qui tamen hoc non dicunt, & videri tamen poterunt Goraz. Cur. Senior. Lanib. & Riminall. eo citati, qui hoc tenent pro eadem sententia est text. in c. cum haberet, ubi gl. Abb. & alij omnes, de eo, qui dux in vxor. illam quam poll. per adulterium, Bar. in tract. de aliment. n. 8. & ita tenent communiter scribentes, inquit Molin. in tract. de prim. Hisp. lib. 1. cap. 15. n. 70. Altat. in consil. 38. nu. 1. & ponunt DD. omnes, qui tenent patet a liberis, acque a parentibus liberis a lencis esse, quos recensui in tit. quib. & a quib. aliam, debent, & quoniam Altat. in d. consil. 38. per transnam dicat a rationem esse, quia lis esse non potest inter patrem, & filium, tamen hæc non est bona ratio, nam ex causa alimentorum datur inter patrem, & filium, ut dixi inter alimentorum, priuileg. & aliud est quære, an possit esse lis, aliud verò an detur actio, quia possum simul stare, quod datur his, sed non actio alij dicere rationem esse, quia sibi ipsi nemo [3] obligari potest, ut in l. Vranus, in prin. ff. de fideiul. pater autem, & filius [4] reputatur pro eadem persona. l. si C. de impuber. sed hæc eadem est cum prima, ergo cum ea contrit, nam & si iuris fictione eadem persona censetur, tamen inspecta veritate sunt duæ distinctæ quæ personæ, & cum agimus de alimentis, anedimus non iuris [5] dispositionem, sed factum ipsum. l. legati. ff. de c. cuiusque veritas inspicienda est, secundum quæ duplex, & separata est persona, & utraque comedenda, utraque bibenda, utraque alimentorum sustentatione eget, dicere alij, quod officio iudicis debetur nunc, quod olim manu [6] regis pater consequi poterat ad filio, quasi loco manus regis successerit, ut ponit, &

declarat Bar. in l. frater à fratre, n. 12. ff. de cont. indeb. ubi fortius dicit durare adhuc manū regis patri aduorsus filium, sed nec id satis firmum est: quandoquidē procedit solum, quod alimenta, quae patri debentur, non autē quod ea, quae pater recitatur praestare filio, cum non duret manus regis, quia filio aduersus patrem consultiur, rursus nō cadit ratio in filio emseipato, in quē pater nō habet iniectionē manus, quod si dicitur in alimentis filio debitis, nō actione, sed equiori agēdū esse remedio. l. congruentius. C. de pat. potest. & consequenter officio iudicis, nō video rationem diuersitatis, inter patrē, & filium. Præterea, quod alimentorum exactio, & ita quoad effectū, nihil minus operatur officiū iudicis quam actio, eo enim cogitur pater sicut cum actione cōuenitur, sunt etiā qui dicūt obligationē solum naturalem nasci inter patrē, & filium, cum finis est satisfactio, non tamen oritur ciuilius cuius finis est iudiciū, & cum raro detur iudiciū inter patrē, & filium, nō fuit conueniens actionē introducere, argumentū l. in his. ff. de legib. neq. etiā esset conueniēti, si sine remedio dimitteretur pater, ubi litis agēde necessitas suberat, [7] introductum fuit iudicis officiū loco actionis, ita Bal. in l. dominos, n. 6. C. quod cū eo, qui in alie. potest. Cor. in l. frater à fratre, n. 2. C. de cond. ind. sed hæc ratio destruitur non solum ex supradictis, verumetiam ex eo ad omnes rationes refertur potest. scilicet quia hæc ratio respiciet solum patrē, & filium, cum tamē multis aliis in casibus, immodò quodcumque alimenta ex sanguinis coniunctione, & charitate debentur, solum cōpetat officium iudicis, ratio [8] autem vt bona sit, generalis esse debeat omnes casus amplectens, Bar. in l. si cū exceptione, §. post annum, ff. quod met. cau. l. si in l. creditor, col. 1. ff. de op. no. nūtiat. laborat quoque alio vitio ex ratio, quia necessaria non est, nec [9] concludens, vt esse debet, glo. in l. non omnium. ff. de legib. glo. & Bar. in d. §. post annum, glo. in l. si de interpretatione. ff. de legib. ubi ait quod ratio non probat si nō est concludens, Bar. & DD. in l. si cer. pet. voluerunt alij idē non dari actionem, quia obligatio alēdi descendit à sola charitate, & sanguinis coniunctione, vt in d. l. si quis à liberis, §. vtrum, ver. & cum ex equitate. ff. de lib. agnosce. sed hæc quoque non satisiē, quia possunt simul stare, quod charitas, & sanguinis coniunctio sint causā alēdi, & quod nihilominus detur actio, item videmus, quod inter fratres, & affines datur eadem affectio, tamen nascitur actio, & datur lis inter eos, Cordub. autem in d. l. si quis à liberis, in princ. disputat de ratione, & nu. 44. vsque ad numerū 60. & demum constituit omnibus aliis subdit veram esse rationem, quia nunquam absolute ex legis dispositione alieui debentur alimenta, sed cum certis modificationibus ita, vt antequam decernantur necessaria sit discussio quædam, an sit filius, frater, soror, socer, mureus, vel aliusian sit diues, vel pauper: an habeat aliunde, ideo cum hæc cognitio à solo iudice fieri debeat, recte statutum fuit, quod solum iudicis officio petentur, qui examinetur pro sua religione, an illi eoque in casu debeantur alimenta. adducit pro hac sententia textum, quere dicit elegantem in l. quod si minor, in si de min. ubi vt minori detur restitutio in integrum multa [10] à iure considerantur, idē res ea iudicis officio expeditur. Hæc tamen ratio non est tuta, quia multis in casibus videmus causæ cognitionem requiri, quibus tamen datur actio, vt quando minor reuocatur bona sine decreto alienata, & possent adduci infinita exempla, quæ nunc omitto. Veram igitur existimo rationem esse, quia pro alimentis à lege debitis nulla datur obligatio, quia nullus contractus vel qua-

si, nullum maleficium vel quasi, intercedit, sine [11] quibus nō oritur obligatio, vt dicitur Instit. de actio. §. namque agi, deficientem autem obligatione deficit actio eius ipsi [12] est mater. l. licet. §. si de procu. & licet dicamus patrē obligari ad alimenta filij naturali ratione, non tamen intelligimus de naturali obligatione, sed de naturali ratione, id est acquiretæ quædam à natura insita, vnde argumentū quo vultur Cordub. d. l. si quis à liberis, in princ. num. 98. dum inquit debitum naturali obligatione pater possit [13] actionis lure, quando ex æquo procedendum est. l. si fideiussor, §. quædam, ubi Bar. ff. manda. Alex. in consil. 41. volum. 3. l. si in l. iurigen. §. sed tam nulla, num. 12. ff. de pact. non potest sustineri, quia alimenta non dantur ex naturali obligatione, sed naturali quædam ratione, [14] quæ communis nō solum hominibus, sed etiam brutis, vt per glo. in l. sed & si. §. consilium, ff. de petito. heret. Claud. in l. hoc iure, col. 2. §. ff. de iustit. & iu. Cagnol. qui declarat in l. cum amplius, §. si natura, num. 1. & sequ. ff. de reg. iur. & dixi in tit. quib. debeant, alimēt. Cum igitur desit omnino obligatio tam nana alij quam ciuili, non potest dari actio, vt quia non deest equitas, quæ fundat in sanguinis coniunctione, & naturali charitate suggerit alimenta esse coniunctis præstata, iustum est officium iudicis dari: vbi quicque enim æquitas suggeri si deficit actio [15] competit officium iudicis l. plant. & l. si n. ff. de petito. heret. & officium prædictum descendit ab æquitate tanquam [16] à matre. l. Quintus. §. Pomponius, ff. de alimēt. leg. signorol. in consil. 100. num. 19. in fin. & dicit Bald. in l. h. §. sed cum, num. 1. C. de her. quod officium iudicis deur ex [17] iura æquitate, So. cin. l. in consil. p. num. 3. volum. 2. Natura in consil. 334. num. 6. Rolan. in consil. num. 33. volum. 1. Ex si dicat, vt, notue illa æquitas, quæ fundatur super charitate, & affectione inducit obligationem quædam, respondet id verum esse, si intelligimus de obligatione largo modo sumpta, non si dicitur strictam officium iudicis præsupponit quædam quædam quasi obligationem, alias non daretur, sed non verū & propriam, quia tunc daretur actio, ita [18] declarat glan. l. si seruus, §. fin. ver. peti possit, ff. de ver. oblig. ubi latē agit Alex. idem vult Bar. in l. si ff. de iur. Alex. in l. 1. nu. 26. ff. de iurisd. om. iud. ubi Sapia. num. 44. l. si in §. omnium, nu. 54. Iustit. de action. ubi subdit, quod accedere idē potest fideiussor et obligati uni pro qua datur officium iudicis, & dicit l. si in §. superest, n. 24. Instit. eo. tit. quod debitum officio iudicis appellatur [19] quasi debitum, Dec. in l. si me, & Titium, numer. 5. ff. si cer. pet. Ruben. in l. non solum, §. morte, n. 496. ff. de op. no. nūtiat. Menoc. in tract. de recuper. posses. rem. vlt. n. 8. ecce ergo, quod iusta ratione denegatur actio, & cōceditur officium iudicis pro alimentis debitis ex charitate, & sanguinis affectione. Vnū tamen videtur obstat, quia cum eiusmodi æquitas sit à lege approbata, [20] videretur cōpetere conditionem ex lege. l. 1. cum ibi notat, ff. de cond. ex lege, sed respondetur conditionem ex lege dari, quando nulla subinderetur obligatio, sed lex noua eā introduxit, [21] vt dicitur d. l. 1. in casu nostro lex nulla introduxit obligationem, sed pro ea, quæ naturaliter suberat modo tamē prædicto officij iudicis statuit, & vbi etiā lex nouam obligationem introducit, non semper datur actio, sed multis in casibus officij iudicis, vt distinguēdo [22] declarat Bar. in l. leuius di. ex tollit Castren. ibi, subdens esse magis pulchra quā velle, & filius agit pro alimentis etia vxoris, vt dixi in si quis sit abet, vtror poterit agere nomine vi-

24.33] vel etiam nomine proprio vili actione pro alimentis suis, vt per Rui. conf. 144. num. 18. vol. 5.

Quæ verò dicta sunt de patre, & filio, locū habent in aui, & nepote, intelligendo tamē de paterno, vel de materno in casibus, quibus auius maternus teneatur alere, quæ intelligenda supponi debet in tota hac parte, quia cū de vno disputamus, cetera 14.34] præsupponuntur habita. 3. in extraneis. In iud. de herede. quali. & differ. & cū querimus de modo petendi alimenta, supponimus præcedere debiti. qui enim vult consequens, 15] censetur velle omne antecessis necessarium, sed ad rem mobilis, & ad legatum, ff. de procura. l. illud, ff. de acquir. her. l. 1. C. de ord. iud. l. 5. 1. ff. si vis frui pet. l. 2. in præf. ff. de quædam. testa. oper. 5. idē iuris, iustit. ex quib. cau. manu. nō lic. & frustra agere, tur de qualitate remedij ad petendum alimenta li de effect. substantia, idē l. 16] debiti alimentorum. In eccl. vll. 5. §. absentis, vbi Ang. not. ff. de pen. her. l. Pomponius, §. si vbi Aret. in prin. ff. de acquir. poss. dicit in conf. 34. num. 13. & quod aui pariter contra nepotem, ac nepoti contra auium datur pro alimentis consequenda officij iudicis, 16] Jrenet. Bar. in tract. de alim. n. 8. & vbi omnis auctoritas deficeret, ratio non deesset. diximus enim auium comprehendendi in dispositione facta de patre, immo in iustum effectū patri cui alimenta sunt magis debita solum daretur officij iudicis, aui verò remotioni, & qui nepoti coniungitur per patrem datur actio 12] contra auium multo magis. C. de sacro eccl. vbi probatur regula illa, propter quod vniuiquodque tale, & illud magis.

Similiter conclusio locum habebit in matre, quia ea procedunt quæcumque de patre affirmantur, vt dixi 12] præp. præcipue in titulo, quomodo repetitur alimenta præstita.

13] Cū verò alimenta debeantur à loco legitimæ, tunc iusticiis officio, fed iure actionis debeantur, vt dicit Ludo. Molin. in tract. de prim. Hsp. lib. 2. cap. 15. num. 17. sed ad hoc nihil allegat, sed probatur ratione, nam subrogatum spirit naturam eius in eius locum subrogatur. l. 30] ff. de iur. iur. l. si quis cau. pro legitima auium datur condicio 3] ex lege, si nō sit relicta, vt etiam actio ex testamento quando relicta est, Aug. in l. Papinianus, §. l. conditionis, n. 5. ff. de inoff. testa. Alex. in l. in quartam, col. pen. ff. ad l. Falci. & idem est in supplemento legitimæ, quod petitur ex 32] conditione ex lege gl. in l. omnimodo, & l. si quis, in prin. C. de inoff. test. quoniam sententiam multis auctoritatibus comprobauit in cōf. 148. n. 9. immo secundum aliquos pro legitimâ datur petitio hereditatis, 33] Corn. in conf. 59. in 1. dub. vol. 4. Cur. sen. Crau. & alij, quos citat Cochus in tract. de legi. in §. legitimæ est quota bonorum, n. 1. fol. mibi 21. vbi ait tres dari actiones pro legitimâ, ergo eodē modo dabitur actio pro alimentis, quando succedunt loco legitimæ, quia actio subrogata 34] assumit illius naturam cui subrogatur, l. in prætor. §. in conditionalis, & præterea, ff. de his que in fraud. cred. l. eūm post. in prin. l. quan. a. l. iō de pecul. et ann. l. iō. Fab. in §. actionum, col. 9. In iud. de actio. intelligendo tamen de natura originali, 35] & primordiali, non autem accidentali, vt declarat gl. in l. certi conditio, in prin. in gl. magna, vt ex omni causâ, si ff. si cer. pet. per text. in l. item veniunt, §. eūm prædiximus, ff. de petit. her. quæ est multum notabilis, & non habetur alibi, vt p. ff. Bar. inquit Isid. de actionum, n. 4. in fin. & num. seq. hoc tamen argumentum non videtur recte procedere, nam videmus, quod legitima succedit loco 36] alimentorum, vt §. prohibemus, in Authen. de trien. & semis, Bar. in Aut. de her. & Falci. in prin. &

tamen pro legitimâ subrogata datur actio, quæ tamen non datur pro alimentis, ergo idem videretur dicendum in casu conuerso, quando alimenta subrogantur loco legitimæ, sed responderi potest rationem diuersitatis esse, quia cū legitima à lege inducitur loco alimentorum, iustitiam est quod datur actio ex ea lege per quam introducta fuit, & à qua vis legitimæ fuit receptus, nō autem officium iudicis quod pro alimentis competeat, quæ non erant lege quilibet debita, sed naturali quædam æquitate vt dicit. ar. post. quam pro legitimâ introducta est iure ciuili actio, iustitiam fuit quod loco legitimæ recipitur, illius fortiauer naturam in omnibus, atque ita hoc inter vnum & alium casum, quia decernendo legitimam loco alimentorum lex ciuili addit naturam suam auctoritatē, ex qua inde eritur actio, omnia enim nostra facimus quibus nostram impartimur auctoritatē, & pro dicta subrogatione facit, quia vbi alimenta debentur loco legitimæ, tunc non minus 37] legittas assignatur loco alimentorum, quam in portet legitimam, vt post Dec. in conf. 180. inquit Valq. de succ. eccl. l. 3. §. 1. l. 1. n. 37. Cordeus. in l. si quis à liberis, §. si mater, n. 57. ff. de legat. dicit in de quælibet præstetur alimenta in quælibet incipit. quia verò.

Confirmatur etiam prædicta sententia ex eo quod voluit Roderic. in l. quoniam in prioribus, in 2. l. n. 12. ver. infer. etiam aliam, C. de inoff. testa. inter regni declaratio, vbi ait quod alimenta debita 38] loco legitimæ transmittuntur ad heredes contra naturam alimentorum, quæ finiunt morte, sequitur Lupus in c. per veltras, in §. n. 1. §. 24. n. 7. & seq. ff. de donat. inter vir. & vxor. Didac. in epit. de spon. par. 2. cap. 8. §. 6. n. 15. de qua tamen questione dixi in titulo quomodo tempore præstantur alimentis, quæst. l. n. 31. vbi alij contradicentes, & Roderic. loco prædicto mouetur ex vi subrogationis.

Punctus tamen consistit in cognoscendo, quando alimenta subrogentur loco legitimæ, & sanè pauci Dd. id tangunt in specie de alimentis loquendo, sed adlegendum de dote frequens est conuersionis, & bene deici potest argumentum de vno ad aliud, Ricard. Math. quem citat Cin. in l. sanctimus, num. 3. C. de nupt. dicit quod dos, vel alia prouisiō propter quam statum excludit filij 39] à successione succedit loco legitimæ, & licet Cin. ibi impugnet principalem Ricard. decisionē, tamen quādo statum nō simpliciter filij excludit, sed cum qualitate dotis, non videtur resistere illud dictum quod succedit loco legitimæ, & videtur sequi Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, n. 6. ff. de trad. & demon. & Cast. ibi num. 8. in fin. dicit quod vbi statum excludit dotem, quia excludit fundatur super dote, tunc dos loco legitimæ succedit, & subdit hanc distinctionem fæ complexu pluries de questione consultum, idem voluit Cuman. ibi, Bar. in c. 39. per totum, vbi vult quod dos ad filiam perueniat iure successionis ab intestato, & prædictam distinctionem probauit quoque Socin. conf. 75. n. 1. ver. aliquando & tertio, vol. 5. idem Socin. in conf. 228. n. 7. vol. 2. vbi ait quod concordia Castrensis placuit sibi semper, & allegat Cast. in consilia sic tenuisse, & Alexan. in consil. 179. num. 5. vol. 5. videtur etiam tenere distinctionem Cast. in loco præallegato, Paris. in consil. 73. n. 76. vbi fit tum distinctione Socini, & refert Cur. sen. arrestari de cōiun. & phres alios Ruben in l. parer filium natus, vers. quarta fit conclusio. ff. de inoff. test. vbi ait dotem succedere loco legitimæ, quando statum excludit dotem, vel dotandam, & allegat multos eiusdem sententia DD. præcipue Bal. Anchar. Cornel. & Cam-

peg hoc etiam probauit Hieron. Gabr. in consi. 11. nu. 5. volum. 1. ubi alios citat & idem probauit Anchar. Moder. famul. quæst. lib. 1. quæst. 31. numer. 3. ubi post Calstr. & alios dicit dotem loco legitimæ succedere. hanc quoque tenuit Simon de Preis in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 1. dubitatio. 5. solutio. 4. n. 13. ubi addit Dec. & Benin. & dicitur prædicti omnes, quod & si dos non debeatur regulariter [40] nisi sequo matrimonio, tamen isto casu, si succedit loco legitimæ si filia decedat ante nuptias transmittit eam ad her. des. & inferit etiam Calstr. in consi. 370. num. 1. volum. 1. quod talis dos nullum recipit grauam. [41] & reicit pactum appositum, quod filia decedente sine liberis reuertatur ad dotantem, sequitur Cuccus in tract. de legiti. in §. nec usufructu de fraudat. num. 5. fol. mihi 108. Ceph. in consi. 1. 45. n. 3. ubi tenet, quod dos succedat loco legitimæ quando statum excludit filium dotatam, & iohes quod filia facit partem in computatione legitimæ, Alcia in consi. 479. numer. 11. ubi loquitur in statuto Mantuan. Dec. in consi. 106. num. 3. ubi facit prædictam distinctionem, Bosius in tit. de publicatione, bonor. n. 2. in fin. ubi dicit hanc esse communem opinionem, Michael Craff. in tract. sentent. in tit. de legitimæ. qu. 7. numer. 4. ver. aut vero statum excludit dotatam, ubi inferit quod talis filia ampliat numerum, & implingit portiones aliorum. Burlat. in consi. 2. n. 65. volum. 1. & ratio prædictorum est, quia excludit causatur propter dotem, ex quo statum non excludit simpliciter, sed dotatam, proinde succedit loco legitimæ, quam statum noluit adimere tali filie.

Secundus est casus quando statum simpliciter nulla dotis facta mentione excludit filiam si successione propter masculos, nam tunc dos que filie datur non succedit loco legitimæ, ex quo tali filie nulla debetur legitimæ, nam quicquid fit in exclusione hominis, certum est quod generalem exclusionem [41] legis excludit etiam i legitimæ, ut declarat Dec. in cõf. 505. n. 6. ubi ait quod fortior est legis, quam hominis exclusio, idem dicit in consi. 304. col. fin. Rolan. in cõf. nu. 50. vol. 3. Cephal. in consi. 404. num. 1. D. Becius conf. 107. nu. 7. dicit in consi. 2. n. 13. & in proposito quod stante simplici & absoluta filiarum exclusionem si successione, dos [42] que inde datur a patre vel fratribus non succedat loco legitimæ post Calstr. & Curian. in d. §. Titio genero, voluit Alexand. in l. plan. §. si duobus, ff. de leg. primo, Socin. in dict. conf. 188. nu. 26. volum. 1. & alij omnes, quos supra retuli sequentes fuisse Calstr. distinctionem, sed præter eos late Rolan. qui multos alios in eandem sententiam congerit in consi. 12. num. 7. volum. 1. ubi idem inferit, quod in computatione legitimæ filiarum nulla est habenda ratio iocernarum sic vt supra excludarum, & hanc dicit esse magis communem Paris. in consi. 36. numer. 28. volum. 1. ubi quod terminet excludi non computantur, & doses non calculantur in computatione legitimæ, & istam sententiam sequuti sunt infiniti promodum Doctorum citati à Riminal. in consi. 31. n. 64. & 71. ubi dicit esse in practica receptam atque ab ea recedendum non esse, & non mirum quando quidem habetur pro mortua quando simpliciter excluditur, pro quo facit quod dicitur de filio qui ingreditur fratrum minorum religionem: is [44] enim in computatione legitimæ filiorum non facit partem, nec numeratur secundum Balin l. vlt. in princ. nu. 1. v. de iur. C. de caduc. tollen. Alex. qui communem dicit in l. plan. §. si duobus, num. septimo, ff. de leg. 1. Aret. ibi, column. 8. in fin. ver. & quia, & Imo. column. 2. circa fin. Crot. in l. re coniuncti, numer. 130. ff. de leg. 3.

Rube. Alexan. in l. si pater filium, num. 143. ff. de inoff. testam. Fabian. in authen. nouissima, numer. 22. C. eo, tit. si cuius igitur is, qui ingreditur religionem fratrum minorum, vel aliam incapacem tam in communem, quam in particulari habetur pro mortuo, & ubi agitur de calculanda legitimæ non facit numerum, ita dicendum est de eo qui à statuto est in totum excluditur nec ingredi necesse est illam controuersiam si statum possit legitimam in totum tollere, in qua tamen sunt opinionis, sed hodie illa videtur cõmunis quod possit ex causa, vt dicam aliquando.

Tertius est casus quando statum excludit quide simpliciter filiam, sed mandat eam dotari, & tunc filia non computatur in numero filiorum, & dos [45] non succedit loco legitimæ, secundum Calstr. in d. §. Titio genero, n. 8. cit. ca. si quia tunc filia non excluditur propter dotem, sed propter masculos, & dos non datur loco legitimæ, cuius statum nulla habuit rationem, & dicit Alex. in consi. 179. n. 5. volum. 1. ubi statum mandat filiam dotari, nunquam de dote iudicatur idem quod de legitimæ, quia non succedit eius loco, allegat Cim. Bart. Calstr. & alios, & non potest dos dici subrogata loco legitimæ, quia legitimæ debetur pure in die mortis patris, dos autem ordinata à statuto confertur in tempus nuptiarum, atque ita in diem incertum etiam si statum simpliciter loqueretur de dote, qui relictum dotis habet in se [46] tacitam conditionem si nuptie sequantur, l. stipulationem, & l. pronuntiendo, ff. de iure dot. idem dicit Socin. in consi. 288. n. 1. vol. 2. & in consi. 74. n. n. vol. 3. Ruin. in consi. 52. num. 6. volum. 5. Paris. in consi. 3. n. 76. vol. 3. & hanc partem dicit magis communem Bosius in tit. de publicatione, bon. n. 2. in fin. Port. Imolin. in consi. 13. numer. 14. ubi allegat Alex. Alber. Imo. Aret. Ruin. & Galuat. Hiero. Gabriel. in consi. 179. n. 4. volum. 1. Craffus d. §. legitimæ, qu. 7. numer. 4. ver. quid dicenda, ubi ait quod filia in tali casu habetur pro mortua, nec habetur in consideratione quando computatur legitimæ. hanc item partem probauit Anch. Moder. famul. quæst. lib. 1. q. 51. n. 9. to. & sequenti, ubi trahit eum distinctione Calstrensis, quia ubi statum mandat dotari, tunc legatum est conditionale, & colligit in diem nuptiarum, & subdit quod si contradicant aliqui, communis tamen opinio stat pro distinctione prædicta, hanc item tenet communis allegando Simon de Pret. d. lib. 3. interpret. 1. dub. 5. solutio. 4. nu. 14. ver. a quando statum, fol. mihi 27. & Doct. prædicti inferunt non solum quod ille filius non facit partem in computatione legitimæ, sed etiam quod dotem sibi relictam à patre non transmittunt [47] ad heredes si decedunt ante nuptias contratas, quia ea dos nullam habet conformitatem cum legitimæ, cum legitimæ pure debeatur, dos autem in tempus nuptiarum sit relictæ.

Pro qua ratione facit quod dicimus, animum compendiandi non præsumi quando debitu continet [48] vnam qualitatem, & legatum sit sub alia diuersa, secundum Corn. in consi. 92. col. 3. ver. cõsiderare, vol. 1. & dicit Socin. iun. in consi. 79. num. 70. vol. 3. quod si legatum est factum in tempus nuptiarum, & debitum erat in aliud tempus, [49] non erit præsumendus in testatore compendiandi animus; Phanuc. in tract. de dote, gl. 6. num. 94.

[50] Facit cõm. quia licet regulariter conditio ad iectam legatario censetur repetita in alio facto in eodem testamento, Bar. in l. si repetenda, l. ver. breuiter omnes, ff. de leg. 3. & in l. si pure, ff. eod. tit. Roman. in sing. 237. in princ. tamen fallit quando sequens legatum continet conditiones à primo di-

uersis

uerfas: [51] tunc enim non fit respectu alimentis, in princip. vbi Bar. ff. de ali. legat. Alexand. in con. 662. col. 1. in fiver, puto tamen. vol. 3. Dec. in con. 190. no. 3. ver. & vltimus. Rubeus in con. 64. num. 3. vol. 2. Socin. iun. in con. 18. no. 11. vol. 3. Cap. con. 156. no. 19. docet. Pedem. 32. no. 3. d. in fiver. enim qualitatibus ad testatum de [positionibus] tollit coniecturam, que alias potuisset inferre.

Et prædicta sententia multo magis obtineret si statutum mandans filiam dotari adiceret expressam conditionem doti dandæ, puta [52] quando maritabitur vel nuptus sit, vt post Caltren. & Brun. inquit Simon d. fol. 4. numero 16. ver. tertio item statutum, quod tamen nihil est, quia [53] taciti, & expressi idem est iudicium. cum quid. ff. si certum petatur. & expressio eius, quod tacite intelligitur. [54] nihil operatur. l. 3. ff. de leg. primo. & legatum pro dote continet tacitam conditionem. [55] Bartol. d. l. Titio centum §. Titio genero, numer. 3. ff. de condit. & demonst. Caltren. in con. 322. in princip. volum. 1. Corn. in con. 229. col. 1. in fin. vol. 4. Bald. Nouel. in tract. de por. 6. prius. 50. Titiaq. de retract. conuentio §. 2. glo. 1. numer. 54. Dida. de testam. cap. 7. num. 11. Roman. in con. 79. num. 15. volum. 4. ergo siue dicatur statutum dorem dandam esse, quando filia nuptus sit, siue id non exprimitur, semper illa dote metio continet conditionem, vt patet ex prædictis.

In superiorem tamen casibus, quibus dixi dorem animæ succedere loco legitimæ, intellige nisi in ipso statuto mentio aliqua fiat de legitimâ, puta, quod dicitur filie competere vtique ad legitimam: [56] tunc enim dos succedit loco legitimæ, Caltren. in con. 322. in §. dubio, n. 5. ver. verum quidquid dixerim. vol. 2. vbi ait, quod si in statuto dicitur legitimam in omnibus testamentis debere saluam esse descendenti, tunc dos subrogabitur loco legitimæ, & inferit, quod de dote erit reicienda omnia conditio, & iterum transmissio ad heredes, & loquitur in fortioribus terminis, quando scilicet extat statutum excludens filiam simpliciter, deinde verò aliud extat separatum referens legitimam. & ratio est secundum eum, quia tunc exclusio fit propter legitimam idem voluit Socin. in con. 31. in §. qua. nu. 4. vol. 1. vbi tenet dorem succedere loco legitimæ, quando statutum mandat debere contentari de dote data, nec posse molestare fratres occasione falcidis, quia cum testator falcidiam exprimat legitimæ loco, videtur dorem loco legitimæ subrogasse, sequitur Brun. in tract. de statut. exclu. formi. articulo. quæst. 4. n. 1. hanc partem probauit quoque Rubeus in con. 157. num. 17. & seq. vbi ait, si in casu non versari extra distinctionem Caltreidis supra positam, Ancharr. Moder. in d. quæst. 51. numer. 3. & 7. in 2. p. et vbi loquitur, quando testator mandat, quod filia nihil petere possit occasione legitimæ, subdedit quod maritus legitimæ iudicet, quod dos eius loco videtur subrogata, & idem placet Simoni de Prædicta interpret. dubit. 5. fol. 4. num. 17. vbi allegat Crau. & alios innuens, quod ex facili coniectura cognoscimus dorem subrogari legitimæ. nem super citatur opinio non procedunt [57] quando aliter probatur ex coniecturis, secundum Ancharr. d. quæst. 51. numer. 7. apparet igitur intentionem statuentium fuisse, quod legitimam debeatur quâdo propter dorem excludunt filiam à legitimâ, & licet legitimâ peti tunc non possit, tamen petitur dote eius loco, & hoc plurimum considerari debet, facitque ad statutum Mantuæ, disponens de successione, quod excludit filiam simpliciter, sed postea mandat

dotari, iubetque dorem nam esse minorem legitimâ, & tamen Bald. loquendo in eo ipso statuto in con. 465. volum. 3. vult, quod dos non succedat loco legitimæ, in quo Alica in con. 479. no. 13. videtur contrarium sentire.

Sed contra prædicta virget Ruin. latè in con. 152. num. 3. & sequen. volum. 5. vbi dicit, quod & si statutum mandat dorem regulari secundum legitimam [58] respectu quantitatis, non tamen per hoc inferri potest, quod velit dorem subrogari legitimæ, quia aliud est filiam vocari ad legitimam, vel legitimam illi præferri, aliud verò, quod dos non sit minor legitimâ, item statuto nullum, que fit præterita non potest dione testamentum nullum, quia fuit exclusio à legitimâ, ergo non est verum, quod dos sit loco legitimæ, nam posset contrabuiere si dos non esset relictâ, & latè prosequitur, vt per eundem addo quod illa verba statuti, ne filia aliquid petat ratione legitimæ, vel quod dos non sit minor legitimâ, tendunt ad exclusionem filie, ergo non debent operari ad transgressionem, inducunt enim ad diminutionem non debent [59] operari augmentum. Legata (nuciter, ff. de leg. 3. & quia nunc in Mantuano Senatu pendet indecisâ, si ius Dominum Iulium Frambertum, & Dominum Federicum Albericum subuisto, & non interpono meum iudicium.

Rursus in eisdem casibus, si statutum mandat filiam congruè, vel competenter dotari, eo casu dos succedit loco legitimæ, quatenus à principio sit absolutè, & simpliciter exclusio congrua [60] semin dos dicitur, quæ non est minor legitimâ, vt dicitur communiter DD. in auth. nouiss. vbi laf. in fin. C. de inofficiis testam. & in auth. res. quæ vbi laf. num. 6. not. C. ex m. de leg. Ang. Caltren. Alexan. Cur. sen. Socin. Corn. & alios citat, & sequitur Craue. in con. 236. no. 13. & in §. mon. d. fol. 4. num. 17. in fine, inquit, quod si statutum mandat congruè [61] dotari filiam, dos succedit loco legitimæ, & iuxta eundem congruam dorem transmittitur ad heredes, vt per eum qui allegat Cuman. quod idem etiam dicitur, dorem legitimæ subrogari: alias enim non transmittitur, & idem innuit Craue. d. con. 326. Ancharr. d. quæst. 51. num. 3. vbi idem dicit quando statutum loquitur de legitimâ dotata, quia non dicitur legitimâ dos, quæ est minor legitimâ, & quæ ad heredes non transmittitur confirmatur hac sententia ex eo, quod ponit Brun. in tract. statut. exclu. articulo. no. 19. vbi ait, quod si statutum excludens filiam mandat [62] illi aliquid dari sub nomine quoræ, tunc illud subrogabitur legitimæ, & in eo locum habebit quæcumque à iure dicuntur de legitimâ, licet aliud velit, quando mandat certam dari quantitatem: ut vbi subet mulieri congruam dorem dari, tunc quæ dixi non est congrua nisi accedat ad quantitatem legitimæ, videtur legitimam ipsam referre, quia legitimâ est quoræ bonorum, vt per DD. in dicta auth. nouissima, & portio [63] eius, quod ab intestato debetur, glo. in §. excipiat. in ver. etiam libus, circa medium, in Authen. de trien. & sem. glo. in Lomni modo, C. de inofficiis testam. in l. si arrogator, in ver. quantam partem, vbi laf. de adoptio.

Idem quoque dicendum videbitur, quando statutum mandat, quod filia sit relictâ, & contenta dote tibi data, vel danda, nec plus in futuro petere possit in bonis paternis, vel maternis, quia tunc dos subrogatur loco legitimæ iure [64] nature debetur, secundum Caltren. in d. con. 222. num. 5. vol. 2. & in con. 372. in fin. volum. 1. vbi si dos filie constituitur pro omni iure, vel ita quod nil aliud petere possit.

non succedit in locum legitimæ, & de ea disponit
sicut de legitima, Craue. in consil. 34. num. 5. Anchar.
de quest. 51. num. 3. & hæc fuit opinio Iacobi Butri.
in l. quoniam in prior. C. de inoffi. testam. ubi dicit,
quod dictante statuto filiam debere contentari de
quantitate sibi relicta à patre habebit id omne loco
legitimæ quanculumcumque fuerit reliquum sequan-
tur ibi Bald. Salice. & Cast. imo. in l. fin. column. am-
p. ff. de cond. institut. eos citat Brun. d. artic. 11. nu-
mer. 9. ubi inq. 14. allegat etiam Franc. de Rampon.
& pro hac parte, Simon d. folio. 4. num. 18. ver. quin-
to aut postremo, folio 212. allegat Ancha. Abb. Angl.
de Alex. Capram, Dec Socin. Grafi. & Socin. iun. ubi
subdit recipiendam esse hanc opinionem tamquam
benignior, ne filia decedat sine herede, & sine
bonis, & se respondit pro hac parte, in consil. 72.
volum. 1. volum. autem prædicti DD. omnes, quod
hac casu dos [65] peti possit ante tempus, & trans-
mittatur ad hæredes filia ante nuptias decedente,
mouenturque ratione: quia dum prohibet statutum
plus non peti, videtur habere respectum ad legiti-
mam, quam solam potuissent petere, & que sola
debeatur, sed melior videtur ratio, quia cura vit-
tur statutum illis verbis pro omni, & toto eo, quod
petere posset, videtur velle inducere compensa-
tionem cum eo, quod debebatur, id est cum legi-
tima, vt probat [66] Irenus in l. si vxor sua, C. de hon.
author. iudic. possid. Abb. in consil. 81. column. 2. in
princip. numer. primus, volum. 1. & perinde est, ac si
statutum diceret: volo, quod doti compensentur
cum eo, quod filia debetur, vt inquit Corne. in con-
sil. 34. in fin. volum. 1. Rui. Socin. iun. Duran. Crau.
Phanuc. Anchar. Moder. & Menoch. quos citauit in
consil. 112. numer. 11. & idem important illæ clausu-
læ, quod filia sit contenta dote sibi data, & nil vi-
tra [67] petere possit, vt post Castren. Abb. & Corn.
inquit Crau. in consil. 131. num. 17. & sequuntur alij
à me citati, d. consil. 112. numer. 11. sed hæc quoque
ratio non videtur concludere, quia & si per com-
pensationem exstinguatur primum debitum, & pri-
ma [68] obligatio ipso iure, 5. in bonæ fidei, ubi A-
ret. column. 5. ver. tertio principaliter, & laso-
num. 77. ubi communem dicit, iussit de action. Af-
flic. in decis. 121. numer. 1. & 4. Deco. in cap. cum in-
ter. column. penult. de exceptio. est enim fida [69]
soluio. l. si debitum. ff. qui potio. in pig. habe. l. si pec-
cuniam. 5. l. si de statu. lib. Bartol. in l. amplius non
peti. colu. 3. ff. rem rat. habe. Croc. in consil. 139. nume-
7. Paris in consil. 121. numer. 19. volum. 3. Tiraq. de re-
tra. cons. 5. §. 3. gloss. 3. nume. 6. non tamen vnum sub-
rogatur loco alterius, & ideo Alexand. in consil. 179.
nume. 3. in fin. volum. 5. dicit quod etiam isto casu
dos non succedit loco legitimæ nisi quando quan-
titas relicta, vel destinata est intra metam legiti-
mæ. mihi tamen magis placet prior opinio, quia
cum debuit legitimæ extinguatur per dotem, & ex
ipso iure vnius subrogatio loco alterius, & verum
est dicere, quod filia habet dotem loco legitimæ,
quando dos relinquatur in recompensationem legiti-
mæ, & cum actio pro legitima innovatur per do-
tem, dicitur in dotem transfundi: hic enim [70] est
effectus nouationis. l. i. in prin. iuncta l. Scitum, §. de
gata, ff. de nouat. & nouatio fit cum priuilegiis oer-
nib, quæ habebat prima [71] obligatio, vt dicit Bald.
in l. si quis cum aliter, n. 4. versic. præterea positio, ff.
de verborum obligationibus, ubi Alex. iun. 3. dicit il-
lum sequi Doctores communiter, & inquit Are. ibi
hoc esse singulare dictum, & comprobat laso, nu-
21. Bar. Ang. & Imo. in l. videamus, in secunda, §. si a-

ditionem, in fin. ff. de vfur. & probant latè in consil.
269. iun. 17. & 18. proinde non est mirum, quod dos
eo casu succedat loco legitimæ, & per predictam de-
cisionem, Socin. in consil. 30. quest. 3. volum. 1. dicit,
quod ex quo dos succedit loco legitimæ poterit si-
lia iusta esse contenta dote sibi data petere supplē-
mentum legitimæ, si tamen non sit dotata à patre,
sed ab alio, de quo lex non requirit confidat.

Rursus, quando est dotata à patre sit fit enormi-
simè lesa, quia dos succedit loco alimentorum, po-
terit filia [72] petere, quod suppletur dos eoulque,
quo sufficiat pro alimentis, Socin. in con. 100. colum.
4. circa med. volu. 3. Bal. Nouel. in tract. dot. in 6. pa-
te. priuileg. 17. col. 4. ver. & ex prædictis potest con-
cludi, & id notandum atque aliud non facile inue-
nit, inquit Crau. in con. 136. vol. 4.

Succedit item dos loco legitimæ, quando pater
in testam. & aliquam filiam relinquit portionem,
quæ fuerat statuto ancillæ, nam relinquendo vide-
tur statuto exclusionem remouisse, [73] vt inquit Sa-
licin. authen. nouissima, col. fin. atque ibi laso, n. 58.
dicit ita consiluisse plures DD. per eum citatos in
duertis Ciuitatibus, id quod placuit etiam Ruin. &
Crau. quos citat, & sequatur Menoch. in con. 8. num.
13. addo Capram in consil. 165. nu. 9. ubi inquit, quod
filia à statuto exclusa si instigatur à patre cum ape-
re restituendi, retinebit suam legitimam, [74] quia
per institutionem videtur habilitata aduersus ex-
clusionem statuti, Dec. in con. 164. column. 1. & con.
257. col. perul. Ripa in l. Centurio, nu. 46. ff. de vulg.
& pupil. sed hæc opinio non est tuta, quia Ang. in
consil. 105. col. fin. dicit quod filia statuto exclusa oco
petit supplementum legitimæ, quod pater aliquid
sibi relinquit, inter filias legitimas, idem Ang. in
consil. 465. vol. 3. ut consil. Baldi, Cast. in consil.
196. num. 2. volum. 2. Brun. in tract. de statuto, excus-
sion. in artic. 9. nume. 19. Ruin. in con. 17. volum. 3.
que sententia obtinet multa magis locum in
supplemento legitimæ, quod regulariter peti videtur
contra testatoris voluntatem, qua ratione idem esset
dicendum in ipsa legitima, quando filia exclusæ vel-
let illud retinere contra testatoris voluntatem, vt
quando fuit instituta quidem, sed gratuita restituta
alij, de quo casu dixi latè in con. 185. ferè per totum,
& possent plura addi, quæ omitto.

[75] Non tamè succedit loco legitimæ dos, quan-
do statutum excludit filiam, siue dotata sit, siue nō,
quia ex quo non habet respectum ad dotem, nec su-
per ea excludendo fecit fundamentum, non potest
considerari, quod voluerit dotem succedere loco legi-
timæ, ita Alex. in con. 179. nume. 5. vol. 5. Ruin. in
d. con. 152. num. 7. volum. 5. Gabriel. d. consil. 11. num.
5. & 6. vol. 2. cessant etenim rationes, quæ considera-
ri solent in casibus supra positos, & secundum prædi-
ctas distinctiones intelligi debent Doctores, qui di-
cunt absolutè, & simpliciter, quod dos succedit loco
legitimæ, inter quos Tiraq. in l. si inquam, in ver-
suscepit liberos, n. 212. C. de reuoc. don. enume-
rat Gul. Cun. Ricard. Majumbeo. And. Cyn. Bar. Bal.
Imo. Petr. Befus. Ang. Geminian. Card. Floren. Abb.
Castre. Alex. Arretia. Salic. Coman. Capra. Socias. &
Georg. Natam. Albia in con. 23. num. 2. Buria. in con.
32. num. 65. Ruin. in consil. 85. num. 13. Menoch. consil.
8. nu. 8. con. 3. nu. 12. item illi qui dicunt dotem suc-
cedere loco legitimæ, quando statutum excludens
filium mandat dotari boni viri arbitrio secundum
Baldi in consil. 184. volu. 1. vel mandat simpliciter do-
tari vt tenet Ab. in con. 92. volu. 2. quos citat Brun.
in d. artic. 11. nume. 9. & 10. sicut & alij, qui dicunt indi-

indistincte dotem non succedere loco legitime, vt tenet Imola in l. plane. §. si dubus. ff. de leg. 2. Corneo in consil. 48. colum. 2. volum. 2. Aret. in consil. 19. colum. 2. Casan. in consil. 124. colum. 2. Dec. in consil. 303. in fin. & multi alij, & cognito hac non prodest solum, vt scias, quando succedit loco legitime, sed etiam vt scias, quando filia excludi faciat partem in computatione legitime, & quando portio filie impinger portionem masculi propter quem fuit excludi, item vt ante nuptias transmittatur, item vt pure debeat, & ita ut peti possit nuptis etiam non sequitis, & consequenter dabitur predictis talibus actio pro alimentis si loco legitime subrogantur.

Alius etiam casus est, quo alimenta succedunt loco legitime, cum filius pater inter filios constituit maiorem, quo casu non aliter a Principe concedi solet facultas nisi facta aliis filiis prouisione, que sufficiat pro alimentis, propterea tunc datur actio pro 76 alimentis petendis, & dicitur in l. quoniam in prioribus, in 2. limita ad legem fons. in 9. C. de inoff. testam. Dicitur in 2. ac de spons. cap. 8. §. 6. num. 15. & nouissime Ludouic. Molina de prim. l. sup. lib. 2. cap. 25. num. 2. vbi ideo lex facit viles, & inter ceteras, que apud eum videri possunt, & inter ceteras, que ad alimenta dantur etiam ei, qui habet aliunde, & quod transmittantur ad heredes, & quod petantur omnino debet sine onere, & id iustissimum est, quia si loco legitime sunt, habere debent omnes illas qualitates, que legitime competunt, vt arguit Menoc. in consil. 8. num. 13. in fi. quando igitur ex legis dispositione alimenta petuntur, officium datur iudicis, in loco legitime debeantur, & idem esse quando forent legata, vt dicam infra suo loco, vbi alie quoque limitationes applicabuntur, que huic capiti poterunt deferre, & que dicta sunt de patre, & filio, locum habebunt in aliis personis a finibus, quibus supra diximus deberi alimenta.

SVMARIA.

1. *Uxor peti fructus, & alia dote accessiones ea ipsa alimne, quia pater datur.*
2. *Dos est vniversalis, & continet accessiones, & alia.*
3. *Accessiones in iudicio vniversalibus veniunt tamquam pars rei petite.*
4. *Mariti bona sunt vxori obligata non minus pro alimentis, quam pro dote.*
5. *Accessorium eiusdem est iura cum ipsa principali.*
6. *Vxor peti a marito iure actum alimentis sibi debita.*
7. *Officium iudicis, non alio datur vxori pro alimentis consequendis a marito.*
8. *Iudicium alimentorum est separatum a iudicio dote.*
9. *Dos peti non potest cessare in matrimonio.*
10. *Alia de dote non est nata cessante matrimonio.*
11. *Aliter potest intra annum iactis petere alimenta ab heredibus vtri.*
12. *Dote accessiones civiles non petuntur alioquin de re iudici, alia sit in naturalibus.*
13. *Officium iudicis nobis succedit loco defectus alimentis.*
14. *Hypotheca potest officio iudicis adhiberi, sicut alibi.*
15. *Hypotheca tacita potest accedere ad officium iudicis, sicut ad alimentum.*
16. *Officium iudicis petuntur alimenta debita soluto matrimonio.*
17. *Alimenta soluta matrimonio debita eiusdem sunt conditionis, ut alimentis debitis matrimonio cessante.*

QUESTIO II.

Quamuis supra de patre, & filio separata questione dictum sit, tamen eodem officio iudicis petuntur alimenta, que fratri, & aliis agnatis vel consanguineis iure sanguinis ex legis dispositione

debeantur, vt probant iura ibi allegata, & ea, que citauimus, in tit. quibus alimenta debeantur ad probandum quod fratribus & aliis consanguineis personis aliunde non habentibus debeantur alimenta, vt hic necesse non sit repetere.

In vxore autem alimenta petente maius est dubium, an ei datur officium iudicis, vel actio, & sane videtur actionem dari per tex. in l. i. marito. §. si. ff. solu. mat. vbi fructus, & alie accessiones [1] dotis petuntur eadem actione dotali, alimenta autem non est dubium, quin dicantur dotalis accessiones, & idem dicunt Doct. in rub. ff. solu. mat. iudicium enim dotalis est vniversalis, [2] & includit accessiones, & omnia futura, precipue ex parte vxoris. l. quod dicitur. ff. de im. in reb. dot. fact. Doct. in l. i. ff. solu. matrimo. & in iudicio vniversalibus accessiones [3] veniunt tamquam pars rei petite. Item veniunt §. fructus, ff. de per. hanc. l. non est, vbi Cy. c. fam. l. c. Alex. in d. l. i. in marito. §. si. lat. in l. i. col. 3. ver. ult. circa predicta aduerte, C. de iudic. & pro hac par. facit quod multi voluerunt bona mariti non minus esse vxori obligata pro alimentis, quam pro ipsa dote, inter [4] quos licet de Aret. in l. i. cum dorem §. lio autem in l. i. ff. solu. mat. quem ibi nu. 7. citat, & sequitur Bar. & alij apud Alex. col. h. & approbe magis committuntur Doct., vt inquit Negul. in tract. de pig. in 4. mem. 2. par. in prin. nu. 55.

Accedat quod alimenta dicuntur accessoria dotis, ergo debent eadem actione peti, qua dos ipsa, cum debeat esse eiusdem iuris [5] cuius ipsam principale, & accessorium, de reg. iur. in 6. & item par. quod alimenta petantur iure actionis [6] ab vxore, tenuit Neg. loco predicto, num. 49. in h. vbi ait se non inuenire Doctorem, qui dicat quod alimenta petantur officio iudicis, immo dicere omnes, quod accessiones petantur iure actionis. In contrarium tamen quod solo iudicio officio petantur alimenta, [7] voluerit Bal. in l. i. in marito. §. si. ff. solu. mat. eos refert, & sequitur Alex. in l. i. cum dorem §. si. autem in l. i. ff. solu. mat. l. i. ver. item quando constante matrimonio si. solu. mat. est verum quod multi Bal. hoc non dicunt, bene adiderit Negul. loco supra cit. 49. in fi. bene inquit Bal. quod alimenta [8] petantur principaliter diuerso iudicio a iudicio dote, & Alex. ibi vult, quod datur officium iudicis obibile non autem mercenarium, ut idem Bal. in l. i. §. preterea, nu. 3. C. de iure dot. loquendo de alimentis marito debitis vult, quod petantur mercenarij, non nobili iudicis officio, & idem voluit Alex. ad Bar. in l. h. in ap. magna, & ibi quoque lat. num. 5. ff. de eo, quod certo loco, Caroc. in c. cum quid. par. 4. in 5. limitatio nu. 5. de reg. iur. in 6. vbi allegat alios, & dicunt predicti omnes, quod officium datur pro alimentis, & confirmatur ratione, nam cum alimenta dicantur accessiones, non deberent posse peti nisi quando dos ipsa petitur, si agendum est actione de dote, quia veniunt accessiones ad dotem, & accessorium unum potest stare sine principali, iuris vulgaris, & tamen videmus, quod & si dos [9] constante matrimonio peti non possit, l. i. constante, vbi DD. ff. solu. mat. l. i. vbi adhuc vbi Cyn. Sali. & alij. C. de iure dot. tamen alimenta possunt peti, vt dictum est supra in tit. quib. debe. alimentis, & constante matrimonio [10] iactio de dote non est nata, sed & si alia, ff. de bo. damnat. l. 1. ff. de dot. prin. Alex. d. §. si. autem in l. i. ff. solu. mat. col. h. Simuliter videmus, quod soluto matrimonio mulier potest petere alimenta intra [11] annum iudicis, atque ita ut sequi dorem petat. L. diuortio, in princ. vbi Doct. omnes, ff. solu. mat. fatendum est itaque, quod pro alimentis datur

officium iudicis nobile, non autem actio: & non obstat, quod accessiones dotis petantur actione de dote, ut in d. l. maitio §. fi. quia illud procedit in accessionebus iustitibus, ut sunt fructus praediorum, fructus pecudum, & similia, aliud tamen est in accessionebus ciuilibus, ut sunt vfuræ, alimenta, & interdicta, ita [12] resoluit Bal. in d. l. si §. pateret. C. de iur. dot. quem sequitur Alexan. & las. in d. l. si §. de eo, quod certo loco. non etiam obstat, quod detur hypotheca pro alimentis, quia ubi etiam hoc verum esset, quod tamen alibi in hoc opere tractatur, non tamen inferitur, quod detur actio, & non officium iudicis, quia officio [13] iudicis nobile succedit loco actionis deficientis, quod si minor §. fi. ff. de minorib. notatur in c. i. de offic. iudic. & illi iudicis officio potest adhibere hypothecam sicut haberet actionem, [14] ita in proposito respondet Neg. in d. q. mem. a. par. primo. num. 5. & de hac ipsa questione dixi in utroque praetor aliment. quando conced. repetit. questio. 3. ver. remota igitur pro vera, inueni Negul. loco praed. tenet idem esse si daretur officium iudicis mercenarium quod deseruit actioni: & quod hypotheca possit accedere officio iudicis, voluerunt Bar. Imo. Alexan. & las. in l. i. in fi. ff. de le. 1. & procedit non solum in expressa, sed etiam in tacita, [15] vt late probat Negul. de pig. in q. mem. a. par. n. 157. circa punc.

Et praedicta opinio intelligi debet siue agamus de alimentis, quae petuntur constante matrimonio, siue de iis, quae debentur solum matrimonio, nam [16] ita quoque officio iudicis, non iure actionis petuntur, locumque Alex. in cons. 109. vol. 5. vbi dicit, quod debetur officio iudicis tunc mercenario, quia non debentur iuri contractus, sed ex accidenti propter morant. l. fi. C. de do. promissio. ideo secundum eum soluta sorte peti non possunt, si non est facta referentia. l. q. de depoli. & pro hac parte facit, quod voluit Alex. in d. §. in autem in fauissimo, col. fin. vbi dicit disposita in alimentis debitis [17] constante matrimonio loci habere in iis, quae debentur matrimonio solum, quiquid dubitauerit. Castr. in loco per eum allegato, est verum quod Cordub. in §. si quis ex his. l. si quis a liberis. n. 149. ff. de liber. agnos. refert Socin. las. & Giga. dicere, quod vidue debentur iure actionis, sed eos ego non inuenio.

SVMMARIA.

- 1 Secundogenitus alimentis peti officio iudicis a promissione, vbi tamen docetur.
- 2 Patronus peti officio iudicis alimenta a liberis.
- 3 Patroni filius peti officio iudicis alimenta a liberis.
- 4 Patronus Ecclesiae peti alimenta ab Ecclesia officio iudicis.
- 5 Officium iudicis competere, cui a lege debentur alimenta.
- 6 Ius civile attenditur in his, quae iure Canonico non reperiuntur decisae, si non agitur de peccato.
- 7 Legatum. Pro legato datur ius alimentum.
- 8 Aditus hereditatis iudicis quasi contrahitur.
- 9 Hares adolendo videtur quasi contrahere cum legatore.
- 10 Legatum. Personae alio, vel hypothecaria non datur pro legato ante aditionem.
- 11 Officium iudicis datur pro legato in piam causam.
- 12 Legatum omne potest officio iudicis.
- 13 Usualis conuentus officio iudicis, non alius datur.
- 14 Usualis peti officio iudicis alimenta a domino, quando illi debentur.
- 15 Donatus erga donantem tenetur solum ad accedendum.
- 16 Donatus nulla alione conueniri potest a donatore ad alimenta.

- 17 Donatus cum tenetur officio iudicis a donatore pro alimentis.
- 18 Propter quod vnumquodque tale, si aliud magis.
- 19 Donatus conueniri a filio spurio donatus officio iudicis pro alimentis.
- 20 Pater, & filius dicuntur eadem causa.
- 21 Vicarius agi officio iudicis pro consequenda ratione portione.
- 22 Officium iudicis datur, quando verba a legis dantur iur. ad iudicem.
- 23 Conductus ex lege datur, quando legi non induitur aliqua obligatio, si non est perditio alio.
- 24 Officium iudicis est filii datur, qui est etiam alium destitutus.
- 25 Spiritus peti a patre alimenta officio iudicis.
- 26 Pater filium datur officio iudicis cognitur.
- 27 Pater tempore necessitatis peti alimenta officio iudicis.
- 28 Pupillus alimenta peti a tutore officio iudicis.
- 29 Fideiussio, quando petuntur officio iudicis alimenta, non est praestanda pro causa succumbentis.
- 30 Fideiussio, si necessitas est, non est grauius.
- 31 Fideiussio quibus casibus praestanda sit, iudicis arbitrio committitur.

QUESTIO III.

Multis etiam aliis personis datur officium iudicis pro consequendis alimentis, & ut primis quidem secundogenito [1] alimenta officio iudicis debentur a primogenito, qui habet maiorem auctorem, ut voluit Ludou. Mol. in tract. de primog. Hisp. lib. 2. cap. 15. num. 70. mouetur ex vulgaribus auctoritatibus, quas citat in principio huius partis, sed eius opinio confundi videtur ex limitatione, quam ipse subiicit ibi, & primogenitum quidem, in eo cap. n. a. vbi ait, quod alimenta debita secundogenito succedunt loco legitimae, & quandoque subrogantur legitimae debentur iure actionis, & in hoc videtur tibi parum constans, sed meo iudicio recte loquitur: aliquando enim maioratus instituitur ab ascendente, & eo qui ad legitimam tenetur, & tunc secundogenitum alimenta succedunt loco legitimae, & verificatur limitatio, daturque actio pro eorum aliquando maioratus instituitur ab eo, qui nulli debet legitimam, ut in transuersali, & eo casu alimenta solo iudicis officio petuntur, & non succedat loco legitimae, & eadem est differentia, quando maioratus instituitur in omnibus bonis, vel solum in bonis liberis dempta scilicet legitima filiorum, has autem differentias ponit Ludo. Molin. d. tract. lib. 2. cap. 1. num. 5. & seq. & late agit.

[2] Libertus quoque iudicis officio conuenitur pro alimentis patrono praestandis, l. si quis a liberis §. solent. ff. de liber. agnoscent. & probat l. i. C. de oper. liber. vbi dicitur rem communis cognitionis iudicis, quod nihil aliud est, quam introducere, & excitare officium iudicis, l. quod si minor §. ex hoc edito. ff. de minor. ita tenet Spec. in tit. qui filij sunt legitimi nu. 9. ver. item patronus, vbi loquitur etiam de filiis [3] patroni, idem Spec. in tit. de offic. om. iud. §. 3. nu. 3. Cordub. in d. §. solent. nu. 9.

[4] Idem est in patrono Ecclesiae, qui officio iudicis peti sibi de alimentis providendi ab Ecclesia, a nobis, de iure petro. c. quicunque, 6. q. 7. & in specie hoc voluit Spec. in tit. de offic. om. iud. §. 3. nu. 3. vbi eadem decisione determinat de patrono Ecclesiae, & patrono liberti, & idem statim in utroque, hanc partem tenet etiam Paul. de Ciradin. in tract. de iure patron. in 6. part. arc. 4. in 3. quest. nu. 159. vbi tamen non me-

non meminit de Specul. sed mouetur multis rationibus, & primo quia filius contra parentes datur officium iudicis, ergo idem erit in patrono, cui non ita debentur alimenta sicut filiis.

Secundo Ecclesia erga Prælatum, vel patronum obligatur solum ad antiodia: ea verò obligatio non producit actionem, quia est solum naturalis. sed & si leg. 6. consilium. ff. de petito. hanc. c. in officio, de testa.

Tertio verba omnia legis diriguntur ad iudicem, ergo solum officium iudicis datur cuiusque alimentum debentur a lege ita generaliter loquendo [5] tradit Bar. in l. solent. nu. 6. & 8. ff. de aliment. & c. ubi leg. ubi loquitur etiam de libero, at in l. si quis a liberis. ff. de liberis agnosce. ubi fit mentio de alimentis præstandis patrono semper verba ad iudicem diriguntur, præcipue in §. pe. & quoniam iura canonica verba non dirigunt ad iudicem, vt in d. c. nobis, & d. c. quicumque. tamē cum id iuriculi iure terminati, satis dicitur etiam iure canonico dectū, addo quod habemus dectionē in libero, & patrono, ergo idem dicere debemus in Ecclesia, & patrono, valde enim dicimus arguētiā a patrono libero ad patronum Ecclesie, vt dixi sup. in tit. quib. debeant alimen.

Contrariam nihilominus opinionem, quod patrono aduersus Ecclesiam detur actio pro alimentis consequēdis, probauit Io. Andr. in c. nobis, de iure patron. mouetur per iura canonica, & idē voluit Abb. ibi. nu. 6. seq. dicens hoc esse patroni priuilegium, quod versatur circa dō, quā illi licet tenetur quidē Ecclesia omnibus pauperibus subuenire de eo, quod sup. rell. deductis ibi necessariis, sed patrono pinguora præstare alimenta, quā alius faciat, & cogitur per viam actionis id facere, sicut ab aliis officio iudicis conuenitur, & mouetur ex eodem textu, & hoc dicit satis notandum Ant. de Burg. in c. i. nu. 31. de ompt. & vendit. hanc etiam partem tenuit Roch. de Curte, in tract. de iure patro. in ver. vt viles nu. 191. Gigas in tract. de penio. qu. 7. nu. 1. Cordub. d. l. si quis a liberis. §. solent. nu. 30. ff. de liber. agnosce. vel aliēd. ubi allegat etiam Lambertin. hōm omnium fundamentum consistit in c. quicumque. 19. quæst. 7. nam rap. nobis, de iure patronatus, nihil de nouo dicit, sed refert se ad id quod aliis iuribus est dispositum, & in d. cap. quicumque dicitur, quod patronus vergens ad mopiam sustinere vitz pro temporis vsu percipiat ab Ecclesia, quā contraxit, sed sanē cum non dicit. an officio iudicis, vel aliter iure actionis, intelligi debet eo iure, quo alimenta solent præstari ad officio iudicis, cum enim quid est dubium in iure canonico, si id reperitur iure ciuili decessum, attendimus ius [6] ciuile, cum non agimus de peccato, vt notatur in cap. de opet. non nunc. ita respon. de Paul. de Citadin. in dict. articulo. 4. §. quæst. num. 19. pax tēta si admitteremus actionem dari, vique peti possent alimenta præteriti temporis, quod tamen non reperitur iure ciuili, nec ratione fundatur, & text. in c. quicumque, hoc videtur denegare, cum dicit suffragium vitz, & rursus dum dicit pro temporis vsu, & prædicti Doctores non respondent ad rationes in contrarium allegatas, quæ tamen plurimum vigent, & per quas adnotator ad Abb. in loco præd. tenet quod competat solum officium iudicis, & hanc partem minus laudat regulas iuris communis, & cum patronus respectu Ecclesie æquiparetur patrono respectu liberi, vt facit quoque Abb. in d. c. nobis. numer. 6. non debet inter eos ductum statum, mihi itaque magis placet prior opinio, & eam credo in puncto huius veriorē, sed in forensi vsu tenenda erit posterior, vt plurib. suffulsa auctoritatibus, postquam deuotius ad ea tempora, quibus nihil tutum existimatur, nisi quod auctoritate confirmatur, sed disputando sustineri non poterit.

Rursus dixi inter alimentorum priuilegia, quod legatum alimentorum peti potest non adita hereditate, & est verissimum, eo autem casu petitur non personali actione ex testamento, nec hypothecaria, sed officio iudicis id quod notandum est. Nam regulariter pro [7] legato dantur tres actiones, personalis scilicet ex testamento, secunda, rei vindicatio, tertia, hypothecaria, est text. in l. 1. vbi Cyn. Bar. Bald. Salic. Caillen. & laf. C. commun. de legat. Alex. de heredit. in consil. 4. num. 20. in con. 98. nu. 5. volu. 1. Didac. in c. Raynuitus. §. 10. nu. 1. de testam. Natta in con. 235. nu. 10. Canalca. de vsu. mulie. reli. num. 15. sed rei vindicatio pro legato alimentorum dari nō potest, quia ea competit solum quando res corporalis est relicta, non etiam dari potest actio personalis, quando hereditas nondū est adita, quia ea oritur ex quali contractu, quæ ex actione [8] hereditatis inducitur. lapud Iulianum. §. si ff. ex quib. caus. in possit. eat. l. ex maleficiis. §. hares. ff. de actio. & oblig. §. hares. Insti. de obli. quæ ex quali contra. glo. §. igitur, in ver. redere. C. de caduc. tollen. Bal. in l. si in princ. C. de testam. milit. ar. ubi non est actio, ibi etiam non potest quali contractu, qui contrahitur [9] inter heredes, & legatarium, vt declarat Celsus in §. si pater, in 2. par. in ver. Trebellianica. num. 30. de testa. in 6. ergo ipsa quoque cessat ratio, item actione cessante non datur hypothecaria, quia est accessoria personalis actionis, l. contrahitur, & l. res. ff. de pig. & accessorum non potest stare sine principali, & accessoria, de reg. iur. in 6. l. si legari. ff. de pig. & generaliter dicitur [10] Spec. in tit. de testam. §. in primis, ver. pone nullis, quod pro legato nunquam datur personalis, vel hypothecaria actio ante additionem hereditatis. Triaq. de priuileg. p. cap. priuileg. 34. per totum. cum ergo peti possint legata alimentorum ante aditam hereditatem, & eo casu non dantur illæ tres actiones, sciendum erit dari officium iudicis, & licet non inueniam hoc in specie tactum, tamen probari potest, quia videmus, quod pro [11] legato in piam causam datur officium iudicis. l. heres. ff. de petit. heres. & notatur in l. 1. C. de sac. eccl. ubi legata pro anima petuntur mandari executioni officio iudicis, quod in sola æquitate consistit, probat etiā Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 65. nu. 18. ubi infert, quod ideo petuntur etiam non adita hereditate, & idē de officio iudicis inquit Dida in c. Raynuitus. in §. 3. nu. 1. in fi. de test. ubi etiam subdit lege regia omnia legata peti posse non adita hereditate, & ante eos hoc voluit Bar. in l. ciuitatibus. num. 2. ff. de le. 1. ubi tenet, quod relicta pro constituenda, vel oranda Ecclesia peti potest officio iudicis, Roma. in auth. similiter. in 1. specia. pig. cau. victim. voluit. Cad leg. Falci. Ripa. in l. 1. n. 4. ff. de leg. 1. vbi post Casten. nulla f. a Bartol. mentione, idē dicit Jacob. Nig. post Alex. ibi. numer. 150. ubi ait quod pro legato non solum competunt tres illæ actiones, sed etiam officium iudicis: ut legatum alimentorum, quod fit pauperi dicitur in piam causam, vt dixi inter priuilegia alimentorum, ergo quicquid de legato pig. causæ dicitur, locum habebit etiam in legato alimentorum, immo Alex. & Nig. in l. 1. dicit officio iudicis indistincte [12] competere pro quocunque legato, quæ conclusio si vera est, constituit dictū nostrum extra omnem dubitationem, quāquam etiam ex prædictis satis clarum videri possit.

[13] Eodem iudicis officio tenetur vasallus alere domum, vt concludit Are. in l. si quis non quali. coham. 1. ver. ex isto tenetur arguit. si de acquit. hared. inquit, quod vasallus obligatur erga dominum ad antidota, & iam diximus supra, quod antidotalis obligatio est naturalis, & non civilis, ideo non producit actionem, sed officium iudicis.

[14] Et idem dici potest in domino erga vasallum, quia cum de fructibus feudi ad se reuerſi teneatur vasallum alere, dabitur vasallo officium iudicis, & cum sint correlatiua dispositi in vno locum habet in alio, & sicuti de domino ad vasallum licet argueretur, ita & de vasallo ad dominum.

Infertur ex eadem ratione, quod donatarius debet a donatore conueniri solo iudicis officio pro alimentis prestandis ex qua sola tenetur ad antidotalem obligationem, per quam beneficiati debemus benefacere, & gratis reddere quæ gratis accepimus. c. i. de magist. quod autem donatarius [15] teneatur solum ad antidota, voluit gl. in l. Aucto. ff. de donatio. Satic. in l. b. C. de reuo. donat. Cornel. in consi. 120. col. 1. vult. Ripa. in d. l. si. uum. 165. & num. 187. C. eod. titulo. Beron. in consi. 293. n. 12. & seq. vol. 1. nulla enim actioe donatarius tenetur alere [16] donatorem, vt probat glo. in l. in condensatione. ff. de re iur. quam citat, & sequitur Cornel. loco præd. & iam diximus suo loco, quod donatarius non cogitur præstare ad alendum, sed causatiue si non vult priuari donatis. ea autem antidotalis obligatio, est inefficax, & inutilis, ita vt nec in pactum deduci, nec aliquam accessoriam obligationem sustinere possit, vt bene declarat Berol. loco præd. Cum ergo antidotalis obligatio non producat actionem, fatendum est [17] solum officium iudicis nasci pro petendis alimentis, & confirmatur ex eo quod max. substantiam de filio donatoris, quia si erga filium, ergo multo magis erga patrem, nam propter quod vnumquodque tales, & [18] illud magis, autem multo magis. C. de sac. eccl. in filio autem est decilio, vt dicatur.

Infertur quoque donatarius eodem officio iudicis conueniri posse a filio spurio [19] donatoris, vt expresse decidit Ripa. in l. si vnumquam, num. 72. C. de reu. don. vbi post aliquam disputationem concludit donatarius omnium bonorum teneri officio iudicis alere filios legitimos, mouetur argumento l. si quis a liberis. §. idem referriquit. ff. de liber. agnoscent. vbi Bar. & alij dicunt quod monasterium tenetur alere filios ingressi, mouetur item, quia pater & filius dicuntur eadem [20] iure. c. contradicimus §. hac auctoritate. 35. q. 3. proinde eorum tenetur quis filium alere, qui obligatur erga patrem, & addi possit, quod dictum est in ut. quib. debeant. alimen. & in tit. qualiter sint præstati. vbi probatur, quod Ecclesia tenetur non solum patrum, sed patrum filios alere, idem dicit in liberto, & aliis personis, sed addo, quia predicta omnia, & iura etiam a Ripa allegata loquuntur in filiis legitimis, & naturalibus, at nos agimus de spuris, qui non dicuntur eadem caro cum patre, ideo si tractemus de particulari donatario, ego non crederem subsistere Ripæ decisionem, sed in suis terminis, id est in donatario omnium bonorum est verissima, nam secundum aliquos bona sunt affecta onere alendi spurios, & in donatarium transiunt cum suo onere, & vbi etiam reali onere non sunt affecta satis est, quod pater tenebatur erga filium spurium, ergo agitur contra eum in quem transiit sunt.

Et multo planius transibit opinio Ripæ in filio legitimo, & naturali, vt salicet et quoque competat

officium iudicis contra donatarium omnium bonorum, est. o. eadem, inuadit maiore ratio, & pro e. bene adducuntur rationes Ripæ, & exempla de liberto, Ecclesia, & aliis personis.

Vicario quoque cui congrua portio debetur ex bonis beneficii competit [21] officium iudicis pro ea consequenda, glo. c. fin. de offi. vici. in 6. vbi etiam Archidia. sed ea dicit quidem officium posse compellere patronum ecclesiasticum ad dandum Vicario congruam portionem, sed non dicit inquit, an id fiat iudicis officio, vel ad petitionem partis, verum id deciditur in Capel. Tholo. 149. vbi Aufserius dicit, quod officio iudicis agi potest, sequitur Rebuff. in trac. de congr. port. nu. 55. vbi tamen subdit, quod paria sunt officio iudicis, sed præd. DD. licet velint, quod iudex possit hoc facere ex officio, non tamen dicunt, quod deus officium iudicis, proinde dabitari possit, quia etiam quando competit actio multis in casibus iudex promouet ex officio, sed ita re. de intemur Aufser. ibi intelligit, quod deus officio iudicis, quia postquam distincti inter promouentes quæ sit ex officio, & eam quæ sit ad instantiam partis ad probandum, quod fieri possit ad instantiam partis subdit, quod conditio ex lege competit, & c. præterea tex. in cap. de monachis, de preben. qui huiusmodi promouitionem inducit, verba dirigat ad iudicem ergo [22] datur officium iudicis, secundum doctrinam Bar. in l. solent, num. 6. & ff. de ali. & c. leg. & c. ubi supra loquendo de patris in hac eadem questione, & eodem modo loqui videtur c. si. §. vbi. de deci. in 6. & clem. 1. de iure patronat. & hanc partem quod solum deus officium iudicis, tenuit Collecta. in d. e. de monachis.

Contra, quod deus actio videtur probari, in d. e. de monachis, per regulam quæ habet, quod vbi de nouo per legem inducitur obligatio aliqua [23] & non disponitur, quia actione agendum sit, tunc datur conditio ex ea lege, glo. in c. cum sit liber, de sepulta. l. vicia. ff. de cond. ex lege, Bar. in l. quod ex his, ff. de adulter. & hanc partem tenet Franc. post Guillem. in clem. 1. quæ. ff. de iure patron. quem citat & sequitur Aufser. ad Capel. Thol. quæ. 149. Rebuff. d. n. 55. hoc tamen argumentum non concludit quandoquidem vbi verba legis dirigitur ad iudicem, tunc etiam si non inducatur obligatio datur officium iudicis, secundum iura præallegata, quæ indistinctè loquuntur, & non probat Aufser. decisio, dum vult dari officium iudicis, & actionem, nam certum est quod iudicis officium datur in subsidium quando nulla cõpetit actio, & ei soli datur qui [24] est omni actione destitutus, gl. in l. & ideo. §. fin. ff. de cond. furtiva. Bal. in l. fin. §. sed etiam nu. 1. C. de furt. & officium cessat, quando est actio ordinaria, l. vi. nu. 1. vbi gl. dicit. pet. l. quedam, in prin. vbi Bar. nu. 1. ff. de edem. Ant. de Pat. in l. 1. nu. 435. ff. de iure iur. & vult quod deus solum in subsidium, ponit Rol. an consi. nu. 55. vol. 1. dec. Pedem. 40. n. 7. nisi dicamus hoc procedere respectu iudicis officii nobilis, sed aliud esse in mercenario, quod solet actioni deservire, sed nec id sustineri potest, quia loquimur de non bilideo verius est quod solum deus officium iudicis, atque id magis conuenit regulis iuris, a quibus temere non est discedendum, nisi manifestè appareat de ratione in contrariis, & quia dixi supra quod etiam lex noua dirigens verba ad iudicem non producit actionem, sed officium iudicis, hoc voluit l. mol. si bene legatur, in l. si mulier. §. cum proponeretur. vbi Alex. num. 14. ff. ad Trebell.

[25] Ex eod. fonte deducitur quod spuris officio iudicis

iudicis petat alimenta: non enim esse debet melioris conditionis, quam filius legitimus, & naturalis, de quo dixi in principio huius partis, & confirmatur, quia succedit dos loco alimentorum, ut dicam suo loco, & tamen poterit solo iudicio officio cogitur illud docere, [26] fecundum Bartol. in l. si mulier §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. ubi reprehendit gloss. que tenebat contrarium in l. obligantur, §. lege ff. de action. & oblig. & ibi sequitur Ang. qui adducit nonnulla in contrarium, & resoluit Imo. & hoc voluit etiam Bartol. in auctor. res que. Cod. commun. de legat. gloss. in l. foci, in prin. in vers. convenire, ff. solu. matr. ubi Ang. & alij, & est verior & communior opinio ut inquit Alex. in d. c. cum proponeretur, num. 14. sequitur Afsan. C. de de patr. potest. effectus in num. 12. & praedicti omnes loquuntur in filia legitima & naturali, ergo vendicabunt libi locum multo magis in filia naturali seu spuria, facit quod diximus supra de filia spuria, donatoris agente pro alimentis contra donatorem omnium bonorum.

[27] Inferitur pauper, quod pauper cui tempore necessitatis desolentur alimenta, non aliter petit quam iudicis officio, ita voluit gloss. in c. licet hi, 47. dist. ubi ait quod non datur actio, idem voluit gloss. in c. exigunt, l. quibus 7. ubi quando agit contra ecclesiam, quae tenet pauperibus subuenire tempore necessitatis, & eam sequitur Abb. in cap. a nobis, num. 6. de iure patib. ubi constituit differentiam inter pauperes, & patronum ecclesiae, quia secundum eam pauperibus datur officium iudicis pro alimentorum exactione, patrono vero competit actio, id quod ante eum videtur quoque placuisse Butr. ibi, & quod non compellatur quis iure actionis, sed officio iudicis ad dandum alimenta, voluit etiam gloss. in c. domino factis, dist. 10. Abb. in ca. penult. de cleric. & agrot. & postea Bartol. in cap. 1. num. 30. de sumptib. & venditio, & haec partem tenuit Anan. in c. si quis, in fin. de furt. ubi colligit ex eo textum pauperem causa necessitatis, carere tempore agere potest officio iudicis non iure actionis, ut libi subueniat ad idem est gloss. in vers. fac. in cap. omnes leges, dist. 100. quam allegat & sequitur Roman. in sing. 798. idem probat addit. ad Capel. Tholosan. quae 446. Rip. in tract. de tem. prae. cont. pet. num. 96. & plures ad hoc allegat Tuacq. in tract. pen. temp. can. causa 44. num. 10. ubi ait quod pauperes possunt iudicem ecclesiae denunciare, quae illum officio iudicis cogat dare elemosinam, hoc idem tenet Jo. Lup. in c. per vestras, in §. notab. §. 12. incipit tertio propter necessitatem, num. 1. fol. 144. dicens quod necessitatis tempore pauper potest officium iudicis implorare contra diuitem vel ei subueniat, allegat Aib. in cap. cum casum colum fin. de aq. d. d. d. lib. 3. variat. resolutio. cap. 14. num. 5. ver. sed his omnibus, ubi ponit rationem: nam ubi cogitur quis facere elemosinam id prouenit ex legali debito, ergo compelli potest officio iudicis quod argumentum non concludit, quia possunt simul stare quod debitum descendat a lege, & quod detur actio, non officium iudicis, sed sustineri potest in materia alimentorum, quia subditur regula, quod pro alimentis, a lege ordinatis conveniatur quis officio iudicis, non iure actionis, ut dixi debentur enim ex consideratione, non autem ex obligatione, illam quoque occupationem admittit Natta in cons. 500. num. 4. contentus auctoritate Abb. in cap. 1. de emptio. & vend. multos etiam citat Benincas. in tra. pauper. in 7. qu. p. inc. in §. spec. ad l. d. num. 17. ubi ait tempore penurie corpi diuites ab ecclesia ad erogandum

elemosinam pauperibus, late etiam Cordub. in l. si quis a liberis, §. & si impubes, num. 36. & seq. ff. de liber. agnos. ubi iuxta praedictam decisionem, quae de re nos tetigit suo loco, addo, quod conclusio haec probari videtur in l. in ff. Cod. de episc. aud. ubi ait pertinere ad episcopos providere pauperibus positus in necessitate, & licet in principali dicto textus ille aliud agat, tamen ratione ibi, quibus, &c. includit etiam casum nostrum, stat igitur communis conclusio quod pauperibus in l. in ff. Cod. vel elemosina comprimit officium iudicis, pupillis quoque [28] officio iudicis petit alimenta a tutore. Cordub. in l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 16. ff. de lib. agn. vel alie. allegat Sper. in titu. de actore, no. 3. ubi tamen hoc non dicit, sed solum quod pupillus petit sine curatore, nisi facile sit illi curatorem dare, sed de cetero est vera.

Notandum est autem quod ubi alimenta petuntur officio iudicis, tunc non est praestanda fideiussio de illo relictur in casu succumbentis [29] licet aliud sit quando iure actionis debetur, ita dicit Gulie. de l. ad in sig. 139. per text. in l. in ff. si cui plur. quam per leg. 141. & in l. fin. C. de ordin. cognitio. sed hoc privilegium non bene deduci videtur: nam etiam quando iure actionis debentur alimenta, nulla praestatur fideiussio, & non reperitur iure cautum, graue est enim [30] onus necessitas fideiubendi DD. in l. 1. ubi Salic. C. de hared. vel act. vend. & ibi quoque ponit Bald. numer. 6. & plurimum interet non gauari metere fideiubendo, l. si quis a qua, §. fin. ff. in posses. legat. l. in l. in prin. num. 32. ff. solu. matr. & iudicis arbitrio [31] committitur quando cauendum sit, secundum Tiraq. de ret. conf. 3. glo. 18. num. 46. frustra ergo fit distinctio inter alimenta debita officio iudicis, & ea quae iure actionis petuntur, credo tamen Gulie. intellexisse de alimentis, quae lite pendente per modum promissionis debentur auctori a reo, quia pro eis nulla debetur fideiussio, quia etiam si succumbat actor in iudicio, non tamen relictus alimenta iam per relictus, ut dixi in titu. quibus alimenta debeantur, & in titu. quando alimenta praestita repetantur.

SVMARIA

- 1 Actio personalis datur pro alimentis legatis.
- 2 Hypothecaria datur pro omnibus legatis.
- 3 Correlum quod non reperitur, forum sine debet.
- 4 Hypothecaria datur pro eo legato, pro quo competis sola personalis.
- 5 Legatum. Pro legato pro quo solum datur officium iudicis, etiam hypothecaria.
- 6 Argumentum valet si fideiussione ad hypothecam.
- 7 Fideiussio adhibere potest soli actori, iudici.
- 8 Actor, & expressi idem est iudicium.
- 9 Titium quo dicit, nihil excludit.
- 10 Legatum. Tres alimnes competunt pro legato, domo de eius natura non repugnet.
- 11 Officium iudicis competis etiam pro legato alimentorum.
- 12 Officium solum, si non alia alia datur pro alimentis seruo vel incapax relictus.
- 13 Legatum alimentorum solutum, forum vel incapax debet, non ratione, sed agnate.
- 14 Seruus non potest agere, si est alimnes incapax.

QUESTIO IV.

Ubi de alimentis legatis agitur, peti possunt in alimentam actione [1] personalis, l. solent. ff. de

lim & cib. leg. l. i. C. de fide. iuncta l. i. Cod. comm. de legat. ita tenet Ang. in consil. 338. numer. 1. Bero. in consil. 30. nu. 9. vol. 2. diffident tamen inter se quia Ber. dicit solum dari personalem actionem. Ang. autem inquit personalem dari, vel hypothecariam & hæc vltima videtur mihi verior & quia hypothecaria [a] datur pro omnibus legatis l. i. vbi C. y. Bar. Bal. & alij. C. comm. de leg. Alex. in consil. 40. num. 20. & seq. & in consil. 98. num. 5. vol. 1. Didac. in c. Rainatus, §. 10. n. 2. de testam. & non reperitur cautum in contrarium, ergo itare [3] debet quod non reperitur correctum, l. precipimus, Cod. de appellatio. & alimentorum legatum esset deterioris conditionis quam cetera si pro eo non daretur hypothecaria, quæ datur pro aliis, cum tamen sit aliis favorabilior & certum est quod hypothecaria cõpetit etiam pro legato pro quo sola personalis actio [4] datur, l. i. in f. i. C. comm. de leg. id quod peccidit eia in spe do iure antiquo, l. creditoribus, ff. de separat. Bar. in l. i. in fin. nu. 13. ff. de leg. 1. sequitur ibi lino. A lex. Soc. & l. as. & confirmatur, quia secundum prædictos omnes competit hypothecaria, etiam pro his legatis, pro quib. datur solus officij iudicis [5], quia si hæres potest cõpellere, eisdem modo res potest dultingri, l. hæreditas, §. i. ff. de petito. hæred. l. de pollicitationibus, in fin. ff. de pollicitatio. quas rationes allegat Bar. in loco præcitato, vel quia valet argumentum a [6] fide iustione ad hypothecam, l. i. legatis, in f. ff. de pignori. & officio iudicis adhibere [7] potest fidei iussor, secundum gl. in leg. quis pro eo ff. de solut. Bar. in l. Marcellus, in prin. ff. de huiusmodi, ergo idẽ erit in hypotheca, nec movet dubitatio l. as. ibi, qui volebat procedere solum in hypotheca expressa nõ autem in tacita, nam [8] taciti & expressi idem est iudicium, l. cum quid, vbi not. ff. l. c. cert. petat. Negul. in tract. de pig. in 4. mem. b. p. prin. nu. 157. verfi. primo ergo amplia, vbi duas considerat rationes ex text. in d. l. i. C. comm. de legat. prima est quod ibi datur pro omnibus legatis hypotheca, ergo etiam pro iis que solo iudicis officio petuntur, quia nihil [9] excludit, qui totum dicit, l. i. ff. de leg. 1. l. iulianus, ff. de leg. 3. Secunda est quod Imperator ibi pacificat tacitam hypothecam a lege indultam, cui quæ per testatorem expressè inducitur, atque ita in legato acquiritur tacita & expressa hypotheca, ita ut non possit de hoc esse dubium, si igitur datur quando solum competit officium iudicis, & ita quando casus est dubitabilis, multo magis dabitur quando competit actio personalis, cui magis adhæret soler, & potest hypotheca, & qui casus est minus dubius per prædicta, quibus ostenditur quod dæ competunt actiones, & id tenet quod Bar. in l. i. solent, n. 5. ff. de alim. legi.

Et si dicatur, quare non datur rei vendicatio. responsio est in promptu, nam lex quæ tribuit actiones pro legatis, intelligi debet [10] dummodo eorum natura non repugnet, ut probatur in l. prima, §. i. C. commun. de legat. dum loquitur de hypotheca, i. e. aut vendicatio non datur nisi pro re corporali contra l. i. in prin. ff. de rei vendic. ergo non potest competere pro alimentis, quæ consistunt in iure, id est in actione, quæ incorporalis est, & prædictam rationem quod pro legato non datur rei vendicatio, quando natura legati repugnat, ponit etiam Barto. in d. l. i. vbi l. as. in l. i. limit. nu. 6, vbi ponit exemplum in legato libertatis, pro quo neque rei vendicatio neque hypothecaria datur, sed sola actio ex testamento, quæ est personalis, secundum glo. & Barto. in d. l. i. limit. & Alex. in l. i. ff. de leg.

Sed & si dicatur dicitur duas actiones pro legato

competere, veritas tamen est quod etiam datur officium iudicis, [11] iuxta in terminis de legato alimentorum, Bar. in d. l. solent, nu. 5. & 6. ff. de alim. legat. alios citat Dec. in l. de alimentis, nu. 5. in f. C. de transact. & facit quia pro quoque legato datur officium iudicis, secundum, Bar. in l. i. ciuitatibus, n. 2. ff. de leg. 1. l. iacob. Nig. in l. i. nu. 190. vbi etiam Rip. n. 42. ff. de leg. 1. & dicit supra hæc eadem parte, legatum autem alimentorum est ipsum, præcipue quando fit pauperi, ergo in eo quoque loqui habet dispositio, sed quia hæc similitudo restringeret decisionem ad legatum pauperi factum, tenenda est prior, quæ indistinctè procedit etiam si fiat diuiti, & hæc ratio ne semper erit utilis.

Quod verò dictum est actionem dari pro legato alimentorum, intellige quod datum legatum est validum, quia scilicet relictum in persona capax, quod si foret alicui relictum in incapaci, adhuc solum competet solum officium iudicis, vt notat l. as. in l. i. servus ad custodiam, num. 2. in f. ff. de alim. & cib. legat. vbi loquitur de alimentis servus [12] vel alicui religioso relictis, dicens quod pro eis implorator officium iudicis, idem Bartol. dicit de servus penas, & de servus facti per captivitatem, ante natiuitatem, in tracta minorat. l. i. c. i. num. 3. & seq. idem Bartol. ibi, lib. 2. dicitur 7. cap. 2. num. 38. vbi loquendo de fratribus Minoribus inquit, quod & si hæres inspecta persona fratrum, in quibus legata sunt alimenta, non possit dici obligatus, tamen talis dicitur potest inspecta sua ipsius persona & improprie ex quadam æquitate, quæ parit officium iudicis, ponderat text. in cap. exrit qui feminat, §. ad hæc. vbi dicitur quod index ex officio suo proprium se exhibeat, & c. dicit gl. in §. item nobis, in verbi. nihil fuimus, in fin. per quas personas nob. acquirit. quod legatum alimentorum fratri servus [13] non ratione, sed æquitate debetur, Bald. in l. i. id quod pauperibus, num. 17. verfi. vel potest dici, C. de episcopo & cler. vbi ait quod legatum alimentorum servus vel simili persone factum valet potius officio & tuitione iudicis implorata, quam de rigore iuris, & inquit Cornu. in consil. 30. num. 3. quod eiusmodi legatum incapaci factum non dicitur proprie debet aut valere, sed grauitus compellitur officio iudicis ad præstandum illud. hanc etiam partem loquendo in seruo, tenuerunt Bar. Alb. Cast. & alij in l. seruo alieno, §. i. ff. de leg. 1. l. as. in l. i. ff. de iur. iur. num. 6. ff. de re iudic. vbi quod iustitiam datur officium iudicis nullam præsupponens obligationem, & loquitur in seruo, idem l. as. in l. i. Cod. qui admitt. Rip. in l. i. num. 47. ff. de leg. 1. vbi loquitur generaliter de legato relictio in incapaci persona, Cornu. in tract. de test. in tit. de legat. cap. 1. nu. 46. vbi de seruo, & de fratribus Minoribus, atque aliis, qui nihil habere possunt proprium, & multos allegat text. Soar. in suo Thesaur. except. sentent. in ver. alimenta, numer. 165. vbi loquitur de monachis nihil pecuniarie habere valentibus, sed solum allegat Cornu. in loco præcitato, Dec. in l. i. nu. 26. C. qui admittit Soc. iun. in l. i. nu. 30. ff. de leg. 1. Cordub. in l. i. quis a liberis, §. verum, num. 12. ff. de libet. agno. vel alien. vbi ait quod seruus implorator iudicis officio petere potest alimenta, & infort. etiam ad fratres Minores omnium honorum incapaces, qui tamen alimenta relictæ per iudicis officium petere possunt, id quod hodie ex ordinationibus suorum patrum est eis omnino prohibito, ita quod solummodo recipere possunt a sponte dantibus, quomodo vidi ordinationem, qua cognor Guardianus, vel alius præiatus potestatis hæredi, vel debitori quod non intendit legatum

legatum illud acceptare, imò absolute repudiare, & refutat protestando quod si extrinsecus onus aliquod iuratum sit, puta missas, officium, vel orationes celebrandas non vult teneri ad aliquid tale faciendum, quare autem non deus actio, ratio est quia tales habentur pro mortuis, adeo actionem exercere non possunt, & in seruo quod sit in parat actionis, voluit [14] textus in l. seruis, ff. de alim. leg. l. seruo alieno, ff. de leg. l. officium autem iudicis residet in ipso iudice, qui potest quodcumque vult illud exercere, sed hæc ratio differtur non videtur bona, quia licet seruis iudicis officium implorentur comparet in iudicio per alimenis, ita debet posse comparere montando actionem que regulariter datur pro legato respondere tamen potest quod ex quo admittendo seruum, vel alium incapace vulnerantur iuris regulari, conuenienti dicitur lursus consultus derogari iuri quodcumque fieri posset hanc quoque sententiam quod solum datur officium iudicis nouissime multos ex prædictis allegans vniuersi Lancellos Galia, in consuet. Alex. in ver. solidos, q. 6. n. 50. addo Vital. in tract. claus. in iur. ut possit alim. remanere. nol. fin. ver. & scias. vbi dicit quod iudex potest pro legatis prius compellere ex officio exequutores testamentaria ad soluendum, sed non pro aliis legatis.

S V M M A R I A

1. *Maritus alimenis iure peti alimenta seu vsuras pro retardata solutione dotis.*
2. *Negotium alienum videri gerens repari quod impendit.*
3. *Maritus alimenta pro retardata dotis solutione repari & ferre ante moram consummationis.*
4. *Maritus pro alimentis retardata dotis datur solium officium iudicis.*
5. *Vxor retardata dotis sine fauorabilibus, non obsequio.*
6. *L. cum quidam. §. datus. ff. de vsur. non habet locum in vsuris decales.*

Q V Æ S T I O V.

Maritus, qui facta est mora in solutione dotis promissæ à socero, vel alio, qui tenebatur alere, datur actio negotiorum gestorum ad petendum alimenta vxori præstita [5] vel vsuras decales que alimentorum loco succedunt, ut voluit Imol. in l. in insulam §. vsuras, col. 2. ver. sed forte potest dici quod aut ille, ff. solum matrimonio, & ratio est quia cum debitor teneatur alere, & maritus alimenta prestando illam releuauerit ob id onere, & gesserit utile illius negotium marito, conueniri potest actione negotiorum gestorum ad soluendum quod in eius utilitatem verum ant [2] gestum est, argumento l. Nefennius. ff. de nego. gest. & in Lalimeta, C. eodem tit. & cum Imol. transit ibi Ale. nu. 3.

Et quamuis Corn. in conf. vlt. col. 3. ver. sed stat dubitatio, vol. 3, reprehendat Imol. eo quod non sit verum quod promittens dotem & non soluens teneatur vxorem alere: tamen Com. non hanc obicitur verba Imol. qui non dixit generaliter de quocumque promittente dotem, sed de eo qui ratione sanguinis tenebatur alere, & ita eum intelligit Ale. Alexandr. ibi, & quoad talem promissorem etiam Corn. transit cum Imo. impugnat enim alius generallem actionem negans quod Cyn. & alij id dicant, sed non negat quin vera sit decisio Imol. in eo qui de iure tenebatur alere: & prædictam decisionem sequitur etiam Ruzin in conf. 61. n. 6. vol. 4. vbi prædictam rationem infert quod ante biennium, & ita ante consummatam moram poterit maritus à socero repetere [3] alimenta, quia militat pro eo quoque tem-

porè ratio negotij vultur gesti, proinde militare quoque debet decisio, cuius tamen dictum quoad hoc non probat pro nunc aliquando examinatur de illius veritate, & hanc partem tenere videtur Garz. in tra. de vlt. hne, in 6. illatio. nu. 71. & seq. dū resurgingit decisionem textus capituli salubriter, de vsur. ad sacerdoti & generum, & eum sequitur Didac. variat. resolat. lib. 3. caput. 1. ver. ceterum alia distinctionem Imole sequitur Aret. in §. fuerat, num. 6. & l. a. num. 11. Rolan. conf. 65. num. 9. vol. 4. & transit meo iudicio sine difficultate secundum suos terminos, quando scilicet qui dotem promittit tenebatur de iure alere, & maritus alimenta præstitit repetendi animo, quia ut alias licet vxor sit in obsequio, vti quando tamen dos est promissa vir potest alimenta petere, nec compendatur cum obsequio præcipue cum regulariter opere vxoris, vel aliterius mulieris quia non sit artifex, non sufficiant pro alimentis, nec illis æquiualeant. Cum vero agimus de eo qui dos promittit, & non tenebatur aliquo iure sanguinis accommodari non potest decisio Imole, ex quo nullum illius negotium gestum est, ideo querendum est, quomodo maritus alimenta petat, & aliqui nō se resolunt, nec eundem alteram partem affirmare, vt l. in d. §. fuerat, numer. 22. Rolan. conf. 65. num. 15. & seq. volum. 4.

Petrus autem, quem sequitur Bald. in l. si præterea, num. 3. & sequenti, dicit quod solum datur officium iudicis, non eundem actio: [4] inueni vult quod vir officium iudicis mercenarium non nobile, & ad iura allegata in contrarium respondet quod loquitur in accessionibus, & fructibus, naturalibus, qui principali petuntur actione, non autem in ciuilibus, quia officio iudicis petuntur, ideo probatur Bald. in l. si maritus, §. si. fol. matr. vbi inquit quod maritus recipiens foret sibi præiudiciali in alimentis vel vsuris, & cum eo transit Alex. ibi nu. 4. dicens quod iudicium dotis ex parte mariti nō est vniuersale, quia fructus nō augent dotem, quod esset sine dubio si esset vniuersale, & quia non petuntur, nisi lapsis biennio, & ita post moram discedit tamen Alex. à decisione Baldi quatenus ille distinguat inter actiones naturales, & civiles, quia secundum eum non reperitur quod fructus in contractibus bonæ fidei petantur ante actionis, sed hoc nihil ad nos, & eget longioris discussione. Cum prædicta quoque sententia transit Alciat. in tract. præsumpt. reg. l. præsumpt. p. 2. n. 7. vbi & ipse dicit exzincto principali vsuras peti non posse, & mouetur quia sunt odiosæ, quæ ratio non concludit, quinimo vsure prædictæ sunt [5] fauorabiles viri voluit Ruzin, in consilio 517. column. 4. quia debetur loco damni emergentis. Aret. in §. fuerat, 7. Institut. de actio. Corn. in conf. 145. vol. 2. Dec. in conf. 571. col. fin. Beron. in conf. 52. nu. 23. vol. 2. Natta in conf. 495. n. 8. Rolan. in conf. 65. n. 18. ver. Secundo non obstat, eol. 4. vbi dicitur ideo text. in l. cum quidam §. datus. ff. de vbi loci non habere in interuersione, [6] que debentur loco alimentorum tenet hanc opinionem paciter Bal. Nouel. in tract. dot. par. 6. prin. 7. col. 3. ver. & pro hoc dico vbi ait quod marito datur solium iudicis officium mercenarium quod de seruit actionis non autē actio, licet aliud velit in vxore repetere dotem, & idem sequitur Negul. do pig. in 4. mem. 1. par. n. 54. ver. sed dubitatur, vbi tenet quod iudicium dotis ex parte mariti sit particulari, licet ex parte vxoris sit vniuersale conclusio, quæque firmari poterit quod maritus officio iudicis petat alimenta, vel interuersioni sui debita ob retentionem dotis solutionem, præterquam vbi dos fuit promissa ab eo qui tenebatur vxor-

rem alere, quia eo casu datur actio negotiorum gestorum tamquam alendo maritus gesserit uile debitoris negotium, quod etiam uoluit Rol. d. consil. 64. num. 9. est uerum quod Bald. Nouel. in l. i. num. 17. §. solu. maritum, & in tract. dot. tenet contrarium quod marito debeat actio de dote vel ex stipulatu pro interuentu, vel alimentis debitis ob moram commissam, sed mouetur ex his quae dicta sunt fauore uxoris non aduertens militare diuersam rationem, quia pro uxore iudicium de dote est uiuierale, sed pro marito est particulare.

SV MARI.

1. Actio competet pro alimentis ex statuto debito.
2. Legumina marito patre petunt iure alimentis.
3. Conditio ex lege competit, quando lex nouam introducit obligationem.
4. Conditio ex lege competit, quando lex nouam introducendo aliter loquitur impersonaliter, uel dicitur uerba ad partes.
5. Statutum dicitur lex populi.
6. Statutum dicitur ius cuiuslibet ciuitatis.
7. Conditio ex lege datur quando statutum idem disponit quod ius commune.
8. Conditio ex statuto officium prouidet, quem officium inducit.
9. Expensa quando debetur ex statuto, tunc oritur conditio pro eorum pensionis.
10. Conditio ex lege non datur nisi in subsidium.
11. Conditio ex statuto competit et in casu fauorem statuti non fuit conditio.
12. Conditio ex statuto competit ei in casu fauorem conditum, si transiit ad eum uerba non diriguntur.
13. Conditio ex lege datur alii personaliter.
14. Conditio ex statuto datur personaliter alio.
15. Conditio ex statuto est stricti iuris, non bene fidei.
16. Ius delatum ex statuto transmittitur ad heredes ante agnitionem.

QVÆSTIO VI.

Statutum si disponit alimentari aliquid, nec potest possunt iure [1] actionis, non autem officio iudicis, ut probat Alex. in consil. 7. num. 26. volum. 2. ubi loquitur in statuto disponente, quod filia debeatur dari, & alii: & subdit dari conditionem ex statuto, clarius Alciat. in consil. 318. nu. 1. ubi mouetur, quia ubi statutum excludens foemina propter masculos mandat illam alii, datur conditio ex statuto, quia sicut legitima actionis iure [2] petitur post mortem patris, l. cum queritur. C. de inofficinis testamentis, ita & alimenta quae subrogantur loco legitime. sed fallax est argumentum, quia non est absolutum quod alimenta legitime loco succedit: Cum neque etiam dos semper sit loco legitime, praecipue quando statutum filiam simpliciter excludit, mandans illam dotari, ut declarauit supra in prima questione huius partis. hanc quoque decisionem quod actio datur pro alimentis ordinatis à statuto, tenuit Menoch. in consil. 8. num. 20. in fine, uer. ceterum re melius, ubi infert quod ideo peti poterunt pro tempore praeterito, & ratio est quia ubiqueque sex [3] iudicant nouam obligationem, tunc datur conditio ex lege, l. si quis argentum. C. de doli. l. i. §. de cod. ex le. ubi notatur, Bart. in l. quod ex his, §. de adulter. Bald. in l. 6. §. praeterea, sum. 3. C. de iure dot. Rebuff. in tract. de cong. portio. nu. 52. & ex conclusio procedit sine dubio quando uerba referuntur non ad iudicem, sed ad partes, [4] uel proferuntur impersonaliter, ut distinguendo probat Bart. in d. l. i. §. de con-

ditio ex lege. ubi laf. nu. 6. & 7. & quod dicitur de lege, locum habet etiam in statuto quia [5] dicitur lex populi. l. omnes populi. ubi Bart. & alij. ff. de iust. & iur. & dicitur ius [6] ciuile, secundum Bart. in l. stipulationum alie, in fine princ. ff. de uerbis obligacionibus. Bal. in auth. generaliter, col. 4. C. de obligationibus. Bal. qui testatur de comuni in d. i. scopis. & clericis, laf. qui testatur de comuni in d. i. stipulationum. n. 9. & uidemus Bart. laf. & Dd. in d. l. loquentes de conditione, ex lege promissum ponere legē & statutum nullam constituentes differentiam: in tantum autem uerum est conditionem ex statuto dari, ut procedat etiam quando statutum non inducit nouam obligationem, sed disponit idem, quod ius commune, quia eo [7] casu datur etiam conditio, & dicitur satis operari, secundum Bart. in l. i. §. Quid, & dicitur Alciat. in rub. de regular. in fin. Ruin. in consil. 27. numero duodecimo, volum. 3. Roland. in tract. de iur. dot. quest. 26. in fin. hic autē conditio [8] ex statuto fortiter est officio iudicis, & efficacius prouidet secundum Caltr. in l. i. §. foci, in fin. princip. ff. solut. matrim. & probatur in l. cum postulat. ff. in principio. ff. de damn. infect. Alex. dicit consil. 7. n. 26. volum. 2. Ruin. dicit consil. 27. hinc uidemus, quod si statutum mandat uictum uictori condemnatum, in expensis oritur [9] conditio ex statuto, secundum Bart. in l. tertia, §. si rem. ff. de leg. 3. Doctores in capite ex parte, de uespici. Alexand. in l. propterandum, §. fin. autem alterutra; ubi etiam laf. num. 55. de iudic. & plures casus quibus ex dispositione statuti datur conditio ex lege, ponit Firmian. in fin. repet. in ueris: conditio ex lege, sed quod dictum est conditionem ex lege oriri à statuto idem disponere, quod ius commune, non mihi tutum uidetur, quandoquidem non solum dari conditio ex lege [10] nisi in subsidium, ut notat ex l. i. §. de coditio. ex le. Dyn. in consil. 43. colum. 1. & consil. 48. in fin. Cras. in consil. 752. nu. 21. nisi dicamus, quod oritur quidem conditio, sed impeditur exercitum donec alia competis remedium, sed pro hac parte facile, quod si intendatur potest conditionem ex statuto, [11] in cuius fauorem statutum fuit conditum. l. statutus. ff. de acq. re dom. Bart. in l. omnes populi, in 7. q. princ. ff. de iust. & iur. immo, ut consequatur quis commodum à statuto delatum agere potest conditionem ex lege etiam ad eum uerba non diriguntur, sed sufficit, quod factum fuerit [12] ad eum commodum, l. si uino legata. §. si testator. ff. de legat. 1. ubi Bart. infert ad statutum foeminarum exclusum in fauorem agnatorum, & prosequitur Natta in consil. 147. nu. 1. & eiusmodi conditiones dicuntur [13] personales. l. actionum, in princ. ff. de actio. & obl. §. appellamus. Infert de actio. & idem est in conditione [14] ex statuto. l. i. §. de cond. ex lege. Tiraq. in tract. ret. consil. 8. gl. 5. num. 8. ubi tamen dicit, quod aliquando sunt in rem scriptae. l. 3. §. 1. ubi gl. in uer. personales. ff. ad exhiben. gl. Bart. & alij in l. i. §. de operis noui nuntiat. Tiraq. loco praed. ubi alios addit, & eiusmodi actiones seu conditiones ex statuto dicuntur stricti [15] iuris, non autem bonae fidei, Bal. in c. i. in §. de feud. cognit. Dyn. & Bart. in l. consil. ff. ad municip. Ang. in consil. 204. Tiraq. de retractu. conu. §. 32. gl. 2. nu. 2. & ius à statuto delatum transmittitur ad heredes, etiam si non fuerit agnitionum, ut loquendo de lucro dotis delato à statuto [16] per mortem uxoris uoluerunt in fauorem mariti, Bart. Bald. & alij communiter in l. i. interrogat. ff. de adopt. Salic. Caltr. Alex. & alij in l. cum antiquioribus. Co. de iure delib. Bart. in l. generaliter, §. in his. C. de secum. nupt. alios cumulat librum in tract. de stat. exel. fam. in 11. artic. princ.

prin. n. 89. Cuius alios referens in consil. 185 in fi. vbi idem dicit in 4. quod debetur arrogato in bonis arrogatoris, & in beneficio, quod competit masculo in excludendo feminam, & in aliis etiam casibus. Tunc de retrac. consil. 11. gl. 9. num. 4. in quibus locis impugnatur doctrina Salic. contrarium tenentis vt per Crau. qui etiam reprobatur Calcan. & possent circa eiusmodi conditiones multa allegari pro instructione aduocatorum, sed sufficit per dicta adduxisse, quae magis valde sunt expresse.

S P M A R A.

- 1 Tutor repetit a pupillo iure actionis quicquid pro illo impendit, & datur contrarium tutela iudicium.
- 2 Tutor tenetur pupillum alere, bonisque moribus, & arte imbueri.
- 3 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 4 Tutor iudicio tutela repetit impensas, quas fecit ex necessitate officij.
- 5 Tutor repetit, quicquid voluit impendere pro pupillo.
- 6 Persona humanis cuiuslibet est rebus preferenda.
- 7 Tutor officium est necessarium, & publicum.
- 8 Tutor compelli potest capitis pignoriis, & multa iudicia asserere tutela.
- 9 Tutor repetit a pupillo alimenta, quae illi praestari ante factum testamentum debet iudicari.
- 10 Tutor repetit a pupillo iudicio tutela, quicquid erogauit in alimentis forori pupilli.
- 11 Tutor ante testamentum reddidit pacis inter expensas pupilli alimenta, & si non posuit ante repetit post testamentum.
- 12 Regnum sancti abstinere, quia non petitor.
- 13 Praetor repetit impensas alimentorum factam pro pupillo.
- 14 Praetor si non sicut pupillo sacris obligatus sicut tutor.
- 15 Saluare sibi ipsi potest quicunque gerit aliena negotia.
- 16 Tutor potest sibi ipsi soluere suum creditum.
- 17 Tutor debet pupillo cogitare exgere & seipsum.
- 18 Mulier non potest a sitis interuersoria dotis non soluta post annum institui si eam esset tutrix non solui sibi.
- 19 Tutor creditur pupillo compensare passum suum creditum cum eo quod debet ex causa tutela.
- 20 Compensare factum non potest cum debitor sociatis creditum quod ex alia causa habet causa sociatis.
- 21 Compensans dicitur soluere.
- 22 Creditur, qui ad administrationem bona debitoris praesentat sibi soluisse.
- 23 Tutor datur alio negotiorum gestorum pro his, qui impendunt in alimentis pupillo.

QUESTIO VII.

Tutor quoque repetit a pupillo actionis iure quicquid impendit in illius alimentis, [1] & de tut. contrarium iudicium tutela, secundum Cuman. consil. 88. casus talis est. num. 4. vbi, circa secundum Gramma. qui tamen de eo mentionem non facit in decretis. n. 104. tenetur enim tutor ex necessitate officij pupillum alere, bonis [2] moribus imbueri, & curare quod autem aliquam edifica. Leilan plures, §. tutor, ff. de admittit. tutor l. §. tutor, ff. de hospiti, tutor, Roma. in consil. 435 Socin. in consilia, colum. 2. volum. 1. Cuman. d. consil. 88. numer. 4. Plote. de in lit. iuran. §. 5. numer. 24. ver. dare operam. vbi inquit quod si hoc comitur potest contra eum in litem iurari, Causacan. tract. de tutor. & curat. numer. 275. vbi allegat Crauian. consil. 190. qui nihil omnino de

hoc loquitur, sed de tutore qui procurant pupille immaturum matrimonium. Cum ergo tenetur tutor id facere non debet si fecit [3] officium suum esse sibi danosum. l. si quis ex assignatoribus, ff. quemadmodum testa. aper. haec tamen ratio concludit quidem quod detur alimentorum repetitio, sed non quod aut actionis potius quam iudicis officio repetatur, ideo melior ratio est, quia in contrario tutela iudicio repetitur sumptus qui tutat [4] fecit ex officio vt dicitur in l. 3. in fin. p. m. ff. de cont. actum vel at tutor fecit ex necessitate officij, non ex voluntate impensam in alimenta pupilli, vt supra dixi, ergo ea actione repetit ita etiam ea actione repetit tutor quicquid in cura pupilli impendit. l. 1. §. periteta si tutela, & l. quid ergo, §. deducuntur item ff. de conet. & vt. actio. tutel. & generaliter repetitur quicquid vtiliter impenditur circa [5] negotia pupilli, vt inquit Cuman. d. consil. 88. numer. 3. quod si eius datur repetitio, quod in res, aut negotia pupilli est solutum, quanto magis licebit repetere id quod in illius persone subuentionem, & sustentationem est erogatum, cum persona hominis sit rebus [6] omnibus praefenda. l. in pecudum ff. de vltur. l. nullifione, de edil. edic. & longe vtilior, & magis necessaria dicitur impensa quae sit pro sustentatione persona, quam quae erogatur pro defensione rerum, vt de se patet, nec probatione eget, sed in terminis videtur tut. in l. sumptus. C. de admittit. tut. vbi dicitur quod tutori rehi debet sumptus, quos necessarius fecit in pupillum, & nulla dari potest magis necessaria, aut magis vtilis impensa, quam alimentorum, & fouetur ratione, nam li tutore officium publicum est & necessarium, [7] quia ratione cogitur quia admittere tutelam, Indit. de excuf. tut. in prin. iuncta l. munerum, la secunda, §. iudicandi ff. de maner. & honor. Alexand. in consil. 26. num. 7. volu. 3. consil. 109. num. 3. eod. vol. Causan. in d. tract. n. 104. imo potest tutor [8] compelli multa iudicia & capitis pignoriis, Bar. in l. sub praetore C. de her. actio. D. de omnes in l. cum quibus, vbi laf. m. u. C. de procurat. nulla fuisse requiritur quod in dampno, & licet tutor debeat regulariter curare a principio quod per iudicet alimenta pupillo danda taxetur, tamen si id omisit, & bona fide praestitit alimenta, [9] datur nihilominus repetitio vt dicitur in l. si. C. de alim. pup. pte. quia illud erat de consilio non de precepto, idem dicitur in l. 2. in pri. & §. si vero, ff. vbi pup. edu. deb. ponunt Cuman. & Grauz. in locis supra citatis.

Et non solum tutor repetit quod soluit in alimentis pupillis, sed id quoque quod erogauit in alimentis [10] fororibus eiusdem pupilli, & in mercedes magistram qui illam artibus instrueret, vt probat textus in l. qui filium, ff. vbi pupillus educari debeat, Cuman. d. consil. 88. eu. 4. quia cum pupillus ad id teneretur tutor debitum pupilli exclusit, & in eo textu dicitur expresse quod iudicio tutela repetitur id quod contulit dicta supra de alimentis pupillo praestitis, quia si soluantur tutori praestata forori pupilli, quanto magis reddi debent, quae ipsi pupillo data sunt non propter quod vnumquodque tale, & illud magis, autem multo magis, C. de sacrosanctis ecclesiis, & praedicta procedunt quando in reddendis ratione non fuit facta mentio dictarum expensarum, quia tunc datur petitio, & si ratio nondum est reddenda potest in rationibus dictas [11] expensas sicut ceteras factas circa negotia pupilli repetere. l. 1. §. propterea si tutela, & l. quid ergo, §. deducuntur item ff. de conet. & vt. actio. tutel. & si datur repetitio,

multo magis dabitur retentio, quæ [13] est magis
favorabilis quam petiti- l. per retentionem, Cod.
de usufr. l. Paulus, ff. de do. exceptio. Bald. in consil.
455. column. 2. volum. 1. l. in l. naturaliter §. nihil
commune, colum. duodecima, ff. de acquir. res.
posse. Deci in l. diuus, numero quinq. ff. de reg.
iur. Ruin. consil. 66. numero duodecimo. volum.
1. Crauer. in consil. 148. numero. secundum, Capital in
consil. 86. num. 20.

Similiter quæ dicta sunt de tutore locum habent
quoque in eo qui se gessit pro tutore, licet tutor [13]
non esset, d. l. 4. hæc actio ff. de contra. & vt. actio.
tute. Cuman. d. 8. numero tertio, idem enim iudica-
mus de protutore, quod de tutore ipso, & ideo bona
protutoris, qui administravit non minus à iure sunt
tutari obligata [14] pupillo, quam tutoris, secundum
gloss. in l. dabimus. §. 1. ff. de priuileg. cred. glo. fin.
in l. pro officio, C. de administ. tuto. vbi Bal. notat,
dicens non esse alibi, & ponit Negus. in tract. de pig-
n. 4. mem. 2. par. num. 7.

Item tutor, qui administrabat, & de suo erogauit
in alimenta pupilli, poterit sibi durante officio solu-
ere de redditibus pupilli, hoc enim admittitur in
quocunque gerente aliena [15] negotia, vt probat
text. in l. diuotio, §. illum autem, ff. de neg. gest. &
notat ibi Cast. not. idem probatur in l. peculium §. 6.
præterea, ff. de pecul. & in l. tutor, [16] est text. in l.
quotiens §. licet autem ff. de administ. tuto. vbi di-
citur, quod licet possit tutor pupillaribus creditori-
bus soluere, ita & tibi, immo plus dicit, quod tene-
tur sibi satisfacere, alios non curant vltur. Aretius
§. actionum, numer. 50. Infit. de actio. vbi mouetur
ratio, quia licet pupilli debitor [17] cogitur exigi-
re à seipso. ita tamen §. debitor, ff. de admin. tut. &
ibi Bar. notat, idem ponit Socin. in consil. 126. n. 5. vol.
2. vbi infert, quod mulier [18] tutrix filiorum quot
annum lucus non poterit alimenta perere ob retar-
datam dotis solutionem, quia fuit in culpa si sibi non
soluit, sequitur Plon. in tract. de in lit. iuran. §. 11. num.
34. Causale, de tuto. no. 179. & poterit tutor cõpen-
sare [19] cum eo, quod ex causa tutelæ debet, quia
vtrunque habet originem ab eodem fonte, licet ali-
ud sit quando tutor non est creditor ex causa tute-
læ, argumento eorum, quæ ponit Bal. in l. etiam, num.
3. C. de comp. vbi debitor ex causa societatis cõuen-
tus non obicit cõpensationem de [20] debito, quod non
descedit à societate, Per. de Vbald. in tract. de duob.
fest. in §. par. q. 32. num. 35. Causale. in tract. de tute.
num. 120. & prædicti præsupponunt, quod si credi-
tor sit ex eadem causa societatis, sit locus compensa-
tionis, & hoc casu soluere dicitur, qui [21] compensat.
l. si debitor ff. qui potio in pig. hab. l. amplius, ff. rem
rat. hab. l. vel pecunia tua ff. de liber. cau. l. in §. in
bonz hies, no. 62. Infit. de actio.

In tantum autem tutor potest sibi soluere si cre-
ditor sit, quod si alio administratore præsumitur si-
bi satisfecisse, & in administratore [22] honorum in-
quit Afflic. in decis. 13. nu. 24. & seq. Crauer. in consil.
139. nu. 5. Causale. in d. tract. n. 181. vbi post Alex. &
Neuizan. dicit idem esse in vxore, quæ dia admini-
strauit bona filiorum: præsumitur enim sibi satisfecisse
pro dotibus debitis.

Et non solum datur actio contraria tutelæ tutore
pro repetitione eius, quod impendit in alimenta pupil-
li, sed etiam ad [23] negotiorum gestorum l. 1. ff.
de neg. gest. Cuman. dicit. 88. numero tertio, nam
alendo gessit vtile negotium pupilli proinde re-
petit.

Hæc tamen omnia intelliguntur, quando minor

teneatur tutore soluere alimenta accepta, & pro qua-
litate, cuius datur repetitio. nã aliquando pupillus
non tenetur, vel saltem non soluit integra alimenta
vt quando inseruit tutore, vt per Cuman. loco
præd. & dicit in quo quando alimenta præstita repe-
tantur, vbi egi de tutore repetente alimenta popu-
lo præstita.

SYMMARIA

1. Syndicus ciuitatis, vel quilibet de populo agit pro ali-
mentis alieni relictis.
2. Misericordia communis est vsus.
3. Popularis actio efficitur, quando iuribus populis interfit,
& quilibet de populo agit.
4. Legata pro denunciari possunt à quolibet de populo.
5. Legata pro. Quilibet de populo pro legatis pro imple-
rare potest iudicio efficitur.
6. Procurator sibi potest perferre alimenta pauperum relictis.
7. Mandatum requiritur quando agit quis pro tercio,
alias actio sine nulla si paret opposita.
8. Mandati defectus opponi potest intra nulla annos.
9. Vxoris officium possunt agere coram iudice pro ali-
mentis, & medicamentis vxori debitis.
10. Conuentus agit pro conuentu in iudicio, vide infra.
11. Conuentus sine mandatis agit pro conuentu.
12. Sententia lata contra conuentum, pro conuentu com-
parentis non nocet domino.
13. Conuentus non admittitur pro conuentu sine tamen-
te rati.
14. Conuentus non admittitur etiam cum tamen te, quia
de causa non recipi affirmatiorem.
15. Conuentus pro conuentu sine tamen te admittitur ad
petendum alimenta.
16. Conuentus non admittitur pro conuentu, contra pa-
trier conuentum.
17. Conuentus non admittitur pro conuentu, qui habet cu-
ratorem.
18. Promissa hominis facit reserere promissionem legis.
19. Vmuenti specialiter iure non admittitur donec exat-
qui venit iure communis.
20. Conuentus non admittitur pro conuentu, quando ex-
tat procurator.
21. Specialia non debent multiplicari.
22. Testandi licentia est concessa, qui non potest testari
intelligitur seruatus solemnibus iuris.

QUESTIO VIII

Cognitum est in præcedentibus, quæ actio, vel
via pateat ad petitionem alimentorum, nunc
non inuoluitur agendum si alimentatio soli dretur ali-
mentorum petitiõ, & Barto. in l. ciuitatis, num. 4.
& seq. ff. de lega. primo, dicit quod Syndicus Ciuitatis,
imò quilibet de populo poterit agere, vt illi pre-
stentur alimenta cum relictis sunt, & loquitur qua-
do debentur certo generi personarum in Ciuitate,
puta pauperibus, & mouetur ex textu, & §. si autem
qui hoc facere in Auth. de eccl. tit. & infert idem
esse quando pro alimentis vel aliis necessitatibus ali-
quid relinquitur fratribus Minoribus, mouetur ex
eiusdem ratione, quia illud relictum pertinet ad homo-
rem, & vtilitatem Ciuitatis, sed ante, eum id voluit
Speculat. in titul. de infirm. editio. 5. nunc vero ali-
qua, num. 65. quia cum legatum sit pium & miseri-
cordiæ [23] cõmunis sit vsus, cap. non facis, circa fi-
n. 86. alit in admittitur quilibet de populo efficitur
enim actio popularis, cum totius populi inter sit, [24]
proinde quilibet admittitur, l. 1. ff. de popal. actio.

l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco publico, l. 1. ff. de loc. & tenet. public. & Speculator ad id allegat Bartolus in tractatu de alimentis. nu. 49. & dicit Specul. loco predicto, quod quilibet de populo compellitur exequutionem testamentarium ad solvendum, & Barto. in d. l. ciuitatis, inquit duplex datur remedium pauperibus, primum quod quilibet de populo agat secundum quod iusserit legatarius implorare officium iudicis, & hoc totum dicit additio ibi posita, quæ repetit omnia verba Bartoli. idem placuit Arg. in d. §. fin. autem, in Auth. de eccles. ut hoc idem voluerunt Hostiens. Jo. Andr. & Ancl. in c. si heredes, de testa. vbi etiam Butr. & dicit Bal. in l. nulli, nu. 13. vers. vltimo nota. C. de epis. & clericis, quod quilibet de populo potest denuciare legata l. 4. §. 1. & non requiritur mandatum, subditque esse bene notandum. Rom. in c. 69. nu. 3. dicit quod pro legatis piis quilibet de populo potest implorare §. iudicis officium per quod exequutor cogatur voluntate testatoris exequutioni mandare, & inquit tex. in §. fin. dicit, esse ad hoc singulare Barbarius laze in c. 8. n. 12. vol. 1. vbi refert se laze dixisse in eod. c. si heredes, Rom. quoque in l. si c. dote §. si maritus, n. 18. §. solus. matrim. dicit possit quilibet de populo petere quod præstetur vxori alimentum, probatque ratione, quia proisio alimentorum pertinet ad piam causam, l. Mella, ff. de alim. & cib. legat. ac culibet de populo cõpetit apud iudicem portendere quod reliquum in causam piam exequutioni mandetur, d. §. fin. autem, quæ ipse dicit ad hoc singulare, sequitur etiam Vital. in tract. claus. in tit. alimentum. reman. poss. col. 1. Mantica in tract. de coniect. viti. volu. lib. 8. ut §. num. 1.

¶ Hanc verò conclusionem Rom. in d. §. maritus, n. 18. extendit ad procuratorem §. iudicis, ut in quoque cõparet pro alimentis dandis, & sequitur Vital. in loco predicto, id quod non parum difficultate, quia si quilibet de populo admittitur, eodem modo admittetur procurator filici.

Procedit autem decisiõ de plano meo iudicio, quando alimenta alicui pauperi debentur, quia ut dixi suo loco, tunc pertinet ad piam causam, & malitiam similitudo pie causæ, ac vbi debentur diuiti, tunc aliud videtur, cessat enim pietas, & cõsequenter ratio decisionis, proinde ipse quoque decisiõ cessare debet, sed difficultate facit ratio Barto. in d. l. ciuitatis, si enim ideo officium popularis actio, quia relicti pertinet ad utilitatem, & decore ciuitatis, vixque hæc ratio militat nõ minus quando alimenta diuiti debentur, quam vbi pauperi relicta sunt, sed sate loquitur quando non vni, aut certis personis relinquuntur, sed vbi generaliter omnibus certæ qualitatis, puta vni collegio, vel monasterio, vel capitulo, vel vniuersitati mercatorum, vel alterius actus eo enim casu negari nõ potest quod publico interesse esse in Ciuitate tale relictiõ, præterea ego dicere dari ius agendi cõtra de populo, quando alimenta debentur pauperi, ex legis dispositione, vel hominis, ut quando debetur generaliter certo generi personarum, quod si debeantur alicui priuato, vel vni familie, quod nõ egerat, tunc dicitur admeti nemini qui non habent mandatum, quia regula est quod nemo alieno nomine potest esse in iudicio sine mandato, & si opposuerit exceptio §. 7. omnia acta reddunt nulla, l. licet, C. de procurat. & sustinebitur oppositio etiam si tunc inter §. 8. mille annos. ad l. in l. 2. C. de ex fals. instr. ponit laze Vant. in tit. de nullitate ex defec. manda. n. 98. vers. transeamus ad secundum, & vbi non habemus limitationem expressam, ita ex diuersis regulis, sicut in l. 1. ff. de regul. iur. nec ab ea de facili recedendum est.

Vnus tamẽ est casus, in quo datur actio sine mandato pro alimentis, quando scilicet vxor posita est in furore, & maritus illius negligit infirmitatem, & curam: tunc cognati vxoris cõparendo coram iudice agunt ut maritus cogatur vxori ministrare alimenta, medicinas, & alia necessaria ad sustentationem vxoris, ut est casus expressus §. 9. in l. si c. dote §. fin. autem in senissimõ §. 1. sol. ma. vbi gl. nar. sal. Ang. imol. Rom. Alex. & alij omnes notant, & in no. tex. dicitur quod curator vxoris furiosæ, vel cognati Vro. in d. tit. an alim. reman. poss. col. 1. & hic casus videtur fundari speciali fauore propter furorem, sed DD. trahunt cõmuniter ad vxorẽ agram, id quod videtur destrueret quod paulo supra dictum est licere cuique de populo agere pro alimentis alicui debitis, quia si id verum est frustra in vxore agra, vel furiosa esset dispositio, quod licet cognati adire iudicem: nisi dicamus, quod dñ cognati admittuntur, alij nõ excluduntur, vel quod cognati admittuntur tanquam vnus de populo, sed textus mentioẽ fecit de cognatis propter facti cõtingentiam. Adde etiam quod in hoc nihil videtur extare specialitatis fauore dote, seu alimentorum nam est regulare quod in quacunque causa coniunctus admittitur ad agendum pro loco coniuncti, ex rigore C. de procura. l. si descendens sit, sine etiam transuersalis vsque ad decimum gradum Innocent. c. nõnulli, de rescript. Spec. in tit. de cõiunctis personis, Bart. in l. sed & hæc in peius, de procur. etiam apparet illi omnino carere mandato, vbi §. 1. pbanus in d. l. sed & hæc, in peius. hinc videmus maritum agere pro vxore sine mandato, l. maritus, C. de procu. & idẽ cõtra videmus in vxore pro marito, manifestissimè, §. fin. C. de furt. licet sententia lata cõtra coniunctam personam pro alio interueniente non noceat coniuncto, [12] qui sit dominus, ut bene per sal. in l. C. quibus res iudicis non nocet. [13] Singularitas tamẽ in hoc versatur, quia coniunctus non admittitur pro cõiuncto sine cautione rat. l. Pomponius §. fin. vbi gl. & DD. ff. de proc. DD. in Lexigedi, C. re. tit. Vant. in tit. de nullitate, ex defec. mandati. n. 130. ideoque in casibus quibus causa nõ recipit affirmationem, & cõsequenter non cadit cautio ratæ, coniunctus nõ admittitur pro cõiuncto, [14] vt per se manifestum est, sed dicit Spec. & Jo. Andr. in tit. de cõiunct. personis, in fin. laze in d. l. Lexigedi, n. 9. lim. 5. & tamẽ ad cõsequendum alimenta coniunctus admittitur sine [15] cautione, constituit etiam in alio fauore alimentorum, quia etiam coniunctus regulariter admittitur pro cõiuncto, id tamẽ falsum, quando agitur cõtra [16] taliter coniunctum, vt declarat Cast. in l. sed & hæc, in p. r. ff. de proc. quia secundum eam patet cõiunctio ratio illi repellit, idem voluit Salic. in Lexigedi, col. 1. C. de procur. sequitur Marfil. in l. 1. §. cum qui latrones, n. 1. ff. de quest.

¶ Et quia textus in d. §. fin. autem in senissimõ, ait quod curator furiosæ vxoris vel cognati petat coram iudice alimenta marito ministrari, possit dubitari an extante curatoris possit coniunctus petere hæc prouisiõne: nam ibi alternativè dicitur curator, vel cõiunctus, atque ita nõ videtur dicitur cõiunctus casum, contra verò cõiuncta persona nõ admittitur ad agendum quando extat [17] curator, vt voluit sal. in l. Senatusconsulto, C. qui accus. nõ poss. & ponit laze in d. l. Lexigedi, nu. 9. in l. lim. vbi duplici ratione adducit, prima est quod mandatum expressum facit silere tacitum, 3. verific. sed & si forte, standic. sal. facit regula quod [18] proisio hominis facit cessare prouisiõne legis, l. si C. de post. conuoc. secunda est, quia nõquam admittitur vnus [19] speciali iure donec nõ sit in mora si qui retineatur cõmuni, l. sepul. viol. ff. de sepul. viol. simile

dicio quantitas laudabilis, ut voluit Da. in elem.
fape de ver. sign. Signo. in cons. 1.1. n. 7. Alex. in col.
50. n. 6. vol. 2. in cons. 54. col. 1. vbi & ponit Meno.
in trac. de arb. ind. q. 18. n. 2. vbi in hoc modo intelligit
eos, quod dicit libellus requiri in summis & in tra. de
acq. possem. 4. q. 1. n. 1. vbi in ex sententia Zach. in d. l.
6. n. 29. adnotat, quod petitione esse in scriptis danda,
& ita quocumque intelligi debet. Bar. in l. 4. §. hoc autem
inductum. n. 10. fide damno infer. vbi ait libellus requirit
etiam in causis (14) huiusmodi celeritate desiderata, quem
citatur Meno. loco praed. n. 471. declarari enim debet,
ut sententia de huiusmodi petitione, non de formalibus
libello, & ita quocumque alios a Hegado declarat Alim. in
sua praxi. §. 4. l. n. 3. vbi p. t. post Cardin. in d. clem.
8. cap. 1. n. 7. & Blanc. in trac. de compo. q. 8. princ. n. 5.
8. declarat, quod sit differentia inter libellum, & qualem
qualem petitionem, & ibi videri poterit, & de
off. Podem. n. 3. dicit, quod isto casu scriptum est
loco (15) libelli, de quo tract. Vant. in tit. de nul. ex
defe. proc. numer. 19.

[16] Et hoc casu si pignori tenetur ad praestandam
alimentorum vnicuique libello, vel petitione omnes con-
veniri possunt. l. 1. §. de alim. & cibariis. legat. cuius legi
arguunt Bald. in d. l. fin. C. de edict. diu. Adria.
num. 46. & Zuch. n. 306. dicunt in remedio illius
legis sufficere vnicuique libellum contra omnes con-
tradi. flores. [17] Sequuntur Roman. Alex. Dec. Pur-
pur. & alij etiam Menoc. in d. remed. 4. nu. 473.

Vbi vero actio sit iure alimentorum petiunt teneo idem
et non requiritur libellus. Sed per hoc quidam, quid
est hoc causa agenda est summariis, ut probatur inter
privilegia alimentorum. non solum, quando alimenta
debetur pauperi, quo casu negotium est privilegia-
tissimum, ut ibi dicitur, & causa dicitur pia, sed etiam quae
debetur diuiti, quia ut dixi semper causa est fauorabilis,
& summariis, licet non sit ita privilegiata.

[18] Et non est superflua questio, an libellus esse
necessarius, ut voluit glo. magistratus in §. in l. vi.
Anm. ff. de cert. vbi notant Bald. Ang. & alij DD. Bar.
in l. exi. aug. ad repemendum, in ver. figura, alios
citar. Vant. in l. ff. de nul. ex defe. proc. n. 2. §.

[19] Petiti autem duobus modis formari po-
tunt, primo generaliter, puta peto condempnari ad per-
standum mihi alimenta pro praesenti, & pro futuro
tempore, & tunc eodem modo generali sententia
procedet iudex ad executionem, facta prius liquidatione
rerum, & quantitate praestandarum.

Secundo particulariter petendo alimenta sibi da-
ri, & condempnari contentum ad dandum omni an-
no tantum pro vestitio, & singulo die tantum pro
victu, & ita infra Bar. l. 1. §. pecunia, in 2. ver. quid
debet peti, ff. de alim. & cibariis, legat. sequitur Vi-
tal. in trac. clausul. in tra. quando possit renuncia-
re alim. col. pen. ver. quare quando debent.

[20] Et vbi contingit res sit alimentis praestari,
tunc dicitur capitis pignori haberi, & tunc multa illi
expellet ad solvendum, ita vult glo. in l. si quis 3. libe-
ris, §. si quis ex his, in ver. pignori, ff. de lib. agnos-
cit. vel alibi. vbi Alex. notat modum cogendi debitorem
ad restituendum alimenta, & idem probatur in l. 1.
§. ex hoc recepto, ff. de vent. in poss. in fin. Ludov.
Molin. de prim. filio. lib. 4. c. 5. n. 81. Cordub. in d. l. si
quis ex his, n. 1. vbi limitat in patrono erga filium
quoniam item in liberto erga patronum, & in filio em-
cipato erga patrem, quia isti praesens cogi non possunt
ad alimenta, sed censentur, scilicet ne his patronatus
perdat, ne libertus ad servitium, & emancipatus in
patris potestate restituantur, vbi dicitur inter alimenta

ut privilegia, & sane, quod patroni & liberti clara
est decisio, sed emancipatus filius cogitur praesens
patrem alere, licet perdat etiam sui emancipationem.

[21] Et quando alimenta a pluribus debentur,
& praestatio difficilis est, tunc iudex vnum eligit a
quo solo praestantur, ceteri vero illi contribuunt pro
sua portione, ut est text. in l. si oleum prin. ff. de alim.
& cibariis, legat. immo potest iudex non solum providere
circa praestationem, sed etiam potest, per tempora
providere, ut unus praestet alimenta certo tempore,
[22] Alter vero alio tempore, ita Bar. ibi per text. in 2.
respons. & ad hoc securus Bar. ibi impropositi potest
officiis iudicis non solum per legatarios, sed etiam
per heredes, §. 4. §. grauius, sequitur Ru. in cons. 81. n.
4. vol. 1. vbi insert. q. 1. alimenta relicta sunt in do-
tationem praestanda, si contingat haeredes diuidi, &
seorsum haberi, & ibi poterit legatarius alimenta con-
stitui habitando, §. cum vno haeredibus.

Idem est in casu consensu, quando legatarij, vel
alij plures, quibus debentur alimenta, discordant in
modo illa percipiendi, tunc iudex illos (26) suo offi-
cio componit. Specus in tit. qui fil. sint legit. in §. ver.
quid si discordant, sequitur Feli. in eub. de treug. &
pacem. 8. in §. ver. & si illi quibus, An. in tra. de
exequut. §. 3. c. 14. n. 14. folio mihi 63.

[27] Nota etiam, quod debitor ex causa alimen-
torum collaufert in mora absque interpellatione,
probat text. in l. cum vnus 5. verbiis, ff. de alim. &
cibariis, legat. vbi inferitur, quod & si nulla interpellatio
praecellerit, tamen alimentum praeterita peti possunt,
id quod procedit multo magis in alimentis, quae de-
bentur propter dotem, quam in eis sufficit mora irregu-
laris, id est, quod maxime sustinerit onera ma-
trimonii, [28] secundum Bar. in l. fin. §. p. a. terea. C.
de iud. doc. Berro. in cons. 51. nu. 26. vol. 2. & est menti-
tendum, praecipue pro eo casu, quo alimenta solo
debetur officio iudicis, quod quidem cum aliquod
officio iudicis dicitur non contrahitur mora etiam
per extrajudicialem interpellationem, [29] sed re-
quiritur litis contestatio, cum postularetur, in prin.
ff. de damno infer. Alex. in cons. 7. n. 27. vol. 1. §. id
quod ego venim credo, etiam in alimentis, quid-
quid dixerit Berro. omnis dictum sufficere potest,
quando alimenta sunt actionis debentur.

Et aduertendum in formando libello, quod non
petatur estimatio alimentorum, nam ipse res pro
alimentis necessarius peti debet [30] secundum
Bar. in l. liberris, §. hanc illis, ff. de alim. & cibariis,
legat. Alex. in cons. 71. nu. 6. vol. 5. & dixi in tit. quo-
modo alimen. sint praestanda, addo Casual. in tra. de
victu, in l. 1. §. si quis, num. 138. citat mediū, vbi
multos allegat. Lancellor. Gal. in cons. Alex. in ver.
soludos, q. 6. nu. 17. & in loco praed. limitat.

Aduertitur etiam, quia si debitor ex causa ali-
mentorum sit animatus, quod quando sit dixi hoc
eodem opere, tunc licet agere contra debitorem
ut condempnaretur ad praestandum ex pro, omnibus an-
nis futuris suis, scilicet debitor temporibus, [31] &
non est necesse adueniente anno, vel die semper
licenti instituire, l. liberris quos, §. in hoc, atque ibi
Bar. ff. de alim. & cibariis, legat. & alij in l. non
quoniam modum, ff. de iud. Barro. & Bald. in l. C. de
sentent. que sine cer. quanda. Bar. in l. 1. col. 2. in fin. C.
de fidei. vbi la fin. Alex. in cons. 95. col. 2. vol. 1.
Vid. ad Afflic. in decis. 79. nu. 2. Per. Antonia Pet.
in tra. de fideicom. prohib. alien. q. 10. num. 3. Si-
mon de Prezis, de inter. pre. vlt. volunt. lib. 5. inter-
2. d. 3. c. 2. nu. 95. & seq. fol. mihi 54.

FINIS

TTT VLI III

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS

PETRI SVRDI, CASA-
LENSIS, L.C. CLARISS.

TITVLVS IIII.

Quomodo, & qualiter sint præstanda alimenta.

SVMMARIA.

1. *Cibaria omnia veniant appellationsi alimentorum.*
2. *Alimentorum appellations veniunt ea omnia, sine quibus corpus humanum sustentari non potest.*
3. *Alimenta debentur, quando testator mandata aliquem gubernari, & nutrire.*
4. *Sustentatio congrua quando relinquatur, tunc cibaria omnia debentur.*

QVÆSTIO I.

Vm agimus, quomodo, & qualiter alimenta sunt præstanda, possumus diuersimodè id intelligere, quid pro alimentis veniat, in quo loco id sit præstandum, qui modus, & forma seruandus sit, quo tempore dari debeant, ex quibus rebus sint

soluenda, & quid econtrà alimentarius facere teneatur erga alimentatorem, & de singulis prædictis tractandum est in hac parte.

[1] Et primum quidem sciendum est alimentorum appellationse venire omnia cibaria, legatis scilicet de alimentis, & cibariis, leg. gloss. in c. Episcopus. 10. q. 2. item ea omnia sine quibus humanum corpus sustineri non potest, & quæ hominum natura [2] demonstrat, ut inquit Bart. in tract. alim. no. 1. facit text. in l. verbo victus, & in l. quos nos. §. liberè. ff. de verbo. sig. Ange. post gloss. in l. cum hi. §. qui transigit, ff. de transactio. vbi Ias. latè ponit. hanc etiam opinionem tenuerunt latè Abb. Ang. Aret. Rom. & alij quos citat Dec. in l. de alimentis, in prin. C. de transactio. Castr. conf. 437. num. 2. in 2. vol. Soci. in conf. 161. nu. 4. vol. 1. cibaria autem sunt maxime homini necessaria ad vitam sustentationem, quæ quotidie inuisibiliter consumitur radicalè humidum, & corpus debilitatur. Proinde necesse est corpus restaurare nouo cibo, qui inde in carnem, & sanguinem convertitur, ut post Bart. inquit Castr. in l. proponebatur, in fin. ff. de iudic. & pro hac parte, Cordub. in l. si quis à liberis. §. non tantum, nume. 2. ff. de libe. agnoscent. allegat Soci. Ias. Dec. Lambert. in Purpur. Ruben. Alexan. Bertran. Oros. Ioan. de Amic. Chassan. Rebuff. Cra-

uet. Paul. de Citadin. Padil. Anton. Peret. & Rol. qui de hoc tractat, latissime quoque ait Simon de Piet. in tracta. de interpreta. victimar. voluit. libr. 4. interpret. 1. dubit. 11. numer. 36. & seq. Benincas. in tracta. de pauper. quæst. 7. in 2. speciali iudic. num. 33. & hoc procedit non solum, quando aperte alimenta sunt relicta, sed etiam quando testator mandata, quod quis gubernetur, & nutriatur, quia cum ea verba impotentia alimenta, debetur [3] in eo casu quidquid venit in legato alimentorum, secundum Corne. in conf. 45. colum. 5. in fin. ver. sed sub verbo, volum. 4. Alcia. in L. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verb. signifi. Simon d. dubit. 11. nume. 4. & idem est, quando legatur congrua sustentatio [4] per rationem prædictam, ut post Castr. conclusit Crauet. in conf. 199. num. 4. quæ ratione possumus idem dicere omnibus in calibus quibus alimenta videntur relicta, quos fere omnes recitauimus supra in titul. quando alimenta concessantur relicta, quia siue alimenta explicitè relinquantur, siue æquipollentia verba proferantur, nihil est omnino differentie. & quamuis ex prædictis quilibet dignoscere facile possit, quid alimentorum nomine præstandum sit, ex quo sentit quisque in seipso quibus egeat rebus ad vitam transigendum, tamen sunt nonnulla sigillatim recensenda, quæ alimentorum nomine debentur, ne generalitas fortè confusionem patiat, & de cibariis non est dubium, quia proxime ea diximus deberi.

SVMMARIA.

1. *Vestis est ad vitam hominis necessaria, ideo ei debetur, cui alimenta præstanda sunt.*
2. *Vestis non venit appellationse alimentorum, quando quis renunciat alimentis, & nu. 30.*
3. *Vestium appellations veniunt calciamenta.*
4. *Vestis, & vestimenta, idem sunt.*
5. *Vestis appellations venit, quidquid disponens pro vestis reputabat.*
6. *Pelles veniunt alimentorum appellations, quando persona qualitas id exigit.*
7. *Vestis appellations, quæ veniunt, renouantur.*
8. *Vestimentis appellations veniunt lances, lanceastrica, bombacina, & alia.*
9. *Vestis nomine venit, quod regendi capitis causa paratum est.*

10. *Canis*

- 10 *Causa includitur sub nomine vestis.*
 11 *Vestis relicta debetur vestimenta.*
 12 *Vestis accipitur pro cibariis, in ipso communi usu loquendo.*
 13 *Vestes lugubres, et viduales etiam preiusta praestanda sunt mulieri ab heredibus mariti intra annum factis.*
 14 *Vestem dandum est vidua intra annum factis, quia ei debentur alimenta.*
 15 *Vestes lugubres debentur ex consuetudine, et id etiam quando alimenta non debentur, quia habent alimentum.*
 16 *Donari videtur, quod sine obligatione soluitur.*
 17 *Vestis non debetur ei, cui relicta sunt cibaria.*
 18 *Vestis non debetur ei, cui relicta est mensa parata vel platum, vel pitentia, vel quid simile.*
 19 *Vestis non remanet ei, cui debentur alimenta, nisi ille reddat actum, et ibi declaratur quomodo intelligendum sit.*
 20 *Vidua, quae secundo nubuit, vel lulum deponit, tenetur reddere heredibus mariti vestes lugubres sibi graduat.*
 21 *Vestes festinae non conferunt uxori, vel vidua donata sed ad ipsum causam, ut honoratur uxor dat.*
 22 *Vestis etiam festina dimittitur uxori, si vidua, quando de seipsum regionis consuetudo.*
 23 *Vestis viduae, si quidam censetur uxori donata a marito, scilicet autem in praesentia, et soluitur.*
 24 *Vestis. Si debetur pecunia dederit alimentum pro emenda vestris, tunc non emerit, potius pecunia repeti.*
 25 *Vestis si legata sit, et heres soluerit pecuniam, legatarius autem vestem non emerit, potius repeti.*
 26 *Vestis loco si soluitur in collegio datur pecunia, qui non eam emit, datur repetitio.*
 27 *Vestis. Frumentum si quis emptum si quis mutuo propositio vendat, non incidit in penam statuti.*
 28 *Alimenta, quando sunt praestanda, non est tunc an quid fecerit alimentarius de pecunia loco alimentum datur.*
 29 *Vestis primo, non debetur ei, qui tenetur alere.*
 30 *Vestis non venit appellatur alimentum, quando agitur de remanendis alimentis, ibi de veritate.*
 31 *Vestis festina, quod quidam, qua dicitur, arbitria iudici committitur.*

QUESTIO II.

Vestis quoque maxime [1] est ad humanam vitam sustentationem necessaria, l. legatis ff. de alimentis & cibariis leg. l. legatum ff. de adimen. legat. l. verbo videtur ff. de verborum significatio. glo. in l. si quis a liberis §. non tantum ff. de liber. agnoscent. vel alien. in l. institutum ff. de verborum significatio. Alex. in l. si usufructus §. dos legata col. 2. ff. ad leg. Falcid. Socin. in consil. 101. in fin. vol. 2. & id praesupponit Bartol. in d. tract. alimen. in prin. dum inquit vestitarius remissum non videtur, quando quis renunciat [2] alimentis. Præd. Papien. in tit. de form. libell. quo agit pro legatariis singula in prin. nu. 65. verum conde. comendo ad decimum articulum. Crauet. in consil. 199. n. 3. Rol. d. consil. 22. n. 4. vol. 1. Simon de Precis d. dubit. 1. nu. 36. & leg. Benicall. d. q. 7. in 2. specia. iudicio, nu. 33. & dicit la. in l. si vni §. qui transigit, n. 1. ff. de transact. quod in legato, vel promissione alimentorum, venit vestis, & quod ita tenent omnes Dd. qui insistent ad relicta alimentum factum uxori, quod includit vestimentum appellacionem autem vestis [3] venit etiam calceamentum, argemo §. ibi, & facie criminales ff. de auro & argenti legat. Card. in Clem. 2. quæstio de vita & honestate cleric. Crauet. in consil. 199. n. 3. Simon d. dubit. 1. nu. 39. Menoc. de arbit. iu-

dic. casu 170. n. 30. & paria sunt dicere [4] vestes, vel vestimenta, ut probatur in l. vestis ff. de auro & argenti legat. ut autem cognoscatur, quid vestis veniat appellacione, plurimum attenditur patris familie consuetudo: quicquid enim ille pro velite reputabit, id omne veniet [5] vestis, vel vestimentum appellacione. Inter vestimenta vbi Bart. ff. de auro & argenti legat. Bello in consil. 30. n. 11. & dicit Bald. in consil. 30. in fin. vol. 2. quod pelles [6] quoque continentur ratione alimentorum, si alimentarius illis egeat, sequitur Rolan. d. consil. 22. num. 4. in fin. & intelligit pro vestibus, quia si alimentarius senex sit, vel Doctor, vel alterius conditionis, cui vestis ex pelle conveniat, praestanda erit, & quod appellacione vestis [7] veniat ponitur in d. l. quos nos §. verbum vivere ff. de verborum significatio. vbi Alcia & alij ponunt, & praeterea gloss. post textum in l. vestis §. 1. ff. de auro & argenti legat. quod vestimenti [8] appellacione continentur omnia lanca, linea, serica, bombagina, quae induendi, ut camisia, praecingendi, ut singula, amictiendi, ut elamides, inferendi, ut tapeta cooperatoria, mittiendi, ut diploides, accubandi, ut cultræ, canfa parata sunt, sequitur Simon in d. dubitatio. 1. nu. 42. & gloss. in eadem l. vestis §. mulieribus, dicit venire, quae [9] legendi quoque capitis canfa parata sunt, & est de hoc text. in d. l. argenti §. 1. ibi & facie criminales. licet Crauet. aliter videatur intellexisse illum textum in d. consil. 199. num. 3. & de camisia ponit quoque [10] Bellon. in d. consil. 30. num. 11. vbi dicit hoc procedere, quando vestium sit simplex metio, secus vbi ex verbis testatoris aliter colligi possit, ut ille deducit ex verbis testamenti in suo casu, & quod dictum est vestem debere relicta alimentarius, locum habet etiam quando testator non alimenta reliquisset, sed videtur [11] secundum Romanum in consil. 440. nu. 4. & non mirum, quia appellacione videtur veniant alimenta, sed hoc apud me est dubitabile per ea, quae infra paulo post dicta de cibariis, licet aliud sit viduus, aliud cibarius: nam vestes ad vitam sunt necessariae, non ad cibandum, secundum tamen communem vsum loquendi viduum [12] accipimus pro cibariis, & hoc modo videtur intellexisse Castr. in consil. 437. nu. 2. vol. 2. dum inquit, quod appellacione congrue sustentationis non solum venit viduus, sed etiam vestitus, sine quo corpus sustineri non potest, veritas tamen est, quod venit etiam vestis. Bart. in l. penult. §. 1. num. 3. ff. solut. matr.

[13] Ex praedictis autem inferitur, quod viduus cui alimenta debentur intra annum luctus praestanda sunt quoque vestes lugubres, & viduales etiam pretiosae, secundum personarum, & maritus dignitatem. Angel. in l. decreto. C. ex quibus causis infamatur. Aretin. in §. fuerat, circa finem, Instituta de actionibus loquitur etiam de [14] vestis loquitur Capic. in deci. 16. Didac. in epitom. de sponsa. part. 2. cap. 34. §. 9. nu. 1. & licet Alex. & Imol. in l. usufructus §. dos legata, ff. ad legem Falcid. & Capic. loco praedicto disputent de consuetudine, quia iure non debeantur, tamen loquantur ipsi quando etiam heredes non teneant uxorem alere intra annum luctus: puta, quando habet [15] alonde, vel quando dos constituit in bonis innotabilibus. Galis casibus quos suo loco declaramus, hoc eodem libro. subdit autem Didac. vbi supra, quod si heredes de vestimentis provident viduae eo casu, quo non tenebantur videtur donare [16] l. donari ff. de regul. iur. & quod viduae debeantur vestes lugubres voluit Ioan. Lup. in repet. rubi. de donat. inter vir & uxorem §. 1. num. 8. & laudat praeter ceteros ponit Vital. in trac. caus. in causa. al-

men, tamen non possit, col. 8. vers. sed quid in vestibus viduallibus, ubi an heredes mariti teneatur eas pretiare, & an videatur donare, & subdit, quod Digestorum tempore heredes solebant tota familiarum lugubri veste induere, quod novis diebus gestabatur, & ibi quoque subdit, quod vestimenta veniunt viduus appellatione, ideo si vxor est durante anno luctus alenda, quando dos constituit in pecunia, vel mobilibus, non habet aliunde, absque dubio vestis erit ei tradenda.

[17]. Non tamen prastanda est vestis, quando non alimenta, sed cibaria fuerint relicta, vt est text. expressus in l. diarii. ff. de alim. & cibalega ponit glo. in c. di. Episcopus, 10. q. 1. aliter in conf. 437. col. 1. nu. 2. in si. ver. nec etiam diaria, vol. 2. Dec. in l. de alimentis, n. 3. vers. & ad hoc facit, C. de transact. Bar. in tractu alimen. n. 7. vbi ait appellatione diarii, vel cibarii non venit vestimentum. Imol. in c. Episcopus, n. 7. de prebend. Simon in d. dubit. 11. nu. 43. vbi idem dicit, quid non sub nomine cibarium censuerit relictum, sed dixisset relictos se relinquere, 18. Item in paratam, vel platam, pitantiam, vel victualia, vel partem in tinello, vel admitteret eum ad edendum, & bibendum in domo, & pradiorum ratio est, quia relictum est limitatum ad comestionem, non autem extenditur ad ea omnia, quae sunt ad vitam hominis necessaria, vt sit, quando aliquenta relinquuntur, vel alimonia, vel victus, vel alia familia.

Aduertendum tamen, quod alimentarius, cui vestes debentur, si vult eas renouari sibi, teneatur antiquas, & attritas consignare, [19] & reddere alimentatori, vt loquendo in vxore vidua inquit Bald. in l. n. 5. C. de fideicom. vbi tamen limitat, quando veteres vestes forent necessariae pro sustentatione vitae, refert, & sequitur Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. non tantum, n. 19. in prin. ff. de libe. agnos.

Quod autem diximus heredes mariti teneri ad prastandum vestes viduae, intellige, quod si vidua luctum deposuerit, vel secundo nupsit, teneatur reddere vestes, [20] quas habuit, ita voluit Bal. in conf. 478. n. 3. in hn. vol. 5. per text. in Lin. hn. §. 1. ff. soluto matr. sed id procedit in quotidianis, & vilibus, non autem in festiuis, & pretiosis, quia ille videtur ab heredibus non donare, sed concessa, vt honoratior incedat ad honorem mariti, [21] vt declarat Imola in l. si ex re. §. fina. ff. de stipulat. seru. vbi hoc modo intelligit dictam Ang. ibi, qui ait consuluisset sepius, quid vestes quotidianae factae viduae non computantur ab heredibus mariti in extinctionem dotium, sed festiuae renubente vidua repetuntur per heredes mariti, quia cessat causa traditionis, & praedicti duo DD. dicunt Digestorum tempore consueuisse totam familiam defuncto domino incedere nouis diebus cum veste lugubri, & veterae eorum limitat praedicta non procedere, quod consuetudo regionis [22] aliter disponent, hoc etiam voluit Imola in l. in his §. seruus. ff. solu. matr. Campes. in tractu dot. part. 2. q. 56. vbi, quod censetur donare, quando expensa est inmodica, secus, quando est magna, nisi in contrarium exet consuetudo, & ponit, in vidua, quae de proprio impendit, repetat ab heredibus viuae, eandem sententiam tenuit Ioan. Lupus in repetit. rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 11. nu. 7. vbi dicit procedere etiam in vestibus quotidianis pro certo tempore, puta hyemis, vel aestatis. Socin. iun. in consil. 134. n. 40. vol. 1. Rolan. in consil. 10. nu. 18. vol. 1. post Vital. in d. titulum renunciar. pos. alimen. col. 8. vers. sed quid in vestibus, vbi refert formalia verba Ang. Imol. & alio-

rum, & pro hac distinctione facit, quia idem seruamus in vestibus, quas fecit maritus: si enim sint viles, & quotidianae [23] censentur donatae, & ab heredibus non repetuntur, si vero sint festiuae, & pretiosae censentur concessae ad usum tantum, & marito defuncto heredes possunt illas repetere. I. mortis suae causa §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. id vestimentum, ff. de pecu. Nicol. de Neap. l. item legata, ff. de aliment. legat. Bart. in l. licet certo, §. interduum, & ibi Alber. Bald. Ange. Fulgos. Castren. & Imol. ff. commodat. Salic. in l. licet, C. de donatio. inter vir. & vxor. Socin. iun. in consil. 134. numer. 40. volum. 1. Cagnol. in l. contra, quidam n. 39. in fin. ff. de reg. iur. Grammat. in consilio ciuili 47. nu. 2. Roland. in consil. 10. nu. 12. vol. 1. Menoc. de arbitrad. casu 128. n. 2. & seq. Afflick. in decis. 315. vers. secundum caput, vbi pulchre loquitur. quia ergo ratio videtur vir eas vestes donare, ea ipsa idem dicendum est in heredibus, vt videatur dedisse ad illum finem. Baldus tamen in d. consil. 478. volum. 5. indistincte tenet, quod omnes sint relictendae, & hoc indistincte procedere etiam voluit Alexand. in l. si is qui quadringenta, §. fin. num. 5. ff. ad Trebellian. Vital. in loco praedicto, column. 9. dum recitat praedictum Baldi consilium Ioan. de Garroin in Rubric. C. de secund. nupt. num. 41. pena 18. Didac. in epigone de sponsal. par. 2. c. 3. §. 9. n. 11.

Aduertendum tamen, quod praedicti omnes loquuntur, quando heredes mariti non tenentur vxori alere, licet teneantur vestire ex consuetudine loci, propterea ex praedictis inferri non potest ad casum nostrum, in quo tractamus de vestibus, quae ex causa, & in consequentiam alimentorum dandae sunt, & questionem hanc punit, sed non resoluti Campes. dicta part. 2. quaest. 56. Vt in dicta colu. 8. & 9. Alex. in d. l. si is qui quadringenta, column. fina. propterea dico in nostra questione, quod siue festiuae, siue quotidianae vestes, & siue vxor per mortem, siue per transitum ad secunda vota finiat luctum, siue etiam agatur de quocunque alio cui alimenta debeantur, vestes etiam relictendae sunt attritae, & vsui consumptae per id, quod diximus supra ex Bald. in l. numero 5. C. de fideicom. & ratio est, quia obligatus alere, id facere tenetur solum quantum urget alendi necessitas, & quid superest deductis alimentis, pertinet ad eum qui alimenta praestat, non autem ad alimentarium, pro quo facit, quod diximus de spurio, id quo si quid relictum est ultra alimenta, renouatur, praeterea is qui tenetur alere, non videtur donare, sed debitum exolvere, argumento l. donari, ff. de reg. iur. & l. velle non creditur, ff. cod. quod argumentum considerant etiam, quamuis ad aliud propositum, Alex. Vital. & alij supracitati.

In vidua vero quae non est alenda, concludo repeti solum posse pretiosas, non alias, secundum distinctionem praedictam, quae est verissima, & fundatur ratione, nam si concessae sunt solum ad usum diualem, repetuntur iussu finito vsu, argumento eorum quae dicuntur in tit. de vsu & habit. e contra vero viles, quia sunt donatae non repetuntur, ex quo semel quod placuit, non debet postea displicere, & titulus donationis est absolutus & perpetuus, non temporalis, vt est vsus concessio.

Notandum quoque, quod si pro veste emenda pretium sit a debitor numeratum, alimentarius vero vestem non emerit, poterit debitor pretium repetere, argumen. l. 2. §. Titio. ff. de dona. vbi dicitur, quod si quis decem ea donauit conditione, vt veste emenda repeteret [24] potest conditione si vestis non sit empta, &

pta. & illum textum citat Amilian. in consilio decimo, numero septimo. Cordub. in dicta l. si quis à liberis §. non tantum, numero vigesimo tertio, §. de liberis agnoscendis, qui loquuntur, quando legata [25] est vestis, & hares pretium soluit, id quod trahi potest ad proximam per nos eandem questionem, quando vestis data est alimentaria, [26] qui non est illa usus, ut scilicet senex aut collegia, quibus tanta datur pecunia pro vestibus ea enim repeti potest, si scholasticum vestem non emat.

Sed ut meum in hac quoque questione interponam iudicium, arbitror hoc casu condici non posse pecuniam, nec vestem, sicut nec quando alimenta sunt ab homine relicta, nam hoc casu potest legatarius cuiusque legatum, & illud inde in alium usum convertere, & non in alimenta, quemadmodum videmus, quod legatarius potest alimenta prateriti temporis petere, quae tamen non possunt feruere pro tempore ordinato à testatore, & satis est, quod dantur, & recipiantur res ad finem ordinatum, nec refert, quod mutato postea proposito in alium usum conuertatur, pro quo facit quod [27] voluit Bart. in l. cetera §. finali, ff. de legatis primis, ubi prohibente statuto ne quis frumentum aut vitra usum, si quis tempore frumento pro usu, mutato exinde proposito illud vendat, non incurrit poenam, quia sufficit, quod in principio id animo generalitatis exinde aliud fecerit, idem dicit Bald. in l. inde querit, ff. de exercit. Ana. in cap. significatio, col. 6. de iud. Felin. in capite secundo, columna finali, de consil. & hoc dixit valde notandum Marij singulari §. 6. circa finem, ubi allegat Albe. & alios. Brun. de statu. excluden. form. articulo sexto, numero 781. ubi infert ad aliam de iurisdictionem. Afflicti quoque inferens ad simulationem contractus, in decisione septuagesima secunda, numero octavo. & ad pulchrum casum infert Marin. Freccia, qui tamen de predictis non meminit, in tract. de subrept. tit. de auctor. Baro. auctor. §. columna finali, verum quod sane procederet, atque ita in simili non est curandum, quid fiat de rebus datis ad alimenta, [28] quando ea ex dispositione hominis praestanda sunt, aliud quidem credo, quando debentur ex dispositione legis, quia tunc subducta necessitate, ut suo loco dixi, non debentur. & proinde in alium usum conuerti non possunt, atque id ipsum probari videmus ex textu in d. l. secunda §. Titio, ff. de donatio. dum distinguit, an testator foret alioquin relicta, vel non. quae distinctio non esset necessaria, si non posset alimentarius conuerti in alium usum.

Quamvis autem ab hoc titulo traferemus de modo, & qualitate praestandorum alimentorum, non tamen videtur in eum locum seruanda questio, an vestes pretiosae sint praestandae, qui alimenta debentur, si ex qualitate personae conueniant pretiosae, & Imol. in rub. ff. soluto matrimonio, columna penultima circa finem dicit, quod vestes pretiosae [29] non debentur ab eo, qui tenetur alere, & reprehendit Angelum, qui dicebat contrarium, & illum sequitur ibi Ripa numero quinquagesimo sexto dicens, quod si ne veniant appellacione alimentorum, argumento l. legatis, ff. de aliment. & cibarij legat. & vestes pretiosae considerantur secundum conditionem personae, Alexand. tamen in d. rub. ff. soluto matrimonio, numero vigesimo sexto, tenet contrarium, quod appellacione alimentorum veniant pretiosae vestes, si conueniant conditioni & qualitati alimentarij, per d. l.

legatis, & allegat quoque Bal. in l. si maritus in id, ff. sol. matr. Cordub. in d. §. non tantum, a 6 multa allegat, sed non se resoluit, Benin. in trac. pauper. in 7. q. 3. specia. iudican. 40. Alciat. conf. 247. n. 4. ego autem video Doctores predictos non discordare, sed diuerfimodè loqui. Imola enim & Ripa loquuntur de vestibus pretiosis, quae non sunt necessariae, inspecta qualitate personae, atque id innuit Ripa, dum dicit, quod pretiosae dicitur secundum qualitatem personae, exempli gratia, si honorificae quae incedere possent cum vestibus ex serico, non erunt illi necessariae vestes auro intertextae. Alex. autem loquitur, quando vestes pretiosae requiruntur ex conditione personae puta si talis sit persona, cui vestes ex serico conueniunt, illi tales sunt praestandae, sicut etiam ex intertexto auro, & purpura conuenient, tales debentur Imol. liguit, & Rip. pretiosas intellexit dici vestes, quae excedit & superant conditionem creditoris, quod tamen est falsum, quia possunt esse pretiosae, & tamen illi conuenire, & videmus etiam magnos nobiles, & Principes habere vestes quotidianas quidem, sed pretiosas, sed nonnullas item pretiosiores, quare si qualitas personae id exigit, dades sunt pretiosae, quae sunt necessariae inspecta qualitate personae, sed non ille pretiosiores, quae ad pompam & ostentationem deferuntur, ut sunt auro intertextae, cum ex serico sufficiat cuiusque nobili, qui Princeps non sit.

Sed & quod diximus vestem debere ei, cui alimenta praestanda sunt, rectè procedit in terminis predictis, verum si agatur de alimentis remanentibus per renunciationem vel transactionem, vel alia vi, rei aliter se habebit, quia appellacione alimentorum vestis non veniet, [30] ita posita fac. Bue. & claudit Bart. in l. legatis, in prin. ff. de ali. & cibarij per leg. huius, qui transigit, ff. de transact. & ponit rationes, quibus agitur de remanentibus alimentis materia est odiosa, & in ea fit restricta interpretatio, ubi verò agitur de alimentis debendis materia est fauorabilis, & interpretatio ampla huiusmodi quoque modo dicitur Bart. in tra. alim. n. 1. in hoc tamè cōtradicat Decian. in l. de alimentis, n. C. de transact. & in l. an. §. ff. de iur. d. omni. ind. volens, quod non minus vestes veniant, quā remittuntur alimenta, quam ubi tractatur de alijs praestatis, quia etiam in odiosa materia fit lata interpretatio, quatenus proprietates verborum patitur, l. cū lege, ubi notat Aret. C. de testame. & respondet ad §. quātrāgit, ideo vestes non veniunt, quia text. procedit videris disponendo specialiter, sed hec responsio est verbalis, quoniam si cum agatur de alimentis remanentibus, vestes veniunt appellacione alimentorum, dum Marcus non statuit de vestes specialiter transigendis, ut dicitur in eo textu, quare verior est prima opinio, quam etiam sequitur Cordub. in d. §. non tantum, numero 40. ubi etiam agit de ratione diuerstatis, & cū hac opin. transig. quocq. Benin. in d. tract. d. special. n. 41. & seq. ubi post longā disputationē dicit in fine favore eorū, quibus debetur alimentis introductū est, quod nomine alimentorum veniant vestes, hoc autē non debet cōverti, ut si fieri li agēdo de alimentorū remissione veniant vestes, & ibi videri poterit, quia doct. loquitur Menoc. de Arb. in casu 170. n. 27. Et quia supra vidimus distinguere Doctores inter vestes festiuitatis, & quotidianas, sciendum est, quod in cognoscendis, quae sunt festiuitatis, & quae quotidianae, ff. sol. matr. Cor. in cōf. d. l. cū, col. pen. vlt. alior. citat Rolan. in conf. 10. n. 17. vol. 1. quando autem, & quo tempore vestes sint tractandae festiuitatis, & quando hiemales dicantur in utroque modo, & qualiter praestentur alimenta.

SUMMARIA

- 1 Cibi appellatioem veni potest.
- 2 Potus veni appellatioem alimentorum.
- 3 Aqua si debetur, cui alimenta preficienda sunt, quando
de suo loco est venalis.
- 4 Vasa per servanda aqua, et vino, tradenda sunt ei
cui alimenta debentur.
- 5 Confectio uno veni quicquid est necessarium ad
confectionem.
- 6 Potus veni sub nomine victus, vel ciborum.
- 7 Vellosa aqua, vini et alimentum, debentur ei, cui ali-
menta preficienda sunt.
- 8 Aqua efusivaria, non ipsa aqua debetur, quando
alimenta debentur.
- 9 Aqua efusivaria non debetur si id aqua, quando debi-
tur vult cum singulis debetur tradere.
- 10 Salvi non potest unum pro alio loco credideri.
- 11 Cerealsorum dispositio in uno loco habet in aliis.
- 12 Res debita regulariter peti debet, non efusivaria.
- 13 Opera, quando prelati non possunt, tunc in subsidium
petitur efusivaria.
- 14 Efusivaria potest morari peti potest, si crediderit tunc
si non possit.

QVÆSTIO III.

P Ocut quoque debetur ei, cui alimenta relicta sunt quae sub nomine [i] cibi veniunt potus, [i] dia-
ritis, [i] aliment, [i] cibari legal, in rebus, s. possunt,
ff. commodat, et sub nomine alimentorum, quod
est magis generale, [i] ponum includi, probat
text. in l. verbo victus, ff. de verbos. significat. l. i. ff.
de aliment, et cibari legal, gloss. in legatis in re-
cibariis, ff. de aliment, et cibari legal, per text. in l. et si
non sint, ff. si et quicquid, ff. de auro et argent. legat.
Bar. in tract. de aliment. num. 7. vbi dicit cibarium
appellatione se intelligere potum, Altiat. in l. quos
non, ff. verbum viuent. ff. de verb. signific. et non po-
test quis vivere sine potu, ergo est debetur ratione a-
limentorum, l. am. ff. qui transigit, n. i. cum hinc, ff. de
transactio. Dec. in l. n. 33. ff. de iurisdic. omni iudi-
c. Roland. conf. et. n. 4. vol. 1. Cordub. in l. si quis a
liberis, non tantummodo, 4. ff. de liber. agnoscent.
vel alend. Simon. de Pretis de interpre. vltim. volun-
lib. 4. dicitur. l. n. 39. et ideo qui tenetur ad alimenta,
debet etiam aquam tradere [i] si] venalis sit, quia
est ea ad hominis vitam necessaria, vt in l. i. vbi glo.
et Bar. ff. de aliment, et cibari legal. Cordub. in d. s.
non tantum, n. 7. et 14. Paq. Papien. in forma lib.
quo agit pro re singula in princ. n. 65. et seq. Roland.
in conf. 22. num. 7. vol. 1. Decius in l. de alimentis, n.
1. c. de transactio. Riminald. iun. in conf. 133. num. 9.
et 15. Simon. de Pretis d. dicitur. l. n. 39. in fine. vbi
ponit exemplum locorum in quibus aqua est ven-
dita, vt Roma, Venetis, et Ferrarie, et sane cum ali-
menta contineant quicquid ad humane vias susten-
tationem requiritur, et nihil magis sit aqua neces-
sarium, faciendum est aquam deberi, hinc est, quod
si aqua, et ignis interdiceretur, quibus vita dene-
garetur.

[4] Advertendum etiam, quod non solum aqua, et praefanda, sed vasa quoque in quibus servari possint, sunt emphorae, scilicet, similia, argu. l. 1. §. 1. & l. vino. ff. de tructio, vino, & oleo legato. vbi dicitur, quod legato vino veniunt vasa in quibus continentur, etque ita per ea iura concludit Simon lepro. praedictum. l. 42. in fin. sed ea iura probare non videntur, quia loquuntur in legato vni limitato ad speciem existentem in domo, at vbi vinum ad vsum in remane debet aliud videtur dicendum, quicquid

tamen sit cum non aliter vinum servari possit, fac-
tendum vasū debet. ex quo sine eis vinum, vel aqua
servare non possit alimentarius. & vno concessio (s)
venit id omne linc quo concessum esse non potest, i.
ubi rem mobilem, ad legatum, ff. de procurat. d. i.
legatus, ff. de alim. legat. l. i. §. i. ff. de usufructu, petat.
l. 2. in fine. Et hoc, quod ad testamentum aper.

Oldrad. tamen in conf. 79. nu. 2. dicit potum non venire in legato alimentorum, quis aliud est cibum, aliud est potum, allegat illud Evangelij: caro mea est et cibum, & sanguis meus verè est potus, sed graniter errat, quia & si dicitur res sint, continetur tamen sub generali alimentorum, vel victus vocabulo. Imò etiam sub [6] nomine cibationis, vel per Alciatum in l. quos nos, §. verbum vivere, ff. de verbo. sign. & propterea rectè reprehendit Oldrad. Dec. in d. de alimentis, & in d. l. 3. ff. de iusticiis. omnia iud. Cordub. d. §. non tantum, num. 5. & Decius loco prædicto inquit, quod femp̄ ribi appellatio includit potum, quando simpliciter prononciatur, licet aliud sit quando de cibo, & potu sit separata mentio.

[7] Et non rhodus aqua danda est & vinum, sed etiam hares vel debitor tenetur refundere veltam, seu potaturae pretium; si legatum factum sit mobili, factus vero si hies in mobiliis. Ita Butr. in l. prima numero tertio. si de aliment. & cibar. legat. vii. ait inspicendum esse conditionem personarum a quibus factum est legatum, sed em reprehendit Corub. in d. non tantum, numero decimo quarto, & de hoc videri potest Simon dicta habitatio vnde decima numero 105 & sequens. ego hic non diffutius quia referenda videtur questio ad eum locum ubi tractabimus, in quo loco peritro debemus alimenta, paulo infra hac eadem parte. ubi sua est fides. & in furgit determinatio ex declarationibus, quae differunt circa principalem questionem.

[8] Dubium tamen est, an aqua ipsa vel estimatio sit prestanda; & Bart. in d. l. prima, numero secundo, concludit estimationem, non aquam deberi, quia ea facili corrumptur, & durare non potest, & distinguit generaliter inter ea que sensari possunt, & que non volens quod corruptibilia, & quomodo durante tempore, non prestentur, sed estimatio debeatur, quæ verò longo tempore durat, prestentur in sua specie, de quo dicam paulo infra eodem titulo, & eandem distinctionem facit Bart. in l. pecunia. nu. 2. ff. de aliment. & cibaz. legat. Cordub. in d. §. non tantum. num. 7. vbi dicit non probari in l. Melæ. §. quidam. ff. de aliment. & cibaz. legat. id autem ego intelligo, quando debitor malit estimatio nem quàm aquam prestare, at si debitor pise aquam singulis diebus dare non grauetur, atque ab alimentario (§. recipere, non est incommodum, crederem non esse cogendum debitorem refundere pretium: sicut enim alio pro alio solui non potest) iuxta creditorem, i. a. §. mutui datio, ff. de reb. cred. ita debitor non debet cogi ad solvendum aliud pro alio, quia cum sint correlativa, non iudicatur ad imparia, sed dispositum in [1] non habet locum in alio. l. sine. C. de iud. videt. toll. l. fin. ff. de acceptilatio. l. f. consil. 17. numero vident. volumine primo. Euer. loc. 76. col. 1. v. et istud argumentum, decis. Pedem. 115. n. 10. Becuz. conf. 45. num. 22. & tunc solus estimatio debetur, quid re debita prestari non potest vel in subsidio quia causa aliqua (subest, alia leper res ipsa i. prestata est. si i. alio de iust. ff. de iud. l. si stipulatus res opus. ff. cod. tit. & in l. 4. non forem, §. liberus. ff. de cor.

si. si certum pet. dicitur, quod ad estimationem deuenitur in subsidium, quando opes [13] prelati non possunt, si non arapi ius, s. bonorum. ff. de leg. 1. vbi de eo iur. ad estimationem ex causa, & dicit gloss. quod non solum estimationem nisi intercedat iusta causa, in d. mutui datus, in huius. & hoc modo dicit ibi, numero. 5. declaratur id quod dicitur estimationem fungi ipsius rei iure, & reputari pro ipsa re, ut scilicet intelligatur in subsidium, & causa subistente, & non aliter, & ibi etiam dicit, quod intercedere mora, [14] licet creditor possit estimationem petere, non tamen cogitur eam iniuncto recipere, sed potest eam principaliter debitam petere, quando vero graue esset alimentario recipere aquam singulis vicibus, tunc posset peti estimationem, sed iudex iustus pro suo arbitrio providebit, quod in tempus aqua datur, que seruari potest, biduo scilicet, vel triduo. prout seret regionis consuetudo, atque hoc modo erit verique parti consulendum.

SYMMARIA.

1. *Habitatio debetur ei, cui alimenta prestanda sunt.*
2. *Habitatio debetur venienti vasa ad coquinam, ad mensam, & ad alios usus necessaria. vide tam ibi.*
3. *Suppellex prestanda non est ei, cui simplex debetur habitatio.*
4. *Separata si sunt aliqua, non bene de uno inferuntur ad aliud.*
5. *Habitatio non prestat, quando cibaria relictu sunt.*
6. *Habitatio non includitur nomine alimentorum, quando agitur de illis remittendis.*
7. *Habitatio relictu si fuit ad debitorum assignata una domus, licet ibi variando aliam dare.*
8. *Leuissimum, si ff. de actio. emp. quomodo intelligatur.*
9. *Variatio in ultimis voluntatibus non est repulsa licita.*
10. *Quod sibi non nocet, & alteri prodest, de facili est concedendum.*
11. *Uiam, qui habet pro fundum, si fuit semel una in loco designatum non potest variare, vide ibi.*
12. *Viam qui debet pro fundum, facta semel designatione potest variare.*
13. *Electio semel facta, quando variari possit.*
14. *Habitatio tradita alimentario, non licet ei locare quando alimenta debentur a lege officio iudicis, vide tamen ibi.*
15. *Usus domus vel fundi, qui habet locare non potest.*
16. *Vicarius domus potest recepta mercede inducere inquilinum ad locum cohabitandum.*
17. *Habitatio nemini qui habet, potest locare, vide infra.*
18. *Habitatio nemini qui habet, occasione alimentorum non potest locare.*
19. *Habitatio certa domus uxori relictu a testatore potest iudex uxorem pro bona pace expellere, & aliter de re.*

S. QVÆSTIO IV.

Habitatio nemini debetur, cui alimenta prestanda sunt, [1] probant textus l. legatis, ff. de alim. & cib. lega. i. verbo victus, si de verb. signif. glo. in l. cum hi, s. qui transigit, ff. de transact. vbi dicitur, argum. per cipu. l. gal. in l. i. qui a liberis, §. non tantum, vbi Doctores, & per cipu. Cordub. num. 14. qui alios al legatis, ff. de liber. agnosce. vel aliend. Angel. in cons. ad. Pract. Pap. in form. lib. quo agit pro lega. rei singul. in princ. num. 65. Bart. in tracta. aliment. num. 3. Ioan. de Anan. in cons. 77. vbi etiam Bologn. in additio. & habitatio dicitur alimentorum pars, & Episcopus, no. q. 1. Bero. in cons. 14. n. 8. vbi. 1. Beru.

in cons. 126. num. 5. vol. 4. vbi dicit, quod est pars victus, idem dicit Bero. in cons. 4. n. no. vol. 2. Vital. in tracta. claus. in titu. an iuri alimentum. renunc. poss. Benincas de pauperia. in 7. q. in 2. special. iud. nu. 33. Menoc. casu 170. n. 29. & cons. 64. nu. 10. Roland. in cons. 12. nu. 1. vol. 3. Simon de Preis in trac. de interpret. ult. vol. lib. 4. dubi. 8. num. 61. vbi allegat etiam Humal. in cons. 150. n. 6. & sub habitatio nemini vocabulo [1] continentur vasa omnia ad coquinam & mensam parata, ac ad alia omnia necessaria, sine quibus experientia docet nos vivere non posse, argumento l. l. abeo, §. 1. ff. de suppellex. lega. non enim potest habitare, qui suppellectilem opportunam non habet, atque ita in specie determinat Simon d. lib. 4. dubi. 11. no. 47. vbi allegat textum in Authen. de ap. poliat. in princip. in c. quam lit. de election. in 6. hac enim omnia sunt ad habitationem necessaria, & in ne eis nemo potest habitare, & vno concessio venit omnia, sine quibus alimentarius non potest commode alimenta consequi. ad rem mobilem, ff. de p. o. curat. cum aliis de quibus dictum est præcedit capite, ad quid autem seruietur habitatio, si nuda esset domus, & nudi parietes, tamen arbitror prædicta quidem debere alimentario, sed non sub vocabulo habitationis. nam si cui legatur simplex habitatio, illi nihil aliud prestandum erit [3] præter domum, non autem suppellex, & bona mobilia ad domus instructionem, vel ornatum. nam aliud est habitatio, aliud vero suppellex, id quod de se patet, & probatur, quia habemus in iure separatos titulos de habitatione legata, & de suppellectile legata, & cum sint diuersa, [4] non potest de vno ad aliud inferri, l. Papi. nianus exuli, §. si de minoribus, ex vero ratione debentur vasa ad coquinam, & ad mensam necessaria, quia iure imperfecta non sunt alimenta, non autem, quia continentur sub habitationis vocabulo.

[5] Tunc vero non debetur habitatio, quid non generaliter alimenta, sed cibaria sunt relictu, l. diuissu, ff. de alim. & cib. lega. glo. in c. si Episcopus, q. 1. Bart. in tracta. de alimen. Decin d. l. de alimentat. nu. 3. C. de transact. & dixi supra in c. de vestibus, vbi allegaui Pract. Papi. Imol. Caltr. & Dec. qui omnes loquuntur non solum de vestimento, sed etiam de habitatione, l. oge enim manus continent cibaria, quam alimenta.

[6] Similiter quando agitur de remittendis alimentis, habitatio non venit, quia ex diu. Marci constitutione specialis renouatio requiritur, aliis illi non videtur quis renouatio, l. cum hi, §. qui transigit, ff. de transact. Bert. post Jacob. Butr. in l. legatis, in princ. ff. de alim. & cib. lega. & in d. c. de vestib. in huiusmodi allegaui referendo rationem differuntia, si Doctores consideratam, quam minus habitatio includatur, quando agitur de remittendis alimentis, quam si agatur de illis prestandis.

[7] Aduertendum tamen, quod si debitor domum assignauerit pro habitatione, poterit nihilominus etiam variare, & alia dare, sed ut voluit Afflic. in cons. regni, incipiens. Comitibus, in fine, vbi mouetur per tex. in l. i. si filius, §. fin. ff. de actio. emp. vbi subdit se habuisse de facto, sequitur Roland. in cons. 21. nu. 1. vol. 1. Menoc. cons. 62. nu. 11. subdit tamen, quia ille textus loquitur in debito alternato, quod scilicet debitor referat domus referat sibi habitationem, vel decem in singulos annos, & tunc vult quod creditor possit vno anno habitationem præstare, alio vero anno decem dare, at in casu nostro nulla est alternatio, sed una domo assignata non videtur quid liceat variare.

Præterea ille textus loquitur in obligatione artium, quæ plures continent obligationes, tot scilicet, quot sunt anni. non autem ergo si uno quoque anno licet variare, non enim dicitur propria variatio, quæ solet considerari circa vim & idem debitum, cum tunc plura sunt debita, nos verb. agimus de vol. debito alimentorum & § 18. in illum textum intelligit. l. i. ex toto. §. 6. ubi tam sequitur Bar. & alij, si de legat. 1. ubi Ripa nu. 14. dicit esse communem: nos autem sumus in vltima voluntate, in qua non est regulariter licita § 9. variatio, vt per l. d. in l. a. §. 1. ff. de opt. leg. in contrahibus verb. variatio est licita, cum qui certia iura §. fin. ff. de verb. oblig. l. ason d. l. i. ex toto. §. fin. videtur itaque non licere debitori domum semel assignatam removere ab alimentario.

Verum arbitror licitam esse eiusmodi variationem si fiat sine damno, vel incommodo alimentarij per regulam, quæ habet esse de facili concedendum, quod § 10. mihi non nocet, & alteri prodest, de qua glossa in l. i. in prin. ff. sol. matr. Bar. in l. item lapidi, ff. de rei divi. & quomodo ea regula putatur multas distinctiones, vt per l. as. in d. l. a. num. 32. tamen habet in se plurimum æquitatis, pro hoc facit, quia & si habens seruicium vix, vel itineris in aliquo fundo, non possit variare, sed electio femel facta erogat per illum, non per alium transire, § 11. vt et rex in l. i. cui, ff. de seruic. tit. gene. ille tamen, qui seruicium debet, licet femel viâ designauerit, vno in loco potest variare, & aliam arcem cõmodam designare, § 11. vt et rex in l. a. §. p. ff. de religi. & fin. p. l. i. per quem ita dicit glossa in d. l. i. cui, quæ Bar. ibi dicit ita notandum, & sequitur Caffr. in ff. Carol. in tract. de seruic. nullic. prædico. c. 1. col. 2. in quarto casu. verò puto tamen quod liceat, Socin. in conf. 14. nu. 4. ver. circa tertiam dubitationem, vol. 1. ubi dicit glossam per dicitam esse communiter approbatam, quousque Ange. tenuerit contrarium, id quod si procedat, quando obligatio est restricta ad certam speciem & determinatum fundum, multo magis locum habebit, quando fundus nullus est in specie obligatus, sed in genere, vt in casu nostro, sufficit enim quod detur habitatio in aliqua domo, dummodo sit & comoda, & sufficiens. secundum personam conditionem, & quia multa dici possunt circa variationem electionis § 12. femel § 12. ideo vide ad propositam, quæ Tiraq. ponit in l. boues. §. hoc seruone, in simili. ferè per totum, ubi latè agit & alibi quoque in eadem repetitione.

Quærit tamen potest, an alimentarius, cui domus assignata est pro habitatione, possit illam alij locare, & quoad eum cui debentur alimenta § 14. à lege officio iudicis, & dicit sanguinis, non autem ex dispositione hominis, exilium sine dubio non licere illi locare, quia vt dixi suo loco alimenta ei non debentur, quando habet aliunde, & peritanda sunt tantummodo secundum indigentiam, & necessitatem, sed non vltra vsum, qui autem vsum habet § 15. non potest locare, vt §. 1. Inlittet. de usu & habit. poterit tamen habere inquilinum, qui data mercede § 16. § 16. habitet, l. ceterum §. 1. ver. quid enim §. ff. de usu & habit. ar. ubi debentur alimenta ex dispositione hominis, aliud dicendum videtur, nam si potest locare, cui § 17. habitatio est concessa, d. §. 1. Inlittet. de usu & habit. l. cum antiquitas, C. de t. lason in l. i. ex toto §. fin. nu. 17. ff. de leg. 1. Mantie. de conie. vltim. volun. lib. 3. tit. 4. n. 8. præterea duximus loquendo de vltibus, quod alimentarius potest sibi de rebus in alimenta datis, pro libito dispendere etiam

conuertendo in alium vsum,quare eodè modo non potest domum locare: in contrarium tamen facit, quia cum habitatio præstatur non virtute alieius legati, sic de per se importantis, sed in consequentiã alimentorum, videtur quod importet solum vsum, quo casu non est liciti § 18. locatio, vt d. §. 1. & l. Aquilius, ff. de donat. Socin. in conf. 28. nu. 1. vol. 4. Dec. in conf. 335. nu. 2. Bertand. in conf. 268. num. 8. vol. 2. Mantie. loco prædicto, nu. 9. veriorum tamen opinionem primam existimo, sed non inuenio questionem ab aliquo tractatam, ideo considero, possint alie quæstiones tractari circa habitationem, sed eas vsum est referre ad eum locum in quo agimus, ubi alimenta sunt præstanda.

Non tamen est omittendum, quod si testator vtroque designauerit partem domus pro sua habitatione, & inter hæredem & vtroque oriatur rixa, & contentiones, poterit iudex § 19. contrahendo voluntati testatoris præcipere hæredi, quod de domo æquè comoda provideat alimentarius, atque eam depellere, secundum Natam in conf. 425. per totum.

SYMMARIA.

1. Medicina præstanda sunt ei, cui debentur alimenta.
2. Medicus debentur mulieri seruicij ab hereditarij habitanti, licet alimentis suis in damno sit hereditas.
3. Medici salarium debentur ei, cui alimenta debentur, si infirmus sit, & vtriusque medicus.
4. Medicus an monstrari uxori infirmæ, si tenet maritum.
5. Medicina debetur famulo agrotanti, inlittet § 10. ubi.
6. Medicina à prætoro non debetur suis officialibus, quibus nec alimenta præstare tenetur, vide tamen ubi.
7. Officialibus, qui prætorum famuli sunt, prætor tenetur præstare si impotens non est magnus.
8. Hæres, qui agrotanti testatoris medicum non adhibuit, efficitur indignus, si scisset caput hereditatem.
9. Medicum agrotantis qui non adhibet, dicitur causam morbis dedisse.
10. Maritus non lucratur dotem ex factis, si medicum uxori agrotanti non adhibuit.
11. Medicina non debetur ei, qui tenetur cibare, licet aliud sit quando ceterum alere.
12. Alere dicitur non veniunt relicto vltimo.
13. Medicina non debetur alimentario, qui sua culpa incidit in infirmitatem.
14. Culpa sua cuique nocere debet.
15. Negligentia non excusat, qui sua culpa incidit in illam.
16. Culpa non consideratur, quod non est ordinata ad causam.
17. Alimenta præstanda sunt filiis, & defensionibus, etiam quando sua culpa incidit in infirmitatem.
18. Medicina dicitur pars alimentarium.
19. Medicina, quæ pauperibus debetur, pro elemosina præstari debet, et quoque qui sua culpa incidit in pauperiam.
20. Elemosina vtri debet dari habita ratione, quod agrotans sui bonum vel malum.

QUESTIO V. n. 2.

H Vmanum corpus cum sepe infirmatur, sustineri vix potest sine medicina, ideo cui alimenta debentur, medicus § 1. Imoque sunt præstatis quasi sine eis homo non possit vivere, quos non §. verbum vivere §. ff. de verb. signific. vbi not. Alciat. & Rebuff. probauere etiam in l. vbi §. ff. de cod. titul. per quem ita voluit Barto. in l. legatis, ff. de alim. & cibarij. leg. Spec. in tit. qui filij sint legit §. 1. n. 38. ubi dicit aliquos distinguere inter alimenta, quæ officio iudicis debentur, & ea quæ debentur ex contractu, vel testamento, & ubi Joa. Andr. allegat, sed quoque voluit Alber. Gale. Bar. in tracta. de alime. nu. 6. per tex. in l. cum dotem §. fin. autem in nouissimo, ff. sol. matr. subdit

natur vti de medicinis sicuti de aliis alimentis providere, & quia prae sumitur quis motus culpa eius qui non adhibuit medicum cum teneretur.

[11] Non tamen semper debentur medicinas, nam ubi quis non alet, sed cibare tenetur, tunc non prestat medicinas, quia non tenditur cibandum sed ad evacuandum, in rebus & posuit, si comoda. I. sicut impendia, ff. de usufr. Barto. in d. l. legatis. ff. de alim. & cib. lega. & in tracta. alimen. n. 7. ubi allegat sic consultiisse Franc. Tigr. Ang. in d. l. 5. sin autem in fauillimo, ubi etiam Alex. n. 4. Vital. in tract. claus. in tit. an renuncia. possit aliter n. col. 1. in fi. & col. 2. ubi dicit differre medicinam ab alimentis, l. non omnino. ff. de pena. lega. Dec. in l. de alimentis, nu. 3. C. de transactio. Butr. in c. di. episcopus, nu. 7. de offic. ordin. in 6. ubi idem dicit, quando relinquitur alicui victus, [12] quia tunc medicina non veniunt, facit quod supra dixi nomine cibatorum non venire vestem, habitationem, vel alia similia, quae non pertinent ad victum, sed mihi videtur medicinas non minus venire nomine victus, quam alimentorum, quandoquidem victus idem importat quod vivere secundum sermonis proprietatem, & medicinae sunt ad vitam necessariae, proinde quia ratione debentur alimentis relictis, ea ipsa debent praestari relictis victus, nisi dicamus secundum vulgum communem loquendi victum victus appellatione venire solum cibaria, de quo non nihil etiam supra tetigi.

Rursus medicinae non veniunt relictis alimentis, quando sua culpa incidit quis in infirmitatem, [13] ita determinat Cast. in l. peculiaris, ff. de si ipsa. ff. de pen. ubi inquit quod obligatus ad alimentum non tenetur ad medicinas, vel expensas infirmitatis, quae eveniunt sua culpa, mouetur per illam textum ubi seruus obligatur naturaliter erga dominum pro expensis, quas dominus fecit in curando illum ratione infirmitatis, quae culpa serui prouenit, licet pro alia secus non remaneat domino obligatus, etiam naturaliter, l. incommoda. o. §. possunt, ff. de comoda & subdit Cast. hoc esse meum tenendum, & D. D. non ponunt in locis ordinariis, & ratio est, quia cuique culpa sua debet [14] esse damnosa, l. si quis in suis. §. legis, C. de inof. test. c. culpa, de reg. iur. in 6. & necessitas non excusat, quando sua culpa ponit in eam, [15] incidit, l. pen. ff. de iure doc. ubi non est paupertati indulgendum, in quam incidit quis ob demerita, & illa textum dixit ad hoc singularem Bal. in b. quae in ecclesiariis, nu. 8. ff. de consuetudine, & Cast. in Letiam §. si. ff. solut. matr. Alex. in l. non tantum, in princ. col. si. ff. de re iudi. & ibi las. in fine. Tiraq. qui alia familia congerit in l. si vnquam, in ver. bona, nu. 3. C. de reuoc. donat.

[16] Posset ratur n. hoc dictum intelligi, quando culpa esset ordinata ad infirmitatem, alias verò non solet considerari, argum. l. a. §. si non propter, ubi Bar. ff. si quis cautionis. glo. in c. Baruth. §. cum verò, ubi Gemitan. de rescript. in 6. Alex. in l. quomodo col. 2. ff. solut. matr. Coxe. conf. 108 col. pen. vol. 1. Fel. in c. si quis testium, in fin. de testibus, & ideo Dec. in c. quae in ecclesiariis, nu. 30. vers. tertius, & vltimus de constitutio. Dida. lib. 1. c. 16. n. 9. ver. contrarium, & Menoc. de arduis iudic. casu 182. n. 42. dicit quod alimentum non fuit eis praestanda qui propria culpa inciderint in necessitate, licet alioquin eis debeantur.

Secundò intelligitur non procedere in filio, & aliis quibus alimenta iure naturae praestanda sunt, nam & si propria culpa incurant necessitatem, sunt tamen [17] iactandi, vel vti loco de Are. in l. libertus qui operatur, ff. de oper. lib. & eum sequuti sunt

Bal. Ange. Rom. Pet. Rau. Dec. Basba. Marf. decif. Pedemo. Bonaco. Firmian. Parif. Paleot. Cuccas. & alij quos citauit in tit. quib. ex cau. alimen. deneg. poss. in q. incip. quod si pater filio, qui omnes tenent non esse deneganda alimenta filio, qui portione sibi assignata dilapidauit, & quod de alimentis dicitur, eadem ratione procedit in medicinis [18] quae dicuntur pars alimentorum.

Tertio intelligo, ut non habeat locum principalis limitatio Cast. in medicinis quae debentur ex pietate Christiana pauperibus, quia in eis non attenditur causa paupertatis, nec fit distinctio an sua culpa [19] incidit in paupertatem, vel nō, sed indistincte illis est subueniendum, glo. in c. sacrorum, n. q. a. glo. fin. c. pastoralis, §. verum de appellatio. ubi Dec. nu. 19. attollitur illam esse communiter receptam, Benincas. in tracta. pauper. q. 4. n. 49. ubi subdit laqueandam esse elemosinam non habui discrimine, [20] quod egenus sit bonus, vel malus, c. quam pia, ubi est glo. 1. q. 3. c. quiescamus, ubi glo. dist. 42. est verum quod Deci. in d. c. quae in ecclesiariis, nu. 3. Dide. & Menoc. in locis proxime allegatis videntur tenere quod etiam elemosyna non sit illis danda qui propria culpa ad id ordinata facti sunt pauperes, sed eorum opinio est inhumana: exequi enim debet quisque manus suas, & praecipit ecclesiasticis imò veniē diuinis obtemperare, alieni verò peccati poenam Deo remittere interrogandum.

SVMMARIA.

1. *Expensa magistri grammatici praestanda est ei, cui relictum est alimentum.*
2. *Libri pro studio necessary dari debent illi, cui relictum est necessarium.*
3. *Expensa studij debetur ei, cui relictum est sustentatio.*
4. *Expensa studij non debetur, quando alimentum iure alimentis, & ex dispositione hominis praestatum est.*
5. *Pater tenetur filium bonis artibus imbueri, & disciplinis ornare.*
6. *Filius non tenetur subuenire patri, qui non curauit ipsum erudiri artibus.*
7. *Capla penitus interdienda.*
8. *Expensa studij legalis, vel medicina non est praestanda alimentario.*
9. *Pater tenetur reddere pecuniam manutent filio ageti in studio.*
10. *Filius scientia, est patri gloria.*
11. *Li. iur. alimentorum, §. iur. ad instrum. ff. ubi pup. educ. deb. quomodo intelligatur.*
12. *Lex debet haberi secundum sensum, qui subiacet.*

QVÆSTIO VI.

QVIA alimentorum appellatio continet ea omnia, quae ad vitam hominis sunt necessaria, inferitur quod impensam quoque in apprehendendis disciplinis necessariam is sustinere [1] debet, cui alimentum iniunctum est, pbac. tex. in l. qui filio, ff. ubi pup. educ. deb. & in l. de bonis §. non solum ff. de Cach. educ. ubi dicitur q. expensas studij consequi debet is, qui pot habere alimenta. Soc. in conf. 161. in fi. vol. 1. Crui. in cōf. 199. n. 3. ver. amplius, ubi agitur, & ibi post Cald. in conf. 2. de reg. iur. inquit q. si persone sit docilis remittit libri ad studium necessarij, & loquitur, quando nō alimentum, sed necessitas [2] fuit relictis, quia secundum eū idē importat, & subdit idē esse, quando relinquitur sustentatio, [3] & idē dici potest, quando relinqueretur victus, quia eiusdē est virtutis, ut per Vital. in tract. claus. in tit. an renuncia. possit alim. col. 1. & q. impensae magistri pro disciplina solubda sit, tenetur Rol. in conf. 22. n. 8. vol. 1. Beninc. in tract. pauper. in 7. q. 1. a. specia. iudicio. nume. 34. qui tamen con-

que intelliguntur quando persona est decilis, & defectiva conuenit suis conditioni, & facultates eius, qui obligatus est ad sustentationem non.

Intellige tamen id verum esse, quando alimenta debentur iure sanguinis, & officio iudicis, scilicet ea dispositione hominis, vel iure actionis prestanta sunt, quia tunc non debetur expensa [4] studij, probatur in l. legatus. ff. de alim. & cibis. lega. vbi Bar. in princip. ita dicitur, ut intelligendas leges in principio allegatas in alimentis debitis a lege, vel arbitrio iudicis, ita quoque dicitur Bar. in d. de bon. & non solum, & in tract. alimentum. num. 3. Ange. in l. quidam cum filium, colum. 2. vbi etiam Imol. de verbor. oblig. idem Ange. in l. cum hi. 3. qui transigit, ff. de transf. & dicit Bar. in l. quidam cum filium, quod filius potest petere a patre, quod faciat impensam necessariam in conducendo magistrum, sequitur Imol. ibi. num. 3. cum ea quoque distinctione transit Bal. in l. equi huius. ff. vbi pup. educ. debe. Ange. Ar. in tract. de testam. glo. 45. num. 6. Vital. in d. cum. an renuncia. possit alimen. colum. 4. l. in d. cum hi. 3. qui transigit. an vbi subdit hanc esse veram conclusionem. Cord. ubi in l. si quis a liberis. 5. non tantum. n. 31. ff. de lib. agnoscen. vel alia. Simon de Pre. de interpret. vti. v. l. in lib. 4. dubit. 2. num. 38. vbi etiam videtur consensum aduocare, quod pro alimentis iurabilior interpretatio sumenda est, si tunc diuinus de pubertate, que dum agitur de alimentis ultra solum producat, & forte non est absurda eius cogitatio, quia scietia mag. s. est ad hominis vitam necessaria, quod panis, & quauis predicti distinguant inter alimenta iure sanguinis debita, & ea que debentur iure actionis, tamen non video rationem diuersitatis, nam est forte arctius eo que natura, quam pactum, non tamen ip. plus cogit. Interferet ex predicta limitatio, quod promittens aliquem, ut filium tractare, vel alere, teneatur impensam facere in magistrum conducendis, qui alimentariam imbuat liberalibus artibus, & disciplinis, nam parentes tenentur filios, non solum alere, sed etiam artibus imbuere, [5] ita declarat Bar. in l. quidam cum filium, in penul. questione. ff. de verbor. oblig. & sequitur ibi Imol. qui cum defendit ab impugnatione Angel. sequitur etiam Imol. ibi. 33. & accipit vbi dicitur in titulo, quibus, & a quibus debeantur alimenta, qui aliquem tenentur vti filij tractare ad ea omnia tenent, que tenetur pater erga filium prestare, cum ergo pater filio teneatur providere de magistro qui eum humaniores doceat literas, eodem modo ad id tenebitur is, qui promittit tractare, ut filium. In tamen autem pater tenetur filium in arte aliqua instruere, [6] ut si non faciat, non tenetur filius egenti illi subuenire, ita enim Solonis lege sanctum fuerat, ut Plutar. est in vit. Solonis. l. 6. et ait, & sequitur l. in l. quidam cum filium, numer. 33. quod dictum an vel rum sit, examinari in titulo, quibus ex caus. alimenta deegeri possunt, id eo non repeti, ne tamen longior, est verum id fore nimis durum, & inhumanum esset, & grauius esset pateri, quam culpam conseruare.

Sed est omnes admittere alium, non solum alendum, sed etiam artibus imbuendum, tamen hac opinio non nititur videtur probata in iuribus, que allegantur, primam enim, quia filium, ff. vbi pup. educ. deb. non dicitur quod filio hoc sit prestantia, sed dicit quod pupillus non repeti a tutore, quod ille impendit in mercedem magistrorum, qui fecerunt pupilli disciplinam imbuere, ratio autem est, quia eiusmodi impensa fieri solent a patre, ideo indicantur vix pupillo, non autem dicit textus, quod frater tenetur id prestare fratri vel forori, minus autem probatur

in l. de bonis. s. non solum. ff. de Carbon. edict. quia ibi loquitur de alendo pupillo propriis bonis, & impensa.

Imo quod magis est, si dicamus filio, vel alij debent esse expensas magistri, tamen id non descendit ab obligatione alendi, nec impensa magistri quicquam commune habet cum alimentis, alimenta enim corpus sustentant, sed disciplinam animarum colunt, sine alimentis nemo potest viuere, sed sine disciplina, & scientia vitam quilibet traducere potest, & videmus plures ignaros literarum, quam scientes, & iam diximus alimentorum appellatione venire, que ad humani corporis sustentationem sunt necessaria, scientie autem minime sunt ad sustentationem corporis necessaria, & in d. cum quidam filium, duplici in loco fit mentio de alimentis, & improbo magistrorum, tanquam diuersis rebus, & eodem modo dicitur in l. de bonis, non solum, vbi quod non solum alimenta, sed mercedem quoque magistrorum, atque ita quoque fit tanquam de separatis rebus mentio, vbi ibi videtur potest, & copula inter alimenta, & mercedem posita denotat diuersitatem, quia consuevit poni inter diuersa, [7] gloss. in Rubric. ff. de iur. & l. agnoscen. in l. si duo. C. per quas personas nob. acqui. Abbi in c. ex parte, vbi R. numero quadragesimo primo, de re scripte. l. in l. n. 2. in prima de iust. & iur. Partis in consil. 75. num. 61. volum. 2. cum similib. non ergo virtute obligationis de alendo aliquem venit merces solum impensa in erudiendis pueris, sed ea alia obligatione separata. Frustra itaque disputant Doctores, quod obligatio alere, teneatur impendere in magistrorum mercedem, & quamuis nemo quem videmus id cingat, credo tamen verum esse, id in considerando & iudicando non est utrum discere ab opinione aliorum, pro quibus fecit l. ius alimentorum, & ad instructionem, ff. vbi pup. educ. debe.

Declarat quoque principalem conclusionem procedere in studiis necessariis, sine quibus homo secundum consuetudinem, & conditionem suam perferre viuere non potest, scilicet in disciplinis, que apprehenduntur ad bene esse, pueri, & qui fit honorator, & ditius, vel splendidius viuat, quia in cas non cogitur impendere, [8] qui alimenta tenetur prestare, ut voluit Bartolus in l. 3. nec castrense, in fine collat. bonor. vbi dicit, quod pater non tenetur impendere pro filio studente in iure, dum tractat questionem, an heredes patris teneantur proficui in pensam, quam ex parte facere debentur pro studio filij, tandem distinctionem facit Bartolus in l. de bonis. s. non solum, ff. de Carbon. edict. vbi dicit, quod in studiis homo dicitur militare, & sine eis potest honeste viuere, hoc etiam voluit Angel. in l. iustor. res que, colum. vit. C. commun. de legat. & in l. 2. de Carbon. edict. Rogian. in l. si donator, C. de collat. Commun. in l. quidam cum filium, vbi etiam Imol. numer. 33. in fin. verum non autem tenetur, ff. de verbor. oblig. quo etiam videtur voluisse Bartolus in tract. de duobus fratribus. num. 17. vbi dicit, quod pater qui habuit filium ad studium, potest illum reuocare, nec tenetur pro illo impendere, vique ad finem studij, & in l. in dem esse in hereditibus patris, Bal. in l. hominimod. s. imputatus. 7. C. de iust. testam.

In Cordub. tamen in l. si quis a liberis. 5. non tantum, num. 35. ff. de lib. agnoscen. vel alend. dicit filij huius sit bonarum indolis, & patrii conditio, & subtiliter itat, & tenet patrem pro illo impendere non solum in studiis liberalium, sed etiam iuris & Medicinæ, quia pater tenetur ad instructionem filiorum, l. ius alimentorum, s. item ad instructionem, ff. vbi pup.

pileduc deb. & pro eius dicto facit quod voluit glo. in l. sed & Julianus. §. quod dicitur, in ver. sublebat. ff. ad Macedon. vbi inquit, [9] quod pater tenetur soluere pecuniam quam filius in studio agenda mutuam accepit, intelligendum quatenus pater fuisset expensurus domum, non autem vitam. mox subdit, quod si filius sit in studio inuito patre, & pecuniam fuerit coam a sciete mutuatus tenetur pater, quasi cesserit in eius voluntate, scientia [10] ienim filij est patris gloria, ceteros in fin. 95. dist. hoc tamen non ita vrgent, vt discedendum sit a communibus non obstat tex. in d. l. ius alimentorum, §. item ad instructionem quis loquitur, quando itopenditur de [n] re pupilli ad ipsius pupilli voluntatem, non enim est dubium, quin in impensa sit vultus, qui fit pro institutione pupilli circa studium scientiarum, est cuius querimus, an pater, frater, & alij, qui alere tenentur, debeant in disciplinis impendere pro filio, fratre, vel alia persona, quibus obligantur ad alimenta. Præterea ille tex. loquitur de institutione, quæ conuenit pupillo cuiusque ætati, argue ita Grammatices, vel artium liberalium, non de alia scientia, quibus in m. auzur homines constituti non conueniunt operam dare, & duci potest argumentum a titulis, & [12] lex est intelligenda, vt illi conueniat. Inspectores, vbi Bart. notat, & de in diem addit Bartol. in l. fin. in princ. de condi. indeb. Euer. loco 45. col. quinquies, ver. quare potest sumi. gloss. quoque in dicto §. quod dicitur, intelligi debet in studiis liberalibus, non autem in aliis, in quibus dicitur quis militare, & hoc modo non repugnat opinioni Doctorum, imò nec etiam legibus aliter loquentibus. Stabit ergo conclusio, quod pater, vel alius teneatur solam impendere in magistris liberalium artium, sed Rebuff. de priv. schol. privileg. 13. numero secundo, intelligit nisi inspectus facultatibus paternis, & filij ingenio aliud videatur dicendum, de quo vide Afsan. Clemente. in tracta. de patr. potest. effectus 17. numer. 34. & 38. vbi numer. 39. ponit, an pater teneatur emere libros filio student.

SUMMARIA.

1. Lectus ei præstatur, in alimenta debentur.
2. Lectus debetur ei, cui relinquatur vultus, vel educatio.
3. Culcitra præstari debet ei, cui relinquuntur alimenta.
4. Lecti appellatione veniunt ornamenta omnia, vt culcitra, sive amica, & alia.
5. Lecti vxoris relicti a marito venit culcitra de serico, si qualitas personæ patiatur.

QVÆSTIO VII.

LECTVS quoque necessarius præstendus [1] est ei, cui alimenta debentur. Infratrum. l. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verborum significat. venit enim appellatio alimentorum, & debetur alimentis legatis, quia sine eo non potest quis viuere. Bartol. in l. legatus in fin. ff. de aliment. & cibis. legat. & in tract. alimentorum numero quarto. vbi dicit idem esse, quando legatur victus, vel educatio, [2] ei quo sine lecto non potest commodè viuere, gloss. & Doctores principè Alciatus in Infratrum. & d. §. verbum viuere, Alex. in consil. 78. nume. 7. in princ. volum. 6. Capra consil. 87. numer. 11. & seq. Bologn. in consil. 48. numer. 8. vbi absolute sequitur Bartol. idem voluit Angel. in l. eum hi. §. qui transigit. ff. de transact. vbi subdit, quod [3] etiam culcitra præstabitur, sequitur Iasibi num. 3. in fin. Picus in l. Titia. §. Titia cum nuberet, num. 161. ver. quando dubitatur, ff. de leg. 2. Bertram in consil. 180.

colom. sine volum. 1. & præter eos dicit Bald. in l. pater §. seruis vxoris, colum. 1. in fin. ver. & idem quarta. ff. sol. matr. quod lectus venit appellatione alimentorum & disputat an idem de lecto dicendum inter vxorem & vxorem, quod de vestibus, hoc etiã quod sub nomine alimentorum venit lectus, ponit Ioan. Lup. in Rubr. de donat. inter vxorem & vxor. §. in no. 9. ver. hoc idem videtur dicendum, Ioan. in consil. 22. nume. 6. volum. 1. Simon de Pret. de interpret. vltimar. volum. 1. lib. 4. dubita. n. num. 39. & seq. vbi allegat Ang. Arret. & alios. Menoch. in tract. de arbit. iud. casu 170. num. 18. & seq. vbi post Polan. loquitur de lecto, & culcitra, Firmian. in suo Repet. in ver. lectus, numer. 5. Afsan. Clemen. de patr. potest. effectus 17. nume. 38. & quod dicitur de lecto, non debet stricte intelligi de eo, quod per quæsiuimus, sed largè de omnibus ornamentis, quæ omnia accedunt lecto, [4] vt probat text. in l. liberos §. si fin. de legat. 3. & vbi Bartol. dicit, quod si maritus vxori reliquit [5] lectum, venit etiam culcitra de serico, per text. in l. fin. §. si ff. de aur. & arg. leg. vbi Bartol. idem dicit de lecto lecto non veniat, est verum quod Iacob. de Arret. quem sequitur Bald. in l. numer. 12. C. de legat. tenet contrarium in lecto pretioso, & festiuo, quia non comenit vidui, sed quicquid sit in vidui certum est, quod lecto legato veniunt ornamenta omnia etiam de serico, vt per prædictos, & ponit Flor. in l. sed & si quid §. proprietatis, in fin. ff. de usufruct. & contra Bald. pro Bart. in l. Mantica in tract. de consuet. vt volum. 1. lib. 6. tit. numero decimo septimo, vbi tenet quod etiam viduæ debeantur ornamenta pretiosa, quando simpliciter relinquatur lectus, ornamenta autem lecti, quæ sunt, nemo est qui ignoret ex qualitate personæ, venient culcitra, & omnia sulcra, vt inquit tex. in dict. l. liberos. §. fin. in quibus inferri potest, quod legatis alimentis veniunt multa alia præter cibum & potum.

Possit tamen secundum ea, quæ suprà diximus tractando de habitatione, & aliis restringi hæc sententia, vt procedat quando relinquuntur alimenta, non quando cibaria sunt relicta, quia tunc solùm præstatur, quæ potum & cibum respiciunt, vt diximus.

SUMMARIA.

1. Equi veltura debetur procuratori, qui excusatur prædicta domini.
2. Equus est pars alimentorum, quando ei relinquuntur quæ non potest sine pedesler.
3. Testis cuius ad dependendum datur vultus, & vultus.
4. Testis vt eas ad dependendum, soluit veltura nani.
5. Carrocia seu rheda ei debentur, qui datur alimentum si nobilis sit.
6. Ad eam excusatur pronuntius datur alimentum, & veltura equi.
7. Rustico qui non potest ire pedesler, non datur equus sed asinus.
8. Persona conditum prestanda est in omnibus.
9. Concesso viro, venit id eum, sine quo consequi non posset quod est concessum.
10. Securitas alicui concessa, extenditur etiam ad equum.

QVÆSTIO VIII.

EX eodem fonte oritur, quod si alimentarius nobilis sit, ita quod eum non deceat pro sui qualitate, & conditione pedibus incedere, equus ei est.

si est prestantis, siue percutat prouinciam, siue ruitatem perambularet modo aliquo impeditus potest ambulare, vt probatur in l. idemque, §. Labeo. ff. munda, vt procurator §. i. praedia domini excurrit, imputat domino vecturas equorum, quibus vius est in curandis negotiis domini, & per illum textum inquit Baldus in l. solet. §. non verò, numer. primo. versiculo nota quod à subditis, ff. de officio procons. & legat. quod in eo, qui secundum conditionem suam personae non potest ire pedes, [2] equi sunt para alimentorum; & inquit, quod est officialis non possit à subditis emere domos, vel agros, tamen potest emere equum, quia non debet ire pedes, & idem Baldus in l. quoniam liberi, in princip. C. de testibus dicit, quod testi conducto ad deponendum, solui debent vecturas equorum, si qualitas personae id exigat, & mouetur per textum in dict. §. idem Labeo, & Salicetus in ex l. quoniam liberi, numero primo, per eundem textum dicit, quod testi non solum victus dandus, sed etiam vectura [3] roncini vel nauis, si qualitas personae exposcat, atque ita quod e quo dicitur, extendit Salicetus ad nauem, [4] & est rationabile, quando iter possit equè commodè fieri per aquam, vel quando aduersa valetudine impeditus non possit equitare, & eadem ratione hoc ipsum dici possit de rhexa seu carrocia, [5] quibus nunc ferre omnes nobiles vnuunt, vt cum minore incommodo vehantur, & de procuratore, quod repetat vel curas, ponit Baldus in l. etiam, C. mand. per d. §. idem Labeo, subdit tamen, quod ille textus loquitur de modicis vecturis, & Bald. in l. a. numero decimo, de suffrag. dicit, quod Aduocato excurrit prouinciam dari debet equus, [6] & licet dicta excurrit prouinciam, tamen idem est quando cumque exit ciuitatem vel locum, quia est eadem ratio Alexand. & Bartol. in l. super creandis. C. de iur. iur. lib. 10. & praedictum decisionem sequitur Marfil. in Rubric. C. de probat. numero quindecimo. Cordub. in l. si quis à liberis, §. non tantum, num. 26. ff. de lib. agn. vbi tamen declarat id procedere in nobili, ac rustico, vel vili personis, sed pedes ire non potest, vult dari, [7] allegat gloss. in d. §. idem Labeo, in ver. opere. allegat item Bald. Sal. Babia, & Marfil. qui mihi id non dicunt, sed generaliter loquendo offerunt nobili cibos delicatos, rustico vero viles & grossos deberi ab eo qui alimenta praestat, subdit etiam decisionem Baldi non bene desummi ex eo, §. idem Labeo, quia ibi id debetur vecturae, quia aliter non potest procurator excurrere, at alimentarius potest non excurrere, sed mox in se reuertitur inquit, quod vbi pro dignitate alimentarius equitare debet, tunc debet praestari, & sunt leuissima huius Cordub. dubitatio, quia licet possit alimentarius non excurrere, non tamen debet esse semper in domo, puta, si labores articulorum morbo, vel arthritide, vel alio simili, nonne equo vehendus erit, vel si etiam sanus sit, & ex contingentiia fidei dec. ut illum exire ciuitatem, vel etiam ambulare, nonne equus erit dandus? semper enim spectanda est persona [8] conditio, l. plenum, §. equit, ff. de visu & habita. l. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de iniust. rup. test. sed si quid, §. emancipiorum, ff. de visu, solite, de ma. & obed. e. cum de beneficio de preb. in 6. & vao concessio, [9] venit id omne, siue quo illud consequi non potest, e. cum quid, vbi nota de regul. iur. in 6. propterea Imol. in c. innotuit de treug. & pacificis, quod si alieni conceditur, securitas, [10] vt venire possit ad ciuitatem, nec ille possit sine equo accedere, extenditur securitas etiam ad equum, sequitur Fel. ibid. in princip. Marfil. in d. Rub. C. de probat. num.

26. Cum ergo alimenta aui debentur, sine dubio vecturae, vel equorum, vel nauium, vel aliorum erunt praestanda, si qualitas negociorum, vel personae id exigat, in quo plurimum versabitur arbitrium iudicis, qui pro rei qualitate diligenter examinabit negotium sibi propositum.

SYMMARIA.

- 1 Alimenta de fructibus, & redditibus, non de propretate praestanda sunt.
- 2 Alimenta non debentur, quando ex fructibus nihil est perceptum.
- 3 Haec non tenetur integram legatum alimentorum praestare, quando tui fructus non sunt percepti, etiam si taxata sit quantitas.
- 4 Ecclesia vendis vasa omnia sacra, & ergentia tempore necessitatis.
- 5 Ecclesia aurum habet, et pauperibus subuenit.
- 6 Alimenta praestantur de fructibus, etiam si haec non fuerint immentum.
- 7 Alimenta capi non possunt auctoritate propria, quia eorum liquidatione.
- 8 Filia non vendit proprietatem, ut alia patrem, quia ex ea ipse quoque alendus est.
- 9 Pater ut alia filium non vendit proprietatem, sed de fructibus prouidet.
- 10 Pater alia filium ducit, si tamen fructus suorum bonorum non sufficiunt, nec filius cogitur vendere.
- 11 Patrum ut aliorum ab ecclesia, non debet vendi, sed de redditibus praestantur alimenta.
- 12 Pater non cogitur numerare patrimonium existens in mercibus, & pecuniis, ut alia filium.
- 13 Pecunia non debet consumi, ut ex ea alatur is, cui ex illa alimenta restita sunt, sed potest debet ad lucrum.
- 14 Alimenta ita ex redditibus praestanda sunt, ut non omnes consumantur, sed pars conseruetur pro conuisione sequentis anni.
- 15 Cedens bonis cum vult deducere ne agat, extenditur redditus, non proprietatem bonorum.
- 16 Maritus pro solvenda dote non cogitur vendere rem magis valoris, & redditus, ut ibi, v. numer. 19.
- 17 Alimenta praestanda sunt ex proprietate, quando debentur eterno ritu.
- 18 Maritus uxori dotata praestare cogitur alimenta etiam vendendo proprietatem.
- 19 Maritus cogitur rem magis valoris, & modici redditus vendere, quando ex prelo potest dotem solvere, & alimenta sibi ipsi prouidere.
- 20 Cedens bonis cogitur proprietatem vendere, ut ex ea alatur si iudex videatur.
- 21 Proprietas vendi debet pro solvendo alimentis necessarii, sed pro usque ad decorem.
- 22 Primogenitus soluit secundogenito alimenta ex proprietate, quando redditus non sufficiunt.
- 23 Legatus soluit debet de proprietate hereditaria, non de fructibus.
- 24 Alimenta ut praestentur ei, qui futurus est domus vendi potest proprietatem.
- 25 Gratuitus resistere quidquid supererit, potest quatenus sub iuramento referendum alimere, ut se alatur.
- 26 Gratuitus alij resistere sub conditione dicitur interrum domus.
- 27 Proprietas vendi potest, quando alius resistit, quod possit sibi facere expensas.
- 28 Proprietas vendi potest pro alimentis praestandis.

diu, quorum quantitas est in temporibus in-
stata.

29. Coniunctis non est locus, quando sumus in claris.

30. Presumptio erit veritas.

31. Legatum alimentorum videtur taciturnum, quando re-
stat reliquis quibus conficiuntur pascere.

32. Certum dicitur quod ex testamento certificari potest.

33. Hæres sine inventario non præstat alimenta ultra
tres heredes sui: scilicet tamen ubi.

34. Legatum alimentorum quantumvis taxatum non est
præstatum ultra quam fuerit redditus, quando
solutum est inventarium.

35. Hæres aut teneatur solvere alimenta de proprio, quan-
do legatum est taxatum.

36. Hæres teneatur de proprio solvere alimenta etiam fa-
cta in testamento, quando est taxatum legatum, et
proprieque est aliquando alimentum testamento.

37. Hæres soluit legatum de proprio, quando testatur
prohibet bona alimentum, mandata legatum solui.

38. Proprietas vendi debet pro præstatu alimentis de
bonis herede sententia.

39. Bona subiecta fideicommissi possunt alienari pro ali-
mentis propterea.

40. Servi hereditarii, et aliam proprietatem venditur, si
fructus non sufficiunt.

QVÆSTIO IX.

VISTA est de rebus, que in causam alimentorum
præstari debent, nunc agendum ex quibus re-
bus alimenta præstanda sint, & hæc est principalis
conclusio in hac materia, quod ex redditibus, & ac-
cessionibus, [1] ex fructibus patrimonij solui debent
alimenta siue in testamento relicta, siue alia ex causa
debita, non tamen vendi debet proprietatem, ut ex cur
pretio quis aliat, l. in alimentorum, circa principi-
um, et ubi pupill. educa. deb. l. penult. in princ. ff. de
aliment. & cib. legat. l. 5. antequam fidei veniens pos-
sint mitti. l. Imperator, in fin. ff. ad Trebell. vbi Bar-
tol. post Jacob. de Area dicit leges volentes alimenta
moderari secundum quantitatem patrimonij do-
bere intelligi respectu fructuum, non valoris ipsius
patrimonij, idem voluit Bartolus in l. penult. in
princ. ff. de aliment. & cib. legat. vbi loquendo in a-
limentis legis dicit quod hæres non debet vende-
re proprietatem, si fructus minime sufficiunt, sed
sui est si præstat pro modo fructuum, Bald. in con-
sil. 37. numero primo, volum. primo. Ang. in di-
cta l. Imperator, ubi refert se cum Baldo consuluisse
apud Arminum, quod si in hereditate extarent præ-
dij magni valoris, & modici redditus, qui non suffi-
ciunt ad alimenta, veluti palatia, & terra, non poterit
hæres ponere manum ad illa, verum pretio præstet a-
limenta, allegat text. in l. qui bonis, ff. de cession. bo-
norum, & cum tertium dicunt singulares Doctores
varii in locis, & Ang. in l. 1. C. de legat. tenet
eandem decisionem repetens se cum Baldo. secundo
eum consuluisse, hoc etiam tenebant Ang. l. unal. &
Sal. in locis citatis per Alcan. in l. Imperator. num. 3.
ff. ad Trebellian. Alexan. consil. 73. num. 5. volum. 4.
& Castren. ibi. num. 8. ait illam l. qui bonis esse ad
hoc mirabilem, & subdit quod si vno anno l. 2. ex fru-
ctibus nihil perciperetur, nihil esset præstandum pro
alimentis, Cum in consil. 30. numero quarto, ubi
loquitur in alimentis legatis Cast. in consilio 406.
in 2. dubio, volumine primo, ubi fortius loquitur;
quando testator pro alimentis reliquit taxatæ cer-
tam quantitatem bladi, frumenti, hordei, & aliarum
rerum, quæ necessaria sunt pro alimentis, quia nihil
luminis, si deductis oneribus, & edicis nihil superest,

hæres [3] non cogatur legatum eo modo taxatum
præstare, de quo tamen dicam paulo infra, & hæc
sententiam procedere et iura dispositione late po-
nit Barbat. in consil. 63. columnas tertias, versicul. & si
quispiam dixerit, volum. 2. ubi post Bald. in l. volun-
tatis, C. de fideicommissis, inquit, testator legando
alimenta confert in dubio intelligere quod præ-
stantur de redditibus patrimonij, per id quod posuit
Jacob. de Area in dictis. Imperator. subdit tamen post
Salicet. in l. 1. qui ad declinandum, C. de episcop. &
cleric. quod si in hereditate sint multa mobilia ven-
di debent, & ex eorum pretio, comparari stabilia ex
quorum fructibus solvantur alimenta, & quod im-
mobilia bona hospitalium non possunt vendi pro
alendis pauperibus, quod tamen est falsum, quia tem-
pore necessitatis [4] aurea, & argentea vasa ad eccle-
siam vsum parata venduntur, ut dicit flos loco, & est
textus in l. incrimina, C. de sacrosanct. eccles. ubi hoc
tenent gloss. penult. Barol. & Bald. gloss. in tra. quest.
secunda in princip. in versicul. queritur. habet etiam
ecclesia aurum, ut pauperum necessitatibus [5] sub-
veniat cap. verum in princip. duodecim. questio. 2.
Benedict. in tractat. pauperum in 7. question. prin-
cip. in 4. specia. numero decimonono, ubi firmat
hanc conclusionem multis allegando, quicquid au-
tem sit in hospitali, & in alimentis, quæ per modum
elemosynæ præstari debent, certum est, quod in a-
liis attendatur redditus non valor proprietatis, &
Barbat. in d. consil. 63. loquitur in legato sacro curia-
li, & Bald. in d. l. voluntatis, num. 4. & 5. C. de fidei-
commissis inquit alimenta non esse præstanda in ven-
ditione fundi etiam si hæres [6] alimentarium non se-
derit, loquitur Ioan. de Armin. in consil. 56. in fine, v-
bi ait esse elegans dictum, sed mihi Bald. eo loci
hoc non dici primum enim vult, quod ex accessio-
nibus præstentur alimenta, mox ad aliam questio-
nem transiit, ad hæres non teneri vasa vices
hereditarie ad alimenta, licet in testamento non sece-
raret, quæ est diversa questio, & tetigit in titulo de
privileg. alimentorum. & quod alimenta ex fructibus
præstanda sint, non de proprietate, posuit Barol. in
tractat. alimentorum, in fin. Vital. in tractat. clausul. in
etiam renuncia. possit alimen. colum. 2. in fin. versicul.
sed si queratur, & columna sequenti, ubi laus distin-
guendo comprobatur eum opinionem, Gorad. in con-
sil. 95. num. 4. ubi infert quod ex quo [7] egent liqui-
datione, non possunt capi auctoritates propriæ, Pa-
pien. in for. libel. quo agit pro legatari lingua. in prin-
cip. num. 67. ubi simpliciter dicit non esse vendendam
proprietatem, Bertran. in consilio 268. num. 1. volum.
2. Picus in l. Titus, l. 1. ita cum nubere, ff. de leg. 2. v-
bi allegat Bald. in d. consil. Rolan. in consil. 2. num. 2.
volum. 2. Cordub. qui alios citat in l. si quis a libe-
ris, ff. de si filius, num. 6. ff. de liber. agnoscend. & al-
len. Simon de Preb. de interpretatio, ubi in volum.
lib. 4. d. 3. ubi citat n. 70. ubi multos congerit, Lancello.
Gallia. in consuetudine Alcan. in versicul. si dos. num.
119. Menoc. de arbitrio. casu 169. opuscul. 3. & multi
alii inferius allegandi.

Hinc inferatur quod filius, ut per eum alim, non tenetur
vendere proprietatem, ex quo ipse [8] quocumque a-
limentis est, ut præstat in l. Imperator. ff. ad Trebell.
qui proprie loquitur.

[9] Eodem modo patet, ut alia filium, non tenetur
vendere proprietatem, Bolog. consilio. num. 3. Area
Lalimena, C. de negro. gest. Cran. qui loquitur in filia
naturali. consil. 199. num. 1. Alciat. in consilio 47. num.
4. & plures alij.

Unde tertius voluit Bald. in leg. fin. 5. ipsius autem.
C. de

C. de honor. quæ liber. quod & si pater non teneatur alere filium qui habet alimenta, tamen si filius bona habeat cuius redditus non sufficiat ad ipsius [10] alimentum, alendum erit à patre, nec ei opponere poterit quod vendat bonis, & aliat se ex pretio bonorum suorum, quia dicitur non habere, cum non aliter potest habere, quam ex venditione proprietatis, & subdit ibi Bald. hoc esse notari dignum, sequitur Bologn. dict. consilio decimo, numer. 3. Cordub. in dict. l. si quis à liberis, in princip. numer. 41. & 42. addo Aret. in L. alimentaria, C. de negot. gest. Deci. in l. diuina, in fin. ff. de negot. gest.

Interius item, quod ut paterius alatur non debet proprietates vendi, sed ex fructibus danda sunt, [11] ut concludit L. Ambrosianus in tractatu de iure patronalib. 3. articulo. numer. 7. & articulo 6. nu. 23. in tertio principali questione, Lancello. in d. ver. solidos, numer. 151. in fin.

Interius quoque, quod si totum patrimonium esset filiter solui in mercibus, vel pecunia seu capitali, non est illud [12] immanendum, ut præstetur alimentum, ut in patre ponit Aciat. in consil. 43. numer. 4. ubi fortius dicit quod non teneatur illud capitale exercere in negotiationibus, ut filium aliat, quod tamen est durum, & forte non a verum, quia iuso cogitur pecunia in emptionem prædiorum convertere, ut ex fructibus soluantur alimenta, ut dicam infra hac eadem questione, sequitur Lancello. dict. ver. solidos, numero 151.

Interius pari modo, quod si alimenta relicta sint ex certa pecunia, non debet illa consumi in alimenta, sed poni debet penes mercatores [13] ad honestum lucrum, & legatarius ex lucro sumit alimenta, ita Bart. in L. diuina Severus, in fin. ff. ad leg. Falcid. mouetur ex text. in c. per vestras, de donatio. int. virum & vxor. cum Bartolo transmissit Angel. Castrensis & Alexand. in dicta L. diuina Severus, Bald. Ruma. Salicet. Barba. & alij quos citat Lupus in d. c. per vestras, in tertio notab. vericuli. 7. interius, numer. primo, ubi ait, quod hodie pecunia debet penes mercatorem ad honestum lucrum deponi omnibus illis casibus, quibus aliis tenebatur quia ponere ad vxor. & subdit quod potest etiam conuerti in emptionem prædiorum, Aciatus, qui clarius in nostro proposito loquitur in consil. 243. nu. quarto, ubi in patre dicit, quod non teneatur filium alere de capitali, Simon. de Pre. in dict. tractatu libro quarto, dubitatu. numero septuagesimo secundo, ubi dicit quod hoc casu alimenta præstanda sunt de lucris trafici seu negotiationis, non de capitali, Cordub. in dict. l. si quis à liberis, sed si filius, numer. 18. ff. de liber. agnosc. vel alien. Lancello. in d. ver. solidos, numer. 151.

In tantum autem alimenta ex redditibus soluenda sunt, ut non etiam omnes redditus in eam causam erogandi sint, sed ita, ut ex eis aliquid superfluum [14] ut probat text. in l. ius alimentorum, in princip. ubi pupillus debet, & ibi hoc nota. Angel. Paris. in consil. 89. numero 28. volumine secundo, Cordub. dict. l. si filius, numer. 7. Vitalis in d. ver. colata. circa princip.

Interius etiam quod ubi quis cessat bonis, quo casu si veniat ad pinguetorem fortunam non potest exigi ultra quam iacere possit deducto ne ogeat, ut diximus suo loco, tali casu ad cognoscendum quid iacere possit, & an possit egere vel non, non attenditur proprietates rerum, sed fructus [15] & redditus, ut est textus in l. qui bonis, ff. de cessio. bonor. ubi Bartolus hoc notat, & illius textum dicam singularem multa, quos supra citavi hac eadem questione, &

Bal. in l. si maritus, ff. soluto matrimonio, prout cum intelligit, in l. ibi dicit, quod maritus qui tenetur solum in quantum facere potest si habet possessionem magni [16] valoris, & modici redditus, non cogitur illam vendere, & cum hac sententia resideret videtur Decius in l. diuina, in fin. ff. de regul. iur. Aret. in §. item si quis, in fin. Instit. de action. & idem voluit ante eos Bartolus in dict. l. qui bonis, sequitur Boetius in decisi. 19. numero 7. Vitalis loco prædicto, columna 12. circa principium, & hac opinio est verissima, quando in genere quæritur, an qui tenetur in quantum facere potest, retineat sibi bona habita ratione reddituum non proprietatis, sed quod speciales casus mariti, & vxoris pariter aliquatenus difficultatem, ut dilucide apparebit infra ex distinctionibus dandis.

Quod autem dictum est, alimenta præstanda esse de fructibus, non autem posse alienari proprietatem, non procedit, quando alimenta debentur titulo oneroso [17] quia tunc proprietates vendi potest, ita Alex. in L. marito, in §. ff. solu. matr. ubi infert ad maritum, qui tenetur præstare alimenta vxori ex titulo oneroso respectu vxoris: is enim quamvis exigi non possit ultra quam facere potest, tamen cogitur vendere, [18] ut dotes restituat, vel percipiat sibi alimenta, sequitur Deci. in d. l. diuina, in §. ff. de regul. iur. idem Alex. in l. si maritus, nu. 4. ver. sed ad ista, ff. eod. tit.

Declaro eam non procedere, quando agitur de alienanda proprietate, non ut ex pretio soluantur alimenta, sed ut pretium conuertatur in emptionem prædiorum, & ex illorum fructibus quis alatur, quia tunc vendi debet proprietates, cum hoc modo satisfiat utrique parti, ita declarat Imo. in l. si maritus, ver. Secundo addo quid iuris, ff. solu. matr. ubi infert quod maritus cogitur [19] rem magni valoris vendere, quando ex pretio potest dotem soluere, & ex residuo emere prædia quorum fructus sufficiant ad alimenta, quia qui potest facere quod possit, videtur posse, & qui potest, de regul. iur. in §. 6. & maritus, qui ea venditione potest habere victum, & soluere, dicitur soluendo, & posse soluere, intelligit tamen in bonis quæsitis ante cessionem, & locus est in quæsitis post cessionem & cum eo transit Lasi. in §. sed & si quis, n. m. Instit. de actio. Aret. in d. §. item si quis, in fin. Instit. eod. tit.

Intellige etiam nisi iudici aliter videatur, quia tunc proprietates vendi potest, ita loquendo in eo qui cessit bonis, [20] voluit Bal. in l. fin. §. 6. C. qui bono cess. poss. Petrin. Bell. in tract. de re milit. tit. de salmis cõduc. nu. 45. sequitur Menoc. in tract. de arb. iud. casu 183. nu. 25. & seq. Nam inquit Bal. quod nimium delicatus debitor non debet audiri, nec creditor nimium onerosus.

Rursus intellige, quando tractatur de alimentis præstandis secundum decorem, & concordantiam, quia tunc proprietates pro eis soluendi non est alienandæ, ut ubi agimus de necessariis ad vitæ sustentationem, tunc si fructus non sufficiant est ad alienationem deueniendum, ut loquendo de alimentis patri debitis [21] si filio voluit Cordub. in d. l. si quis à liberis, in prim. n. 40. & mouetur, quia si pater potest filium vendere, ut famis necessarii suberbat, multo magis compellere poterit filium ad vendendum bona, quæ in comparationem persone nihil sunt, sed id quid pro cedere potest in maiorem patriæ, sed non haberet locum in aliis, nisi ubi agitur de alimentis præstandis per modum elemosynæ, quo casu seruanda est distinctio, quam adduxi in titulo, cui & à quibus alim. debeant, dum de elemosynæ tractatur.

Similiter ex proprietate, non ex fructibus præstata sunt alimenta secundogenitis quando ex principis concessione constituitur maioratus sub conditione quod secundogenitis præstentur alimenta, & tunc primogenitus non poterit ex [22] redditibus singulo anno alimenta soluere, ita declarat Rodericus in l. quoniam in prioribus, in l. linn. num. 22. C. de inobediencia & ratio est, quia hæc alimenta succedunt loci legitimi, que non ex fructibus, sed ex ipsa hereditate substantia solui debet [23] vt probatur in l. felinus, §. repletione, C. de inobediencia. Item late Menoc. de inobediencia l. 163. & d. opinionem tenet Lup. in l. per vestras, in §. not. §. 23. num. 7. & alios citat in titulo, quanto tempore præstentur alim. in l. quæst. in l. linn. Cordub. in d. l. si quis in liberis, idem rescriptis, nu. 14. §. ff. de liber. agros. & innotum tamen quod præter alios hanc sententiam impugnatur Vasq. de successione l. 1. §. 10. num. 396. vbi late agit, vide tamen quæ dixi in loco prædicto, ne idem his repetatur.

Limitatur etiam principalis conclusio non procedere; quando alimenta sunt præstanda ei qui fuerit est dominus, quia tunc vendi [24] possunt prædicta, vt præstentur alimenta, est text. in l. 1. §. mulier. ff. de ven. in poss. mitt. per quem ita voluit l. 10. in l. Imperator, col. 2. ver. adde quod Bar. ff. ad Treb. & ibi cum sequitur Alex. col. 2. nu. 5. ver. addit tamen, & ibi in addit. ad Bar. dicit voluit Barbat. in conf. 63. col. 3. ver. & si quisquis diceret, vol. 2. Simon de Prens. is d. tract. vlt. vol. lib. 4. dubitatio 12. num. 73.

Item restringitur, vt non procedat, quando quis rogatur restituere, quod superest tunc enim licet regulariter teneatur restituere quartam hereditatis, tamen potest aliam alienare, & diminueri, [25] vt se alit, est text. clarus in Authen. contra rogatus, in fin. C. ad Treb. & ibi hoc not. Ange. subdens hoc alibi non haberi ita clarè, vt ibi, & in corpore vbi sumitur, Alex. in d. l. Imperator, nu. 3. ver. addo aliam limitationem, Barbat. in conf. 63. col. 3. ver. & adducto ad hoc, vol. 2. Simon d. dubitatio. nu. 73. fed est nemo quem videbitur impugnare limitationem hanc, & quæ sit meo iudicio verissima, non tamen probatur in eo textu, quia ibi non faciunt relicta alimenta, sed proprietates nam heres instituitur pendente conditione [26] vel de fideicommissi, est interim dominus, vt probatur in conf. 73. & idem cum ius in proprietate habeat, non est mirum; quod possit illam alienare pro consequendis alimentis. Nam regulare est quod bona fideicommissi subiecta possint alienari pro alimentis grauius, vt dixi, & declarari in tit. quæ sunt alimenta, præst. l. 1. fecus, quando aliquid sunt alimenta relicta, idem hæc limitatio non conuenit questioni nostræ, sed bene verum est quod grauius restituere quod superest, potest alienare etiam de quarta alia substituto referenda.

Dicebat ex prædicta decisione Simon d. dubitatio. nu. 7. & 10. quod relinquentis alij, quod possit sibi facere expensas, [27] videtur alimenta relinquere ad præstipulatum, quod ex casu, si fructus non fuissent, possit vendi proprietatem per text. in d. l. Auth. contra rogatus, vbi dicit quod potest heres quartam diminueri si non possit aliter facere expensas, sed ex hoc non inferitur quod vendi possit proprietatem, quando mandauit testator, quod aliquid fiat expensæ, propter decisio Simonis est falsa, iureque, & ratione definitum, nam aliquid ex quod grauius possit alienare pro suis expensis, aliud verò quod iis, cui expensæ debentur possit alienare proprietatem.

Alio eodem modo declaratur conclusio nostra vt

non procedat, quando legatum est à testatore nomen, puel. [28] quia reliquit tantum frumentum, vnde olei, lignorum, & aliorum, quæ ad alimenta sunt necessaria. Nam tunc si fructus hereditatis non sufficiant ad illa præstandum, vendi poterit proprietatem, ita declarat Bertran. in conf. 268. num. 2. & seq. volum. 2. quia Doctores omnes supra ad comprobationem regulæ citati loquantur, quando legatum est simplex, & indeterminatum, & liquidatione eget, tamen enim ex coniectura testatoris voluntate declaratur, & taxatur, & quia testator non præsumitur voluisse hereditaria substantiam minuire, ideo ex quantitate reddituum restringitur, at vbi testator taxauit, resultat clara, & expressa voluntas testatoris, quid & quantum præstari voluerit, & quando sumus [29] in claris non est opus coniecturis, l. continuis. ff. de verb. obligat. & præsumptio [30] veritati cedit, cum de indebito, ff. de probation. & prædictam decisionem videtur quod tenere Natæ in conf. 387. numer. 7. & sequ. iordus dicit legatum alimentorum videri taxatum, quando testator [31] reliquit quælibet præstare consueuerat, quia dicitur certum quod est [32] relatione certitatem, l. certum. ff. si cert. per. idem etiam placet Phan. in tract. de inuenta, par. 7. n. quinquagesimo septimo, & prædicti omnes dicunt quod & si heres, qui non fecit inuentarium non teneatur alimenta præstare ultra vires hereditatis, secundum Bald. in l. voluntatis. C. de fideicommissi. taxatur quando legatum est à testatore taxatum ad [33] certam quantitatem, tunc heres compellitur ultra vires, de hoc tamen dixi in tit. quæ sunt alimentorum prius.

Hæc tamen opinio Bertran. possit esse vera, vbi heres non fecisset inuentarium, at factio inuentario videtur quod legatum quantumvis taxatum non debeatur ultra [34] quam ferant redditus bonorum, vt voluit Cast. in conf. 406. in dubio, vol. 2. vbi fortius vult procedere hoc etiam si foret relictum de bonis suis, quia nihilominus si bona non reddant tantum debebitur, ego tamen existimo decisionem Bertran. veram, & Castren. in loco prædicto non queri, an vendi possit proprietatem hereditariam, sed an heres [35] teneatur de proprio, quod est diuersum à questione nostra. Imò vbi proprietatem foret heredi aliquando allatura utilitatem, inuit Cast. quod teneatur heres de proprio alimenta præstare, [36] & cum impensum compensare cum proprietate, quam mox est habiturus, argumento l. inuentum. §. apud Marcellum, ff. de legat. 1. hoc tamen vltimum dictum non procederet, quando factum esset inuentarium, item nec quando alimenta sunt indeterminata relicta, at vbi essent taxata à testatore, & nullum factum inuentarium, non videntur quomodo teneatur heres soluere de proprio, cum de bonis testatoris omni casu solvenda sint, & solui possint in dubio enim testator non præsumitur heredem grauari in bonis propriis, sed in hereditariis, possit autem sustineri opinio Castren. secundum terminos prædictos, quando testator prohibuisset bonis [37] alienari, & legatum solui mandasset, quia tunc heres soluere de proprio argumentum eorum, quod ponit Crui. in conf. 25. numer. 25. propterea Phanuc. d. par. 7. num. 58. heredes super d. Cast. reliquit cogitandum, & Lancell. Gal. in consuetu. Alex. in ver. solidos, nu. 152. hien cum repugnare communi opinioni.

Restringitur pariter conclusio nostra, vt non procedat, quando alimenta sunt præstanda iure sanguinis [38] in casibus quibus tenetur quis alere, quia tunc vendi possunt bona, vt soluantur alimenta.

ita Simon in d. interpretatio. n. num. 73. ver. quartus casus. mouetur, quia etiam subiecta fideicommissio vendi possunt pro alimentis tunc [39] praestandis, secundum Cyn. Bartol. Bald. Castren. Salicet. & alios in Authen. quor. C. common. de leg. & quomvis absolute ipse loquatur, intelligi tamen debet illis in casibus, quibus licet bona alienare in praedictum fideicommissum, non etiam in aliis, & ratio est, quia si tunc possunt vendi bona in praedictum tertium, id est substitutionem, multo magis erit licita venditio in praedictum solus debitor. potest & alia ratio allegari, quia & si alimenta a lege debita continentur cum relictis ab hominibus, tamen et confusio non exinguit in totum primariam obligationem, ut dicam suo loco, sed soluta quatenus per legatum satisfacta priuatur obligationi.

Alio denuum casu limitatur haec conclusio, ut non procedat, quando tractatur de aliendis seruis hereditariis, [40] quia si fructus non sufficiunt, ponenda est manus ad venditionem bonorum, ledimus vbi Ang. ibide peritio. haered. Simon d. dubitatio. 2. num. 73. ver. secundus est, & dicit aliquando in boctracta.

SUMMARIA.

- 1 Vasallus non potest restituere de fundo, nec de eo dispartire ad praedictum agnatum nec, vel dominum etiam pro anima.
- 2 Fundi alimantia, seu valor non debetur, quando vasallus legat alium feudum.
- 3 Feudum non potest pater praestare viui ex filio in totum.
- 4 Feudum non potest pater de fundo plus tunc filium relinquere quam alij.
- 5 Feudum quando viui ex pluribus agnatis eiusdem gradus relinquuntur, ceteri agnati pares in gradu reuocant.
- 6 Vasallus si disponit de fructibus feudi, satisfacet distictioni durante illius vita non vltra.
- 7 Vasallus non potest super bonis feudalibus alimenta relinquere.
- 8 Emphyteuta non potest alimenta alicui relinquere super bonis emphyteuticis.
- 9 Vasallus potest filium gratum ad dandum annuo Dei singulis anno totasmas gram de fructibus feudi.
- 10 Vasallus viui relictus quando restringitur ad alimenta, ceterum filius alimenta dare etiam de fructibus feudum bonorum.
- 11 Mater non potest venire contra factum defuncti.
- 12 Feudum patris factum feudum praedictum filio haere de sine inventario.
- 13 Haeres sine inventario non impugnatur alienationem feudi factam a defuncto.
- 14 Feudum haeredatum habere non potest, qui non est haeres.
- 15 Haeres nam cum inventario tenetur seruare factum defuncti circa feudum haeredatum.
- 16 Inventarius operatur ne haeres teneatur vltra vires haeredum.
- 17 Filius haeres patris tenetur de fundo satisfacere creditis patris haeredatariis.
- 18 Agnatus non sicut haeres defuncti non tenetur legata alimenta saluare de fructibus feudi.
- 19 Filius non potest paternum feudum acceperit repudiata haereditate.
- 20 Filius repudiata paterna haereditate potest reuocare feudum ex patris provisione.
- 21 Agnatus potest repudiata haereditate reuocare feudum.

- 21 Feudum mixtum, non est rei hereditaria, nec pars hereditaria.
- 22 Feudum mixtum non descendit ad agnatum ex successione haereditaria, sed ex beneficio successus.
- 23 Haeres cum beneficio inventarii non tenetur ratione feudi mixti, nisi quatenus suppetant alio diebus.
- 24 Vasallus tenetur alimenta praestare de fructibus feudi quando debetur ex dispositione legis.
- 25 Fructus bonorum feudalium non sunt feudales.
- 26 Pater habet usufructum in bonis feudalibus filij.
- 27 Exequutio fieri potest contra vasallum in fructibus feudi.
- 28 Fructus feudi possunt vendi & obligari.
- 29 Fructus bonorum feudalium possunt alienari sine assensu domini.
- 30 Mater potest fructus immobilium bonorum alienare sine decreto.
- 31 Feudum capi potest pro debito vasalli, vel patris quando ostenditur hereditatem.
- 32 Emphyteuta bona quando capiuntur in executione iudicati.
- 33 Feudum & emphyteusis reguntur eisdem regulis.

QVAESTIO X.

CONSEVIT dubitari an alimenta relinqui possint ex fructibus bonorum feudalium, & videtur quod non, quia vasallus non potest de feudo cessare sine consensu domini, & agnatorum, imò nec quicquam ordinare [1] aut licere per quod ius aliquod in re constituitur, cap. 1. de successio. feud. in princip. Bald. in cap. 1. in princip. colum. 2. de prohib. feu. alien. per Frede. & est communis regula, ut inquit Soc. n. lun. in consil. 78. num. 40. volum. 2. Cum Iun. de feudis 4. par. princip. reg. 1. quæst. penult. etiam pro anima, ut probatur in §. donare. in tit. quæliet olim seu poter. alien. & non [2] sustinetur estimatione, secundum Bald. ibi num. 3. Soc. d. consil. 72. n. 60. & non potest feudum [3] iocari viui ex filijs praesignatis, Alex. in l. cum seruus. §. si quis alicui. num. 4. in fin. ff. de leg. 1. vbi quod est communis opinio, & si plures habet filios non potest feudarius plus vni relinquere [4] de feudo quàm alij secundum communem opinionem de qua restatur Zaf. in tract. de feu. par. 8. in §. partic. ver. & hanc partem. est alienatio facta sitio agnatum pares in gradu [5] reuocant, quia in parte sibi contingente dicuntur proximiores, Bal. in consil. 38. & consil. 309. volum. 1. Ruin. in consil. 8. num. 4. & in consil. 37. num. 17. volum. 1. Tyrquo de retract. consanguin. §. n. gl. 6. num. 21. Zaf. in epist. seu par. 9. §. 25. Barbat. in consil. 194. num. 22. eodem modo vasallus non potest in re feudali [6] seruicium constituit, ut in c. 1. §. quid ergo, de inuest. de re alie. fac. Cur. Iun. de feud. part. 4. q. 14. & seq. Alex. in consil. 28. com. 3. vol. 1. quia usufructus [7] test seruus, & ius in re constituit, l. §. incorporat. ff. de rer. diuis. l. 1. & de usufruct. & communem dicit conclusionem Curt. Iun. in tract. par. 4. quæst. 15. late probat Bero. in quæst. familiar. 95. per totum, Clar. de feud. in quæst. 3. in fin. Causale. in tract. de usufruct. mulier. vbi. vbi alios citat, & quando vasallus disponit de fruct. [8] feudi singulis annis et ceteris in opus aliquod corruere dispositio per mortem vasallus, & Prapom. in cap. 1. an agna. vel tilidem Ifern. in cap. 1. de prohib. feu. alien. per Fred. Bero. d. quæst. 95. num. 5. Paris. qui multos allegat in consil. 98. num. 2. in 2. vol. & in terminis quod vasallus non possit alimenta alicui relinquere super bonis feudalibus, tenet Paris. loco praedicto, num. 8. & sequ. Causale. in tract. num. 97.

& per eandem rationes Paris & Causalei: qui concludunt non etiam posse alimenta relinquere de bonis emphyteuticis; quia ea quoque alienari non possunt.

Contrariam tamen partem tenuit Bal. in ca. 1. in prin. 8. in tit. de successio. feud. ubi inquit quod vasallus potest gravare filium ad praestandum singulo [9] Janno amore Dei tot salmas vini ex fructibus vinee feudalis; quia fructus illi cum sum à solo separari non sunt feudales; & vasallus potest de illis disponere, dicuntur. n. res heredes, sequitur Picus in l. Titia, §. Titia cum nuberet. num. 125. & nume. 1: 6. ver. praedicta tamen lumen. ff. de lega. secundo, ubi dicit esse notandum, quia non repetitur alibi in specie decimam, & inferit quod cum legatum usufructus [10] uxori factum reitingeretur ad alimenta stantibus filiis, hoc casu filij heredes tenentur alimenta praestare matris etiam de fructibus bonorum feudaliu[m], illam sequitur Roland. in conf. 74. in fin. vol. 1. Condu. de emphyt. tit. de caus. priuat. ob alien. ampliat. 49. nu. 15.

Hac opinio procedit etiam si feudum sit ex pacto; & providentia, dummodo heres nullum fecerit inventarium, quia heredes [11] non potest venire contra factum defuncti, cum à matre. C. de rei vend. & dicit Bald. in l. qui se patris nu. 9. C. vnde lib. quod factum patris in feudo praesudicat [12] filio heredi, sequitur Alex. in confil. 13. nu. 7. conf. 19. nu. 14. vol. 5. Deci. in confil. 185. nu. 4. & 5. & in confil. 445. nu. 56. Paris. in confil. 220. in fi. volum. 1. Paris. in confil. 106. nu. 27. vol. 1. Zaf. in epitom. feud. par. 8. nu. 61. Boet. in decis. 11. nu. 20. probat etiam parte Pinell. in l. 2. par. 3. no. 8. ver. ampliat. quinto ex traditione, C. de bon. matr. allegat Bal. Item, Affli. Alex. Cui. Lun. Ruyin. Socin. Lun. Paris. Crot. Ferdin. Loaz. & plures alios, & ratio est, quia heres episcopatui personam defuncti, & reputatur eiusdem iuris cum illo, l. heredes, ff. de regu. iur. & sicuti defunctus alienans non potest venire contra proprium factum, ita nec eius heres, qui plus iuris non habet quam defunctus, leg. nemo plus, ff. de regu. iur. & quod heres [13] sine inventario non possit impugnare feudi alienationem factam à defuncto, vel aliam defuncti dispositionem circa feudum, voluit etiam Menoc. in conf. 89. num. 67. & videtur admittere Roland. in tract. de confectio. inventa. in 4. part. ver. nunquid heres, qui cum cautela, nu. 9. & 20. dum inquit in feudo ex pacto, & providentia heredes non obligari facto defuncti si hereditatem adiit cum inventario quasi nullo inventario facta habeat per absolutum heredem ligati, & ad hoc plures, qui eodem modo loquuntur.

Procedit multo magis in feudo hereditario, quia cum ad illud nemo aspirare [14] possit qui non sit heres, l. si in ca. an agna. vel fil. Alex. qui dicit esse communem in confil. 10. nu. 3. Curt. Sen. in confil. 30. col. 8. cum aliis apud Didac. lib. 2. variat. resolut. c. 18. num. 3. ver. si idem omnino, Paris. in confil. 13. nume. 67. & num. 171. volum. 1. Zaf. in epitom. feud. par. 8. nu. 6. Clar. de feud. quest. 76. Roland. in confil. 1. num. 39. volum. 1. Menoch. in col. 1. nu. 314. cogit heres factum defuncti observare, & hoc procedit etiam si heres fecisset [15] inventarium. Nam feudum hereditarium non differt ab allodio, & habetur tamquam pars hereditatis, & in eo non potest inventarium, vt post multos concludit Alexan. in confil. 18. nume. 8. volum. 5. l. in confil. 56. col. 5. vol. 3. Socin. in confil. 13. nume. 14. volum. 1. Deci. in confil. 108. & laet Pinell. qui dicit magis communem

in l. part. 3. num. 93. C. de bon. matr. ubi allegat Causium lun. Ruyin. Paris. Rube. Crau. Didac. Silan. & plures alios, & idem probant Roland. in tract. de confectio. inventa. d. §. nequid heres. num. 16. & sequi Joan. Bapt. Sardus meus affinis, in ca. num. 14. an agna. vel filius, & ratio est, quia cum feudum sit pars hereditatis invenio non efficit quod extingatur de hereditate, vel ab ea separatur, nam inventarium non prodest quoad easque sunt in hereditate, sed efficit ne heres [16] teneatur ultra illius vires. Deci. in l. ex qua persona, num. 1. ff. de regul. iur. & communem dicit in l. lictibitori, num. 20. C. de pact. Socin. Lun. in confil. 108. num. 42. volum. 2. Cracet. in confil. 125. nu. 12. & alios cumulat Pinell. in d. part. 3. num. 32. ver. ampliat. septimo. Barla. in confil. tot. num. 10. idem cum teneatur heres in quantum hereditaria vires suppetunt, & feudum sit pars hereditatis, & veniat in fideicommissio, & postea hereditas, nihil relevebitur heres, licet fecerit inventarium. idem dicit Iff. in ca. an agnat. vel filius, quod ubi feudum est hereditarium, filius [17] qui patris adiit hereditatem, teneatur de feudo sustinere creditoribus hereditatis, etiam si fecisset inventarium, sequitur Rul. in confil. 17. nu. 4. vol. 1. Campeg. confil. 1. nu. 13. inter confilia Bruni, ubi allegat Alexan. qui tamen eo loci hoc mihi non dicit, alioquin Roland. d. §. nunquid heres, in fin. fol. mihi 154.

Quae verò supra in contrarium allegata sunt procedunt, quando ille agnatus non est heres, quia tunc in eo non potest pater gravam co inferre filio, vel agnato, qui illius hereditatem non adiit, vis enim, & ratio, quia motus fuit Bald. in d. ca. num. 8. de successio. feud. fundatur super additione, dicit enim, quod testator potest gravamen imponere in re heredis, sed haec ratio cessat, quando ille non adiit hereditatem, ergo cessat quoque decisio, propter ea Picus in d. §. Titia, nume. 126. ver. praedicta, inquit quod agnati si non sunt heredes, [18] non tenentur alimenta solvere de fructibus feudis, quae ita, vt agnatus vel filius teneatur, atque vt fullineatur relicti, necesse est quod adeatur hereditas.

Ex eo verò quod Picus loquitur in agnato, videtur aliud velle in filio, vt scilicet si etiam repudiata patris hereditate teneatur alimenta solvere de fructibus feudis, quae conclusio procedit secundum illorum opinionem, qui volunt, quod filius [19] non possit acceperit feudum, & repudiare hereditatem, vt dicitur in cap. 1. an agnat. vel fil. & in ca. 1. §. filius, de Capit. qui cur vendi. Thom. Marin. in titul. de feud. ex pacto & provid. num. 30. Roland. in confil. 1. nume. 29. volum. 4. sed non habet locum haec conclusio in feudo ex pacto, & providentia, quia filius [20] repudiari patris hereditate potest illud vendere, gloss. in cap. 1. §. in ver. inest, ff. de successio. feud. post Bulgar. Item, & Pile. Cyn. l. 2. C. de libe. & eor. lib. Alexand. ad Bald. in l. qui se patris, in ver. item queritur. C. vnde lib. Bald. in l. 1. ca. numer. 8. an agnat. vel filius. ubi Aluarot. nume. 9. Prap. num. 6. Laud. Paris. de Put. & alijs, qui secundum gloss. in d. cap. 1. filij habent feudum à primo inestente, & iure proprio, non autem à patre, idem consequitur illud tanquam rem propriam, & separatam ab hereditate paterna, gloss. in cap. 1. de feud. cognat. & hanc partem tenentur Alexand. in leg. 6. patrono, nume. 14. ff. ad Treb. Luc. de Pec. in l. si quis in facia. C. de Comitib. sacris. in lib. 1. Capic. in investit. feud. §. ex pacto, & providentia, in ver. testis declaratio. Ruben. in leg. Gallus. §. quidem redit.

video, quare eodem modo compelli non possit de illis fructibus alimenta illis prestare, quibus tenetur ex legis dispositione, non enim querendum est, unde habeat, ex quo aliat, sed an habeat, ubicunque autem habeat, tenetur alimenta soluere. sciunt, quod dicam in sequ. questione, hæc autem dicere necessarium rohi visum est, quamvis Doctores hunc casum non tangerent.

Et quæ de feudis dicta sunt, procedunt pari ratione in bonis emphyteuticis, ea enim eisdem gubernantur [34] regulis, ut in proposito inquit Paris. in consi. 98. num. 11. volum. 2. Item, simil. questio. 95. per totum. Causalem. tract. de usufruct. mulier. relicta. n. 97. nam & ipsa quoque emphyteusi cadit distinctio, an sit hereditaria, vel ex pacto, an sit noua, vel antiqua, & cum in eadem militet ratio, attendi debet eadem decisio.

SP M MARIA.

- 1 Peculium multiplici generis habere potest filiofamilias.
- 1 Caltreus peculium dicitur, quod filiofamilias in caltreis, vel aliter mittendo acquiritur, vel quod in caltreis mittendo datur.
- 1 Pater non habet usufructum in caltreis filij bonis.
- 4 Peculium caltreus acquiritur filio in solidum.
- 5 Filiofamilias in peculio caltreus habet pro patrefamilias.
- 6 Peculium caltreus dicitur, quod in navi acquirunt nauarchi, remiges, milites, nautæ, cosodes & alij similes.
- 7 Peculium caltreus dicitur, quod ciuilem domus contineat in caltreis, sicut filiofamilias.
- 8 Peculium caltreus reputatur feudum, quod filiofamilias donatur. vide num. 10.
- 9 Filiofamilias potest testari de peculio caltreus.
- 10 Regalia, quando in feudis conceduntur filiofamilias, dicuntur peculium caltreus.
- 11 Peculium caltreus dicitur, quod filiofamilias acquirat de fructibus feudis.
- 12 Peculium caltreus dicitur, quod filiofamilias acquirat ex salario publico, vel liberalitate Principis.
- 13 Peculium quasi caltreus dicitur, quod Dilecti, vel aduocati acquirat ex suo patrocinio.
- 14 Peculium quasi caltreus dicitur, quod acquiratur ex publica administratione.
- 15 Dilecti alia non legentes, sed aduocantes, an suo immunes a collectis.
- 16 Peculium professionis patri acquiratur, & ad eum spectat, non ad filium.
- 17 Pater habet usufructum in bonis aduocatis filiorum.
- 18 Pater habet usufructum in aduocatis filiorum, & item, quæ ad nos perueniunt ex ipsius delictis.
- 19 Pater accipit propria auctoritate fructus bonorum filij, ut supra placet.
- 20 Alimenta quæ debentur, accipiuntur etiam de caltreis bonis filiorum.
- 21 Filiofamilias an presumatur habuisse bona a patre, vel aliunde. vide in reuocant.

QUESTIO XL

Filiofamilias peculium habet [1] multiplici generis, paganicum scilicet, quod aduocatum cooptat, & proleptium, caltreus, & quasi caltreus, ut dicitur in l. final. C. de inoffic. testamentis. gloss. autem

in leum oportet in princip. C. de bon. quæ l. b. dicit esse quadruplex proleptium, aduocatum, caltreus, & quasi caltreus. dicitur autem caltreus, [2] quod filiofamilias in caltreis, vel aliter mittendo mittitur, vel quod ex militis intuitu donatum est, l. caltreus, ff. de caltre. pecul. C. eod. tit. ubi. 22. in ea autem parte [3] nullum ius habet, nec etiam usufructum, l. 1. C. de caltre. pecul. & filio sibi soli acquiritur [4] caltreus, ff. 1. Infi. per quas person. nobis acquirit. & in ea bonis habetur pro [5] patrefamilias, l. 2. ff. ad Macedo. & potest de illo testari, s. l. Infi. quibus non est permittit. testam. & non solum in caltreis quæ sita dicuntur caltreus peculii, sed etiam, quæ in mari adipsiuntur nauarchis, remigibus, milites, [6] nautæ, cosodes, & similes personæ, ut voluit Bald. in d. l. cum oportet, colum. 2. & bi postulat testari, l. vnica. ff. de bono. poss. ex testam. milit. Coras. in l. frater à fratre, num. 99. ff. de condic. inde. post. Crot. ibi, num. 1. & seq. Imò indicatur caltreus peculium, quod continetur de nar. [7] in caltreis militi consuetudo, & donatio presumitur potius facta intuitu militis, quam sanguinis, ut inquit Crot. in d. l. frater à fratre, num. 2. per textum notatum dignum, in l. de hereditate, in princip. ff. de caltre. pecul. non enim secundum ius donatio presumitur facta contemplatione sanguinis, nisi quando id est uile donatario, quod tamen Coras. ibi, num. 101. intelligit verum, quando sit à commilitone, sicut quando donans non commilitaret, reputatur item caltreus [8] secundum, ut inquit Bald. in l. cum multa, in princip. C. de bonis, quæ lib. Afflicti. in decis. 83. num. 4. ubi quod in ea reputatur patrefamilias, & [9] potest testari, Roland. in consi. 54. num. 6. volum. 3. id tamen intelligendum est, quando regalia [10] conceduntur in feudum, ut declarat Bald. in l. in uxorem, in fin. C. de condi. inster. & ibi ponit Barbat. in addit. hinc inferitur, quod bona, quæ filiofamilias acquirat de fructibus feudis, non omnia est caltreus, [11] secundum Afflicti. & Roland. in locis predictis, quasi caltreus autem peculium dicitur quod filiofamilias acquirat ex publico stipendio, vel salario, & [12] ex principis liberalitate, l. fin. C. de inoffic. testam. gloss. in leum oportet. C. de bon. quæ libet. & inferit Bart. in l. fin. C. de aduoc. diu. ned. quod acquiritur per Doctores, [13] vel Aduocatum ex suo patrocinio dicitur peculium quasi caltreus, & Bal. in l. fin. C. de inoffic. testam. dicit quasi caltreus reputari quicquid acquiratur ex publica administratione, [14] Crot. in d. l. frater à fratre, num. 2. ubi Coras. num. 109. qui respectu Aduocati, id etiam sequitur, reprobat opinionem Specul. qui contrarium tenebat, ex quo Aduocato non datur stipendium de publico, sed respondet, quod priuatum honorarium succedit loco stipendij publici, res autem esset indubitata in Aduocato fisci, vel pauperum, quibus de publico prouium est, quo verò ad alios Aduocatos videri poterit pingue consilium Marci Antonij Vallarij peritissimæ, tunc Aduocati in hac patria, postquam inter consilia Silus. consi. 88. ubi querit, in Doctores actus non legentes gaudent [15] priuilegio Doctorum, si querimus, an alimenta sint prestanda à filiofamilias ex bonis, quæ possidet, certe questio superflua erit, quoad peculium proleptium, quia illud pertinet [16] ad patrem, & patri per filium acquiratur, leum oportet. l. 1. C. de bon. quæ libet si agamus de aduocato id est, quia pater in eo habet [17] usufructum, l. fin. C. de bon. quæ libet. etiam si bona ad filium peruenierint [18] ex patris delicto, Ang. an Ladoprium. 6. ar. 1. ff. de in ius voc. Capoleant. 5. Boer. decis. 7. num. 17. & decis. 13. num. 7. & pater per priu. auctoritate petipit

capit. fructus, [19] & seipsum alio, ut inquit glossa in l. si quis à liberis. §. & si impubes. ff. de liber. agnos. & quod capiat fructus propria auctoritate, probatur in l. C. de bonis maternis & in l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. vbi Alber. in fin. princip. inquit, in hoc visum fructum patrum differt ab aliis, alios citat Boe. in dec. 199. nume. 9. Pinclm. l. part. 2. nume. 61. C. de bonis maternis castrensis autem opitatur quæritio, & non est dubium, quia vbi tenetur aliquis alimenta ex legis dispositione præstare, tunc etiam de castrensis bonis tenetur illa solvere, ita tenet glossa in d. l. si quis à liberis. §. si impubes, quem sequuntur ibi Bart. & Alber. nec non Cordub. nume. 1. cum enim, ut dixi in precedenti questione, non sit querendum, ex quibus bonis alimenta sumantur, non est in dubium reuocandum, quod bona sint castrensis, vel alterius qualitatia, quia cuiusqueque specis specie, sit est, quod teneatur filius alere patrem, & habere ea, ex quibus possit alimenta præstare, & quamvis stante prædicta conclusione non opus sit querere, an in dubio bona, quæ habet filius, præsumantur à patre provenisse, vel aliunde, tamen super hoc ad omnium bonum finem videtur [21] potuit Roland. in consil. 90. volum. 2. vbi ponit etiam, quod acquisita per clericum beneficium, præsumantur quæritia de fructibus beneficii, nam & talia apud clericum dicuntur peculia, quasi castrensis, secundum Corasius in dicto numero 103. videri item potest Rolandus consilio 54. volum. 3.

SVMARIA

1. Filij prioris matrimonij alendi sunt de bonis dotalibus matris, quæ transiunt ad secundas nuptias.
2. Non tenetur alere filios matris ex prima uxore.
3. Filij uxoris ex primo viro suscepti alendi sunt à marito ex dotalibus uxoris.
4. Vir non tenetur alere primogenitum, licet aliat uxorem.
5. Dos ipsi restituitur uxori durante matrimonio, ut aliat filios ex primo viro susceptos.
6. L. maritus. §. maritus ff. de iur. dot. quomodo intelligatur.
7. Filij prioris matrimonij non sunt alendi à matre, quæ transiit ad secundam uxorem, quando habet alios.
8. Filij prioris matrimonij non sunt alendi à matre, quando bona non sufficiunt pro eorum ipsi.

QVÆSTIO XII

Filij prioris matrimonij alendi sunt [1] de bonis dotalibus matris suæ, quæ transiit ad secundas nuptias, ita concludit Cyn. in l. vbi adhuc, in t. qu. mun. 14. C. de iur. dot. vbi ait, quod nuptias tenetur alere non solum maritum, sed etiam filios mariti ex [2] alia uxore. sed hæc auctoritas probat conclusionem nostram in fortioribus terminis: nos enim loquimur de filijs eiusdem uxoris ex alio marito, & cum Cyno transit Bartol. in l. si constanter, in fin. princip. ff. de sol. matrimo. vbi & ipse loquitur de alendis filijs mariti ex priori matrimonio, Alexand. in d. leg. si constanter, in fin. princip. quia omnes loquuntur quando dos collocatur iuxta, ut deseruiat oneribus matrimonij propter vergentiam mariti ad inopiam, & idem tenet Alber. in scolena. in fin. ver. querit etiam Cyneg. Campeg. de dote, part. 3. questio. 63. sequitur Ioan. Lupus cap. per vestras in j.

notab. §. 19. qui incipit sed quamvis, num. 1. ver. & non solum, de dotal. inter vir. & vxor. fol. mihi 109. & quamvis, ut dixi prædicta loquuntur de filijs primi viri alendis, susceptis tamen ex prima uxore, tamen in filijs uxoris ex primo viro [3] susceptis, hoc voluit Bald. in hac edictali, in lectura antiqua in ver. differre. C. de secund. nup. quæritur citius, & sequitur Bertran. in eadem l. in §. si vero, nume. 30. & Lancel. Galban. in consuet. Alexand. in ver. solidos quæ. 34. dicit enim, quod filij primi viri alendi sunt de bonis, quæ mater secundas nuptias contrahendo tradidit secundo viro, quia alius esset in potestate matris tradendo omnia secundo viro, necare filios proprii matrimonij fame.

Hanc tamen sententiam in filijs uxoris ex alio matrimonio impugnant nonnulli, & primo id, quod voluit Bald. in leg. si paterno, nume. 1. C. de nego. gest. vbi inquit, quod & si [4] maritus tenetur alere uxorem, non tamen tenetur alere primogenitum, est, filium uxoris ex alio matrimonio, nec illum recipere in domum suam, & inferri ideo, quod si impendat in alimenta primogenitum, quia ad id non tenetur tunc eam Baldi decisionem sequi videtur Alexand. in d. leg. si constanter, in fin. princip. & addito, ad Bart. ibi pariter in fin. Lupus loco prædicto, secundo contrarium tenet expresse Lancel. Dec. in l. si constanter, in fin. princip. dum reprehendit Bartol. ibi credens illum loqui in filio uxoris, licet loquatur in filio mariti. Tercio facit ratio per eum ibi allegata, quia fructus dotis restituitur, qui solent alimentis pro vxore, & communibus filijs superari, ad maritum spectant, ideo ex eis non potest mulier alere filium ex primo matrimonio, alias maritus efficeretur per restitutionem dotis locis conditionis, quia offer ante restitutionem, quando non tenebatur primogenitum alere. quod hoc ipsum voluit expresse Lupus in loco prædicto, dum concordat contrariis sententiis, ut scilicet vxor tenetur quidem de fructibus totum bonorum alere filios uxoris, ex prima uxore, sed non suos, quos suscepit ex priore viro, Cordub. in l. si quis à liberis. §. si quis ex his, nume. 77. ff. de lib. agnoscen.

Sed quicquid prædicti doceant, verior essententia, quod etiam filij uxoris ex primo viro alendi sunt de fructibus bonorum dotalium, pro qua opinio ne stat Bald. & Bertran. in loco supra citato. secundum extat textus in leg. maritus ff. solut. matrimo. vbi dicitur, iustam esse causam restituendi dotem vxori constante matrimonio [5] vix ex vxore filios susceptos ex primo viro. tertio facit, quia certum est, quod mater tenetur alere filios, siue prioris, siue secundi matrimonij, quando non habent aliunde, ut suo loco diximus, non ergo fuit in suis facultatibus eximere ab ea obligationem, transiundo ad secundam uxorem, & dando bona in dotem secundo viro, id quod multo magis procederet, si vera esset illorum opinio, qui valuerunt, quod bona sint obligata pro alimentis, quia tunc transierunt in secundum virum cum omni alendi, & his dotalibus non obstat, quod maritus non tenetur primogenitum alere, secundum Baldum in d. l. si paterno, quia hoc est verum, intelligendo ex persona propria, vel de bonis propriis, sed ad id bene tenetur vxor, vel etiam maritus de bonis dotalibus.

Non etiam obstat opinio Lancel. Dec. quia est solitaria, & contra Bald. in loco prædicto, Bertran. & alios, demum non induit citius ratio, quod fructus qui superant deductis alimentis uxoris, & filiorum spectent ad maritum, nec sit dote resti-

ita detraheris conditionis quam efficit auct. restituti-
onem, quia eadem est conditio utroque, tempore
nam vt dixi, iusta est restituendi causa, vt aliam filij
ex primo viro, & quamvis. ergo nihil minus habet
maritus post restitutionem, & eodem marito quicquid
superest ex fructibus solutis alimentis, non solum
communibus filiis, sed etiam filius primi viri, & [6]
rectius legitur, & nonne. ff. de iure dotum in-
quis, vt sic, & suos alios, intelligi etiam debet de filiis
ex primo matrimonio: preterea, si secundum Bald.
& Bertran. constanter matrimonium, & ante restituti-
onem, dotis alendi sunt ex dotibus filij primi vi-
ri, multo magis erunt alendi iuxta dotis restituti-
one.

Quod autem supra dictum est procedis, vbi filij
vixit ex alio marito non habent [7] aliquid, vt vo-
luerunt Bertran. in d. si vero plus, n. 20. & Lancel-
lus, d. p. 38.

Similiter, quod dictum est de filiis mariti ex alia
vixit locum habet, quando bona sufficientia pro om-
nibus, alius fecus effecti non fuissent, vt si volue-
runt Cyn. Bartol. Alexan. & alij supra citati. vbi enim
non fuissent, pro omnibus sine dubio primum
soluenda essent communibus filiis, cum dotes ad
eum principaliter finem sint ordinatae, vt deserui-
ant oneribus matrimonij, sequitur Campo-
gius dicto tractatu dotis, parte secunda, questio-
ne 63.

S P M M A R I A.

1. Pupillus educari debet in loco iudicii arbitrio desig-
nando.
2. Pupillus educandus est in loco ordinato a patre.
3. Patrem vel eorum praefatum praeficere videtur
solum.
4. Pupillus non educatur in loco, quem pater ordinavit
si index indicat illum non esse tutum.
5. Ad alium educatur in loco, qui sibi magis placeat.
6. Ad alium non educatur in loco a se electo si index acri-
tissime illum non esse tutum.
7. Index vbi de alimentis agitur, non tenetur sequi vo-
luntatem patris.
8. Index potest sepe ex causa contrarietatis voluntatis is-
sueri.
9. Pupillus educari potest apud matrem.
10. Pupillus potest educari apud matrem.
11. Amor parentum superat omnia.
12. Mater habet pro se praesumptionem, praecipue vbi
agitur de alenda summa.
13. Debetur pupillo non potest esse tutor, unde manifeste
quaeritur.
14. Mater eligi potest ad noveram filij, licet debeat
sua.
15. Pupillus non debet educari penes matrem, quia
ad faciendam vix transiit, & vixit in superio-
ribus.
16. Pupillus non educatur penes matrem, quia est con-
trarius ad faciendam superiorem.
17. Argumentum non bene sumitur a maiestate ad educa-
tionem.
18. Pupillus educatur apud matrem, quia secundum ma-
gis si non est sine successore, & moribus, & bene-
ficiis habetis est.
19. Pupillus educatur apud matrem, quia contrarius fa-
ciendus superiorem, si non est in totum successore filio.
vide tamen ibi.
20. Pupillus educatur apud vixit, quando non potest
apud matrem, alio alio, si tamen non sit ero-
dit.

21. Pupillus non educatur apud matrem, quia est impos-
sibile, & impudicus, vixit, vel imprudens.
22. Nuptias secundum contrahere, vel inhonesti vixit
paria sunt, quoad filij educationem.
23. Pupillus non educatur apud matrem, quia proci-
tus impar, & inmatrem filio, vel filia quoniam
nemo.
24. Pupillus educandus auct. recte committitur amplius
vt infra.
25. Pupillus educari potest apud amicum, etiam ab inter-
fuso successore.
26. Amor ardentius descendit in nepotes, quam vixit
in filios.
27. Mater in tutela praefertur omnibus aliis.
28. Pupillus existens apud amicum remouetur, si illa
procurat incommodum matrimonium, vel quid
aliud.
29. Pupillus datur potius educandus numeris, quam
non sufficiens.
30. Pupillus non est apud eum educandus, qui est
successore ab interfuso, & inferitur ad subse-
quentem.
31. Pupillus educari potest apud patrem, licet iuxta sub-
stitutionem suam successorem, vide tamen ibi.
32. Substitutio includit non solum vixit, sed etiam
particularem vixit.
33. Pupillus non debet educari potius apud patrem,
quam apud matrem.
34. Sponsa non debet alii apud sponsam, vel sponsi pa-
trem, vel matrem.
35. Pupilla apud quem sit educanda.
36. Index in educatione filia debet facere, quod faceret
pater si viveret.
37. Index est locus patris in educatione filia.
38. Pupilli de educatione vixit tractantur, index conside-
rari debet qualitas, & conditiones personae, &
temporis.
39. Pupilla non educanda apud forenses.

QVÆSTIO XIII.

NON omnibus eodem in loco prestanda sunt
alimenta, idcirco cognato ex quibus bonis ca-
pienda sunt, non extra rem erit videtur, quo in loco
debeantur, & incipiendo a pupillo, sciendum est,
non esse a iure determinatum vbi educari, & apud
quem debeat alii, sed id omne arbitrio iudicis esse
commissum, qui pro rei qualitate omnibus recte ex-
aminatis statuit penes quem [1] melius, & securius
esse debeat, pendet vbi, & apud quem pupillus educa-
debet, & 1. C. cod. tit. Bald. in consil. 487. in princ.
volum. 5. vbi ait, pupillum educandum vbi iudicis
aequitas, & religioni videatur causa cognita, Barba-
in consil. 60. colum. 14. volum. 3. Socin. in consil. 109.
in 2. dub. volum. 2. in consil. 53. num. 3. vol. 3. Cur-
lun. in consil. 94. colum. fin. Paris. in consil. 56. num.
3. & 4. volum. 1. Crau. in consil. 390. colum. 2. vers. 6.
propterea, Duran. de arte testam. tit. 7. ca. 5. num. 1.
Corn. consil. 292. colum. 4. volum. 1. Menoch. in tracta-
de arbit. iudic. casu 168. num. 1. consil. 61. num. 12. ver-
fic. quando praesupposita, Causale. in tracta. de tuto-
& curat. num. 307. Bero. in consil. 180. num. 1. & seq.
volum. 2. D. Bectus ad las. in d. consil. 53. hoc tamen iu-
dicis arbitrium debet esse a iure, vel secundum ius
regulatum, non ad ius absolutum, & irritabile
vt admonet Causale. loco predicto, multos allega-
tores contra iudices, qui pro libito voluntatis sub
colore arbitrij subvertunt iuris regulas, Crau. consil.
190. numero 5. Bald. consil. 487. Crau. consil. 18. nu-
mero 3.

In primis autem iudex patris voluntatem spectabit, atque ubi statuit educandum esse pupillum, ubi patrem [1] voluisse comperiet, ut probatur in d. l. i. ff. vbi pupil. educ. debe. Duran. dict. tit. 7. caus. 1. in fin. Causam de tutor. nume. 304. allegat Socin. qui tamen hoc non dicit, & est ratio, quia praeferuntur semper [3] melius ceteris praeiudicium vtilitati filiorum, l. nec in ea. ff. de adultec. etiam quando actus primo aspectu videtur filio damnosus, Bact. in l. 2. colum. 5. ff. de pupil. & vulga. subtit. Alciat. in tracta. praesump. regul. 1. praesumpt. 3. numet. 1. & hanc partem, quod attendatur patris voluntas probatur Menoch. d. consil. 66. numet. 12. verfic. primo quia, & alibi saepe in eo consil. si tamen videat iudex locum a patre designatum non esse pupillo tutum, poterit in [4] causa bene cognita discedere a patris voluntate, ut probatur in l. 1. ff. vbi pupil. educ. deb. Causam d. numet. 308. Guid. Papa. quest. 539. num. 4. Grammat. decil. 55. num. 1.

[5] Item uti adultus, educabitur vbi ipse voluerit, ut post Vbert. de Bobio, quem citat, vult. Albi & Roscio, in l. fin. Cod. arbit. tunc vbi fortius inquit procedere etiam si adultus eligat educari apud viduicum, quod tamen non est perpetuum, quia non tenetur sequi voluntatem pupilli [6] si arbitretur illum moveri per imprudentiam ex iudicis imbecillitate, ita Alciat. in tracta. praesump. regul. 1. praesump. 11. num. 2. arg. l. 1. in fin. ff. de minor. intellige si pupilli etas potest deliberare, Grammat. decil. 55. numet. 3. pro quo dicto facit, quia vbi de alimentis tractatur, iudex non sequitur voluntatem patris, [7] ut diximus suo loco per l. cum hi, §. eam transactionem, ff. de transact. & dixi suo loco inter primae, alimentum, & iudex saepe potest voluntati te statoris contrariare, [8] ut notant Doctores in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & in proposito Alciat. declarationem sequitur Causam num. 308.

[9] Item decernere potest iudex, quod alatur apud tutorem. Nam et commissa est cura non solum renu, sed personae quoque pupilli. l. 1. ff. de tutel. Castren. in consil. 117. numet. 1. volum. 1. Condu. in l. 1. qui a liberis, §. sumatur, numet. 45. ff. de libe. agnol. vel alien. vbi post Castren. & alios disputat, an tutor priuatur decima, si pupillum recusat in propria domo alere, & quid si exhibeat alimenta, verum in alia; ego non inuenio Cast. in loco per eum citato. haec autem de tutore non procedunt indistincte, quia non eo ipso, quod tutor quis sit, educabitur pupillus apud eum, ut infra tractabimus, fallit enim quando tutor esset successurus ab intestato, quia tunc pupillus non debet apud eum educari. l. i. vbi Doct. Cod. vbi pup. educ. debe. Curt. Iunior, in consilio nonageimo quarto, numet. 9. Guido Pap. quest. 539. numet. 3.

[10] Item potest decernere iudex, quod pupillus apud matrem educaretur. l. 1. ff. vbi pupil. educ. debe. Signor. in consil. 43. num. 1. l. 1. ff. de consil. 31. num. 1. Doctores omnes in d. leg. 1. Menoch. dict. causa 168. n. a. Causale. d. n. 30. & ratio est, quia parentum amor [11] superat omnia. l. c. de curat. furio. & dicit text. in §. eiusdem quoque principis, in Authen. de nup. quod mater omnium hinc dignior. eligi debeat ad filiorum educationem, & pro matre semper praesumitur maximè [12] in alenda fecundata, secundum Bald. in dict. consil. 487. colum. 1. in fi. verfic. ex quibus concludo vbi loquitur quando est contentio inter matrem, & tutorem de alendo pupillum, & dicit Causale loco praedicto, id procedere et-

tiam si mater esset filiae successura ab intestato per notata in d. l. 1. Soc. in consil. 193. colum. 1. Curt. Iun. consil. 94. numet. 9. Menoch. casu 168. numet. 16. confidit enim lex de matre, & ideo licet ad tutelam non eligatur [13] debitor pupilli, Auth. vbi hi, qui obligat. in princip. gloss. in §. item propter, Instituit. de exco. facto. l. 1. in summa, C. qui da. tuto poss. numet. 8. in fin. Auth. minoris, Cod. qui da. tuto poss. tamen mater quantumvis pupillo debeat admittitur ad tutelam, [14] ut in Authen. vbi sine prohibi. mat. in princip. Doctores in d. Authen. minoris debitor. Aret. in §. actionum, numet. 41. Instituit. de actio. cum simili.

Intellige tamen nisi mater transierit ad secunda vota, & viduicum superinduxerit, quia eo casu [15] penes eam filius non erit educandus, l. 1. in princip. Cod. vbi pu. nil. edoca. debe. vbi Cyn. & Doct. late agunt, lex enim tunc de matre non confidit, immo suspicatur, ne inuidias patet vix filiorum, ideo eam repellit ab eorum tutela, l. 1. lex, qui tutores. 5. fin. Cod. de administ. tuto. & quod mater secundo nubens non possit penes se retinere filios educandos, volunt gloss. in ca. fi. de conuersio. infidel. Angel. in l. generaliter, Cod. de secun. nup. Guido Pap. questio. 539. numet. 1. vbi fortius subdit, quod hoc casu iudex non tenetur sequi voluntatem patris, Curt. Iun. in consil. 94. numet. 9. Crau. in consil. 18. numet. 3. Ioann. de Garron. in rubr. Cod. de secun. nup. numet. 16. Menoch. dict. casu 168. numet. 18. Causale. dict. tractat. numet. 307. vbi citant alios plures, immo Menoch. loco praedicto inquit idem [16] esse si subesset suspicio illum esse conuolaturum ad secundas nuptias, quia non admittitur ad educandum filium in domo sua, nec obiciatur, quod viduicus potest esse tutor, & consequenter non sit suspensus in educatione priuigni, cum tutor possit illum educare secundum praedicta, nam responderetur, quod [17] a tutela ad educationem non recte sumitur augmentum, ut loquendo in viduico voluit gl. expressa in leg. 1. in vetus. viduicum, Cod. vbi pupil. educ. debe. sequuntur Doctores ibi, Guid. Pap. dict. quest. 539. numet. 3. verfic. item licet viduicus, Curt. Iunior, consil. 94. num. 9. Crau. in consil. 190. num. 2. vbi a diuersitate rationis inter tutelam, & educationem pupilli infert ad alia.

Hoc tamen, quod de matre secundo nubente diximus non habet locum, quando mater non erat successura pupillo ab intestato, & cessat omnis alia suspicio, [18] ut quia sit pudica, bonis moribus ornata, quia tunc poterit iudex apud eam collocare alendum filium, secundum Alber. in dict. l. 1. in fin. C. vbi pupil. educ. debe. sequitur Curt. Iun. in dict. consil. 94. numet. 9. vbi simpliciter, ad procedere, etiam si mater successura sit ab intestato, sed non in tota hereditate, puta solum in certis, sed eius dictum non [19] placet, quia ea pars hereditatis suspectam quoque reddidit matrem, licet non in totum.

Vno etiam casu vult. Bald. in l. omnem, colum. fin. C. ad Tertullia. ad mittendum esse viduicum ad educationem priuigni, quando sollicit [20] aequo commode educari non possit apud alium dummodo non sit creditor pupilli, sequitur Curt. Iun. in dict. consil. 94. numet. 9. verfic. propterea, vbi in fine dicit, quod in illis casibus quibus viduico non est permittenda, educatio priuigni potest tamen iudex praehibita rei cognitione illum committere educandum coniuncto viduico, quia in eo cessat suspi-

cio quæ militat in vitricis, & cum Bald. tenet Cast. in l. i. pater, numer. 3. Cod. de nego. gest. vbi limitatur etiam quando qualitas persone aliud suaderet, vt per eum.

Quæ vero dicta sunt in matre transeunte ad secundæ vota, procedunt etiam in ea, quæ & si vidua leu. seruet vitam, tamen est vitilis, improba, impudica vel imprudens: nam et quoque derogabitur huius educationi, [21] & alia eligetur persona idonea secundum Bald. in dict. consil. 487. colum. 2. in princip. vol. 5. vbi allegat notuilla iura in argumentum Menoch. dict. casu 168. numer. 5. paria enim sunt, quod mater secundo nubat, vel inhonestè [22] viuat, per ea, quæ ponit Aret. in §. fin. in fin. Institut. de legit. patron. vnde. Ripa in l. fœminæ, numer. 31. Cod. de secund. nup. Pined. in l. 4. numer. 18. Cod. de bon. mater. vbi dicunt, quod pater mulieri impolite secundo nubenti locum habet quoque in muliere impudicam vitam agente, plures ad nostrum proposum citat Causalc. numer. 307.

Eodem modo remouetur mater ab educatione si ex alia causa suspecta sit: puta i quia pro filia immaturum, & inaequale matrimonium procurauerit, [23] vt considerat Crau. in consil. 18. numer. 11. vbi, numer. 6. & seq. dicitur eam causam licet tutori pupillam autoritate propria eripere de manibus matris, & eadem causam in aliis personis considerat Crau. in consil. 390. no. 6. Menoch. d. casu 168. numer. 6.

[24] Post matrem tunc alendus pupillus committitur auiæ, Grau. deci. 55. in fin. Menoch. d. casu 168. numer. 4. succedit enim in locum matris, & contrahit sub nomine parentum, Causalc. dict. numer. 307. vbi inquit hoc casu non attendi quod [25] auiæ sit illi successura ab intestato, allegat Corn. qui tamen non loquitur in auiæ, mouetur etiam ratione affectionis, & ei addi potest quod auiæ plus amat, quam mater: ardentius enim descendit amor [26] in nepotes, quam viget erga filios, leg. liberorum, in fin. ff. de verborum significat. Curt. Junior. in consil. 169. numerum decimo tertio. Chassan. in consil. 67. numer. 30. prouide quia ratione mater in alendo filiis præfertur aliis, ea ipsa præferri debet auiæ post matrem, licet etiam videamus [27] in ordine tutelæ authent. matr. & auiæ; C. quam. mal. tute. offic. fungi poss.

Sed eisdem quoque rationibus auiæ excluditur ab educatione, quibus excluditur mater, ideo Socin. in consil. 193. numer. 2. volum. 1. dicit quod si auiæ [28] voluit pupillam matrimonio collocare ante potestatem, vel caput illius bona dissipare remouetur ab educatione, sequitur Menoch. dict. casu 168. numer. 6. & idem dicendum esset si ad secundæ vota transiisset, per ea quæ supra diximus de matre, & Socin. in loco prædicto vult auunculum præferri auiæ [29] suspectæ, Causalc. numer. 307. vbi idem dicit quando vel luxuriosè viseret, vel aliter in moribus peccaret.

Debet etiam iudex aduertere, ne pupillum educari fiat apud eum, qui est successurus, [30] vt probatur in d. 14. i. vltic. de inquit, ff. vbi pupil. educa. debe. vbi loquendo in substituto mandat lex iudici, quod inquirat si ex successione oriri potest aliquis suspicio, & aduerte quod ibi cadebat etiam in filius patris, nihilominus iudex debet diligenter examinare negotium cum consanguineis, idem probatur in leg. fin. Cod. eod. tituli. vbi generaliter loquitur de eo cuius proxima est successio spes, idem voluit Bald. in consil. 487. in princip. vltic. 1. debet aduer-

tere, volum. 5. vbi generaliter monet non esse collocandum pupillum in domo eius, qui illius vitæ insidiaretur, & ponit exemplum in substituto, l. fin. in consil. 55. numero trigesimo tertio, vol. 3. vbi loquitur de successione intestati. Hanc partem reuertitur Affl. Paris. Gram. & Crau. quos citat & sequitur Menoch. in d. tract. de arbit. iudic. casu 198. numer. 25. vbi tamen, numer. 16. subdit hanc suspicionem considerari contra extraneum substitutum, non etiam contra fratrem, [31] quæ tamen declaratio mihi non aridet, quia à lege fin. C. vbi pupil. educa. debe. indistinctè contra patrem, & quoscumque successores consideratur suspicio proveniens à spe successio- nis, & prædicta sententiam, quod non educetur pupillus apud eum, qui est successurus, tenet etiam Beto. in consil. 180. numero primo, & sequen. vol. 2. vbi loquitur in tutore, pr. nec quæritur iussit filium educari, & dicit procedere eam considerationem, siue ille sit ab intestato, siue ex testamento successurus popillo intestum, vel pro parte etiam si illi factum à patre fuisset legatum præstandum, post mortem pupilli, quia substitutionis [32] appellatio includit nedum vniuersalem, sed etiam particularem: monet itaque iudicem, ne detur materia delinquendi, & subdit esse cordi tenendum, & de hoc esse textum optimum in dict. l. fin. Cod. vbi pupil. educa. debe. Bertrand. in consil. 10. nume. 4. volum. 3. vbi loquitur in eo qui foretrem pupilli ab intestato successurum habet in uxorem, alios citat Menoch. in consil. 62. numer. 12. vltic. tertio vero. vbi tamen, numer. 18. videtur aliter tenere, quando sumus in fratre, & quando modicum est patrimonium pupilli: sed & si stante tenuitate patrimonij popillariorum, & diuisis substituti, inest bona fama, & moribus, facile iudex possit inclinare in eam sententiam, tamen quoad primam limitationem de fratre non discederet à communis opinione, quæ est magis tuta, & æqua, & prædictam partem tenet quoque Come in consil. 192. vltic. item anima ducere, volum. 2. Causalc. in tracta. de tutore, & curatore, numer. 307. vltic. tertio debet ista, vbi dicit collocandum fore pupillum potius penes aunculos nō successuros, quam apud patrum qui sunt ad successionem vocati, & quod ex vitæ qualitate recodi possit ab hac coniectura, ponit Menoch. post Socin. in consil. 168. numer. 17.

[33] An vero frater sit in educatione sororis præferendus matri, latè disputat Menoch. dict. consil. 62. per totum, & in d. tract. de arbit. iudic. casu 168. numer. 9. & seq. vbi dicit hoc procedere tribus in casibus, primo quando magis commodum & vtile est pupillo, secundo quando mater transiit ad secundæ vota Tertio quando pro fratre stat dispositio paternæ, sed in his etiam casibus versatur officium iudicis.

[34] An autem sponsa aui debet apud sponsum vel sponsum patrem aut matrem, & simul cum ipso sponso, ponit hæc agendo Bartol. in questio. 16. incipien. Quæritur verum iudex, vbi primo per septem rationes probat non esse collocandam apud sponsum, & præcipue, quia ibi non est tuta pudicitia sponsæ, sed subest timor ne ante tempus defloret, aut: item impeditur matrimonij libertas, quia non

SYMMARIA

erit exinde in libera sponsa facultate recedere à sponsalibus: item imbutur malis morib. propter frequentes sponsi amplexa, & oscula. tandem vero resoluit id totum arbitrio iudicis subiacere, qui circumstantiis omnibus bene perspectis deliberat, quid pupilla utilius sit. Cæterum in consil. 127. volum. 1. numer. 3. concludit quod non debet esse apud patrem sponsi, quia non est tunc pudicitia, nec libera est facultas recedendi à sponsalibus. & Bald. nulla facta mentione Bartol. in dict. l. 1. colum. 1. verific. extra quæro, ff. vbi pup. edu. deb. dicit quod si pupilla est septennio maior, & non est legitime sponso redita à patre, & aliis consanguineis, non debet educari apud sponsum, præcipue si sponsalia non sunt convenientia inspecta omnium conditione, & idem si minor sit septennio, quia cum non sint obligatoria, debet alio in loco collocari in quolibet sit aditus discedendi à sponsalibus. atque ita concludit quod non sit educanda apud sponsum, quando res conveniunt consanguineis, sequitur Alexan. in consil. 161. numer. 9. volum. 5. l. 1. in consil. 137. nu. 10. volum. 2. vbi, quod potest dimitti apud patrem sponsi, quando sponsalia sunt convenientia, & valia, & ibi dicit vnum ad propositum, quod si mater & totius adheret sponsalibus tunc sponsa non erit deponenda penes eam, Corn. quoque in consil. 292. col. 1. ver. in persona magistri Iohannis, vol. 1. dicit, quod recte educatur apud patrem sponsi si sponsalia sunt convenientia in tantum, quod sponsum potest eam recuperare si de facto auferatur, sed loquitur quando nulla erat contradiçtio, vel suspicio pudicitie, Crau. in consil. 190. numer. 1. verific. postremo istam questionem. vbi numer. 4. referendo consilium Cornei, de quo supra, inquit illud procedere, quando sponsalia sunt legitima, & convenientia, secus quando sunt incongrua, vt quia sit impari desponsata, vel falsationibus extraneorum seducta, & num. 6. inquit matrem esse suspectam, quod induxit hanc ad sponsalia, Menoc. vero in dict. casu 168. in fin. tenet simpliciter cum Barto. in dict. q. 16. prædicti tamen omnes præcipue Bald. Alexan. & l. 1. concludunt totum negotium committi iudicis arbitrio.

Et hoc non solum procedit, quando est questio de sponsa, sed etiam quando cumque querimus apud quem pupilla [35] sit educanda. & Bald. in d. consil. 487. inquit, quod iudex [36] debet facere id, quod verisimiliter faceret pater si viveret, l. 1. §. si utra luminaria, vericula. apud eum ducatur. si de ventre inspic. & iudex [37] est loco patris. l. tam dementis. Cod. de episcop. iudicib. & facere debet de aliena filia id quod faceret de propria. l. 1. ff. de sol. capiendo melius consilium pro ea subdit, quod iudex debet esse severus, & rigorosus, ne matris moueatur lachrymis, nec tutorum blanditiis, sed solius vitæ meritis, & si videat, neque apud matrem, neque apud tutores filiam educandam, eligat matronam notæ pudicitie, & auctoritatis quæ pupillæ vitam, & pudicitiam salubriter conservet, & docet Bald. existandum esse ne apud eum moretur pupilla, qui insidietur anime, vel vitæ, vel calitrat, vel moribus, vel nuptiis, vel rebus, & hæc omnia comprobat verbis per eum adductis, sequitur abiolent l. 1. in consil. 137. in fin. volum. 2. & dicit Corn. consil. 292. colum. 4. quod aduertere debet iudex qualitates [38] & conditiones personarum, & temporis, item affectionem, & cognationem, ita quod cesset suspicio ne dum vitæ, sed etiam pudicitie, & inferri non esse educandam apud [39] foemina. Crau. in consil. 18. volum. 3. consil. 90. nu. 5. vbi refert verba Bald. in dict. consil. 487. Menoc. in

- 1 Vxor alimenta præstanda sunt in domo mariti.
- 2 Alimenta præstantur in domo debitoris, non alibi, vide rarer, num. 16.
- 3 Vidua præstare debet alimenta in domo mariti, quando usufructus illi restituitur ad alimenta.
- 4 Noverca præstare debet alimenta propter præsumptum.
- 5 Vidua alimentata ab hereditibus mariti debetur in domo, quando gratia iustificationis debetur.
- 6 Vidua alimenta præstatur extra domum, quando ea debentur propter moram factam in restitutione dotis.
- 7 Alimenta debita ex dispositione beneficii præstatur extra domum.
- 8 Pater cogitur alimenta sibi præstare in domo.
- 9 Pater non cogitur alere filium extra domum.
- 10 Pater cogitur filium ad secum habendum. l. unica numer. 26.
- 11 Pater non potest cogere filium ad sibi extra domum dandum alimenta.
- 12 Uxor non potest à viro petere alimenta extra domum.
- 13 Vidua si ex statuto debet ali ab hereditibus viri, intelligitur in domo.
- 14 Mater non cogitur alere tricenarium latens filium extra domum propriam.
- 15 Episcopus visum non alere nisi in domibus presbyterorum.
- 16 Alimentarius petere potest alimenta extra domum.
- 17 Pater spiritum filium cogitur alere in domo mariti, quando tenetur alere ultra tricenarium.
- 18 Pater filium nupiam cogitur alere in domo mariti.
- 19 Pater non potest filio negare alimenta eo quod nolo cohabitare.
- 20 Legatarius alimentarium non cogitur alimenta recipere in domo heredis, licet statueret inferri ea tradi certa in curia.
- 21 Eccelesiæ alia patrem in domo illius propria.
- 22 Episcopus tenetur ordinatum alere extra domum propriam.
- 23 Alimentarius cogitur habitare in una ex domibus testatoris si commodè id facere potest.
- 24 Vxor alimentaria non cogitur habitare in domo testatoris si non potest honeste.
- 25 Filius cogere potest patrem, vtriusque alai in domo propria.
- 26 Pater cogere non potest filium spiritum ad secum habendum.
- 27 Pater cogitur filio alimenta præstare extra domum, si inter eos sit litis.

QVÆSTIO XIV.

Quia alimenta tenetur præstare, non alibi cogitur dare, quam in domo propria, & ibi cogitur alimentarius habitare, vult alimenta consequi, ita voluit Spec. in titul. qui fil. sunt legitim. §. 1. numero tertio, verificul. quid si viro absente, vbi dicit, quod mulier [1] non potest alimenta petere extra domum mariti, mouetur pluribus rationibus, & præcipue, quia cura minoris incommode suo viri in præstat in domo, quibus alibi, & viri, neque uxoris unica est domus, & vxor ad domum viri traducenda, & vir potest uxorem cogere ad secum cohabitandum, vbi limitat, quando non potest commodè cum filio mariti habitare, eandem sententiam

prohauit Iher. in consil. Neap. fol. 171. colum. 3. prout
eum citat, & sequitur Ioan. Lupus in rep. pub. de do-
inter vir. & vxor. §. 64. num. 7. vbi generaliter lo-
quendo dicit, quod regulariter alimenta [3] solentur
in domo praeferre debentis, & inferi, quod maritus
non tenetur vxorem alere in carcere, de quo tamen
dixi suo loco. limitat tamen non procedere regula-
rē, quando alendus non potest habitare in domo
debitoris culpa ipsius praeferre debentis, hoc etiam
voluit Bald. in Auth. hoc locum, numero tertio,
verfic. modo hic quartus. Cod. de secun. nupt. vbi ait,
quod vbi vstruatus mulieri relictus restituitur
ad alimenta propter [3] existentiam filiorum, tunc
in domo praeferat debet vbi ea persoluebat maritus,
si tamen vxor potest ibi honeste morari, & dicit post
Iacob. de Aut. quod nouerit non coguntur stare cū
pauignis, quia inter eos [4] praesumitur odii interce-
dere, sequitur Barbet. in additionibus, Bald. in l.
diuorcio, in princ. colum. 2. verfic. sed hic quæro,
quando vidua, ff. solo. matrim. dicit, quod vidua [5]
petens alimenta ab heredibus miserationis causa de-
bita, tenetur cum ipsi heredes habitare, si tamen
id facere potest honeste, & si heredes velint ibi præ-
stare, alias secus ac si petat alimenta loco integre,
quod sibi debetur propter mortem cōmūsam post an-
num luctus in restitutione [6] dotis, non tenetur ha-
bitare cum heredibus, & Cast. ibi, numero nono,
dicit quod intra annum luctus recipit alimenta in
domo mariti, & non alibi nisi heredes alibi velint
præstare, vel nisi subsistat iusta causa recedendi a do-
mo, potest ita heredes essent extranei, qui insidiari pos-
sunt eius pudicitia, vel si filij habent vxores rixosias
cum quibus non possit vidua pacifice viuere, hæc ta-
men intelligit Casten. quando alimenta debentur
ex dispositione legis, secus vero, quando ab homi-
ne, quia tunc nisi locus fuerit in relicto adiectionis, [7]
mulier non tenetur ibi stare etiam si commodē possit,
& amplius id procedere in quocunque cui alimenta
sint in testamento relicta, & dicit esse de hoc casum
in l. 4. in f. ff. de alim. & ciba. lega. hanc sententiam
tenuit quoque Menoch. in tra. de arbit. iud. casu 168.
numero duodecimo, & casu 170. numer. 8. & 9. vbi
quod grauatus ad dandum alimenta tenetur ea præ-
stare in domo, allegat multos, qui tamen tenent o-
mnes contrarij, & loquuntur, quando alimenta fue-
runt expresse relicta in domo, non autem quando
nulla loci præstatione facta relinquuntur, Ioseph.
Lud. deci. Penal. 46. numer. 9. vbi ita constituit re-
glam, & idem videtur voluisse Iason. l. quidam
cum filium, numero septimo ff. de verbi. obli. cum re-
fert Spec. in loco præcitato.

Facit pro hac parte quod voluit id proposito Ang.
in dict. l. quidam cum filium, colum. 2. verfic. &
ex prædictis inferi, vbi ait, quod pater [8] tenetur
filium alere in domo, & si non ex talibus blanditijs
seductus vel sit filium expellere de domo, & fecit
Ise præstare alimenta, filius potest querelare, quia
tenetur apud se retinere, & nutrire, & dicit lmo. ibi,
colum. 6. verfic. item facit hoc esse menu tenendam,
sequitur Ias. numero sexto. cum enim non præstat
alimenta in domo non tractat cum vi filium, limita-
tamen, quando ex causa filius uo posset in domo
retineri, Pinel. in l. 2. par. numero quinquagesimo
quarto. Cod. de bon. mater. Alcan. Clemē. in tract.
de pat. potest. effec. 17. numero trigesimo secundo,
vbi alios citat, & sicuti filius non cogitur alimenta
a patre recipere extra domum, ita pater non cogitur
filium alere extra domum, [9] ut dixi in titu.
quibus ex caus. alimen. deneg. & dicit Ang. in con-

sil. 84. numero tertio, quod poterit compellere [10]
potest filium, ut secum cohabitare, sequitur Boet. in
decis. 195. numer. 5. Pinel. loco præcitato, num. 53. &
Clemen. num. 32. & prædictam sententiam, quod pa-
ter tenetur filium alere, in domo, dicit communiter
receptam Cordub. in l. si quis a liberis, in princ.
numer. 8. eodem modo pater non potest a filio petere
[11] alimenta extra domum, sed ea filius tenetur
in domo præstare, ut voluit Pinel. in loco præallegato.
vxor item non potest a marito [12] alimenta
petere extra domum, nisi causa subit, ut dixi in dict.
titu. quibus ex caus. alimen. deneg. & posuit Au-
frer. ad Capel. Tholosan. deci. 87. & ad id quod diximus
de vidua, adde in tantum deberi alimenta in
domo viti, quod si illatitio disponatur ipsam alen-
dam, intelligi debet [13] in domo heredum, non a-
libi, secundum Bald. in consil. 58. numero sexto,
volum. 2. Bero. in consil. 130. numer. 10. volum. 3. vbi
dicit hoc esse regulare nisi probet causam subesse, pro-
pter quam non possit dare in domo, Card. in cap. per
vetera, de dona. inter vir. & vxor. sequitur præpos.
numero sexto, vbi dicit, quod si alibi est morata vi-
dua contra heredum voluntatem non potest alimenta
pro tempore absentie, Bertran. in consil. 307. vo-
lum. 4. circa finem, vbi dicit, quod tenetur operari
ad commodum heredum.

Inferitur ex prædicta ratione, quod mater, quæ in-
tra triennium tenetur filium alere, non alibi cogitur
lactare, quam [14] in sua domo propria, & po-
test ideo filium penes se retinere, ut est gloss. in l. 1.
§. 1. verfic. iustissime caus. ff. de libe. exhiben. vbi
dicit iustissimum esse causam retinendi filium si ma-
ter illum lactat est text. in cap. 3. de conuer. fidel. &
post Roman. idem voluit Vital. in tractat. claus. in
titu. an possit renunc. alim. colum. 6. verfic. duo ta-
men circa.

Inferitur etiam quod vbi Episcopus, vel alius vifi-
tatur diocesim, vel monasteria, debet alimenta ibi re-
cipere, vbi sunt presbyterorum domus, non autem
alibi, quia alibi presbyteri non tenentur Episcopo
soluere [15] procuratorem, est text. in clem. ad no-
stram, de censib. atque ibi hoc notat Bonifa. de Vi-
tal. num. 79. qui dicit Episcopum audientiam non
esse si aliud petat.

Sed & si vides, multi fuerint opinionis prædi-
ctæ, contrariam tamen sententiam multo plures te-
nuerunt, qui volunt, quod alimentarius possit ali-
menta [16] petere extra domum debitorem, ne cogatur
sua illo habitare, & hæc opinio probatur ex
text. in l. cum hu. §. vult igitur neminem transigen-
tem, ff. de transac. idem text. in l. 4. in fine, de ar-
lumen. & ciba. legat. & ibi Bartol. in fine, inferi
ad vxorem cui vis alimenta reliquit, & vult quod
possit habitationem eligere vbi placet, atque ibi
petere alimenta, ita tenet Bartol. generaliter lo-
quendo in tractat. de alimen. numero vigesimo quar-
to, Bald. in leg. in annalibus numero quarto, verfic.
ita. item extra queritur, Cod. de leg. vbi inquit Bar-
tol. in dict. l. 4. bene dicere, quia de hoc est casus in
dict. l. cum hu. Angel. in dict. l. cum hu. §. vult igitur
colum. 2. verfic. sequitur, vbi dicit esse ibi ca-
sum apertum, quod alimentarius non tenetur mo-
rari in domo alere debentis, & hoc esse velle pro
vrioribus, & filijs naturalibus quibus consueuerunt
relinqui alimenta, & subdit esse quoque ca-
sum in dict. leg. 4. limitat autem quando aliud
ordinaret testator Cuman. in eo. §. vult. vbi dicit, vi-
dille in practica communiter, ita obseruari, & quod
etiam mulier possit conuolare maritum in domo ha-
redum.

edum, potest tamen petere alimenta extra domum
 Papiensis in forma libel. pro legato rei singularis
 §. i. num. 71. hoc etiam tenuerunt Ange. & Casir. in
 d. l. i. c. de leg. sequitur Alexan. in fi. & las. num. 6.
 idem las. qui testatur de commun. in l. diuortio, in
 prin. num. 24. & seq. si. soluto matrimonio, ubi
 ait esse communem & procedit, siue alimenta de-
 beantur ea dispositione legis, siue ea dispositione ho-
 minis, & predicti fecerunt omnes loquuntur in vidua,
 cui intra annum luctus prestatur alimenta, Vita.
 in tract. ciuili. in tit. an possit renuncia. alimen-
 to, in prin. vers. an autem legatarius ubi loquitur
 de alimentis legatis, & in fin. vers. ad illam ma-
 teriam Bern. in consil. 185. num. 4. volum. 2. ubi dicit
 aliud esse, quando potius alimentorum non ef-
 fect simplex, sed restricta ad domum, & in consil. 24.
 numer. 14. volum. 2. ubi ita intelligit simplex reli-
 ctum alimentorum, & subdit quod sicut alimenta-
 rius non cogitur habitare cum debitore, ita non po-
 test debitorem cogere ad exorandum in domo.
 Ruin. in consil. 45. num. 4. vers. & ex quo ista, &
 numer. 8. vers. nec obstat, quod illa volumine...
 ubi quod debitor, nec cogit in domo recipere,
 nec cogitur prestare. limitat tamen non habere lo-
 cum in eo qui tractandus est, ut filius, quia si ali-
 det in domo, ut per eum, pro quo faciunt, quod di-
 ximus supra, Bertran. in consil. 183. volu. 1. ubi dicit
 ita tenere omnes, esse communem, & ab eis disce-
 dendum non fore in iudicando vel consulendo,
 & idem vult in consil. 336. volum. 4. ubi dicit idem
 esse quoad resista essent alimenta in, & super omni-
 bus bonis suis mobilibus, & immobilibus, Gram.
 in consil. ciuili 33. num. 4. vers. & alimentarius, ubi
 quod prestatur alimenta, ubi vult alimentarius
 Picus lib. 1. Titia, cum nuberet, §. Titia, numer. 161.
 quæsi. 3. ff. de legat. 2. Grat. in consil. 87. numero se-
 cundo, volum. 2. Durant. de arte testandi, ti. 6. caut.
 56. in princip. Cayacan. in tracta. de usufruct. mul-
 tier. relic. numer. 138. vers. quid autem si testa-
 tor ubi loquitur in alimentis relictis a testatore,
 & allegat Practic. Pap. Capic. & Pet. Pech. Cordub.
 in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, numer. 10. ubi
 reprehendit Ifern. & Angel. Aiet. & limitat, quando
 testator mandat alimenta prestari in domo here-
 dæ. Ludou. Molin. in tracta. de primogen. Hispan.
 lib. 2. cap. 15. numer. 3. magis quarto. Michael
 Grassus in tracta. sentent. in §. legatum, quæsi. 17.
 numer. 3. ubi dicit esse communem, quia alias le-
 gatum induceret quandam speciem seruitutis limi-
 tatur tamen quando testator expresse mandat, quod
 prestentur alimenta in domo heredi, quia tunc
 seruatur eius voluntas Simon de Pretis de interpret.
 viti. volum. lib. 4. in l. dubit. nu. 99. ubi addit Cra-
 uet. in consil. 105. & post eum repitendit Alex. con-
 trarium tenentem, quem tamen saluat in aliquibus
 casibus, ut per eum.

Hinc inferit Gram. in d. consil. ciuili 33. per totum,
 quod illis in casibus, quibus pater tenetur filium spu-
 ritum alere, [17] licet minorem triennio, cogi po-
 test id facere in domo matris, metuentis predicta ra-
 tione, quod alimentarius non tenetur habitare in
 domo.

[18] Inferitur etiam, quod ubi pater tenetur alere fi-
 lium nequam non potest cogere eam ad habitandum
 secum, sed debet alimenta dare ubi ipsa degit, ubi
 post las. & Gram. tenet Cordub. in d. l. si quis a libe-
 ris, §. non tantum, nu. 68.

Hinc inferit Caccialo. in l. frater a fratre, §. quæsi-
 tum, quæsi. 30. numer. 109. vers. adde quod non est

iusta. ff. de condic. indeb. quod pater non potest fi-
 lio [19] denegare alimenta quia recessit a domo
 sed tenetur eum extra domum alere. mouetur dicitur.
 4. subdens quod si hoc procedit, quando e x disposi-
 tione hominis debentur alimenta, multo magis loci
 habebit, quando debentur ea dispositione legis.
 Duen. regul. 165. numero decimo sexto, Constat
 igitur ex predictis communem esse opinionem,
 quod siue ea legis dispositione, siue ea dispositione
 hominis alimenta debeantur semper peti possunt
 extra domum, propterea non est curandum de
 Doctoribus supra in principio citatis, qui contra-
 rium partem tenuerunt tam in muliere, quam in
 aliis.

Sed hæc sententia sic firmata non habet locum in
 vxore, quæ si diuertit a marito sine iusta causa, non
 erit alenda, ut probauimus in titulo, quibus ea causæ
 denegentur alimenta. & ratio est, quia principaliter
 datur vxori alimenta propter obsequia, & seruicia,
 ideo si non facit quod debet, non recipit, quod o-
 portet, & hæc est ratio diuersitatis inter vxorem, &
 alias personas, imo non tenetur legatarius [20] in
 domo herediū habitare, quando testator nomen
 expressit ciuitatis & non domus, vbi dicit, dum-
 modo habiter Romæ cum herediū, & Bartol. in l.
 qui concubinam, §. vxor. ff. de legat. 3. Picus, dict. §.
 Titia, num. 159. vers. c. 1. limita. ff. de lega. 2. Me-
 noch. de arbitrat. iudici. casu. 170. numero decimo
 nono.

Inferitur etiam quod ecclesia patrum tenetur
 alere [21] in domo propria, non in ipsa ecclesia. Ioan.
 Andr. capitulo nobis, in vers. ad inopiam, de iure
 patro. Paul. Citad. de iur. patro. par. 6. articulo.
 4. numer. 166. Cordub. in l. si quis a liberis, §. solent.
 numer. 18. ff. de liber. agnoscent. Rebuff. in tracta.
 de congrui. portio. numero nonagesimo septimo,
 Roch. de iure patro. numer. 151. inferit quoque ad Ep-
 iscopum, qui alit ordinatum non alimentis prestat
 [22] extra domum episcopalem. Bertran. consil. 55.
 colum. 2. volum. 2. Rebuff. de portio. canon. nu-
 mer. 98.

Secundo limitatur non procedere quando testa-
 tor plures domos haberet commodas, quia alimen-
 tarius tenetur in earum vna [23] habitare si hæc il-
 lum velis assignare pro sua habitatione, & non te-
 netur heres eo casu aliam domum locare, ita voluit
 Bald. in l. in animalibus, circa fin. Cod. de legat. ubi
 eum sequitur Alexan. idem voluit Casir. in l. si do-
 mus, in princip. ff. de leg. 2. ubi idem dicit, quando
 testator relinquit habitationem, & loquuntur pre-
 dicti omnes in vxore, cui relictæ suæ alimenta, idem
 Alexan. in dict. l. si domus, & in l. 4. §. fin. ff. de ali-
 men. & cib. lega. & in l. diuortio, in princip. ff. so-
 lu. matrim. Bertran. in consil. 195. colum. 1. volum.
 4. ubi ait esse notandum, quia Baldi magna est au-
 thoritas declarans tamen Bald. in loco predicto id
 procedere, quando talis est domus in qua vxor pos-
 sit commodè, & honestè [24] morari, alias secus
 esset, quia non cogitur habitare in domo circa, vel
 posita in lupanari, & dictam decisionem appro-
 bat quoque Simon de Pretis dict. dubitatio. 11. nu-
 me. 100.

[25] Tertio limitatur, ut non procedat in filio, qui a-
 lendus est in domo patris, & cogere potest matrem,
 ut se in domo retineat, secundum Ange. in §. qui-
 dam cum filium ff. de verborum obligation. cum a-
 liis quos etiam supra hac eadem questione. in
 princ. vers. pro hac parte, ubi idem diximus in
 patre cui alimenta debentur a filio, et enim

sunt in domo, non extra prestanda: sed in filio cui debentur alimenta, non procedit, ex vi debiti alimentorum, nec ex alimentorum natura, sed ex ea sanguinis coniunctione, qua iuramentum ligatur pater & filius: at pater cogere potest filium ad secum habitandum ex vi patris potestatis, ut videtur tenere Gram. d. consil. ciuili 13. num. 8. vbi ideo infert, quod pater non potest ad se adducere filium spurium, quia [16] illum non habet in potestate. §. fin. Inst. de nupt. l. vulgo concepti de sta. hom. Abb. in c. ex literis col. 2. de conuer. infidel. de ea vero patris potestate ponit Pinel. in l. 1. par. 1. numero quinquagesimo quarto, C. de bon. mater.

Hoc tamen non procedit, quando inter patrem, & filium est litis, quia eo casu licet interin teneatur alere filium, ut dixi in titubantibus, & a quib. debe. alimentum tamen cum cogitur pater ea pignare alimenta [17] filius extra domum, ut vult Ludo. Molina. in d. tract. primogen. lib. 2. cap. 15. num. 74. vbi mouetur ex generali illa limitatione, quae habet, quod alimenta debentur extra domum quando alimentarius aliqua causa non possit morari in eadem domo, declaratur item omnibus iis modis, quos iura ponam declarando regulam, quod vbi alimenta sunt in domo relicta non possunt alibi peti illa enim consensum & filio, cui debentur in domo, & quod si filius filium legitimum cum patre, alendū esse extra domum, voluit Corne. de quo Molina non meminit in consilio 181. numero quarto, volumus. quem enax. & sequitur Afsan. in dicto tract. de pat. potest. lib. 1. cap. 17. no. 12. vers. secundo subliquis vbi dicitur alius modis declarat hanc necessitatem habitandi cum patre.

SVMARIA.

1. Volens a testatore esse lex.
2. Onus auctorem cogitur acceptare, quicumque vult commodum.
3. Alimenta non possunt peti extra domum, quando relicta sunt cum onere habitandi.
4. Alimentarius non petat alimenta praeiuris temporis, si non cohabitauit, quando relicta sunt cum onere habitandi.
5. Habitandi unus inuicem videtur, quando de illa est, relinquitur alimenta tali cum filio meo.
6. Habitare in eadem domo non dicitur, qui non erant de eadem herede ad eandem mensuram.
7. Domus mentio quando fit a testatore, intelligitur de ea, quam habet inhabitare.
8. Vidua cui alimenta relicta sunt in domo cum filio, non excoquitur, si transiit ad secundam viram.
9. Vidua iuxta a testatore habere cum filio, non consequitur alimenta, si filius nuptias non sequitur ad maritum.
10. Vidua iuxta habitare cum filio in domo propria non consequitur alimenta, habitando cum filio in domo mariti.
11. Vidua non consequitur alimenta in domo relicta, si secundo nubendo ducat se cum filio.
12. Alimentarius consequitur alimenta in domo relicta, quando iuxta aliqua causa impeditur ibi morari.
13. Ut videtur qui non potest ex iuxta causa, consequitur alimenta in domo relicta cum onere habitandi.
14. Collatum habetur pro impleto, quando non sit pro implere debentem.
15. Legatarius alimentorum in domo relicta debet offerre se paratum staret in domo, ne videtur per se stare.

16. Hecet cogitur alimenta quando praeiuris temporis solueret extra domum, quando interpretatur testatoris iudicio.
17. Hecet an teneatur ad expensas litigationis quas sui conueniunt.
18. Vidua cum relicta sunt alimenta cum onere habitandi cum filio, consequitur illi habitando cum uno, si illi ducerentur inter se ad dissolutionem.
19. Hecet quando veniunt ad dissolutionem, teneantur quique per tempus a alimenta prestare.
20. Demum plures eiusdem castri, si non conueniunt in exercicio iudiciorum, fiet divisio per tempora.
21. Hecet quando deuenerunt ad dissolutionem: cogitur unus pro alimentis contribuere in domo alterius.
22. Alimentarius peti officio iudicis, quod unus ex heredibus contribuat alimenta in domo alterius, quia da inter eos facta est divisio.
23. Alimentarius cum onere habitandi peti alimenta extra domum, si vocat eodem inter se.
24. Peti quia non cogitur habitare cum nouerca: nec e contra.
25. Nouerca potest extra domum petere alimenta, sed relicta sunt sub conditione, si non duceretur a primo.
26. Argumentum ad communiter accidentibus, est validum.
27. Praesumptio relictus a legatario ab onere probando.
28. Alimenta relicta cum onere habitandi, peti possunt extra domum, si iuxta hunc uerum legatarius & de herede.
29. Legatarius peti alimenta extra domum, si ob nimiam heredi suorum non potest habitare in domo.
30. Legatarius consequitur alimenta extra domum, quando heres habet uxorem ita viuam, quod non potest cohabitare.
31. Legatarius alimentorum peti ea extra domum si iuxta sit inuentus, quod tunc non potest cohabitare.
32. Legatarius alimentorum habens uxorem puellam, non cogitur habitare cum herede, sed extra domum peti.
33. Turpe est habere malam famam, & malum nomen.
34. Condicio habitandi cum filio, expirat omnibus illis mortui, & alimenta petuntur extra domum.
35. Alimenta alicui relicta cum onere habitandi cum filio, quando videtur iuxta suum filium vel legatario.
36. Alimenta relicta in domo, peti possunt extra domum, quando vult cum propria uxore, & filio habitare.
37. Uxor non debet a marito separari.
38. Hecet quando ex voluntate non est necessitas vult domum mutare, legatarius alimentorum non cogitur ibidem sequi.
39. Dispositio intelligitur de presentibus, non de futuris.
40. Dispositio quod ibi intelligitur rebus suis stantibus.
41. Necessitas quoscunque, qui alium facit ex necessitate.
42. Legatarius alimentorum non potest mutare habitandam, si id sit grane heredibus.
43. Legatarius alimentorum cum onere habitandi excusatur, quando ducitque est impediens.
44. Causa iuxta petendi alimenta extra domum, quia sit committitur arbitrio iudicis.
45. Causam quae non potest habitare in domo, probat legatarius petens extra domum.
46. Negatiuum probare tenetur, qui se fundat in illius.
47. Condicionis oneris probum debet, quando debet cum ei.

- non est sub condicione. . .
- 48 *Culpa difficili probatur.*
- 49 *Falsa non presumitur sed probatur.*
- 50 *Causa non presumitur, sed probari debet de allegante.*
- 51 *Culpa non presumitur, sed probanda est.*
- 52 *Imper donentem qui allegat tenetur probare.*
- 53 *Causa causata quando ex parte probandum est, quid motus quis fuerit ex ea causa.*
- 54 *Appellatus cum ex causa conceditur, probari in prima debet causa.*
- 55 *Causa probari debet, quando aliquid permittitur solui ex causa.*
- 56 *Causa est probanda, quando a regula licet ex causa recedere.*
- 57 *Causa iusta non probatur testibus singulis, quando aliquid non conceditur, nisi ex causa.*
- 58 *Legatarius alimentorum peti extra domum, quando relictum est, si noluerit, vel non potuerit habitare.*
- 59 *Alternativa ex duabus sufficit alteram esse veram.*
- 60 *Alternativa obligationis utrumque est in obligatione.*
- 61 *Alternativa obligationis non potest alterum peti.*
- 62 *Alimenta extra domum petuntur, quando relictum est cum clausula si non habuerit.*
- 63 *Condicio si heres non erit, vel legatus si noluerit, vel non potuerit.*
- 64 *Natus in conf. 387 in fin. reprobatur.*
- 65 *Substitutio electa in unum casum, non extenditur ad alium.*
- 66 *Heres alimentis in domo relicta, potest extra domum prestare imbu legatum.*
- 67 *Heres heredis est heres testatoris.*
- 68 *Heredes appellantur iustitiae omnes, etque infinitum.*
- 69 *Alimentarius cum onere habitandi, non tenetur habere arcem secunda herede.*
- 70 *Heredes mentis facti a testatore, interdu sequentes, si de herede tertio loquuntur, fecerit cum de herede proprio.*
- 71 *Legatum alimentorum, quod deficit ab non servatum condictionem habitandi, an revocetur, si incipiat habitare.*

QVÆSTIO. XV.

Si testator relinquit alioi alimentum in domo, vel sub condicione, vel cum onere morandi, vel habitandi in domo, vel cum hereditibus tunc legatum non potest habitare alibi, nec legatarius alibi habitans potest illud petere, quia voluntas [i] testatoris est, ut alibi moretur, in Authen. domus. 30 qui vult relictum sibi: emolumentum, tenetur acceptare omnia [i] sibi inunctum, secundum naturam, ff. de regul. & iur. [i] vult Bartol. in l. Caio. 5. Imperator. ff. de aliment. & ciba. legat. Alexand. in consil. 100. an p. ut p. ut voluntas, & in consil. 178. columni 2. volumi. 6. & probat text. in l. quod legatur. ff. de iudic. & tenetur. Arg. in l. item h. i. vult item. ff. de transact. Castr. in l. duorum. num. 9. fol. 101. maxime in Ru. in consil. 31. nu. 3. volumi. 2. vbi dicit, quod hoc casu si alimentarius petens alimenta extra domum dicitur petere vult debitor, quia commodius & cum minori gravamine prebatur in domo, quam extra. sequitur Roland. in consil. 2. num. 9. vol. 1. vbi etiam Anch. Ang. Sierre. Socin. Picinus. Salion. Bertraud. & Ruin. Cordub. in d. l. i. quia si liberis. 4. si quis ex his, num. 171. & num. 203. ff. de libe. agnos. vbi alios citat, Cauallo in tract. de usufruct. multis relict. pen. 38. ver.

tertio autem casu, Simon de interpre. vlt. volumi. lib. 4. dubit. 41. num. 109. & hanc dicit communem Bursalam in consil. 90. sequitur Crassus in tract. sentent. 3. legatum, quest. 23. num. 4. Duran. de art. testam. tit. 6. caus. 56. nu. 1. & ante hos idem tenuit Bartol. d. consil. 21. volumi. 1. Bald. in consil. 484. in 1. dub. volumi. 4. Bertran. in consil. 67. num. 1. & 2. volumi. 7. vbi ait id tenuisse Oldr. Ang. de Perus. Ango. Arer. & alios, quos citat, allegans pro hac parte text. in l. 143. in ff. de alim. & ciba. leg. inducendo illum a contrario sensu, & in l. qui concubinam. §. vxori. ff. de lega. 3. Bero. in consil. 85. nu. 4. & seq. vol. 1. vbi allegat Specul. Bartol. Bal. Sal. Caltr. Aleu. & alios. Vtr. in tract. clausul. ut an possit renunci. alimen. colum. 13. in plin. & in fin. & idem Bartol. d. consil. 21. num. 7. infert, quod si testamentarius [i] qui non est mortuus in domo, non potest alimenta prateriti temporis petere, quando relicta fuerunt cum onere morandi, sequitur Bero. d. consil. 85. num. 3. ver. ex predictis inferitur, & dicitur in iunctum omnis habitandi [i] non solum quando simpliciter testator dicit relinquere alimenta prestanda in domo, sed etiam quando dicit, relinquas tali alimenta cum filiis meis, vel cum hereditibus, vel apud heredes meos, vel in domo heredum vel domo ileteris cum filiis, vel dum habitauerit cum hereditibus, quandoque enim vtrius similibus verbis testator, censetur voluisse alimenta prestanda in domo, non alibi, ut videtur apud Doctores predictos, & declarat Simon d. dubitatione vndecima, num. 109.

Ind fortius non sufficit hoc casu legatarius habitare in eadem domo, si non comedit, cum herede, secundum Bald. in l. 1. num. 8. C. de lega. vbi ait, quod nisi sit commensalis, non dicitur morari cum filiis & subdit esse notandum, & sequitur Angel. ibi, dicens tunc habitare legatarius cum herede, quando est commensalis, non si partem inhabitat domus, & dicit Imol. in l. si quis ita legauit, in princip. ver. item nota quod vbi. ff. de condi. & demonst. quod qui tenetur morari cum alio, ita esse debet, ut simul alantur, & ille text. loquitur, quando quis gratiatur non absolute morari, sed esse cum aliquo, lo. Mar. Riminal. in consil. 589. vbi eodem modo explicat, sequitur Simon in d. dubitatio. 11. numer. 109 vbi alios citat, Picus d. 5. Tira. num. 163. vbi dicit notandum, Ruin. consil. 37. nu. 4. vol. 2. Bero. consil. 32. num. 5. volumi. 3. Canelean. de usufruct. numer. 138. verficul. tertio casu.

Adverte etiam, quia si heredes sunt in domo propria, & legatarius velit alimenta consequi in domo testatoris, non auditur, sed cogitur morari in domo, quia testator loquendo de domo, [i] videtur intellexisse de ea, quam inhabitant heredes, quo censetur alie locus adiectionis in gratiam, & fauorem heredis, ut notatur in l. Caui. §. Imperator. ff. de aliment. & ciba. legat. in d. l. 1. C. de legat. ita declarat Ruin. in consil. 80. num. 3. volumi. 2. quem citat, & sequitur Rosin. consil. 22. num. 14. volumi. 1. Cordub. §. i. quia ex his, numer. 205. Menoch. in tract. de arbi. iud. cas. 170. num. 10.

Et si hoc legatum fiat vxori cum onere non discedendi a filiis, non excusabitur vxor [i] transiendo ad secunda vota, quia & si tenetur sequi maritum, & cum eo habitare, potest tamen, & debet secum inducere liberos in domum mariti, est text. in l. cum tale, in princ. num. 2. ibi glo. ff. de cond. & demonst. & ibi notant Bar. Imol. & Castrif.

Et per eandem rationem Ruin. in consil. 37. num. 2. & sequen. volumi. 2. vult, quod vxor non debet habitare

cum filiabus, non consequatur alimentum, nisi sequatur filias, quando nupterunt, quia tenetur cum eis habitare, nisi sit per generum, & ibi late disputat in contingencia facti, id quod possit procedere, nisi testator testifexisset se ad domum propriam, eo enim in casu non fac esset habitasse cum filia in domo mariti, secundum Cope, in consil. 7. column. penult. ver. nec obstat quod tenebatur. volu. 1. sequitur Soc. luan. in consil. 10. num. 6. ver. nec obstat quod non videatur, volu. 1. per quam rationem dici etiam potest, quod vxor iusta cum filiis habitare, non excusetur in transferendo ad secunda vota velit secum filios ducere ad domum mariti, quando dispositio testatoris est limitata (11) ad domum propriam, per predicta.

Principalis autem conclusio restringitur, ut non habeat locum, quando legatarius iusta aliqua causa impeditur, ne morari possit cum herede, quia tunc (12) cum per testatorem non fiat, percipit alimenta extra domum, probatur in leg. Causa 3. Imperator, in fine de aliment. & cibis. legat. in leg. Marcia in fine de annu. lega. no. Barto. in d. 1. Imperator, numer. 2. dicens, quod qui tenetur cum aliquo morari, non perdit legatum, si impeditur iusta aliqua (13) causa, Alexand. in consil. 178. num. 5. ver. circa secundum dubium, volu. 6. 121. in d. leg. diuortio, in principio, numer. 1. si. solut. matris. ubi generaliter loquitur quandoque subest iusta causa, Salicet. in leg. 1. C. de legat. numer. 4. & seq. & ante otanes id voluit Specula. in tit. qui filii sint legit. §. 1. ver. quid si dixit in testamento, numer. 36. ubi allegat text. in l. 1. qui ita legauerit, si de vonda. & demonstrat. Castre. in consil. 167. numer. 1. volum. 1. Natta in consil. 387. num. 5. ubi dicit hoc esse regulare, quandoque non fiat per legatarium, quominus habitet cum herede, Caphal. in consil. 429. numero nonagesimo. & seq. ubi subdit esse de hoc perspicuum, text. in l. 1. libertis ver. Paulus respondit. si de condit. & demortu. ubi legatum alimentorum, libertis relictum sub conditione, si cum filiis morarentur, debetur, quando non fiat per libertos, quominus morarentur cum eis, & vult ille text. patra esse quod morantur, vel per eos non fiat, & ratio est, quia videtur is adimplevisse conditionem, (14) quando per eum non fiat quominus impleuerit, cap. cum non fiat, de regu. iur. in l. 1. ab eo scribitur, l. vlt. de contrah. empt. cum alii apud Caphal. in loco predicto, & hanc patrem tenent omnes inferius allegandi, qui inferunt ad casus particulares.

Ne autem videatur stare per legatarium, quominus habitet cum herede, satis est quod ostendat se paratum (15) stare & habitare cum ipsis heredibus, & ea facere ad quae tenetur, quia si exinde competitur alimenta non esse peracta, non imputabitur legatario, sed poterit extra domum alimenta petere, ita docet Alexand. in consil. 158. numero 1. volum. 7. per text. in d. leg. qui concubinam. §. vxoris, in l. 1. libertis, & d. l. qui ita legauerit, & per rationem, quod non debet esse in facultate heredis proprii factio se exonerare in prauiudicium legatarii, extra §. si. ff. de lega. 1. idem nulla facta Alciati. mentione conclusit Natta in consil. 387. num. 4. dicens, quod si semel interpellatus heres recusauit praestare alimenta, poterit exinde legatarius ea petere extra domum.

Imò subdit fortius, quod si non fuit heres ab initio interpellatus, sed ex post, & recusat recipere in domo, (16) & altere tunc cogitur praestare etiam pro tempore praeterito alimenta, quia ex quo nunc

recusat, praesumendum est quod eodem modo recusasset antea si requisitus fuisset, per ea quae ponit Raman. ling. (17) 4. ot. & alij per eum citati, sed hoc opinio non est tutior, id quod inquit Cagnol. in l. qui in alterius, numer. 20. & 23. ff. de regul. iur. Caphal. in consil. 76. num. 9. Menoch. de retinen. post. re. tur. 3. num. 657. & potest forte nunc iustam habere causam recusandi, quam non habebat prius, vel potuit nunc ex aliis motu ad recusandum, quae tunc non mouissent.

Ex predicta verò generali limitatione inferitur, quod si filij, cum quibus ex forma testamenti vxor vel legatarius alimentorum habitare tenebatur, ad diuisionem bonorum deveniant, & fructum vnus ab alio habitet, tali casu vxor (18) habitando cum vno, consequatur alimenta ab omnibus, perinde ac si cum omnibus habitasset, quia per ipsos filios fiat qui actum habitandi reducantur per suam diuisionem ad impossibilitatem, ita concludit Cuman. in consil. 38. maritus, numer. 3. veric. ad hoc me maxime mouet, Ruin. in consil. 80. column. 2. consil. 81. column. 3. vol. 2. Durand. caut. 56. numer. 3. Roland. in consil. 22. numer. 15. volum. 1. & in consil. 89. numer. 14. volum. 3. Menoch. de arbi. iud. casu 170. numer. 16. Cordub. in d. l. si a liberis. §. si quis ex his, num. 106. Sum. de Pretis d. dubitatio. 11. numer. 117. ubi allegat etiam Ioseph. Ludou. in decisio. Perul. 92. notae. 19.

(19) Et hoc casu potest prouideri, quod quilibet heredum alimenta praestet per tempora in domo propria, & hoc modo fit praeiudicium diuisioni, secundum Barto. in leg. solent, numer. 12. ff. de aliment. & cibis. legat. ubi mouetur per text. ibi, in 1. responsi. & per leg. cum constat. ff. de aq. quotid. & aestiu. sequitur Ruin. in consil. 81. numer. 4. & sequent. volumine 2. Cordub. d. §. si quis ex his, numer. 206. & Ruin. allegat in simili dictione Ang. leg. 1. §. ex his, ff. de ver. oblig. ubi si duo (20) domini eiusdem castri contendunt de iurisdictione, & in eius exercitio non possunt conuenire, sed diuisio per tempora.

Vel etiam hoc casu compellitur alimentarius degere apud vnum ex heredibus, & alter cogitur contribuere pro alimentorum impensa, (21) ut probatur in d. leg. solet, in principio. Ruin. dicit. consil. 81. numer. 4. Cordub. d. numer. 156. qui allegat Corn. qui tamen mihi hoc non dicit, & subdit Ruin. loco praecitato, quod in casu diuisionis inter heredes, & contributionis, ut hoc secundo loco dictum est, debet alimentarius habitare potius cum illo herede, qui remansit in domo testatoris, quam cum alio, atque ibi recipere alimenta. quia hoc modo magis satisficit voluntati testatoris, quam habitandi in alia domo, & subdit Ruin. post Barto. in d. l. solent, num. 9. quod non solum potest alimentarius officio iudicis hoc petere, (22) sed etiam heredes, quia sua interest vno potius in loco, quam alio praestare alimenta.

Inferitur secundò, quod legatarius recipit alimenta (23) extra domum, quando non habitat cum herede propter odium vigens inter se, leg. si discipulus. ff. ubi pupill. educ. debe. Jacob. de Aret. quem citat, & sequitur Bald. in Authen. hoc locum, numer. 3. C. si secund. nupte. mul. ubi inferit, quod nouerca non cogitur cum (24) ipso iugno habitare, nec eorum propter odium inter se praesumptum, Bald. in l. 1. numer. 9. C. de leg. ubi dicit de vxore, quae recedit à domo viri propter verbera: est enim alenda extra domum, Bartol. & Ang. in d. leg. si discipulus, ubi loquuntur.

loquuntur in nouerca. fortius dicit idem Bald. in leg. si ea. C. de condit. inferi. quod & si non probetur aliter odium inter nouercam, & priuigium. poterit quisque ipsorum seculum habitando recipere alimenta, etiam si testator reliquerit sub conditione. si [25] nouerca & priuigium non diuerterit, quia odium inter eos semper presumitur, ideoque non est necessaria probatio, sequitur Anchar. Modet. familia. quæstio. 1. lib. 1. numero vigesimo septimo. ubi addit, quod valet argumentum a communiter accidentibus, vel a [26] solitis, vt per Marfil. d. 1. Enner. loon 56. solent enim nouerca inimicari priuigium. Ruin. tamen in consil. 4. name. 1. & sequolum. 1. vult, quod odium aliter probandum sit, nec ea presumptio sufficiat, vt alimenta extra domum peti possint contra testatoris voluntatem, & dicit, quod dictum Iacob. de Arcet. inimè placuit Bartol. & Bald. & quod Bald. in d. leg. si ea. intelligit illud dictum modo odium aliter probetur, sed opinio est e contra, quia Bartol. & Bald. cum opinione Iacob. transeunt, licet Bartol. dicat eam ibi non probari, atque ita Bartol. impugnat rationem, non dictum, & presumptio odij, quod est consuetum, releuat [27] allegantem ab onere probandi. fin. in prin. si. quod met. cau. siue possides. C. de probatio. l. nuptura. in fin. de iure dotium. cum aliis apud Crau. in consil. 60. nu. 7.

¶ Inferitur tertio, quod si filius agitur inter alimentarium, & illum, qui tenetur ad alimenta, tunc legatarius ea [28] consequitur extra domum, ita vult per prædicta las. in consil. 4. num. 3. ver. circa alius questionem volum. 2. ubi dicit, item esse in istam causam recedendi a domo, Roland. in consil. 22. num. 1. volum. 1. Menoch. d. tract. de arbit. iudic. casu 170. num. 16. Ioseph Ludou. decil. Penul. 46. nu. 10. Anch. d. quæstio. 1. num. 23. Simon de Precis d. dubitatione. 11. num. 11. ver. reputatur quoque Ludou. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 13. num. 74. & faciunt, quæ diximus de patre, & filio, in precedenti questione, circa fin. Nam si licet filio propter item seorsum agendi a patre alimenta petere, multo magis licebit alia.

¶ [29] Inferitur quarto, nem esse, quando legatarius propter vniuersam hereditatem suam non potest habitare in domo, quia tunc recipit alimenta extra domum, Bartol. d. consil. 11. numero 6. volum. 1. per leg. qui concubinam §. vxore ff. de leg. 3. leg. annua, in princip. & §. 1. de anno. lega. Salicet. idem tenet an. leg. 1. num. 4. C. de legat. Picus in d. §. Titia, num. 199. ver. tertio limita. ubi intelligit Bal. & Cast. qui tamen de sententia non loquuntur Anchar. Modet. d. quæst. 1. num. 23. Menoch. d. casu 170. num. 14. Et idem est, quando heredes haberent vxores rixosas, [30] ioum quibus legatarius non potest habitare cum pace animi, vt voluit Castren. in consil. 167. column. 1. in fi. ver. si verò stare per mulierem volum. 1. ubi alia subiungit quæstio. Bero. in consil. 52. num. 19. volum. 2. Picus d. §. Titia, num. 199. ver. tertio limita. dum loquitur de malis moribus heredum, sicut etiam facit Menoch. d. casu 170. num. 14. Simon de Precis d. dubitatione. 11. num. 13. Anchar. dicta quæstio. 1. num. 17.

¶ [31] Inferitur tertio, quod si legatarius sit iuuenis, & non potest honestè habitare cum heredibus sine periculo impudicitie, potest extra domum consequi alimenta, vt probatur argumento leg. penultima, §. ubi pupilli. odic. de bo. per quos ita dixit Bartol. in leg. casu §. impator. num. 2. ff. de aliment. & cibis. lega. & idem est, quando legata fue-

runt aliter nra alieno, qui habet vxorem iuuenem, vel pulchram, [32] quia tunc non tenetur cohabitare, Imol. & Castren. in leg. si cum dotem §. transf. ediamur. ff. solut. matrim. ubi dicunt hanc esse iustam recedendi a patre, hanc etiam in legato alimentorum, voluit Bald. in leg. 1. num. 19. C. de legat. ubi dicit, quod conditio morandi cum heredibus pro casu est turpi, & tanquam turpi reicitur, quia [33] turpe est habere malum nomen, & malum famam, leg. facta §. si in danda. ff. ad Trebellian. sequitur las. ibi numero tertio. Picus dict. §. Titia, num. 199. ver. quarto limita. ubi allegat Ang. Salicet. & alios, Roland. in consil. 22. num. 11. volum. 1. ubi allegat Alexand. Barbat. Anan. Bologn. & alios, & in consil. 89. num. 14. ver. sed præmissis, voluit 3. ubi allegat Castren. Bald. Nouel. Ruin. Nazzari. Bero. & alios, qui poterunt ab ea videri, Menoch. in d. casu 170. num. 12. Anch. Mod. d. quæst. 1. num. 24. & in filio ponit Bartol. in leg. quidam eum filium, num. 9. ff. de verbo. oblig. ubi las. num. 6. quia ponit omnes alias causas supra recitatas, & id quod dictum est de sententia, & malis moribus, sequitur etiam Pinell. in leg. 1. part. 1. num. 54. C. de bon. matrem. Afcan. Clement. in tracta. de part. potest. effect. 17. num. 32. & quod vigente suspicio ne las. publicæ possit legatarius alimenta consequi extra domum, voluit quoque Bertran. in consil. 67. num. 2. volum. 7. ubi idem dicit stante hereditate sententia, Gramma. consil. ciuili. 33. num. 7. septimo, & ratio est quia non dicitur possibile, quod honestè huius non potest, vt dicunt prælegati Doctores.

Inferitur septimo, stante legato cum onere habitandi cum filiis, quod si filij omnes moriantur, legatarius consequitur [34] alimenta extra domum, quia per eum non fiat, vel per casum fortuitum, vt probat text. in leg. 1. C. de legat. ubi notant omnes Doctores Bartol. in leg. illis liberis, ff. de cond. & demonstr. Picus in d. §. Titia, num. 199. ver. quinto limita. Castren. in consil. 167. column. 1. in princip. in ver. si verò stare per mulierem, volum. 1. Dicit consil. 52. & consil. 601. volumine. 4. Riminald. Sen. in consil. 150. num. 8. Bertran. in consil. 67. num. 2. volum. 7. Duran. de arte testat. d. tit. 6. caus. 56. in fi. Simon d. dubit. 9. num. 113. Menoch. d. casu 170. num. 17. est verum quod Doctores disputant hoc casum extinguatur legatum, eum in dubio favore, & ad commodum filiorum videtur factum, vt potest videri in dict. leg. 1. sed quia de hoc alibi latè tractauimus, an & quando [35] alimenta censentur relicta favore filiorum, vel potius legataria, ided non expedit hic repetere, sed videri poterunt Bart. d. consil. 11. volum. 1. Alexand. in consil. 100. vol. 2. Bero. consil. 185. num. 1. volum. 1. consil. 14. 14. vol. 2. Cardub. d. §. si quis ex his num. 104. & Causcan. de usufruct. mul. re. num. 138. & ex eis cognosci possent, quando domus designatio videatur favore heredum facta.

¶ Inferitur octauo, quod erunt quoque extra domum prestanda, quando legatarius vult cum vxore [36] vel filiis habitare: non enim debet vxor a marito, vel [37] pater a filio separari, vt inquit text. in leg. possessionum, C. commun. vni iusque iudic. de quo textu gaudet in simili Bald. in leg. 1. videamus C. de rei vxor. actio. & per illum textum hoc voluit in proposito Ioan. de Anan. in consil. 11. num. 54. column. 2. ibi Bologn. in additio. sequitur Roland. in dicto consil. 12. num. 11. Simon d. dubitatio. 11. num. 113. ubi allegat Croc. Bartol. & Thobiam Nouum, sed hoc casu fortè haredes possent occurrere,

patiendi quod legatarius introducat in eandem domum uxorem & filios, ut dixi in precedenti questione. & facit quod voluit Castren. in d. consil. 167. colum. 5. ver. quid enim si causa erat.

Insuper nono, quod si haeres ex mera voluntate, nulla vero adhibita necessitate vellent mutare domum, atque aliam inhabitare, posset legatarius alimenta [18] petere extra domum: secus si id ex necessitate faciat haeres, arguuntur. text. in leg. quod si quis dominum in l. respon. si loca. per quem ita tenet Specul. in tit. qui filii sint legitimi. l. 1. num. 56. & ratio est, quia non debet haeres pro suae voluntatis arbitrio domum mutare, & testator videtur sensisse de domo, quam tunc haeres habebat, non de alia, quia verba suo debent includere futura, [39] sed praesentia, leg. si ita, si de oro & argen. lega. leg. fin. §. 1. ff. de lega. 2. l. nomen. §. filio. ff. de leg. 3. Bald. in consil. 284. numer. 1. volum. 2. Capra in consil. 45. numer. 12. Corne. consil. 14. colum. 2. volum. 1. Rom. sing. 502. Socia. luv. in consil. 99. per totum, volum. 3. Deci. in c. quoniam Abbas, noner. 16. de offic. de lega. Mantre de coniectur. vicin. volunt. lib. 3. num. 11. Causa. in tracta. de usufructu. l. 1. relict. num. 85. & ad hoc infirmos allegat Menoch. in consilio 77. num. 70. & sequent. & quilibet dispositio intelligitur rebus [40] sic stantibus, leg. quod Servius, vbi laf. num. 8. ff. de condit. caus. dat. Tyraquel. in practica. l. si vnuqum, numer. 66. C. de renoc. don. Boer. decis. 304. num. 25. Crau. in consil. 95. numer. 4. ideb. in testatore loquutus est de domo haeredit, intellexisse praesumitur de ea, quam tunc inhabitabat, non de alia, quod verò licita sit domus mutatio, quando fit sine damno legatarij, vel ex necessitate, probatur, quia ignoscendum est ei qui actum facit ex [41] necessitate, ut multa cumulat Tyraquel. de pen. temper. cau. 23. per totum, Menoch. consil. 31. num. 9. & sequi. cum similib. & facile concedendum est quod inhi non nocet, & alteri prodest, ut sunt vulgata iura.

Et qua ratione haeres non potest in praedictum legatarij mutare domum, ea ipse legatarius, cui alimenta in sua domo relicta sunt, non potest aliò transire & habitationem in praedictum [42] haeredit, si ibi praestando alimenta haeres maius sentiat incommodum, quam in priore domo, ut probatur ex text. in leg. cum hi. §. causa. ff. de transact. ibi, aut si donucitium destinet transire aliter eorum, quem ad hoc ponderat Menoch. d. casu 170. numero decimo octavo. Videmus itaque posse alimenta peti extra domum, quando non stat per legatarium, quominus ea percipiat in domo id quod procedit siue culpa haeredit, siue tertij intercedat, & siue id proveniat ex casu contingente in persona haeredit, siue in persona legatarij, quandoque autem superueniat impedimentum, semper [43] legatarius excusatur, ut latè probat Simon de Pretis d. dubitat. 12. num. 113.

Et quæ sit iusta causa petendi extra domum committitur [44] arbitrio iudicis, qui, ut inquit Castren. in consil. 45. colum. 6. volum. 1. examinabit in specie personarum qualitates, an subit verisimilitudine in praedictis suspicio, vel haeredit sententia, vel alia ex praenatis causis, sequitur Menoch. d. casu 170. numer. 15. sed Castren. in loco à Menoch. allegato, id non dicit, sed bene id asseruit in d. casu 170. col. final. ver. & ita par, volum. 1. vbi ait esse in discretionem, & cognitionem iudicis, quæ sit iusta causa discordandi à domo, mouetur per text. cum ibi non per Bartol. in l. 1. cum doctm. §. 1. no tempore. ff.

solut. matrim. Simon de Pretis d. num. 113. circa fin. vbi allegat etiam text. in leg. 1. in fin. ff. ex quibus casus maior.

Quando autem legatarius, cui alimenta in domo haeredit relicta sunt, petit illa extra domum, sub praetextu, quod ex iusta aliqua causa non possit habitare cum haerede, tenetur eam [45] probare, ita Anchar. in consilio 25. 4. super primo quæstio, numer. 1. & sequen. quia fundam. se in negatio, [46] tenetur illam probare, leg. in illa, vbi Bartol. ff. de verbor. oblig. Item origo debiti extra domum, constitit in impotencia habitandi, ergo probari debet euentus conditionis, [47] propter quam oritur actio, leg. 1. §. item si ita. ff. ad leg. Falcid. & monet legatarium, quod veniat ad iudicium instructus, quia si obicitur culpam haeredit, ea [48] difficile probatur Castren. in d. consil. 197. volum. 1. Alexandr. in consil. 178. numer. 5. in fin. volum. 6. laf. in d. leg. disortio, in principum. 25. ff. solut. matrim. & in l. 1. num. 4. C. de lega. Picus in d. 5. Titia, numer. 159. verbi. vbi nota Rayn. in consil. 4. num. 2. in 2. volum. vbi qui dicit non posse habitare cum haerede, vel per se non stare, tenetur hoc probare, quia in dubio non praesumitur, quod ex iusta causa recesserit, latè examinat Alexandr. in consil. 100. num. 1. & sequen. volum. 1. vbi vult tria esse probanda, primo quod causa recedendi subisset, secundo quod esset iusta, tertio quod durauerit toto illo tempore, quo legatarius à domo haeredit absuit, & dicit Pero. in consil. 185. num. 2. volumine 1. id esse probandum plenè, & concludenter, Duran. de an. e. testand. tit. 6. cau. 56. num. 1. vbi allegat Dec. qui mihi hoc non dicit, Bartol. in consil. 63. colum. 3. volum. 2. Natta consil. 379. num. 30. Felin. in cap. super his, num. 19. ver. ex hoc inferunt, de accusato. & hanc partem sequuntur & Roland. in consil. 21. num. 18. volum. 1. Menoch. in d. tractat. de arbit. iudic. casu 170. numer. 15. Gabriel conum. opin. lib. 2. tit. de probationibus consil. 6. num. 33. Simon d. dubit. 11. nu. 114. D. Becus ad laf. in consil. 44. numer. 4. volum. 1. & praeter eos Grat. in consil. 69. num. 11. volum. 2. & consil. 87. num. 9. eod. volu. Lupus in c. per vestras in 3. notab. in princip. notm. 7. de donatio. inter virum & uxorem, folio mihi 135. Bertran. in consil. 17. num. 6. volu. 2. Picus in d. 5. Titia, numer. 163. verbi. septimo dubitatur, vbi quod non praesumitur causa nisi probetur, Cordub. in dict. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, num. 187. ff. de liber. agnoscen. vbi dicit esse notandum Picus autem & Bertran. in locis supra adductis ponunt quid iuris sit, non solum quando testatur legatarius cum onere habitandi, sed etiam quando legatarius causa quod non possit habitare, & praedictorum ratio est, quia omnis causa iusta constitit, vel super facto tertij, vel super casu, vel super culpa haeredit, si agat legatarius de facto tertij, tenetur probare quia facta [49] non praesumuntur, leg. in bello §. facta, ff. de capen. & postlim. reuer. de casu allegans [50] illum tenetur probare, leg. si creditor. C. de pignorat. actio. Dec. consil. 552. numer. 7. de culpa, certum est quod illa [51] non praesumitur, vt. quoties, §. qui dolo. ff. de probatio. Bar. in l. si quis ex argentiarius, §. pen. 10. ff. de eden. & allegans culpam tenetur probare Soc. in consil. 149. col. 1. vol. 1. Ray. Bertran. & alij citati à Domino Becio in consil. 37. nu. 11. & in vniuerso clarum est quod legatarius qui dicit non potuisse morari in haeredit domo ex vna causam praedictam allegat impedimentum: ac impedimentum allegans [52] tenetur probare, leg. qui comestus vbi Bart. ff. de re milic. l. 2. §. quod diximus, vbi Bart. Bald. Angel.

Angel. & laf. ff. si quis caution. Natta in consil. 258. numer. 6. Vantius in tit. de nullis. ea defec. iuris d. ordi. numer. 166. in fi. Menochius tract. de arbit. iudicio. casu 118. numer. 7. & casu 153. numer. 15. D. Becius, consil. 104. numer. 3. & seq. & vbiunque aliquid est permissum ex causa, sine qua aliquando est prohibendum, tunc causa est probanda, ideo quando causa iusta excusatur a delicto, vel a dolore est probanda, item probandum est quodque [53] quod mortis quis fuit ex ea causa. Aret. in consil. 80. numer. 1. Alexand. in consil. 103. numer. 13. vol. Decian. consil. 451. numer. 11. & quando datur appellatio solum ex causa, tunc [54] causa est probanda, Innoc. in c. nostra. numer. 5. & 6. de procurato. Ang. in l. quoniam. numer. 3. C. de appellatio. Imo. in c. bona. numer. 15. vbi Decian. numer. 27. de appellatio. & est generaliter verum quod causa probata debet, quando [55] aliquid permittitur solum ex causa, 5. c. ad rem. vbi Aret. numer. 1. Insit. ex quib. caus. manum. non lic. Dec. in l. 1. numer. 7. C. de eden. Carpalin. consil. 65. in fin. ita ergo in proposito si non liceat alimenta petere extra domum nisi subsistentem iusta causa, legatarius, qui causam illam allegat tenetur probare, & vbiunque a regula iuris receditur ex causa, ea est expresse [56] & probanda, Alexand. in l. propeandum. illud proculdubio, vbi fac. de S. Gregorio. C. de iud. Felin. in cap. 1. numer. 7. de re iudic. Decian. in c. consilium. numer. 4. de appellatio. Crot. in leg. filiusfamilias. diu. numer. 105. ff. de leg. 1. Tyrachel. in tract. de penis tempe. in perlatio. numer. 44. & seq. & hoc causa non sufficiunt testes singulares [57] nec per eos probatur iusta causa, vt concludit Alexand. in consil. 100. ferre per totum. vol. 1. sed de hoc vide Simon. d. dubitatio. ff. numer. 114. vbi tenet quod & per testes singulares, & per famam probatur discordia, & rix.

Secundo principaliter limitatur conclusio nostra, vt non habeat locum, quando legatum est factum alternatiue, si cum herede noluerit, vel non poterit habitare, quia tunc sufficit, quod legatarius nolit collatum esse enim [58] omnis habitandi in legatarij voluntatem, & ab ea dependet, ideo cum non vult habitare consequitur legatum, Socin. in consil. 11. column. 1. volum. 3. sufficit enim ex duabus [59] alternatiue alteram esse veram, leg. si quis ita. in fin. vbi Alexand. & alij. ff. de verb. oblig. gloss. & Cardin. in clem. 1. in vers. quem etiam. de concessio. prebend. Bald. in l. ea lego. colum. vltim. vers. vltimo quaeritur. C. de conditio. ob. caus. & in cap. cum inter. de rescript. & vbiunque obligatio est alternatiua, [60] licet vtrumque sit in obligatione, l. si duo, vbi Barto. ff. de ver. ob. oblig. tamen non potest alterum peti, [61] Specu. in tit. de conceptio. libell. ver. & nota. cum ergo eodem modo alimenta relinquuntur sufficere legatarius non velit cum herede habitare, licet possit, quia eo ipso quod non vult esse impleta conditio relicti, hanc etiam opinionem tenuit Castr. in d. consil. 167. colum. 1. in fin. vol. 1. Durant. d. tit. 6. caus. 56. numer. 3.

Imo fortius dicit Castrin. loco predicto, quod si relicta sunt nec mortui factum sit sub condicione si non habuerit cum filia, tunc [62] legatarius illud consequitur si nolit cum illa habitare, etiam si poauerit, quia illa conditio intelligitur si non voluerit, vel non poterit, facit quod dicimus de condicione si talis heres non erit, quae [63] intelligitur siue non poterit, siue non voluerit, vt insit. de vulg. substitutio. in fi. 1. numer. 1. in fin.

Eodem modo Natta in consil. 380. in fi. post Corn. in consil. 391. colum. pen. volum. 1. vult quod legatarius sub condicione si non possit stare cum herede possit petere alimenta extra domum si non vult habitare cum eo, licet id facere possit commodum, quia potentia habitandi collata est in fauorem legatarij, sed hoc est falsum, & repugnat [64] illis quae supra diximus ex communi Doctorum opinione, & dispositio concepta in vnum casum non extenditur ad alium, vt de substitutione [65] probat text. in l. ex facto. item quarto, vbi Barto. ff. de vulg. & pupil. l. commodum. ff. de lib. & postum. leg. si cum docem, in princip. ff. soluto matrimonio, & faciunt generales regulae, quod de rem sub vna condicione censetur ademptum sub contraria, & conditio impleri debet in forma specifica, cum similibus.

Tertio principaliter limitatur conclusionem nostram, quia, & si legatarius non possit alimenta petere extra domum nulla subsistente causa, quando testatur ea reliquit praestanda in domo, tamen haec ipse bene potest ea praestare [66] extra domum inuito legatario, vt bene concludit Castr. in d. cor. ff. de 167. colum. 3. vers. nec ob leg. 1. ff. de pena. leg. volum. 1. quia adiectio domus est appointa fauore heredis, proinde potest heres illi renunciare, allegat not. in leg. Catio. S. Imperator. ff. de aliment. & cibor. legat. Cordub. qui tamen de Castrin. non meminit in d. leg. si quis a liberis. ff. si quis ex his. numer. 104. per generalem regulam, quod potest quilibet renunciare fauori suo, l. si quis in consensum, C. de pact. & reprehendit Ange. Aret. qui contrarium tenuit, tota autem haec controuersia dependet ab eo articulo, an domus designatio concernat solus heredis fauorem, an vero etiam ipsius legatarij, pro quo videndi erunt Doctores, quos citauimus supra hac eadem quaestione.

Quarto principaliter limita non procedere, quando ageretur non de primo herede, sed de secundo, nam & si heres [67] heredis sit etiam haeres testatoris, leg. fin. ff. her. instituen. & appellatio heredis veniunt ambo [68] in infinitum, l. heredis appellatio. & leg. sciendum. ff. de verb. signifi. tamen quando testator relinquit alimenta in domo heredis non tenetur legatarius habitare cum herede [69] heredis, vel cum secundo herede, ita determinat Bertran. in consil. 67. numer. 4. volum. 7. quia vbi testator meminit de suo herede, non venit heres heredis, sed primus solummodo, licet aliud sit quando loquitur de herede [70] tertij, vt probat text. in l. qui liberis. ff. de her. verbo. ff. de vulg. & pupil. vbi id potant Barto. Ang. Castr. Alex. laf. & id est indubitatum secundum Bertr. loco predicto, quando testator loquitur de heredibus infra scriptis. Tunc enim restringitur ad nominatos, & ad eos, qui corporalibus oculis legi possunt, testamentum.

An vero legatum alimentorum, quod fauere defecit ob condictionem habitandi non seruatum rem teneatur si legatarius incipiat [71] habitare, dixi inter priuilegium alimentorum in quaestione quando obditio mixta deficiens per causam faciat dehem legatum, post Decian. consil. 610. per totum.

SYMMARIA.

1. Heres alimenta praestat in loco sui domicilij, non vbi alimentarius degit.

2. Debetur non tenetur debitori ferre ad domum credituri, qui sit domicilij domicilij.

3. Debetur solui in domicilio credituri, quando consistit de iacta testatoris voluntate.

4. Filij patri banno dat alimenta in loco, ubi ille degit.

& quoniam Bar. non declarat, dico huius dicti rationem esse, quia filius tenetur patri reverentiam, & obsequium exhibere, ut dictum est. Et in hoc tractatu quando vero debitor talis est, qui reverentia est debita, tunc [6] debitor cui diversi fori tenetur debuit deferre ad domum creditoris, ut voluit Bald. in l. fin. numero 8. C. de condic. inst. per text. in l. sed & si suscepit, lib. 1. ff. de iudi. ponit exemplum in vassallo, qui cum vult fideliatatem recipere tenetur domum suam exire prouinciam, facit quod ait Bar. in d. litem illa, numero 13. verum quod semper intelligo, si de consil. pecun. vbi postquam dicit creditor debere adire debitorem, declarat non procedere quando inspecta personarum conditione requiritur aliud. Suggesteretur itaque inferri in cap. si quis alius, significante, col. si verum, erit si debitor, de pignori, quod debitor humilis conditionis habitans in ciuitate tenetur debitum deferre ad creditorem nobilem vel Doctorem ruri agentem, facit leg. ad egregias, ff. de iureiura, & late persequitur Natta in consilio 513, numero 4. vbi loquitur de subsidio agente cum principe. Dico in reg. 1. l. i. m. 12. vbi ponit de vassallo, & aliis, quantum autem reverentia, & obsequii filius debet patri, nemo est qui nesciat, propterea quantum sit diversi huius filius, cogitur ad eum deferre alimenta.

Cuius vero heres, & alimentarius eiusdem sunt fori, & in debitatione non cadit impensa, tunc heres tenetur alimenta portare ad domum alimentarij, quia sic se habet regula, quod vbi debitor, & creditor sunt [7] eualem fori, tunc debitor ire debet ad domum creditoris, leg. item illa, vbi Bartol. & Ductor, Imo, & Abb. in significante, de pignori, l. si quis alius, col. 1. pen. vbi nota, addo Bald. in acceptam, C. de vius in l. fin. numero 7. C. de condic. inst. per. de vbi in tracta de duobus foris, qu. 14. num. 13. Crot. in consil. 14. num. 14. Berol. in consil. 16. num. 20. consil. 17. num. 15. volum. 1. Paris de Puteo de feudis inter. c. 33. per totum. Duen. in reg. 1. l. i. m. 1. & quando alimenta filii eiusdem sunt fori, & in deferendo non cadit impensa, tenetur debitor prestare alimenta in domo alimentarij, tenet Bartol. in d. l. i. m. 4. verum secundo possit intelligi, Ange. in d. l. e. cum hi, §. vult igitur, ver. in gloss. que incipit, Pract. Pap. d. 5. l. i. m. 72. Simon d. dubit. l. i. m. 104. Pau. de Citad. l. i. tracta de iure patroni in 6. par. c. 4. c. 6. num. 170. Crl. Lambertinus in eo. tracta. lib. 3. artic. 10. qu. 10. Brun. in tracta de reb. dub. in quest. incipi. ante dictum de dub. dispu. loci, num. 7. limit. u. Duen. reg. 16. limit. 6. qui omnes concludunt quod si in deferendo exigitur impensa, tunc si alimentarius sit vilius persona, [8] cui non fit turpe humeris propriis portare, non prestabit heres vecturam, alias heres illam prestabit, licet: Bart. in d. l. nihil dicat de nobilitate, vel ignobilitate, sed indistincte velit quod heres non tenetur ad impensam vecturæ, tamen alij concludunt contrarium, & illos sequitur Lancello. Gal. l. i. in consuet. Alex. in ver. sub. d. 9. q. 6. num. 113. & hanc partem indistincte tenet Bald. in consuet. 4. col. 1. ver. prima si uoluerit, & volum. 1. ver. quinta, quia si specialia, volum. 3.

Et hanc opinionem quod impensa sustinetur ab herede, procedit sine dubio, quando alimentorum quantitas non est taxata, quia iuxta in taxandis alimentis rationem habebit eum quod pro [9] vectura impendi necesse est, ut declarat, Simon d. 106. qui aliam partem sustinet in alimentis taxatis, quia cum testator nihil de vectura loquatur videtur voluisse quod

prestentur vbi de iure prestanda sunt, ut per Ang. in l. si fideicommissum, in princip. ff. de iud. & facit hoc casu alia ratio, quia vbi exat taxatio, per eam recedatur a prouisione iuris communis, quia prouisio [10] hominis facit cessare prouisionem legis, l. i. C. de pact. conuent. l. 1. & habet, §. cum quis, ff. de precar. gl. 1. & doctores in l. i. C. de iu. emph.

Cessat etiam in ea opinione omnis dubitatio, quando impensa diminueret legatum alimentorum, & illud redderet inutile, quia tunc [11] heres illam soluit, ut alimentarius integra consequatur alimenta, secundum Bald. in d. consilio 134. volum. 1. volum. 3. Imol. in l. eum filium i. i. §. si de verborum obligat. & in c. indicante, numero 19. de reborum obligat. & inquit gloss. in d. l. sed & si suscepit, §. si debitor, ff. de iudic. quod alimentorum legatum prestandum est in loc. i, vbi est legatarius, nec dum se vectura alimentarius perdat, sequitur Bartol. ibi numero 1. & comprobatur Simon d. dubitatio. l. i. numero 106. & multa concedantur ne dispositio sit inutilis, quæ alia non concederentur, ideo videmus, quod & si usufructuarius [12] tenetur ad collectas, quæ ro, ibi Bartol. nota, ff. de usufruct. leg. Bartol. in l. huius verbis, §. item testator, ff. de leg. tertio. Socin. in consilio 143. columna 1. Bello. in consilio 1. numero 72. Cephalin. consil. 190. num. 4. tenet hoc saltem quando solendo collectas usufructus remaneret inutilis, quia tunc proprietarius [13] eas soluit, gloss. in l. concubinas, §. qui hortos, ff. de leg. 3. & de illa gloss. exclamant Dyn. & Bartol. in d. §. item testator, Roman. in sing. 157. vbi dicit illam gloss. esse vnicam in mundo, & se de facto obtinuisse in Ciuitate Florentina in ardua questione, & idem voluit Roman. in consilio 130. numero 2. & sequenti, Petrasan. in sing. 17. Alexand. Aret. & Iasius l. quod seruus, ff. de leg. 1. Alii dicunt in c. Imperialis, in §. preterea datus, numero 57. de prohib. feud. alien. per Freder. Parp. in l. p. l. act. num. 50. C. de herod. exel. Natta in consilio 495. num. 1. & 2. Pinell. in l. 1. & 2. no. 72. verum limitatur sepius, quod plus in contumacia, quam utilitatis affectu debitor cogatur creditori [14] accipere in domo debitoris, Bald. in l. acceptam, numero 23. C. de v. for. l. fin. l. 2. n. 91. C. de iu. emph. Duen. reg. 16. in limitatione.

[15] Et quod dictum est de impensa vecturæ loci habet quoque in impensa gabellæ, quia pro rebus que dantur in alimenta tenetur debitor illam solvere, ut concludit Bart. in d. l. i. m. 5.

Et quando alimenta debentur egeno, nulla potest taxatio quod ipse soluat impensam vecturæ, quia eo modo minueretur alimentorum prestatio, & tanto minus caperet, ut inquit Lancello. in d. questio. 6. num. 13.

Aduerte etiam, quia si pecunia, quæ deferatur ad alimentarium causa aliquo periret, non tamen ideo debitor esset liberatus, quia [16] ante solutionem periculum pertinet ad debitorem, l. i. c. de iudic. C. si per. per Ang. in d. l. cum hi, §. vult igitur, & illi loquitur in sola pecunia, idem tamen est in aliis rebus, quia debitor generis non liberatur, te peripat. [17] generis niti perire non potest, l. in ratione, §. interea, ff. ad le. Falcid. l. i. m. 1. tamen Ange. quando genus deberetur tanquam species, [18] quia si specie perempta debitor

liberantur, lsi ex legati. Cde verb. oblig. & ponit exemplum, quando alimenta debentur prestari ex pensione vnus domus vel massarij. cacio pecunia deperdita debitor non tenetur vltioris. & quod dicit de pecunia, obtinet etiam in frumentis, vino, & alijs speciebus in genere debitis, tanquam tamen speciebus, vt si alimenta destinauit testator frumentum, vinum, & alios fructus vnus massarij, vt retroactis annis in testamento conuigis auunculi mei magni. sed Angel loco predicto non probat assumptum quod vbi genus debetur anquam species debitor non liberetur re perempta, sed probat solum quod liberatur specie perempta, sed dic quod vt per interitum rei liberetur debitor, idem iudicamus de [19] debitorum quantitatis respectu certe species, quod dicitur de debitorum species, l. electio, §. si is quem, ff. de notal. l. quæritum, ff. de pact. l. liquidam, §. si tibi, ff. de leg. l. l. Titie testores, §. fin. ff. de cond. titulo. l. in naue Supheli, ff. loca. ita tenetur Bartol. & alij, in L. quod, ff. si cert. per. & hanc dicit esse magis compositam opinionem l. in l. num. 83. Cde iure emph. Natus in cons. 182. numero 4. hinc est quod si alimenta relinquuntur ex fructibus certi fundi, eatenus debetur quantitas [20] se extendunt fructus ex eo fundo percepti argumento l. maritum, §. l. ad l. l. Fal. l. liberto, §. l. liberto, ff. de anul. l. Casti in l. Imperator n. 8. ff. ad Trebel. Emilia in cons. 146. n. 14. dicam suo loco, firma ergo est conclusio quod re perempta liberatur debitor si genus debetur habito respectu ad certam speciem.

[21] Quod si hæres, vel debitor vno in loco cepit alimenta prestare cogitur exinde eodem in loco perseuerare in solutione, vt probat text. in l. si fideicommissum, §. si, ff. de iud. glo. magna in L. quod legatur, post medium, ff. eo. vbi dicit quod qui cepit vno in loco soluere, debet conueniri, & hoc etiam voluit l. in l. 2. num. 9. C. de fideicom. Duend. reg. 160. in 4. l. imitatio. Simon d. dubit. 2. num. 107. Imo fortius voluit Ang. in l. 1. num. 5. C. de fideicom. quod ea prestatio operetur etiam in fauorem aliorum legatorum, quæ sunt separata, vt si vinum legatum soluit hæres [22] vno in loco cogatur eodem in loco alia soluere, de eius tamen dicitur veritate nolo nunc tractare, sed redeundo ad nostram declarationem dico non esse mirum, quia semper attenditur consuetudo, [23] quando querimus, quo in loco debitor teneatur soluere, secundum gl. in litem illa, vbi Bart. ff. de ver. obl. Bart. in l. so. victu, n. ff. de ope. libe. Uenit loco predicto, num. 9. facit etiam, quia sicuti contrahentis consuetudo attenditur & declaratur [24] contractum, l. vniuersorum, ff. de pign. actio. l. qui semisses, ff. de v. l. l. heredes palam, §. si quid possint fin. ff. de testam. l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat. l. ita attendi debet consuetudo hæredis, qui videtur quasi cōtrahere [25] cum legatarius, l. qui cum alio, ff. de reg. iur. l. hæres, Instit. de obliq. ex quasi contr. nascim. Lex masculinis, §. hæres, ff. de actio. & obli. & in proposito inducitur solum per [26] vnum actum, l. meta, §. quid ergo, ff. de alim. & cibarij, vbi declarat Bartol. Alea. in cons. 1. col. 1. vol. 5. Decius l. inemo alieno, §. temporalis, n. ff. de reg. iur.

Sed cæsi hæc sint colorata, & non habent contradicentem, mihi tamen ex gloss. opinio in l. quod legatur, nunquam placuit, nec earo existimo veram esse, quandoquidem sciem quod voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, non debet vltra extendi quam ex ipso actu de necessitate inferatur: Bartol. in l. si hoc interdictio, ff. de iur. actio. priu. l. Authen. qui re, circa fin. C. de sacro sanct. eccles. in Decis. cons.

72. colum. 3. Paris. in consilio 77. numero 12. vol. 1. Socin. Jun. in consilio 122. numero 14. vol. 1. Natus in consilio 77. numero 14. D. Becia in consilio 106. numero 46. & ideo grauita solutio [28] vnus pars non grauit in solutione alterius, l. fin. C. de vt. pro mari. vbi nota. Bald. in summar. l. cum de indebito, versul. sed si pro parte, C. de condi. indeb. vbi qui partem indebiti soluit non cogitur aliam partem soluere, gloss. in l. non dubium, in verbo, agnouerit, vbi Bartol. & alij, C. de testam. Aret. cons. 91. columna fin. vers. non obstat, quod commune dicit Natus in cons. 446. numero 19. hinc etiam est quod innumera [29] per vnam solutionem sibi minime præiudicat pro futuro tempore, vt post Petr. inquit Cyn. in l. voluntaria, num. 7. quæst. 3. C. de exat. t. Abb. in cons. 94. colum. 14. ver. item & secundo, Alex. in cons. 13. numero 2. vol. 5. Cephal. in cons. 15. ff. de iur. 92. decil. Pedem. 91. num. 12. hinc etiam prælatum, qui succedit in beneficia licet pensionem vnus [30] anni receperit, non tamen censetur locationem pro futuro tempore ratificare, vt habet in l. de. Ro. 13. in fin. la nonia. & qui sicut vnum actum in tempore feriat, [31] non sibi præiudicat in sequentibus, Imo. in c. si in n. de feris, Franc. in c. ex parte, columna 1. vers. secundo inferat. de appellatio. Alexand. in l. si de feris, Ripa in tractat. de priuileg. iudic. cau. pest. numero 14. Rolan. in cons. 94. in fin. volum. 2. sic ergo si hæres vno in loco semel præstet alimentum, licet quod ad illam solutionem sibi præiudicauerit, non tamen in futurum cogitur eodem in loco prestare, quia immo eodem in iudiciis, qui consentit in vno actu non videtur consentire [32] in reliquis, glossa Clement. spe. in ver. prius, de verb. signi. sequitur Alexand. & Ripa, in locis mo citatis. & non obstat text. in d. l. si fideicommissum, §. si, ff. de iud. quia illos procedit, ex quo exceptio illa competebat iure singulari, quod facilius [33] tollitur, leuis militis, §. militis missus, ff. de testam. milit. fecus, quando competet ex iure communi, [34] vt declarat l. in l. 2. num. 9. C. de fideicom. vbi insert, an qui vnum soluit legatum possit cogi ad solvendum alia. & idē dicit, quando de loco vel tempore est questio, quamvis ergo vno in loco alimenta fuerint aliquando soluta, non per hoc id in futurum peti poterimus, quæ conclusio minorem cum scrupulo procederet, quando legatum alimentorum esset annuum, vt quando relinquatur donec, vel quam diu vixerit, quia cum eo casu plura sint legata, & incipiunt deberi singulo quoque anno solutio vnus anni tanquam vnus legatus non præiudicabit ad sequentes annos tanquam legata sint diuersa, illa enim opinio Angel. in l. 1. C. de fideicommiss. quod vnum legatum certo loco soluenta teneant eodem loco soluere alia, [35] reprobat in l. in l. 1. numero 9. C. de fideicommiss. Bened. in c. Raynatus, in vers. absque liberis moreretur, l. secundum, num. 176. de testam. Natus in consilio 77. num. 6. durum tamen esset in prætica obducere contra illum gl. in L. quod legatur, secundum quam vidi in hoc Senatu iudicari fedentibus tunc peritissimis iuriconsultis Rolan. à Valle, Mureo Antonio Natta, & Francisco Becio.

Tenetur item hæres suis expensis alimenta deferre ad domum legatarij, quando propter ipsius heredis dolum, vel potentiam [36] legatarius non possit alimenta consequi in loco vbi iure cōmuni debetur, vt inquit Bal. in cons. 124. in fine, volumine tertio, quia dolus nemini debet patrocinari, l. prior, §. fin. ff. de eden.

Generaliter autem, quandoque constet d. volum.

à liberis, non tantum numero 7. & numero 10. Caelius. p. frater à fratre, numero 106. ff. de condi. indeb. sed Molin. loco predicto non firmat pedes super certo tempore, imò dicit ea perfrui debere singulo anno, vel singulo trimestre, aut quadrimestre. Cuius dictum est in practica approbatum in hoc Senatu, qui semper mandat alimenta respectu frumenti, vini, lignorum, olei, & similia trahi singulo trimestre, & predictam sententiam Barto. de mensuris præstantis alimentis, tenet etiam Simon in tract. de coniect. ult. volum. lib. 4. dubitat. n. 97. & alibi in discursu sæpè. Cancellor. Gallian. in consuetud. Alexandri. in ver. solidos, q. 6. n. 17.

Hæc opinio procedit optimè in his, quæ recipiunt divisionem per menses, ut frumentum, vinum, oleum, ligna, & alia iis fundis, & quorum mensuras præstatio non grauat nimum heredem. articulus est, quoad ea, quæ non recipiunt divisionem per menses, vel nimum grauant heredes, ut sum vestimenta, & calciamenta: ea enim præstantur, quandoque [3] subest necessitas, ut voluit gloss. in leg. Firmio. §. si. ff. de leg. ced. sic leg. semel §. si in habitatione. ff. eodem titulo. ita decidit Pract. Papien. in d. §. 1. numero 69. vbi ponit exemplum in vestibus, & lecto, huius opinio Bartol. in leg. fin. ff. de libe. agnos. vbi loquitur in vestimento. hoc etiam voluit Socius in consilio 10. numero 16. volum. 1. dicens illam gloss. in leg. Firmio. esse singularem, & vestes non esse dandas de anno in annum, nec de mense in mensem, nec de die in diem, sed prout viget necessitas, idem ait in consilio 11. numero 11. volum. 1. Roman. in consilio 22. numero 13. volum. 1. intelligit tamen, ut quandoque virget necessitate debeantur vestimenta, & alia hæc, ut sint alia necessitate non expectata singulo anno præstari [4] debent, ut vult Bartolus in dicta leg. pecunia. ff. de alimentis, & ciba. legat. vbi inquit hoc modo declarandum esse, quod nouit gloss. in dicta leg. Firmio. idem tenet Baldus in leg. 1. numero 3. C. de fideicommissis. vbi inquit, singulo anno soluendum esse vestimentum, præstita tamen fideiussione de restituendo & loquitur in vxore, qui debentur alimenta, idem Bartolus in leg. 1. §. pater, numero 2. ff. quando dies legat. ced. Ancharan. in cap. cum haberet. numero 14. de eo qui duxer. in vxore, quam polluit per adultæ. Aretin. in leg. ita stipulatus, numero 9. ff. de verborum obligatio. Alexand. in leg. Imperator, numero 13. ff. ad Trebellian. Simon dicta dubitatio. numero 94. & numero 97. Cordub. in d. §. non tantum, numero 19. & hoc quod dicitur singulo anno, intelligi debet suis temporibus, id est, quod pro huius vestes fiant in Calendis Septembris duratur vique in Calendis Aprilis, æstiuæ [5] autem eorum fiant in Calendis Aprilis duratur vique in Calendis Septembris, ut est textus in leg. 1. C. de miliar. vestib. lib. 11. vbi Bartol. dicit hoc esse notandum pro familiaribus, quibus præstuntur vestes hiemales, & æstiuæ. sequitur Ioan. de Plana & id tantum singulare notauit Roman. in singul. 601. Corser. in sing. incip. vestis, Laercellor. Gallian. d. ver. solidos, questio. 6. numero 124. stante autem consuetudine de anno in annum renouantur, secundum Bald. in d. §. 1. numero 4. C. de fideicommissis. Alexan. in L. diuortio. §. 1. n. 8. ff. soluto matrim. Ios. de Garzon. Corra. & Tyraquellos citat idem Cancellor. predicto, n. 106.

Intellige non procedere, quando pecunia pro alimentis relinquitur in singulos annos, tunc enim in principio cuiusque anni soluenda est: talis enim

est natura annui [6] debiti iuxta illud, Annua si debeatur, tunc inspicitur caput anni, leg. a nobis, leg. in singulis. l. 1. & leg. filius. inter. ff. de annu. leg. & potest prima [7] die anni, leg. habitationem. & leg. generali. ff. de usufruct. legat. Innocent. in ca. proprius, locat. gloss. Institutio, de iustit. stipulatus in princip. leg. qui hoc anno, vbi Alexand. l. 1. & alij, ff. de verborum obligatio. & loquendo de alimentis hoc [8] ponit Salicet. in consilio 10. numero 14. volum. 1. distinguit inter legatum alimentorum, quod in singulos annos relinquitur, & illud quod simpliciter est relicto, & allegat plures alios Caus. in tract. de usufruct. mulier. relicto. numero 166. versicul. nisi fuisset simpliciter, Simon dicta dubitatio. v. decima, numero 94. vbi tamen tenet, quod omne legatum 10. calum alimentorum relicto, sit annuum, de cuius tamen dicti veritate alibi tractabimus, sed fati, quod vbi est annuum, vult illud præstari in principio anni, Cancellor. dicta questione sexta, nu. 22. vbi inquit hoc in dubitante verum esse, & loquitur de alimentis.

Imò fortius si legatarius alimentorum annuum post inchoatum annum moriatur, debebitur legatum pro toto anno [9] integro, non autem pro eo solo tempore quo dixit leg. in singulis. ff. de annu. legat. Roman. in singul. 71. vbi dicit tale legatum pro anno, quo moritur hæres, transmitti ad heredes, & subdit procedere etiam, quando certa annua quantitas relinquitur ex fructibus prædij, secundum Bartolum in leg. generali. §. heredis. ff. de usufruct. l. vbi dicit esse calum singularem, & mentum tenendum, & extat textus in l. 1. nobis. ff. de annu. legat. per quam Signo. in cons. 66. numero 10. questione decima, dicit, quod si maritus vxori legat decem corbes frumenti, donec vixerit viduus, [10] habebit integrum totius anni legatum, licet nubat post duos menses, sed antea, dicit glossa in dicta leg. generali. §. heredis. quod legat annui dies cedit in cuiusque anni initio, & debetur infolidum, licet legatarius in principio anni decesserit, l. 1. in leg. diuortio, numero 7. in princip. ff. soluto matrimonio & hanc partem tenent Practic. Papien. Capic. & Pecc. quos citat Causan. in dicto tractatu de usufruct. mulier. relicto, numero 166. alios citauit in consilio 125. numero 8. versicul. & in legato annuo, Cancellor. dicta questione sexta numero 18. sed & si neminem viderim, qui huius sententia contradicat, non tamen videtur vera in legato annuo facto in causam alimentorum, quia est per suam causam limitatum, & causa cessante solutum repetitur tantum datum ex causa, quæ non est sequuta, & limitata causa [11] limitatum producit effectum, leg. in agris. ff. de acquiren. rerum domi. & licet præstatio hæc à principio anni, tamen vbi non tuenit necessitas, non est locus legato, nam diximus supra, legatum predictum præstari quodcumque subest necessitas, leg. nec semel. §. si in habitatione. ff. quando dies legat. ced. & quilibet dispositio restringitur ad [12] terminos rationis per suam causam, ut inquit Angel. in leg. obligatione, columna 1. circa principio. ff. de pignori. Natta in consilio 446. numero 10. dixi in consilio 150. numero 58. facit quod inquit Baldus in dicta leg. 1. numero 3. C. de fideicommissis, vbi ait, quod alimenta soluantur vxori in principio anni, præstata cautione de illa restituendo, [13] si ante finem anni transierit ad secundam vxoræ & sequuntur alij supra citati, & loquitur, quando legatum est annuum, quia relicto sit donec suppleret. Ad quid autem fideiubere, de restituendo

tendo, si in hoc transitur totius anni alimenta ad heredem cogita igitur quia pro nunc sufficit Le-ctoris animam excitare ad istius considerandum super ea propositione, facit quod dicimus d.l. hereditatum. ff. ad l. Falcid. nam & si à principio fiat taxatio secundum illam, si tamen legatarius plus minus [14] viuat, attenditur veritas declarata ex euentu, vt post Cepo. ponit Grauiam. consilio 104. n. 10. Roderic. in Leuoniam in prioribus, ampliat. f. n. 10. Cde inoffic. testam.

Non etiam procedunt prædicta, quando aliquid ex parte legatarii implendum est, vt quando alimenta relinquuntur stando, & habitando cum si-
lit: eo enim casu, quo legatarius tenetur habitare, atque ita ex parte sua implere, alimenta non præstantur in principio anni pro toto anno, neque de trimestre in trimestre, neque de mense in mensi, sed de die in diem, respectu cibariorum, & in principio anni quoad vestimenta. [15] ita determinat Bald. in d.l. numero 3. C. de leg. & fideicommissi. Causale. d. numero 166. ver. nisi aliquid prius. vbi allegat Decii. Plot. Anch. Modern. & Macheld quod placuit etiam Simon dicta dubit. n. 94. & ratio est, quia cum alimenta correspondunt ad omnes habitationis, eatenus sunt præstanda, quatenus sustententur omnes, atque haec modum proportionatur ad incommotum, argum. coto. secundum naturam, ff. de regulis iuris.

Similiter non est locus prædictis, quando alimenta relinquuntur personis non mortuis, vt Hospitali, Collegio, [16] vniuersitati, & similibus, quia tunc debentur annuatim, l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. Jac. de Aret. in l. fin. ff. de lib. agros. ff. Bar. in l. pecunia. n. 2. ff. de aliment. & cib. lega. idem Bart. in d. l. fin. Ang. in d. l. cum hi. in princip. eniam. l. ver. sequetur, Practic. Papien. in foem. libell. quo agit pro legat. rei singul. f. n. 69. Simon dicta dubitatio. n. 97.

[17] Non etiam vendicant sibi locum prædicta in millibus, quia eis alimenta ministranda sunt singulis, vel alternis diebus, l. 1. & leg. nulli. C. de erogatio. milit. anno. lib. 10. & hoc est in eis speciale fauore Reipublicæ, quia si mensuratum stipendium persolueretur, citius quiescerent, nec postea haberent, unde viuerent, vel militiam desererent, vt inquit Bartol. in leg. pecunia, num. 3. ff. de alimentis & cib. lega. Angel. in dicta leg. cum hi. in princip. Papien. loco prædicto, numero 69. ver. fallit in millibus.

Quod autem dictum est, alimenta certis temporibus præstari, intelligendum nisi interius legatarius opprimatur [18] necessitate, nam eo casu indigenti præstantur ante tempus, argumento eorū que ponit Bartol. in leg. 15. d. 15. ff. de var. & extraordin. cognitita determinat Franc. March. dec. 797. in l. partem ad hoc citat Causale. de usufruct. mulier. relicta. numero 166. ver. nisi legatarius indigeret, Lancellos. d. quest. 6. numero 18. in saltem quando per modum provisionis alimenta monacho litiganti decernuntur, tunc medietas datur in principio anni, alia medietas in medio, ita fuit decisa, concludit Rebuff. tom. 1. de sentent. prouisi. in præfatio. numero 105.

Rursus in casibus, quibus alimenta vel ex dispositione hominis, vel auctoritate legis præstanda sunt certis temporibus, puta, singulo mense, bimestre, vel trimestre, eo casu si testator iubet post mortem heredi certam pecuniam solui, vel inter partes conuenientum est eam solui, tunc nec mora peti po-

test. pecunia in principio [19] cuiuslibet anni, vt probat Socin. in consilio 10. numero 16. ver. & prædicta procedunt volum. 1. & in consilio. n. 1. volum. eod. sequitur Lancellos. in dicta questio. 6. numero 17. vbi etiam dicitur, quod non alimenta, necres petuntur pro alimentis, sed pecunia sic taxata, vt per eum.

Non etiam attenduntur prædicta, quando vel inter partes est expressè conuenientum, qualiter, & quo tempore præstanda sint alimenta, vel testator tempus præstationi designauit, quandoquidem conuenitio, vel dispositio testatoris seruatur, siue diem, siue quolibet mense [20] præstari iusserit d. l. nec semel. ff. in habitatione. ff. quando dies legat. cod. ff. de l. diu. ff. de aliment. & cib. lega. Bartol. qui l. ita declarat in l. fin. ff. de liber. agnos. est text. in l. annuam pecuniam. ff. de annu. lega. Pract. Papien. dicto 5. l. numero 69. in princip. vbi inquit, quod tibi alimenta relinquuntur cum demonstratione temporis, tunc præstanda sunt in tempore designato, Jacob. de Aret. in d. l. fin. quem citat Ang. in l. cum hi. in princip. dunt inquit eo modo præstari, quando non sunt aliter distributa à testatore, Simon d. dubit. n. numero 94. Lancellos. d. questio. 6. numero 22. & non solum expressè attenditur voluntas, sed etiam tacita, que colligitur ex re legata, vel ex causa, vt quando mandat [21] præstari ex fructibus, leg. in fin. ff. quan. dies leg. cod. in declar. Bald. in leg. l. numero 3. C. de fideicommissi. Simon d. numero 95. Ludou. Molin. in d. tract. de primogeni. Hispan. 2. cap. 15. numero 73.

Ex quo inferitur, quod si testator in causam alimentorum reliquit frumentum, vinum, oleum, ligna, & similia ex certis prædictis, ea omnia præstabuntur in tempore recollectionis [22] ipsorum fructuum, vt scilicet frumentum Iulio mense, vinum Septembri, oleum Octobri, & singula præstentur, vt probatur in leg. Fiermo. f. pater annua, ff. quan. dies leg. ced. vbi gloss. in ver. initio, ita expressè notat Bartol. in leg. qui hoc anno circa f. ver. fallit secundum, ff. de verb. oblig. Simon d. dubit. n. numero 93. vbi allegat etiam Aleiaz, & quamuis prædicti omnes loquantur, quando relinquuntur fructus ex certo fundo, atque ita quoque sonent verba l. Fiermo. tamen gloss. ibi in ver. initio, ampliat procedere etiam, quando testator nulla fructuum mentione facta relinqueret victum & vestitum, verum ego non arbitror eam [23] gloss. bene loqui, quia tunc non est expectanda collectio fructuum, nec alimentorum præstatio differri debet usque in tempus recollectionis, ita enim concludunt Doctores supra citati, & idem existimo, quando testator relinqueret in genere quantitatem vini, frumenti, & olei, non adiecto fundo, ex quo deberent præstari, & ratio diuersitatis est, quia vbi de certo fundo legantur fructus, illud legatum est conditionale, [24] si fructus nascantur, leg. interduum per totam, ff. de verb. oblig. Castr. in Lex conditio. f. vis tempestas, ff. loca. Natta in cons. 86. num. 1. expectari itaque debet recollectio, vltra quod vbi genus debetur habito respectu ad certam speciem, tunc genus [25] habetur pro specie Bartol. & alij in l. 9. ff. si licet. pec. l. quæsumus, ff. de pact. doli in proximè præcedenti questione, & non potest de dolo solui frumento, vino, vel oleo, perinde ac si illud ipsum fuisset præciè relictum, cum verò alimenta sunt simpliciter relicta, vel frumentum, vinum, & oleum non designato fundo, tunc hæc dicitur debitor generis, quod semper consistit, & recollectio non est expectanda: erit igitur relinquenda decisio

Ad casum, quando alimenta relinquuntur et fructibus certi fundi.

Et ampliatur hæc conclusio sic declarata, ut procedat etiam quando cum frumento, vino, oleo, & similibus extat, relictum pecunia, quia pecunia quoque soluitur tempore collectionis fructuum sicut ipsi fructus, ut voluit Bart. in l. si legatarius §. i. ff. de leg. §. vbi ait, quod si testator relinquit omnem fructum ex tali fundo decem corbes frumenti & decem libras, hæres non prestabit libras nisi tempore collectionis frumenti, quia cum pecunia, & frumentum sint in eodem legato comixta, debent equaliter determinari, licet hoc iure ff. de vulg. & pup. & eodem tempore prestari sequitur Roma. In d. l. qui hoc anno. ff. de verb. oblig. & in sing. 389. rediit idem Roma. in cons. 31. ff. de iust. & iur. Fel. in c. colum. 26. in §. limit. de rescip. Socl. iur. in cons. 180. eolum. §. volum. a. Rip. d. c. num. 46. Alex. in l. in testamen. la prima, in princip. C. de testamen. mili. Causale de usufruct. mulier. relict. num. 166. in princip. Simon d. num. 93. Euerar. loco 50. eolum. §. ver. item ex isto. illud enim operator consuevit.

Quod si legatum alimentorum semel tantum prestandum sit, & non habeat diem certum, utique non præstabitur, nisi [17] sequatur interpellatione, ita Aret. in l. ita stipulatus, eolum. 13. ver. in alimentis autem. ff. de verb. oblig. sequitur Simon loco supra scriptis memorato, num. 91. vbi enim non est adposita dies, non incurritur [18] mora sine interpellatione, ita de Aret. Barto. Raph. Imo. & Alex. in l. si ex legati causa. ff. de verb. oblig. Bal. Sal. & alij in l. magnam. C. de contrah. vel commit. stipu. nunquam enim videtur per debitorem laxe, nisi interpelletur, Old. in cons. 142. eolum. §. Dec. in cons. 316. num. 11. & non statim interpellatione sequuta committitur mora, sed debitor alimentorum est aliquantisper [19] expectandus, ut inquit Aret. & Simon in locis prædictis, & est regulare, quod promittens aliquid facere, vel dare, intelligitur non statim, sed concessio dicto intervallo.

Sed & si prædictis in casibus declaratur quo tempore alimenta sunt præstanda, semper tamen plurimum poterit arbitrium iudicis, & iudex [30] ipse sua decisione moderabitur, Bero. in c. Raynuius, nu. 11. de testam. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. non tantum, num. 22. ff. de libe. agnoscen.

Ex prædictis etiam inferitur, quod testis, qui ad ferendum testimonium ducitur extra patriam, cui ministrari debet impensa victus, debet solutio fieri antequam [31] exeat de domo, leg. penult. C. de testib. l. propterandum §. illo. Cde iudi. Salicet, qui ita determinat in l. quoniam, num. 1. ver. item dicit. C. de testib. vbi inquit sic voluisse Pet. & Cyn. ibi, & verè Cyn. in fin. dicit, quod testis, & Aduocatus solui debent [32] sumptus omnes antequam pedem moueant de domo, argum. leg. penultima. C. de testib.

SYMMARIA.

1. Alimenta solummodo secundum qualitatem, & dignitatem personæ cui debentur.
2. Qualitas personæ status est attendenda in saluendis alimentis.
3. Consideranda vltima attendi debet.
4. Alimenta laicis a ei debentur, qui alios sunt diues, & quoniam ei qui semper fuit pauper.
5. Commenda alimentis quando præstanda, & quoniam dicitur dignitas alimentorum.

6. Alimenta præstanda obsequia penuria non debentur secundum dignitatem.
7. Verba non debent esse superflua.
8. Nobis alimenta debentur delicata, nec vasa debent cibi rusticorum.
9. Nobis alimenta a debentur etiam pro famulis secundum conditionem suam.
10. Famulus alere videtur quicunque alimenta debet domino, qui se famulo dignum.
11. Gratus in cons. 87. nu. 14. vol. 1. reprobat.
12. Rustici non debentur cibi delicati, ne parui alius, sed capi, castorei, & parui subacui.
13. Rustici pauperi tradens cibos delicatos, venialiter peccat.
14. Rustici vasa debet alio, & phana, & similia alio, intelligi tamen, ut ibi.
15. Ecclesia patrono nobili pinguiora præstat alimenta, quam ignobili.
16. Patronus alendus est secundum suam dignitatem.
17. Patronus qui plus contrahit in fundationem ecclesie, pinguiora alimenta consequitur ab ecclesia, quam is qui minus contrahit.
18. Ecclesia alio non solum patronum sed etiam filium, & familiam.
19. Libertus alio patronum, secundum illius dignitatem.
20. Libertus non solum alio patronum, sed etiam vocat filium, & familiam.
21. Pauper tenet equalitatem seruus & inter filios.
22. Primogenitus habet præeminentiam quandam inter fratres.
23. Primogenitus reputatur dignior inter fratres.
24. Primogenitus sedere debet in loco eminentiori.
25. Primogenitus pinguiora alimenta præstat, & parum quam ceteri sui.
26. Primogenitus alio secundo genitis secundum eorum dignitatem, & quantitatem.
27. Maritus alio vocat secundum nobilitatem, & dignitatem suam, & quomodo intelligatur.
28. Maritus alio non solum vocat, sed etiam pedis sequi, & alius seruientes.
29. Aduocato exenti prouinciam datur equus, & famulus.
30. Doctores alimenta dantur cum seruitori.
31. Clerici propter dilectum suscipi alimenta debentur secundum qualitatem personæ.
32. Ordinatio Episcopos præstat alimenta secundum illius dignitatem.
33. Episcopus tenetur ordinato tradere vestes, lectum, & medicinas.
34. Beneficiarius cum est grauius, detrahatur primogenito alimentis secundum suam dignitatem.
35. Monacho negenti ad utilitatem monasterij traduntur alimenta secundum qualitatem personæ.
36. Vestimenta significatim intelliguntur secundum qualitatem, & dignitatem personarum.
37. Uxor accusans matrimonium, consequitur alimenta secundum facultates viri, & dignitatem suam.
38. Patrona qui aliquando fuit diues, ecclesia præstat vberiora alimenta, quam ei qui semper fuit pauper.
39. Vasa inter canonicos præstantur nobiliora, secundum dignitatem, & qualitatem.
40. Cibaria pinguiora inter canonicos præstantur dignioribus, vide tamen ibi.
41. Visuati alimenta præstantur secundum eius qualitatem, & dignitatem.
42. Mulieri pregnantis alimenta præstantur secundum eius

- 43 *et dignitatem.*
 44 *Merito, cum agitur de exactione dotis, relictuque de bonis alimentis, secundum dignitatem, non condicendum suum.*
 45 *Debetur antequam solvas ad alimentum, potest in foro conscientie retinere sub alimentis moderata, non tamen lauta.*
 46 *Hospitalis. Qui reuertitur ad alimenta, satisfaciatur nisi factum recipi in hospitali. vide tamen ibi.*
 47 *Utriusque non tenetur contra de vendendo. si fruendo quando donauit reuertatur usufructu.*
 48 *Merito quando exigitur pro dote, relinquatur alimentum arbitrio iudicis.*
 49 *Hospitalis. Aliter non debet mitti ad hospitale: quando dignitas, & qualitas eius non patiuntur.*
 50 *Sporia alimenta prestantur secundum necessitatem, non secundum dignitatem.*
 51 *Sporia non dantur iura dei, quanta dari siles legumini, sed naturalis filia.*
 52 *Pater filium remittit ad hospitale, perdat parvam potestatem.*
 53 *Patri alimenta danda sunt, qualia pater prestare debet filio.*
 54 *Correlatiorem ad rem essentialem, & dissipatam in una locum habet in alio.*
 55 *Parentes in modo succedunt filijs illegitimis, qui ipsi filijs succedunt parentibus.*
 56 *Correlatiorem non dant esse iudicium, quando de iura ratio militat.*
 57 *Filius qui dissipat legitimum sibi assignatum, consequitur alimentum secundum indigentiam, non secundum dignitatem.*
 58 *Elemosina quando datur, non attenditur dignitas pauperis, sed indigentia, de iura, vi ibi.*
 59 *Patri banno, vel banni alimentum non debetur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem.*
 60 *Hereditas criminosa sive regalia preueniendi.*
 61 *Bannus preuenit iura ciuili, a qua sunt banni.*
 62 *Vir non tenetur alere uxorem, qui propria culpa incidit in egestatem.*
 63 *Uxor pauperi ob luxuriam, vel crimen non debetur alimentum, nisi tamen elemosina.*
 64 *Dignitas praedicta non attenditur, quando est causa ob propriam culpam.*
 65 *Cum de uno dispensamus, cetera supponuntur habilia.*
 66 *Nemo datur quod non habet.*
 67 *Charitas ordinata incipit a seipso.*
 68 *Argumentum a toto ad partem, est validum, ut si habeat eadem sui ratio partem, quoad partem, quae est totum, quoad totum.*
 69 *Alimenta aequaliter omnibus praestanda sunt, quantumlibet conueniant relictuque.*
 70 *Cordubensis in li. quia ad liberos, si de filiis. nu. 55. ff. de lib. agnos. reprobat.*
 71 *Utriusque non sunt idonei, quando utilitas ad eos pertinet, ut singulis, alia fecit.*
 72 *Episcopus non est suspensus, nec reuertitur potest in causa sua relictis.*
 73 *Episcopus non est index competens, ubi agitur de bonis sue mensae.*
 74 *Dignitas inter canonicos consideratur respectu ecclesiae, ut quique erat in saculo.*
 75 *Elemosina quando est in singulis taxata, non licet variare ex dignitate pauperum.*

Diversimodè autem secundum personarum diversitas alimenta praestantur regulariter, & soluenda sunt secundum dignitatem, & qualitatem personae, cui debentur, ut probatur in li. cui. ff. de consensu. l. Mea. & l. pen. ff. de alim. & rib. leg. & probatur etiam secundum dignitatem, in prin. ff. de admin. l. vbi. l. 3. vbi. & l. habitationis. ff. de vent. in post. m. l. sed & si quid in edificatione. §. sufficienter, ff. de usufruct. alios dicit Tit. in tract. nobilitas. cap. 2. m. m. l. 3. latissime Cordubensis in li. quia ad liberos, sed si filius, num. 43. ff. de lib. agnos. vbi citat Bald. Ang. Roman. Aret. l. Decium, Bertrand. Roch. de Cur. Vit. gl. Philaeum, Paris. Consil. Ripam. Crivet. & alia.

[c] Intelligi tamen debet praesentis status dignitas, non quae alias fuit, ut per Lac. de Aret. & Bald. id. si natus, la. 2. ff. solut. matrim. vbi interius, quod aliqui alios erat diues, postea factus alius erat. & dicitur Casteln loco praedicti, quod si solebat alius trahere equos, & famulos, deinde ad pauperiam devenit, non est curandum de prioris dignitate, sed sufficit illi tantum dimitti, quantum necesse est pro sustinendo praesentis status, sequitur Iason in l. cum h. §. vult igitur, nom. 2. ff. de transact. idem voluit Cordubensis in li. quia ad liberos, non tantum, numer. 17. & confirmari potest, quia cum in praesentis alimentis servari debet consuetudo, prout mox dicam, attendi debet [c] ultima consuetudo, non quae alias fuit. Mea. §. quid ergo erit, si de alimen. & rib. leg. Almond. in consil. §. colum. si volum. §. consil. colum. 2. volum. 1. Po. h. in e. cum accessisset, num. p. de constit. Dec. in l. semper in stipulationibus, nom. 8. ff. de regu. iur. N. et. in consil. §. 6. nom. 8. sed in contrarium facit gloss. h. in quicunque, si apparet, ubi vult laetiora alimenta illi praestari, qui aliquando fuit [c] diues, quam ei qui semper fuit pauper, & per eam gloss. Cordubensis in li. quia ad liberos, §. idem, num. 17. & sequitur, reprehendit Lac. & alios supra relatos, qui tenebant alimentum non praestari pro antiqua dignitate, sed praesentis rerum inspecto statu, meo tamen iudicio Iason non meruit reprehendi, nec ipse est illius opinionis auctor: eam ante eum tenuerunt Jacob. de Aret. Bal. & Castr. nam aliud est dicere, quod pingiora debeantur alimenta eis, qui alius diues fuit, aliud vero quod is sit pro antiqua dignitate standus, datur enim modus, ut plus praesentis erigat status, & minus, quam requireretur in antiqua dignitate, proinde versabitur plurimum in hoc iudicio arbitrium, & officium. erit ergo conclusio, quid alimenta debeantur secundum dignitatem alimentarij, licet non attendatur dignitas antiqua, quoad hoc, ut omnino secundum illam in omnibus alatur, attenditur tamen ut pingiora dentur, quam si non alias sufficit diues.

Hec autem conclusio procedit sine controuersia, quando ex dispositione legis, vel etiam hominis, eodem modo praestanda [c] sunt, hoc enim importat dictio illa, commode, ut docet Io. Andr. in c. 3. l. i. in verbis, absque penuria, de statu regula. in c. vbi tamen aliud dicit, quando relinquatur absque penuria, [c] & primum illius dictum non debile inquit Abb. in c. de institut. & in e. postulat. de receptis, illud quoque singulare attestatur Deci. in c. peruenit, illa, num. 3. de appella. sequitur Cordubensis in dicto §. sed si filius, numer. 8. sequitur vbi fultmet differentiam, quam Io. Andre. constituit inter verbum commode, & verbum sine penuria, pro Rebuff. in tract. de congr. porro

quest. 8. num. 78. aduersus Decium in d. c. peruenit. ego tamen existimo in proposito nostro idem importare, quod alimenta denari sine penuria, vel quod præstentur comoditatem sine verba sine penuria impendendum solū sufficientiam, quæ requiritur ad excludendum necessitatem, essent superflua, & nihil [7] operarentur contra l. si quando. ff. de legat. 1. Bald. in Rubr. C. de contrah. empt. quest. 9. ne ergo sint otiosa, in portare debent, vt late præstentur, quis etiā si id nō fuisse adiectū, præstenda fuissent secundum egentiā, propter non est insistentiū super vi verborum, vt facit Cordub. dum disputat, si idem significant.

Ex ea itaque conclusione inferitur, quod nobili debentur secundum suam nobilitatem, nec ille cogitur vici cibi [8] rusticiorem, nō cogatur, q. dist. ita voluit Bal. in l. in fin. C. quod cum eo, per tex. in l. sed & si quid inordinauerit, in §. sufficienter. ff. de viusu. Ang. & Imo in l. Nefennius. ff. de re iudic. Jacob. de Arc. Raph. & Alex. in d. l. si maritus, la secunda. ff. sol. matrim. alios citat Tirac. in d. tracta. nobilitate. 10. num. 141. quibus accedunt Guido Papa, Crot. Marfi. Lambert. & Ioan. Ciri. quos omnes refert Cordub. d. §. sed si filius.

Imō nobili præstata sunt alimenta non pro sola illius persona, sed etiam pro [9] familia, cum non debeat quod ipse sibi seruati. ff. de ventre in posses. mittent. tutor secundum dignitatem, in prin. ff. de admin. tut. l. si cum dote, §. in autem in testamento. ff. solut. matrim. per que iura hoc voluit gloss. in Authem. de non eligen. secus. nuben. §. fin. in versic. orietia, & ibi Barrol. dicit eam electionem perpetuū esse menti tenendam, Imol. & Alex. in d. l. si maritus, Arc. in consil. 17. in §. dub. Abb. in e. cum adeo, de rescriptis Tyraq. d. c. 30. num. 141. vers. ex quibus etiam, Cordub. in d. §. sed si filius, numer. 49. vbi allegat etiam Lupol. Ioan. L'up. Boer. & Didac.

Et non mirum, nam vbiunque conditio alendi ferat, quod pro vñ domus famulici habeat, vñ quicunque tenetur alere dominum, tenetur etiam alere famulum, [10] vt voluit gloss. in c. 10. vers. necessitatem. 11. quest. 1. gloss. in c. ludeus, in gl. ff. 50. dist. Abb. in d. c. cum adeo, num. 3. Roman. in consil. 189. in prin. alios plures congerit Cordub. in d. §. sed si filius, num. 50. & comprobatur hæc regula inferius, prout sigillatim conuenit tractari de diuersis personis, & quāuis Grat. in consil. 87. num. 14. volum. 2. dicat hoc [11] non procedere, quando alimenta relinquuntur in testamento titulo legati, tamen improbat opinio per Cordub. in d. loco per texum in l. si cuiusde annule, q. qui loquitur indistincte in materia legatorum, & licet regulariter in legatis stricti interpretatio fiat, tamen vbi agitur de alioventis, quæ fauorabilia sunt latius interpretatio.

[12] Inferitur etiam quod rustico non sunt præstandi delicati cibi, nec panis albus, sed grossus, ex fabis, & siliginis, casuis, cepis, nocis, & similibus, gloss. in l. si quis vrbani, in versic. libellis, & rursus in verbo cibariis, ff. de legat. 3. gloss. in c. episcopos, in ver. victus, 10. quest. 1. & in c. nobis, in versic. modeste, de iure patro. Lambert. in tract. de iure patro. lib. 3. in princ. q. articulo. num. 2. Paul. de Citiadi. in tract. part. 6. q. 7. idem tenuerunt Corfet. Afflicti. Is. & Maril. quos citat Tyraq. d. c. 30. num. 142. alios addit Cordub. d. §. sed si filius, num. 45. Lucel. Gallia in consuetud. Alex. ver. solidos, q. 6. num. 106.

In tantum autem suffici vi debent cibis grossis, quod venialiter peccat, [13] qui pauperibus sumptuosas, & delicatas cibarias preparat, c. criminalis, ante hanc, dist. 15. Tyraq. loco prædicto, num. 146. vbi post Is.

Beluif. Cyn. & Bald. inquit æquum in potum non vinum dandum, & subdit rusticos vici [14] debere alio, graphano, & similibus, intelligo tamen de pauperibus rusticis, non de diuites propter supradicta.

Inferitur quoque, quod ecclesia, quæ patronum tenetur alere, qui ad paupertatem deuocum, ampliora, & pinguiora tenetur præstare [15] patrono nobili, quam ignobili, vt voluit Roch. de Curt. in tract. de iure patro. in ver. & viles, in l. p. incipit, q. 39. Paul. de Citiadi. in tract. in 6. par. articulo. 7. q. 4. Lambert. in eod. tract. lib. 3. in princ. articulo, quest. 1. Tyraq. dist. c. 30. num. 143. & ratio est, quia patronus alendus [16] est secundum dignitatem suam, glo. fin. in d. c. quicunque, 16. quest. 7. Abb. d. c. nobis, nu. 6. de iure patro. in c. statuimus, numer. 1. de maiorat. & obed. feli. in c. eodem omnes, numer. 2. de consil. licet regulariter pinguiora consequatur alimenta patronus, [17] qui plus consulit in fundatione, dotatione, vel consuetudine ecclesie, vt post Petr. Corfet. inquit, Bonif. de Vialin. in clement. plures, num. 34. de iure patro.

[18] Tenetur autem ecclesia alere non solum patronum, sed etiam uxorem, filios, & familiam, vt voluit Lambert. in dict. tract. lib. 3. in 6. princip. articulo, quest. 3. num. 1. & 3. quem sequitur Cordub. in dict. l. si quis a liberis, §. solent, numer. 18. id quod facit ad id quod supra dixi de famulo, quem alere tenetur quicunque dominus tenetur alimenta præstare.

[19] Inferitur etiam ad libertum, qui patrono suo tenetur alimenta præstare pro illius dignitate, Lambert. in d. tract. lib. 3. in 2. questio. princip. articulo. 1. num. 68. Cordub. d. §. solent, nu. 8. vbi allegat Afflicti. qui hoc non dicit, sed valet argumentum a patre ecclesie ad patronum liberti, & ideo libertus quoque alie non modò patronum, sed eius [20] etiam patrem, matrem, filios, & familiam, secundum gloss. in d. §. solent, & Cordub. num. 21. quod addi potest ad supradicta de familia, & familia.

[21] Inferitur similiter quod et si pater æqualia alimenta filiis teneatur præstare, argument. l. inter filios, c. familiaris, c. l. si maior, in fin. C. communid. vid. l. cum pater, §. euicisti, ff. de leg. 1. Io. Ciri. in tract. de primog. lib. 2. q. 3. nu. 7. quia tamen primogenitus inter fratres habet [22] quandam paternalem preeminentiam, vt inquit Bar. in l. fin. num. 13. fide colleg. l. licet, & dignior [23] reputatur secundum gloss. in familiam, in ver. aliorum, in l. de bono. posses. quæ idem inferre quod eminentiori loco [24] sedere debet, Chaf. in catalogo gloriæ mun. par. 1. considerat, 13. gl. in c. licet, in verbo, primatus, vbi not. Abb. de voto, Barb. in consil. 8. num. 6. volum. 2. Cordub. d. l. si quis a liberis, in princ. num. 21. ff. de libe. agnoscent. tam pinguiora, & ampliora alimenta dat filio primogenito [25] quàm aliis, ita voluit gloss. in c. quam periculo sum, in ver. primatus, 7. quest. 1. vbi ait quod duplicatos cibos recipere debet, illam glo. sequuntur multi, quos citat Tyraq. in præfatio. tract. primog. nu. 12. Io. Ciri. in loco proximi citato, id tamen ego intelligo, quando ex consuetudine, statuto, vel dispositione maiorum primogenitus est in omnibus bonis, vel maiore eorum parte successurus: Tunc enim ratione spei dicitur quodammodo dominus viuente patre, & tanquam tali ampliores expensæ sunt exhibendæ, aliis autem non credo primogenito plus ceteris filiis tribuendum esse, & illam gl. in c. quam periculum sum, reprehendit Luc. de Penin l. i. num. 15. vers. ad octauum, Cade priuileg. eor. qui in sacro palat. lib. 12. refert Tyraq. in dict. præfatione, numer. 12. vide tamen Molina de primog. Hispan. lib. 2. c. 13. num. 72. & num. 33.

Infer-

cusatio. in §. admittantur, col. 2. circa princip. um. ver. quid ergo si contingat, ubi sit quantitas, & estimationem expensarum tati secundum facultates, & dignitatem vxoris.

Inferitur etiam, quod vberiora alimenta Ecclesia prestabit patrono, [38] qui ali quando fuit diues, quam ei qui semper fuit pauper, gloss. in canobis, in vers. inopia, de iure patron. Paul. de Ciudad. de iure patrona. in 6. part. artic. 4. num. 157. in fin. eo enim remanent reliquie aliquid precedentis dignitatis, cuius ratione augetur qualitas alimentorum.

Inferri potest quoque, quod & si inter canonicos, vel monachos eiusdem Ecclesie seruari debeat equalitas in omnibus, tamen respectu [39] vestimenti distributio fieri debet secundum merita, & dignitatem persone, ut inquit Innocent. in eum. unges, in fide const. vbi quod distributio fit secundum merita personarum earumque locum, & ordinem, & sequuntur eum alij omnes, ut dicitur ibi Abb. Felin. Dec. & alij, in iudicio dicte Abb. numero nono, quod eadem distinctio seruari debet [40] in cibariis, per iura, quae ipse allegat, & cum eo transit Felin. numero 31. & licet Dec. nu. 10. contradicat, tamen ex predictis constat iuridicum esse differentiam, quae fieri debet inter canonicos simplicem, & eum qui est constitutus in dignitate.

[41] Inferitur etiam quod visitatori secundum qualitatem personarum praestanda sunt alimenta ab Ecclesia visitata, gloss. in eum. infantia, vbi Abb. in fide censibus.

[42] Item inferitur, quod mulieri pregnantis alimenta ventris nomine praestantur secundum dignitatem, l. 1. §. mulier autem, fide. ventris poss. mittent.

Non tamen secundum dignitatem praestanda sunt alimenta marito, quando vel propter vergentiam ad inopiam, vel ex alia causa cogitur dotem restituere vxori, deducto tamen ne egras, sed tantum ei relinquatur quantum pro necessaria vite sustentatione [43] erit necessarium, secundum Iacob. de Are. quem citat, & sequitur Bald. in l. §. maritus. ff. solut. matrim. non. & Angel. etiam in fin. dicent, quod maritus non debet recipere alimenta secundum dignitatem, vel solum viuendi modum, sed quatenus necessitas naturae requirit ad vitam, quia non est marito fauendum, ut delicate viuat cum perniciie vxoris, licet aliis in casibus diuersim. statuat, idem voluit Curian. in dict. l. §. maritus, hoc etiam tenent Angel. in l. Nescimus, §. final. ff. de neg. gest. Caus. in l. maritum, in numero quinto, ff. solut. matrim. sed etiam allegatur à multis, tamen reuera id non dicit affirmans solum, quod si maritus ex arte potest viuere, nihil est sibi relinquendum: sed hoc nihil est, quia intelligitur si potest viuere secundum suam conditionem. Angel. A. re. in §. item si dote, numero quarto, Instit. de action. vbi mouetur, quia beneficium non censetur inductum cum iniuria cuiuspiam, l. 4. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco public. sed hae ratio est nimium generalis, & non concludit: nam etiam quando retinet solum pro necessitate vite, non fit sine damno vxoris, cui admittitur quicquid marito relinquatur, hanc etiam sententiam probare Doctores inquit Hercul. in l. miles, numero sexto, ff. de re iudic. hanc item veriorum dicit Alciat. in consil. 18. numero nono, lib. nono, quem tamen ego non vidi, quia in volumine impresso, secundum antiquum ordinem non inuenio, Ioan. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 65. numero quinquagesimo secundo, vbi post Archiep. Floren. dicit, quod & si debitor [44] soluendo res alieni possit in foro conscientie sibi retinere quantum suf-

ficiat pro suo victu, tamen non debet laudē secundam dignitatem viuere, sed parce secundum necessitatem & sufficientiam, idem probauit Cras. in consil. 9. colum. penult. & Rolin. tract. de iure dotis, q. 94. nu. 2. & ante eos las. in §. item si de dote, nu. 8. Instit. de actio. Zaf. in dict. l. §. maritus, nu. 3. Tyraq. in tract. nobilit. c. 10. nu. 144. & praedicti videntur moueri, quia marito alimenta relinquuntur, non ex aliqua obligatione, sed miserationis gratia, ideo fuisse necessitatem, & indigentiam telli, non autem prouideri pro opulentia.

[45] Inferitur autem ex hac opinione, quo casu sit erit, quod vxor, vel alius, qui tenetur ad alimenta, curet maritum, vel alium alimentandum recipi in hospitali, Bald. in l. 1. §. fed scimus, num. 2. per illum text. C. de las. liber. rollen. Ioan. Anan. in c. vincto de infant. ex. p. & languid. Prapoli. in c. cum habere, de eo, qui dux. in matrimon. quon. polle. per adulter. Alex. in l. alimenta, num. 7. C. de neg. gest. Ruin. in consil. 45. num. 3. volum. 1. Per. Rauen. in iugul. 17. l. up. in re. p. e. per vestras, in 3. notab. §. 25. numer. 2. de donat. inter vir. & vxor.

Contra tamen principalem sententiam, quae habet quod maritus, qui solum tenetur in quantum facere potest, retineat sibi tantummodo, quantum sufficit pro sustentatione vite, teneatur multi, qui volunt, quod inmo habenda sit ratio conditionis, & dignitatis, & secundum id dimittenda sibi sint bona, & ante alios id voluit Cyn. in l. vnica, §. cum autem, in fin. C. de rei vxor. actio. Baldus in l. 1. C. quod cum eo qui, & in rubric. C. qui bon. ced. poss. Imolin. l. §. maritus, numero tertio, ff. solut. matrim. vbi Alex. numero quinto, & Hercul. num. 3. idem voluit Alexan. in l. maritus, num. 2. ff. solut. matrim. Are. in consil. 17. col. pen. in 1. dub. Tyraq. in tract. nobilit. cap. 20. num. 142. vers. nobili sane, Campeg. in tract. dot. in 3. par. quæst. 39. Didac. in Epitome de sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 7. & hanc partem dicit communem Alciat. in l. nepos Proculo, ff. de verbor. signific. Bertr. in consil. 141. in fin. volum. 2. Zaf. in §. fuerat in fin. Instit. de action. & in §. item si de dote, Instit. eodem titul. Rimina. Instit. quib. alien. non licet, in princip. numer. 362. Gabrie. commun. opin. lib. titu. de alimen. conclus. numer. 2. Cordub. in dict. l. §. quis à liberis, §. fed si filius, num. 74. ff. de liber. agno. scen. Lance. Galin. consuetud. Alexand. in vers. solidos, quæst. 6. num. 122. & seq. vbi referendo alios dicit hanc partem esse seruandam in praxi, & nouissime Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 3. num. 71. vers. contra tamen. horum principale est fundamentum super gloss. in dict. l. nepos Proculo, & super iuribus per nos in principio citatis, quæ dicunt alimenta esse praestanda secundum dignitatem, & qualitatem persone alimentandæ, secundum facit, quia honoris & existimationis ratio non minus habenda est, quam necessitatis, cum vite comparatur, immo præferatur, & non satisficit intellectus, quem Cordu. loco predicto, numero septuagesimo nono, versu. vnde opere, & commodat ad l. nepos Proculo, quod scilicet ibi agatur de partium conuentione, nam conuentioni in eo textu concepta erat in casu potentie, & tamen dicit lex, quod intelligi debet, quando inspecta dignitate potest, atque ita procedit non ex pacto, sed ex legit. interpretatione, quæ cadit etiam in casu nostro, ut legem dicentem maritum exigi in quantum facere potest, intelligamus de potentia secundum dignitatem, ut scilicet, id faciat, quod potest sibi dign. tate potest tamen exhibere replicari, quod in casu legu. nepos Proculo, facilius admittenda est inter

in d. l. si. no. 18. Crot. in l. si. constante, in 2. lectura, nu. 69. ff. sol. matr. de off. p. de i. 140. nu. 7. Eusebio loco 76. col. 3. verbi. praeiudicium tamen linita, Lane. Gall. d. q. 4. nu. 44. cum ergo diuersa in d. i. t. 2. diuersum quocumque ius esset statuendum, & non obstat, quod dicitur est de ipsa successione, quia alibi diximus ius, & necessitatem alendi non requirit secundum formam successione, sed aliter: quod quid tamen in ego arbitror veram esse conclusionem, quod pariformis sit praestatio, nam in patre minor est ratio consequendi à filio alimentaria, quam sit in filio, quando quidem filius nihil peccauit in sui generatione, pater autem cotinuumdum sentit ex suo peccato, quid esse non debere.

Tercio principaliter limitatur nostra conclusio, ut procedat in filio, qui potest, & dispensat legitimam portionem sibi aliquando à patre assignandam, quia & si ille alendus sit, ut dixi huc locutionem non sunt secundum dignitatem, & qualitatem personae praestanda, sed tantum pro viue sustentatione, [56] & subleuanda necessitate, haec determinat Marcus Antonius Cuius in tra. de legiti. in §. potest praeter, num. 8. Lancello, Gallia. in ver. solidos, quast. 6. num. 136. & licet praeter suam opinionem nihil adducat, tamen potest confirmari, nam debetur potius tanquam elemosyna, quae praestatur cuique pauperi, & egeno, quam vii alimenta, & illi dantur tanquam tertio extraneo, non tanquam filio. In elemosyna autem non attenditur dignitas, [57] nisi secundum distinctionem D. Thomae de qua dixi in tit. quib. debe. alimen. ergo idem erit seruandum in prodigio filii, scilicet etiam si illi pingua alimenta forent decernenda, & daretur occasio delinquendi, & dispensandi portionem assignandam, & non est tantum vii filio facendum, quod carere sit iniuria.

Quarto principaliter declaratur, non procedere in patre criminoso, vel habito ex graui crimine quia quidvis à filio alendus sit, tamen sufficit est à filio ab extremo egellate subleuanda, [58] nec pro dignitate decernitur ei alimenta, ita voluit Cord. in d. l. si quis à liberis, §. sed si filius, numero septuagesimo secundo, verbi. haec alimenta, allegat legem Regis & facit quia [59] ieriminosi viri sunt egellate preiudici, l. bona hdes, ff. de posul. in Authenticis, res. quae. num. 20. vbi Cur. lun. numer. 1. C. com. de lega. late Lancello. Gallia. in ver. solidos, quast. 6. numer. 134. facit t. quast. quos, Cad leg. 1. ul. maiest. conformi ad propositum rationes in proxima limitatione adductae quia alimenta illi tantum extraneo exhibentur, non tantum patri, & daretur occasio peccandi, & haec sententia verior esset si necessitas patrem alendi proueneret à patria potestate, vel aliqui existimant, nam multis in casibus propter bannum pater amittit patriam potestatem, solum quoad ciuitatem, à [60] quia pater est bannus, Salicet. & Cast. in l. si. de hered. instit. Imo. in l. Gallus, §. ille casus, ff. de libe. & post. huc Alexan. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. sol. matrim., & de hac questione multa ponit Asean. Clemens. in tra. de patria potestate. v. vido, numero vigesimo secundo, & pluribus sequentibus: cessante enim iis casibus patria potestate, cessat necessitas alendi secundum tuerentiam, & dignitatem patris: propter delictum enim relictus filius ab eo onere patrem alendi, quod sibi incumberebat, quia vbi quis sua culpa incidit in egestatem, non est alendus, [61] ut de vxore erga virum ponit Bald. in consil. 478. numer. 2. voluit. §. si in l. si inquam, in ver. bona, num. 5. C. de reuoc. donatio. Cras. in corollar. consilij pro genito, num. 29. & 42. vbi ait postponendam esse omnem equitatem: cum ergo cesset obligatio proueniens

à patria potestate, & à reuerentia patri debita, cessat etiam causa, quae obstringit quia Christiana pietas erga extraneum.

Quinto eidem ferme rationibus limitatur, ut non habent locum in vxore, quae incidit in pauperiam propter luxuriam, delictum, vel aliam culpam, quia cadebat quidem [62] alimentum ex pietate per mortem elemosynae, sed non secundum familiarum dignitatem, & sui qualitatem, vix expresse concludit Lancello, Gallia. in d. q. 6. nu. 136. mouetur ex praedictis omnino fundamentis, nec non decisione Mar. Anton. Cuius in d. c. ver. legitima.

Sexto ideo generaliter limitari potest, quandoque propria culpa quis deuenit ad egestatem, tunc enim non est habenda ratio anterioris dignitatis, [63] qui proprio delicto perdidit vel obscurauit, & hoc modo intelligi possunt, quae super dictis in principio vno attendi antiquam dignitatem, sed praesentem rei statum, quando sua culpa dignitatem perdidit.

Septimo generaliter quoque intellige, quod praestentur alimenta pro dignitate alimentandi, si is qui alenda dines in, quod pingula eo modo possit alimenta praebere; secus, si eius facultates sufficerent solum pro tollenda necessitate, quia in plus non tenetur cum enim de vno [64] dispensamus, cetera praesentantur habilia, & in extraneis, Institut. de rer. qualita. & differ. nemo enim dat [65] quod non habet, & quomodo, diffinit. 4. l. si filius. C. de donatio. Deci. in l. nemo plus iuris, num. 2. ff. de regulis, & prima charitas incipit à seipso, [66] praefat. C. de seru. de aqua, & nemo tenetur seipsum spoliare, ut alium vestiat, & diximus supra in tit. quibus ex caus. alimen. deegar. post, quod pater & alij, qui alere tenentur, ab eo onere eximuntur, si facultates non suppetant pro omnibus, & sicuti eximuntur in totum, quando facultates deficiunt in totum, ita eximuntur in parte quod pro parte deficiunt: est enim eadem ratio [67] partis quod ad partem, quae est totius, quod totum, l. quae de tota, ff. de rei vendi. Luerardus in loco de toto ad partem.

[68] Octauo non attenditur dignitas alimentarij, quando alimenta pluribus coniunctim resequuntur: tunc enim ea sunt aequaliter singulis praestanda, ut voluit Innoc. in c. comens, numer. 4. de constit. per textum ibi, qui loquitur de distributione portionum inter canonicos, sequitur Hosti. in ver. cor. quae. 10. And. in Nou. in fin. A. uch. numer. 4. Imol. numer. 29. Butri. si Bald. num. 8. Abb. nom. 9. Barba. num. 42. & Felin. num. 2. Bald. Ange. Roma. & Fiorini. in l. si partem, ff. de seru. rustic. p. xido. hanc etiam partem probant Cepo. Berach. & Lamber. quos omnes citat Cordub. in l. si quis à liberis §. sed si filius, numero 55. ff. de libe. agnosce. vbi contrarium tenent citat Abba. Florian. Deci. & Contrariusque distinctionem Berachij, qui volebat, id procedere, quod da omnes alimentandi erant pariter gradus: secus tamen si inaequali, ipse vero Cordub. distinguit, aut alimenta pluribus relinquuntur vnicui corpus re-presentantibus; & tunc omnibus dari debet aequalia alimenta: aut pluribus, aut in singulis praestantur, & tunc habetur ratio conditionis cuiusque ipsorum, ratio est secundum eum, quia canonici coniuncti sunt coniunctione ciuili, luerum, in princip. & si cum tres, ff. pro soc. pari ergo modo alendi sunt, non dispari, & intelligitur, in d. c. cum omnes attetuerunt qui praedictis aduersari videbatur in l. sed est quid iudificauerit, §. sufficienter, ff. de usufructu, ut vult, quod loquitur quando alimenta pluribus, ut singulis.

singulis debentur: loquitur enim in usufructuario qui hereditarios seruos alere tenetur, quemlibet scilicet secundum suam conditionem, & dignitatem, atque ita ipse longo seruitone consuetudinis aliorum opinionibus questionem hanc sua proposita distinctione resoluit. ego autem aduerto, & vestes, vultque, quod et iniquitas in cibariis seruanda sit, non tamen seruatur in vestibus, & sequatur cum Abb. But. Felin. Decius, & alij, ut vestimentum pars est alimentorum, & non videtur aliqua differentia inter vestes, & cibaria, & ex hoc confundi videtur distinctio [69] Cordub. quia cum eodem iure omnibus, ut vniuersis debeantur & cibaria, & vestes, cum tam diuersum ius inducitur, ut in vno dignitas attendatur, in alio non ea item distinctio confunditur ex alio, quia, & si vnicuique corpus representetur a pluribus, non subest tamen diuersitas ratio, quare minus attendatur personarum conditio, quam vbi pluribus simul relinquuntur, ut singulis, cum in ea quod agitur de alimentis, non consideretur corpus, aut collegium, sed singulorum personarum, hinc videmus, quod attenditur utilitas, ideo si agamus de causa illius collegij, & utilitas causae pertinet ad singulos, non attendimus [70] vniuersitatem collegij, sed singulos, & quare ratione canonici non erunt testes idonei in causa capituli Jacob. Belu. in Authent. de monach. in principio. questio. octaua, Ioan. Andr. in c. cum tuncius de arbitris in Nouel. Barol. in l. in tantum. §. vniuersitas, si de rerum diuersum aliis multis, quos citauit in consil. 28. numero quadragesimo primo, & seq. atque ita erit in causa alimentorum, quia & si collegio relinquatur, eorum tamen utilitas pertinet ad omnes, ut singulos, ideo antequam debet collegium representatur eodem modo videmus, quod est Episcopus non possit vi suspectus remoueri a cognitione [71] iudicis, in qua tractetur de interesse fidei Ecclesiae, gloriā in c. si quis erga, in ver. priuatur, 2. quest. 3. & in c. cum venissent de iudic. cum aliis per me adductis in consil. quinquagesimo, in principio, tamen aliud est, quando agitur de bonis [72] suae mensae destinatae, Collecta. Butrig. Abb. Felin. Decius & alij in d. c. cum venissent, quia est ea bona sine Ecclesiae, tamen commodum, & incommodum principaliter pertinet ad Episcopum, & hanc sententiam tenuerunt Hostiens. Calder. Bald. Alexan. Auer. Riminald. Aciat. Blanc. & Narra, quos adduxi dicto consil. 30. numero vndecimo, est ergo verbalis illa distinctio Cordub. deducta a corpore representato, ut ergo meum interponam iudicium, ex illius opinionem Abb. Felin. veriorum, licet Innocent. sequatur Doctores communiter, & textus in c. cum omnes. cum dicit, consequens, intelligi debet secundum cuiusque canonici dignitatem, & conditionem, non enim erit aequalis alimentorum praestatio, si non habeatur ratio dignitatis, si de optimis disponant esse excellentem gloriam, quam Deus Optimus Maximus electis suis parauit, erit enim inter beatos omnes aequalitas, quia quisque pro sua capacitate gloriosus erit, at maior erit vnus, quam alius gloria, prout plus meruit, neque tamen dicit quisquam subesse inaequalitatem, propter, quare differentia potest rationabiliter consui in inter distributionem vestium, & cibariorum, & quare magis in vestibus, quam in cibariis attenditur dignitas, bene facit, quod dum de dignitate loquimur [73] inter canonicos, & monachos, de ea non intelligitur & debemus, quia quisque habebat in saeculo, sed de ea, quae attenditur ex religione instituta, puta in doctore, Priore, Praeposito, Magistro, &

alii, qui ceteros praecellunt.

Nunc non attenditur qualitas personae, vel conditio, quando alimentorum qualitas est taxata, per ea quae ponunt Bald. & Angel. in l. si partem. ff. de seruic. ruit. praed. vbi deputati ad dandum duas buccellas pro elemosynas [74] tenentur ita paruis dare, sicut adultis, Imol. & Felin. cum M. Ferrar. de consuet. Capol. de seruic. ruit. praed. tit. de aqua ducta. 3. quest. conclus. Picus in Authen. praeterea, nu. 62. C. vnde vir. & vxor.

SUMMARI A.

1. Haec iura praestant alimenta, qualia praestare solent testator.
2. Verba intelligi debent secundum mentem praestantis.
3. Consuetudo declarat omnem aliam.
4. Concessio videtur facta secundum consuetudinem concedentis.
5. Verba intelligi debent secundum qualitatem personae loquentis.
6. Secundo concessio videtur ea modo, quo consueuerat concedere.
7. Habituarius restitutum intelligi debet prout datus testator.
8. Consuetudo paritfamilias est prestanda.
9. Vbi paritfamilias declarat alius voluntatem.
10. Consuetudo vltima attenditur in alimentis.
11. Consuetudo vltima seruanda est regulans.
12. Consuetudo regionis attenditur, quando deficit specialis usus paritfamilias.
13. Consuetudinem inducere quando possit una familia inter se.
14. Hospitalis noster electum praestant alimenta secundum consuetudinem antiquiorum hospitalium.
15. Alimenta non reguntur taxatione iudicis, quando voluntatem prout consueuerat praestare.

QUESTIO XIX.

POST conditionem, & dignitatem alimentarij inspicimus, quid facere consueuerit testator, qui alimenta reliquit, & talia praestabit haeres, qualia praestare [1] solent testator dum viueret, est textus expressus in l. cum alimenta in principio. ff. de aliment. & cib. leg. & facit, quia verba intelligenda sunt secundum mentem proferentis, [2] Cast. in consil. 33. columna prima, volum. 1. Craue. in consil. 3. num. 12. vbi dicit, quod quantumvis sint praecisa, restringi debent secundum mentem proferentis, mens autem colligitur ex eo, quod facit re consueuit, quia [3] consuetudo declarat omnem actum, & quod si nulle s. quia aliquid, ff. de ad. edict. l. in stipulationibus. ff. de regul. iur. cum infinitis compellitis a Gabriel commun. opin. lib. sexto, tit. de consuet. conclus. 1. per totum, & inquit Baldus in l. si certis annis. C. de pactis, quod concessio censetur facta secundum morem, [4] & consuetudinem concedentis, sequitur Alexan. consil. 74. numer. 1. & 2. volumine primo. Felin. in c. cum Bertoldus, colum. penul. de re iud. Curt. in tract. de vocatione, consil. vlt. & verba intelliguntur secundum conditionem, & qualitatem [5] proferentis, lex facta s. si quis rogatus. Ad Trebel. Decian. l. vnica. in vlt. sect. num. 1. Quando non peten. par. & videtur quis concedere ei modo, quo consueuerat, ut loquendo de fructu, [6] inquit Bero. in consil. 77. o. p. vol. 1. ita ergo in alimentis dicendum est, ut eo modo videtur testator reliquisse, quo solitus erat dare, & ita dicit

AA

Bero. in consil. 48. num. 10. volum. 1. ubi inter al. relictum habitationis, [7] quod est pars alimentorum & de vult. quod intelligatur prout consueverat testator, & dicitur in l. si servus plurius, §. vlt. ff. de legat. quod in explicanda voluntate spectanda est pars familiaris [8] consuetudo, l. munus, ff. de leg. 3. & qui facit secundum testatoris consuetudinem, dicitur facere secundum eius voluntatem, & eodem, Bartol. in l. nomen, §. primo, numer. 2. ff. de leg. 3. dicit l. & l. si quis viciam, ff. de vino, & c. oleo lega. & dicit Alciac. in l. numer. 47. ff. de iurisd. omni. iudic. q. 10. vlt. [9] patris familiaris declarare eius voluntatem, l. in consil. 2. numer. 2. volum. 1. Si non de Preis in tractat. de interpretat. vltim. volum. lib. 1. interpretat. 1. dubit. 2. solut. 9. a. 1. Mantie de consuet. vltim. volum. lib. 6. tit. 9. no. 1.

[10] Quod si testator diversimode servavit, ex consuetudo erit attendenda, quam ultimo locotenens, ut est text. de alimentis loquens in l. Mela. §. 1. ff. de alimentis & cibis. lega. Simon lib. 4. dubita. 11. numer. 48. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 6. numer. 38. & est regulare in omnibus, quod vltima oblietur, [11] Alexan. in consil. 5. eolum. fin. volum. 5. consil. 223. eolum. 2. volum. 2. Deci. in l. semper in stipulationibus, numer. 8. vbi Cagnol. num. ff. de regul. iur. Felio c. cum accessissent, numer. 3. de constitutio. Chafsan. in consil. 10. numer. 7. Natta in consil. 367. numero 18.

[12] Consuetudo item regionis inspicitur, quando deicit patris familiaris specialis usus, d. l. quod si nolis §. qui alidua. eum multis apud Gabriel. d. conchus 1. per totam Mantie. d. lib. 6. tit. 8. per totum. Simon de Preis d. solut. 9. num. 2. Nannam consil. 195. numer. 3. Ceph. in con. 328. nu. 43. Decium Becium in con. 101. numero quadragesimo octavo, & in predictis locis Mantie & Simon declarant, quando testatoris, vel etiam regionis consuetudo non sit attendenda.

Possit etiam qualitas alimentorum colligi ex familiaritate ipsius testatoris consuetudine: sed quia inter Doctores maxima est controuersia, & ex quibus casibus una familia possit inducere [13] consuetudinem, idem vide late apud Gabriel. d. lib. 6. tit. de consuetudine consil. 5. per totam Mantie. d. tit. num. 8. & quod in alimentis prestantis attendatur consuetudo, voluit etiam Castren. in consil. 437. numero secundum, volum. 2. ubi ait, quod alimenta ab hospitali noverit de ordine testatoris erecto prestantia [14] sunt secundum consuetudinem aliorum hospitalium subdicens quod si talis consuetudo probari non potest, media via est eligenda, & secundum eam fiet prestantia, & consuetudinem antea voluit quoque Cordub. in l. si quis a liberis §. non tantum. numer. 18. ff. de liber. agnoscend. Natta in consil. 387. numer. 12. vbi agitur non taxari a iudice alimenta [15] quando relicta sunt eo modo quo solitus erat testator prestante, Cezari. consil. 189. num. 10.

SYNOPSIS

1. *Ubi alimenta prestantur secundum quantitatem reddituum dotis.*
2. *Alimenta non restringuntur ad redditus dotis.*
3. *Ubi quia magnam ruit dotem, pinguis alius quam 20. pna parum habuit.*
4. *Si illa dotem interit dom. nobis alii debet secundum quantitatem dotis.*
5. *Frater uxorem suam dotem alere etiam de propriis, donec nobis uxorem dotis non sufficiunt.*
6. *Videat inter amicum lucas alii debet secundum redditus dotis, & demotionis propter nuptias.*

7. *Maritus qui mortem passus est in solutione dotis, & uxorem alimentis servandum alius quantitatem.*
8. *Maritus mortem passus consequitur alimenta habere relicta ad id, quod impendit circa alimentum uxori.*
9. *Maritus non consequitur interesse dotis non solute, si non solum inter matrimonium.*
10. *Maritus uxorem dotis non solute consequitur uxorem vltima quam servat uxorem matrimonium.*
11. *Cordub. in l. si quis a liberis §. si quis ex his pna §. ff. de liber. agnoscend. reprobatur.*

QUESTIO XX.

VXORI alimenta prestantia sunt secundum quantitatem, [1] & reddituum dotis in vxore voluit l. ex anno. ff. de donat. inter virum & uxorem, ubi immodicum indicatur, quod est supra vires, l. si cum dotem. §. in autem in fructu. ff. de solut. m. ubi vult vxor marito defuncta alii mandatur secundum dotis quantitatem. Specus in tit. de dot. post diuor. relictus §. formati, numero decimo quinto, ubi tamen dicit non solum secundum dotis quantitatem, sed etiam secundum conditionem alendam esse uxorem, Bartol. in dict. §. in autem in fructu. numero quinto, ubi post Jacob. de Arce. dicit attendi non quantitatem dotis, sed redditum, & ex ea percipi potest, Abb. in c. ex literis, numer. 3. de diuor. ubi loquitur, donec pendet accusatio de adulterio, & quando alitur extra domum, & inquis procedere quando habet dotem, alius teneat alere de proprio, de quo dixi late in titulo quibus, & a quibus debeant alimenta, nam quod dicitur alimenta regulari secundum quantitatem dotis, intelligitur ad commodum vxoris, [1] non quia ea dote restringi debeant alimenta, si vir diues sit, & illius conditio pinguiora exigat alimentum, idem Abb. in c. salubriter, in c. 1. de vir. ubi ait, quod dicimus uxorem alii secundum quantitatem dotis, intelligitur ne capitale consumatur, & subdit, quod commodius & honorabilius alenda est vxor, quia [2] magnam dotem portauit, quam quae parum: idem quod repetit additio ad Abb. in c. accedens, in fine procurat. Salicet. in l. quod in uxorem, numero primo. C. de negot. gess. ubi declarat alimenta simul ex eo, quod ea dote redigitur, Alexand. in dicto §. in autem in fructu. numero septimo. Campes. de dot. in secunda parte question. quinquagesima tertia, & dicit Lupus in Rubric. de donat. inter virum & uxorem §. it. in fin. quod vbi fructus dotis multum exuberant, tunc vxor melius, & honorabilius est tractanda, Cordub. in l. si quis a liberis §. si quis ex his, num. 20. ff. de liber. agnosc. intelligendum est autem quando sufficientes dotis fructus, quia tunc pinguius, vel tenuius alitur, sed ubi non sufficientes prestantia sunt nihilominus alimenta a marito, secundum eam quae in d. titulo posui.

Secundum idem est in filia, cui relicta sunt dos, nam eam illa interim alenda sit, ut eo loco dixi, alimenta prestantia sunt secundum dotis [4] quantitatem, ut est praefatus textus in l. cum vnus §. final. ff. de alimentis & cibis. lega. ubi gloss. dicit procedere hoc ex coniectura voluntate testatoris, qui videtur filiam eo modo dilexisse circa alimenta, quo dilexit in dote, & loquitur textus ille, quando alimenta fuerint expressis relicta arbitrio boni viri prestantia, sequitur Bartolus ibi subdicens, quod procedit quando sufficientes vires dotis, alius frater [5] supplere tenetur de proprio, & inquit Roma. in singulari §. 8. quod ibi est casus singularis in quo statuantur alimenta secundum qualitatem personae, & quantitatem patrimonii.

TESTI productio fieri debent expensæ ut dixi in titulo, quibus & à quibus debeantur. alimen. & solui debent antequam testis arripiat iter ad ferendum testimonium, ut dixi hoc eodem titulo, dum tractavi de tempore præstandi alimenta; quod tamen intelligendum est, nisi [1] pars velit per se, vel per suam ministrum successivæ expensæ exhibere, ut inquit Ioan. And. ad Specul. §. qualiter, numero decimo tertio, in fin. eiusmodi autem expensæ non tantum, secundum testis aut partis [2] voluntatem sed arbitrio iudicis, secundum Philipp. Franch. in c. statum. §. pro ferendo, de rescript. in 6. quem ad hoc citat Crot. suæ Pet. de Moncad. in tract. de testibus, numer. 406. vers. & de testib. sed Franch. hoc non dicit, verum Doctores omnes inquirunt per iudicem taxandas esse, ut per Cynum Bald. Salicet & alios. C. de testibus, dixi in locis supra citatis, debent autem testis ministrari alimenta [3] non delictata, sed moderata, c. de sequestr. possel. inter quos, §. fin. ff. de damn. infect. ita declarat Archidia. in dict. c. statum, colum. antepen. in vers. prokursus, ubi subdit, tales esse præstandas quales in sua domo faceret, §. solet. l. sed & hæreditas. ff. ad exhibend. l. sed & fundus. §. si alium. ff. de petition. heredi. & alimenta danda sunt non solum pro accessu, sed etiam pro recessu, §. de pro tempore quo fiat occupatus in loco pro testimonio ferendo, Franch. in dict. §. pro ferendo, in princip. ubi inquit intelligi hoc modo testum in liquorum liberi, C. de testibus allegat etiam id quod dicimus de secularium alicui concessis, quæ intelligitur exundo stando, & redeundo sequitur Moncad. dict. numero 406. vers. secundo vero casu, Genus. ad Pract. Vest. lib. 6. cap. viciu, numero decimo quinto, & quando utraque pars producat, quia tunc utraque teneat contribuere, [6] dande sunt testis pinguiora alimenta, argumento l. sed & si lege, §. quod. ff. de petition. heredi. Bald. in l. eos, §. i. in fin. C. de appellat. Moncad. dict. nu. 406. & si fert testis condicio dubio etiam quæ videtur, [7] Iudicemque, §. item Labeo, ff. mand. ponit Ioan. And. ad Spec. d. §. qualiter, nu. 1. sequitur Franch. d. §. pro ferendo, colum. in fin. Imol. Ioan. And. loco prædicto vult hoc procedere etiam si proprio [8] equo fuisset usus, quando illum consueverat locare, l. si verò non, §. si mihi, ff. mand. imò ait idem esse quand. testis non consueverat locare, sed producat [9] erat omnino conducturus alium, argumentum l. & in contraria, ff. de vsur. sequitur per omnia Franch. & Moncad. locis relatis rustico autem testis non est providendum de equo, quia sue conditioni non convenit, & pedester debet incedere [10] ut inquit Moncad. numer. 407. & quod equi vectura danda sit testis nobili, voluerunt Bald. de iur. in d. l. quoniam liberi, in principi. quod autem de rustico & ignobili, intelligi si sanus sit quod si sit infirmus, [11] vel aliter ite non potest quam equester, tunc equum dandum existimo, Bald. in l. solent, §. fin. circa principium. ff. de offic. proconf. Salicet, qui loquitur in teste, in d. l. quoniam liberi sequitur Marf. in rubr. C. de peccat. nu. 15. attendi enim debet qualitas personæ, & non minus convenit agroto equus, quam nobili.

Eiusmodi autem alimenta consequitur testis pro eo tantum tempore quo fuit occupatus in ferendo testimonium, non ultra, & idè si pars à principio conveniendo cum teste solvit expensas [12] decem dierum, & examini breviori tempore perfectum est, recipit pars quod ultra illud tempus persolvit, secundum Ioan. Andr. ad Spec. d. §. qualiter, Moncad. d. nu.

410. post Cast. d. l. quoniam liberi, allegat in simili, quod de dilatione concessa dicunt Doctores, qui non potest parvi si actus propter quem fuit concessa breviori tempore fuit expeditus, plures questiones circa testes ponit Moncad. loco prædicto, sed quæ non pertinent ad institutum nostrum eas omitto, eam tamen modo infra examinaturus, an testis debeat quantum domi alius impendisset, de quo tam respectu testis, quam aliorum separatim tractabo.

SUMMARIÆ.

- 1 Episcopo visitanti ex necessitate officij, non ministrantur alimenta.
- 2 Virtualium appellations venit equus, potius, vestis, & instratum.
- 3 Visitator si solvit vecturas equorum, vel equos pro visitatione, non repetit.
- 4 Visitator debet moderata sumere alimenta in visitatione, & non gravare rectores ecclesiarum.
- 5 Visitator non ita debet rectores ecclesiarum gravare quod exeat quondamianis alimentis.
- 6 Episcopus visitando tenetur impendere de proprio, quando rector ecclesie est pauper, & ecclesia indiget.
- 7 Clerici pauperes non sunt gravandi in procuracione exhibenda.
- 8 Visitator non debet una in loco morari ultra unum diem.
- 9 Episcopus visitator in eadem Civitate alii debet de rectoribus ecclesie etiam si solvia visitatione possit recipere in domum suam.
- 10 Visitatoribus Apostolicis, vel nuntiis providendum est de equis, & eorum vestibus.
- 11 Delegato principi providendum est de equis, & vestibus quando ex provincia.
- 12 Militari nemo cognoscit sui stipendium.
- 13 Minera prohibentur, non tamen sumptus necessarii.
- 14 Iudex priore debet sumptus necessarios, non delictatos.
- 15 Iudici alimenta dantur qualia sibi parare consuevit in domo sua.

QVÆSTIO XXII

Visitationibus deputatis ad ecclesiarum visitationem, ut sunt episcopi, qui cum iniuncto sibi munere ad hoc tenentur, alia expensæ ab ecclesiis non est ministranda [1] præter virtualia, ut est text. in c. §. procuraciones, de censibus, in 6. ubi expresse inhibetur episcopo, & archiepiscopo siveque familiaribus, ne quid in pecunia recipiant etiam pro labore ab ecclesia visitata, prohibet etiā ille text. donari receptis esculentis, & poculentis, secundum Hostiens. Ioan. Andr. ibi, qui etiam disponent si liceat accipere virtualia portanda de loco ad locum, & Ioan. Andr. loco prædicto, numero sexto, quem sequitur Franch. dicit quod virtualium appellations [2] venit equus, potius, vestis, & instratum, quod an verum sit, in titulo, quæ veniant appellations alimentorum, & quia textus loquitur de virtualibus, inferunt Archidia. Innocent. & Ioan. Andr. quod si visitator in eundo, & redeundo, sicut aliquas impensas, potest emendo equos, [3] vel solvendo eorum vecturas non a repetitis, quia hæc non intelliguntur nomine virtualium, idem volunt Doctores, in c. si Episcopus, ubi Butr. num. septimo, de offi. ordin. in 6. Franc. in dict. §. procuraciones, colum. 1. in princip. & dicit Butr. loco prædicto, quod visitatoribus debeantur solum dierum quæ

que cibum & potum concernunt, non alia aduertat etiam visitator, quod alimenta recipiat moderata secundum facultates ecclesie, non autem eam vel recte rem [4] indebitè grauet, & vultus in e. conquirent, de offic. ordin. vii quod non exigit ultra quam rectores ecclesiarum pensatis facultatibus poterit exhibere, Archid. in dict. §. procuratores, columna secunda, in princip. vbi quod habenda est ratio, ne egent, & non debent quotidianis alimentis struamini, argumento Lin condemnatione, de regulari iur. in 6, & in c. cum Apostolus, & c. sopite, de censib. in 6, dicitur quod aduocare debent episcopi ne grauent ecclesias, ultra quam ferre possint earum facultates, sequitur Ioan. And. in d. §. procuratores, quoniam Innoc. Hostien. Archid. Ioan. And. & alij vbi volunt, quod si ecclesia sit pauper [6] & rectores non habeant pro se ipsi, teneatur episcopus visitando sibi de proprio providere, quia habet ad hunc effectum redditus episcopales, & est text. in c. cum iustitia, de censibus, vbi gloss. notat quod clerici pauperes non debent [7] grauari in procuracione exhibenda, idem voluit gloss. in c. procuratores, eodem titulo. & vtrique in loco ponit Abb. & ad effectum ne visitatio sit nimis grauis, non debet visitator fuisse iusta causa moram trahere, vno [8] in loco supra dictum vnum, c. inter exteros, io. quell. Abb. in c. procuratores, numer. o. tertio de censib. In tantum autem necessarii praelandam episcopo visitanti alimenta, quod id locum obinet etiam, quando visitat in propria ciuitate, vel loco sui residentie, quia & si tunc possit pro prandio, & cena domum se suam recipere, [9] tamen alendum est ab ecclesia, venerabili, vbi gloss. de censibus, vbi Abb. numer. 1. dicit esse mentem tenendum, quia datur expensa procuracionis in signum subiectionis, vel etiam ratione officij, prouide non attenditur quod possit expediri visitatione domum redire.

Quod vero dictum est sola victualia deberi visitantibus ecclesiis, procedit in Episcopo, vel Archiepiscopo visitante proprias ecclesias, aliud tamen est in Legatis, vel Nunciis apostolicis, qui mittuntur ad visitandum alienas ecclesias: illis enim [10] de victuariis equorum, & aliis providendum, in Innoc. in dict. c. p. entaciones, de censibus: quem sic intelligit premissa de clarando Abb. ibi, numer. 4. ratio autem diuersitatis est in promptu. Nam episcopus habet redditus proprios, qui sibi fuerunt assignati cum eo conuenerit, idem visitando exequitur munus sibi ex necessitate officij iniunctum, vt Nautius, vel alius apostolicus Delegatus alienum munus exequitur, ideo officium suum non debet sibi esse damnosum, & idem tenet Abb. in c. cum ab omni, numer. 13. de vita & honestate clericorum, vbi quod delegatus principis missus extra provinciam consequitur expensam alimentorum, & victuarum [11] ab eis ad quos mittitur, quia propriis sumptibus non tenetur proficisci extra provinciam, & nemo cogitur suis stipendiis militare [12] in c. cum nunciat in 11. §. q. 1. c. cum ex officio, de prelatibus, & muneribus, non sumptus [13] necessarii prohibentur, iudicibus, 1. quæst. 1. plebificio, si de officio, presid. & in genere dixit Specul. in tit. de salar. in princip. quod quilibet iudex debet moderatus, non etiam dedicatos sumptus [14] petere, c. de sequele. possit, & quales conuictus habet [15] in domo sua, sed si hereditas, & alia habens, cuius verba nulla illius facta mentione retulit loquendo Archid. in c. statutum, de rescriptis, in secta.

SPMMARIA

1. Pauper teneatur alimenta sibi equaliter prestare non

2. vni pingui, alij vero pauperi.
3. Equalitas seruari debet inter filios.
4. Patris presumitur filius omnibus equaliter prouidere.
5. Descendens quibus debetur legitima, non debet assignari pro alimentis minus quantum, quam suppetet legitima.
6. Dos succedit loco alimentorum.
7. Non asseritur quando alij filius ingressi tenentur tradere quantum importat usufructus legitime.
8. Vturi primum datur vltimus, vltimus, scilicet, & alia omnia ad vitam necessaria.
9. Donatori alimenta prestanda, secundum quantum rem fructuum rei donata, vnde ibi.
10. Donatori an pro valore rei donata, vel etiam ultra prestanda sint alimenta.
11. Donatarum tenetur ad aueritatem.
12. Donatarum prestat alimenta pro valore rei pro qua, luitur, & donatorum.
13. Patrono datur, qui non est pauper, pinguiora dantur alimenta, quam si qui semper fuit pauper.
14. Ecclesia si est diuisa prouidet patrono de integritate alimentis non habito respectu ad non d. nata.
15. Patronus alendum est secundum suam dignitatem a patrono ducit.
16. Ecclesia datur prouidet omnibus patronis de alimentis necessariis.
17. Vniuersitas que habet patronatum in ecclesia, alenda est ab ipsa ecclesia si diuisa sit, & vniuersitas pauper.
18. Index militum tenetur officiali, quem secum duxit, omnem impensam necessariam in accessu, & recessu.
19. Salarium consuectum censuræ promissum in condicione salta.
20. Index non tenetur de medicina providere officiali, quem secum duxit.
21. Index officiali, quem secum duxit, alimenta prestat secundum illius dignitatem & conditionem.
22. Index regulariter non tenetur alere officialem, quem secum duxit circumscripta consuetudine.
23. Medicina medica prestanda sunt a iudice officiali, cui debentur alimenta.
24. Index licet teneatur expensam recessus saluare suo officiali, salta tamen quando non vult dominum redire sit alio.
25. Obligatus ad interesse succedit loco obligationis facti, quando factum non potest prestatum.
26. Frumentum qui tenetur vendere ad vnum locum, ceteri non potest vendere ad alium.
27. Obligatus ad factum non soluit interesse, quando per alium fiat, cui etiam implendum.
28. Obligatus ad factum prestat interesse, quando factum in mora.
29. Impletus deficitus oppam non potest ab eo qui nullum sentit damnum.
30. Subdatus non tenetur domino operas prestare extra locum loci conventionem.
31. Opera promissa an possint credi.
32. Potestas non tenetur, quando sunt index suis in itinere de robore.
33. Obligatus alimenta prestat tamquam liberi, non tamquam serui.
34. Famulus vestimenta non prestat, sed sola cibaria.
35. Medicina modici valoris prestat famulus infirmo a domino factis in magnis.
36. Famulus an debet salarium pro tempore quo sit infirmus.

- 36 *Seruo etiam commodato cibaria tantum debentur, non vestes.*
 37 *Accusanti monasterium dantur moderata alimenta & expensa.*
 38 *Ut accusanti matrimonium alimenta dantur secundum quantitatem uxoris & viri.*
 39 *Monacho accusanti monasterium debentur expensa necessaria tantum non vestes.*
 40 *Monacho expensa debentur ad propinquos, & propinquos suum.*
 41 *Alimenta debita luc pendente prestentur arbitrio iudicis.*
 42 *Filio dantur alimenta secundum redditum totius patrimonij patris, licet cum patris iacet extra praesentiam.*
 43 *Portio debita relinquenda est beneficiario, quando fructus praesentem debentur alium ex privilegio.*
 44 *Portio congrua quiritur est taxanda, multas sunt consideranda.*
 45 *Scholaris pinguis in alimenta suis in studio quam dant.*
 46 *Scholaris quando vestitus est impensa studij, quid impertire videbitur.*

QVÆSTIO XXIII.

QUIA verò difficile esset, & inane singulis capitulis singulas personas prosequi non ab re futurum duci si plures personas vnicuius capitulo amplectar, & primo hiis alimenta [5] sunt equaliter, non autem differenter prestanda, ut voluit Cuius de primogenitis lib. 3. num. 7. Cordub. in l. si quis a liberis, in princ. l. num. 20. de liber. agnoscent. dicit in princip. butus particula, ubi legitur in primogenitis, & ratio conclusionis nostrae effluat [3] inter filios secunda est aequalitas, l. si maior, in fin. C. commun. diuid. l. cum pater, & eul. in ff. de leg. 1. l. inter filios, C. fam. creil. l. fin. C. commun. verusque iudal. ut liberis, in princip. C. de consensu. ff. illud quoque, in Authentic. de nuptial. l. si in illud, in princip. C. de callatio. & pater idem presumitur filijs [3] equaliter providere dicitur. l. cum pater, in l. si in illud, in Authentic. ex testamento, C. de collatio. gloss. in 3. non solum, & s. quod autem, in veris. ignorabat, in l. unde de leg. & dicit Angelus in dicit. illud quoque, quod pater non debet ex hiis vnum facere legitimum, & alium bastardum & pro aequalitate seruanda, multas specialia fuerunt à iure induta.

Secundò filijs, & nepotibus aliisque personis, quibus debetur legitima, non est loco alimentorum unius [4] quantitas assignanda, quam impertiret legitima, ut voluisse Dec. in cons. 180. & sequ. dicit Valque de successio. creatio. lib. 13. z. l. in 7. numer. 137. sequitur Cordub. in dicit. l. si quis a liberis, s. si mater, n. 57. ff. de libe. agnoscent. verum quod Dec. non loquitur in alimentis, sed in dote: verum valet argumentum, quia dos [5] succedit loco alimentorum, s. prohibemus, in Authentic. de tunc. & semis.

Tertio, quia monasterium tenetur alere filios ingressi, ut dixi suo loco, eo casu monasterium filijs non praestabit minus, quam sit usufructus [6] legitime, ut voluit Cordub. in d. l. si quis a liberis, s. item rescriptum, num. 13. ff. de lib. agnoscent. ubi allegat Dec. de cons. 180. & sequenti, atque ita mouetur ratione de qua supra dictum est in proximo casu.

Quarto veniunt praegrandi curator datus hereditati prouidenda debet de victu, vestitu, & lecto [7] tanquam aliis sine quibus sustineri non potest, ut est text. in l. 1. mulier autem, ff. de vent. in poss. mittit. & in l. curator, ff. eodem tit. ubi dicit procedere etiam do-

teem habet, vel alio iure consequi posset, quia ea alimentis, non tam mulieri quam ei qui gessit in vtero praestari videntur.

Quinto donatori à donatario alimenta ministranda sunt, secundum quantitatem fructuum rei donatae [8] Salicet, in l. huius, ver. opinio huius gloss. C. de reuoc. donatio. ubi ait quod donatarius tenetur vique ad fructum rei donare concurrentem quantitatem ex aequitate, quia alius ingratus esset Ripa ibi numero centesimo sexagesimo quarto, in fi. ubi dicit quod si teneretur alere de proprio donatio posset esse dinosa, inquit tamen habendam esse rationem aetatis, quia si donator senex sit tenetur donatarius de proprio supplere si computatis fructibus rei donatae, quid deest ad perfectionem alimentorum praestacionem, nam supputata fructibus secundum dispositionem huius edictum, ff. ad leg. Falcid. non potest dici, quod hereditas sit damposa, licet tamen [9] Jo. pino mihi non placeat, quia certum est, quod talis donatarius [10] tenetur ad amodo, l. sed in l. 1. consilium, ff. de petito. heredi. ut ea obligatio non exstinguitur, cum donatarius id tantum reddit quod à donante recepit: non enim dare videtur, cum acceptum restituit, tenetur ergo supplere de proprio tantum quantum impotest, quod rei cepit, & non est curandum, quod hoc modo donatio possit esse damposa: id enim tanquam contingens per accidens, & non ordinatum à principio, non est habendum in consideratione. inspicendum est enim rerum status, quando actus fit, & secundum illum consideramus, an donatio sit damposa, non autem attendimus quod ex post contingit praeter hominum spem, idem non est rationabilis illa consideratio aetatis, quia post Corn. facit Ripa, in loco praesallegato, bene fateor quod in hoc versari debet iudicis arbitrium in taxando quantitatem alimentorum, ne forte pro modica tenetur re donata donatarius in donatoris alimenta multum impendere, ut rei donatae fructus, & valorem, id est Char. in tractu de donat. qu. numero tertio, dicit donatarius teneri ad alimenta [11] pro modo rei donatae, & facultatem vniuersae tam donantis, quam donatarii, & huc opinio est equa, & rationabilis, neque donatarum remouenda à pietate, neque ea deducenda ad pauperatatem, cogita ergo, sicut dicit S. l. de l. fin.

[11] Sexto patrono alimenta sunt diuersimodo prestanda. Nam si alius datus suis pinguiora dabitur, quam ei qui semper fuit pauper, non cogatur, 46 dicit gl. in c. nobis, de iure patron. Paul. de Ciudad. tract. de iure patron. numer. 157. circa fin. in 6. part. ar. 7. & dicit supra hoc eodem titulo, & hoc casu si ecclesia sit diuersa, & suppetant ei facultates [12] deducit omnibus expensis necessariis prouidende de integris alimentis, id est de cibo, potu, veste, lecto, habitatione, & aliis omnia, quae sub alimentorum vocabulo contineri docuimus suo loco, ita declarat Ciudad. loco praedicto, licet dicat hanc questionem à Doctoribus minime tractam vidisse, subdicens, quod etiam praestabit medicinas, & hoc modo intelligi debet gloss. in C. quicunque, 16. quest. 7. dicit inquit ecclesiam diuerim alere [13] patronum pro sua dignitate, sequitur Abb. in c. nobis, num. 6. de iure patron. idem voluerunt Baldus, Abb. & Felin. in locis allegatis à Cordub. in d. l. si quis a liberis, s. solent, num. 24. & hoc intelligendum est, siue vnici sit patronus, siue plures, quia ecclesia diuersis omnibus prouidende [14] imò si patronatus sit penes vniuersitatem ecclesiae sectores aler, & eos qui vniuersitatem repraesentant, imò, quia notata etiam vniuersitatem si seriat [15] ecclesiae facultates, ut concludit Ciudad. ar. 3. par. 6. ubi

vbi in fi. subdit quod simplex Capellanus alit patronum, si abundet capellæ redditus, & eo loci Citadinus multas recitat questiones, quæ apud eum videri poterant.

Septimo Potestas, vel iudex, qui secum duxit aliquem officialem, teneat prater viduum necessarium nuntiarum strage[m] in omnem impensam necessariam in accellere, & recellere, Bartol. in l. super creandis, C. de iur. & officio iud. decimo, ubi tenet moxerunt non quia iuris sit, sed quia ius inducit consuetudo, secundum quam officialis confectus conductus, argumentum l. domini p[re]dictorum, de agric. & cen. lib. ii. idem etiam in al. salaria, qui conductus quib[us] l. 8. censetur sub consuetu salario, secundum Bar. in l. ex empto. ff. loca. & quod dicitur esse de officiali, sequitur Alexander ubi addit, ad Bartol. idem voluit Iustin. leg. si non s[er]u[m] sit & s[er]u[m] sit, numer. 79. ff. de cond. indebi. Paris d[icitur] in tracta. de syn. dicit in versu potestas, numer. 6. folio multa 240, teneat autem Potestas iudici in conducto providere si infirmus sit, non de medicina, l. 19. sed de cibo qui consequatur agrotanti, v. sunt pauli & similia, quia medicina non datur ad nutriendum, sed de evacuando, & Potestas non teneat simpliciter ad alimenta, sed ad cibaria, ideo non etiam teneat ad salubria medicamenta, secundum Bartol. qui hac omnia ponit in l. legatis, in ff. de alienen. & cibis legal. augmento l. diaris, cum ibi notat[ur] de alimentis & cibis legal. & quod medicine infirmis debeantur teneatur etiam Imol. & Rom. in l. i. cum ducent & in autem in Trissolinio, solum nutritio alimenta autem prestat arbitrio boni viri, secundum conditionem iudicis, loquendo de officiali, cui debentur, v. ponit Paris de Putero, in loco supra citato numer. 7. ubi dicit quod Potestas non debet esse in cibis tractare, vi beuarius, nec alere cibis rusticorum, sed honorifice, quia dat alimenta expensis communiibus non propriis ideo dantur competent[er] secundum arbitrium iudicis, quod semper versatur in alimentis.

Intellige autem hæc omnia, quando consuetudo
disponit, quod officii præstentur alimenta à Poce-
re. nam ea circumscripta non debentur, sed offi-
cialia [31] alibi se ipsum, secundum Barol. 10. l. si
sorum libertasumum 32. ff. de cond. indeb. ubi ait
generatim quæcumque videri conductionem suo vi-
cium & suis expensis augmento l. suo vidui, ff. de
op. lib. præcipue, quando constituitur salarium, ubi
libi, sequitur etiam Aug. ibi & Alexand. num. 13. qui
loquitur, etiam in officiali; & Aug. idem dicitur
alibi causis facit in stipulatur alimenta, eandem
sententiam approbat Raphael in Lepid. in v. rorem, c.
de negot. genit. ubi ait, quod si tales officiales præ-
stent officium non gratuitum, tunc potestas non te-
neretur dare eis victum, vel medicinam, sequitur Pa-
ulo de Putco loco prædicto in l. Alexand. in d. leg.
si com. detentis, ubi autem in finisimo, numero 6.
verum autem indicibus, lafon in dict. 3. libertasum-
mum. 19

Cura uero vel est confundenda vel est p[ro]p[ri]a, & sup[er]flua: alimen[ta] iudici debentur, cum quod quid Bartolus dixit in d.l. lib[er]tis. ff. de alimen[ti]s, & ubi leg[is] i[n]ferat, p[ro]batu[m], p[ro]batu[m], p[ro]batu[m] medicin[is] & cibis. Igitur licet modic[us] & imp[er]at[us] sit, voluit iaco. de A. re. in d.l. cura doc[et] h[ic] autem in f[er]u[m]p[er]io, ubi autem d[icitu]r licet lib[er]is contrariu[m], sequuntur Bald. Ang. & Cal[isto]tibi idem voluerunt; Cyn. & Bald. in l[e]quod in v[er]u[m]e[n]t. De negot. gest. Ang. in l[e]quod in p[ri]ncip. ff. de verb. obli[ga]t. Alex. in d. si u[er]u[m] in l[e]quod in f[er]u[m]p[er]io. & 6. ubi concordando con-

varias opiniones dicit, quod debentur ex contentio-
ne partium. hanc partem probavit Paris de Puteo, in
loco supracitato.

Item si iudex vel rector nollet domum redire, sed alium in locum se recipere, teneatur potestas ei restituere [33] iud., quod pro eo impenditur in reditu, prout tenet Bartolin. consil. incip. rector quod ego non inueniendi cum citat & sequitur Par. de Putco. d. ver. potestas, qua. 6. quia cum locum promissum non potest restituere, succedit [34] obligatio ad interesse, id est quod ab alio, de re iudic. l. si de acti. empt. id. v. luit addit Bartolin. d. l. super excedendi, sed in contrarium facit tex. in l. d. de privileg. d. Aug. lib. vi. ubi qui frumentum vehere vnum ad locum teneatur ad illum cogi non [35] possunt: est verum, quod Bartolin. allegat eo longiori: ratio autem allegata à Bartolin. d. consil. 2. à Par. de Putco, mihi non concordat, quia licet obligatio ad factum teneatur ad interest, tamen hoc procedit, quando per eum fit quod minus perit promissum actum, secus, quando fit per se ius cum impendendum erat. hanc venditio, in fin. prout de contrah. emptio. iure civilis ff. de fidei. et dem. Bartolin. in l. si qui arbitrat, num. 2. c. si de verb. oblig. latè Menochin. tract. 2. arbitrat. iudic. quest. 68. num. 33. ubi dicitur conditionem haberi pro implenda, quando per eum cum implendum est, & tunc obligatur ad factum tenetur [37] ad interesse, quando est in mora, vel dicitur in l. si quis ab alio, ff. de re iudic. ubi laf. & Bartolin. in stipulatione non dividuntur, num. 30. & sequuntur alij, ff. de verb. oblig. non tamen dicitur in mora Potestas, quando iudex domum suam non redire, ideo non tenetur ad interesse, nisi dicamus quod Potestas obliore con potest rectori quod iudex non redeat, ex quo siue domum repetat, siue ad alium diuturne se conferat, nullum oritur interesse Potestati, qui nō granatur in plus, pro quo facit, quod voluit Bald. in consil. 117. volum. 2. c. cum ecclesiam [38] non imputare defectum implementi, quo nullum sentit derivantem, Decii. in consil. 80. num. 1. Crau. in consil. 9. num. 2. in fin. contrarium tamen facit, quia subditus, qui tenetur ceteris operari [39] necesse domino extra locum tunc conveniunt, Iacobin. in tract. de Royd. num. 7. arguendo l. quid nisi, cum l. si seq. ff. de oper. libertis. facta quia obligatio Potestatis est limitata ratione personarum, & loci, ideo non potest extendi, videri tamen possunt, quae ponit Bartolin. in l. si non forem, s. libertus, num. 26. & p. ff. de cond. indeb. Iacobin. in d. iura in princip. ubi ponit, an opere promissis [40] reddi possint alij, & cogitur debitor alij esse prestare: rehus est tamen prius decisione Bartoli cogitandum, nam penes me est dubia.

[3] Non etiam tenetur potestas si forte rector in
iungere foret à latronibus derobatus vel aliud simile
infortuniū pateretur, v[er]o ponit additio. ad Bartolin
d. l. super creandis, vbi allegat Bald. quoniam tamen ego
non inuēi.

non famulus, sed tanquam liberis personis arbitrio boni viri, ut inquit Bero. in consilio, num. 16 volum. allegat Bald. in l. 2. num. 9. C. de patribus qui filios distrax. qui tamen nihil loquitur de alimentis, sed dicit quod obfides sunt bene tractandi, & non cognoscit servitute allegat etiam Abb. & Imol. in c. 2. de pignor.

[33] Non o. simulo cibaria tantum prestanda sunt, ut dixi suo loco, non autem vestimentum, i. id vestimentum, ubi gloss. ff. de pecul. ponit Alecan. in l. si condotem, §. in autem in exilissimo, num. 6. ff. solut. ma-

trm. debentur loem medicinz [34] modici valoris, quando infirmatur, & tenetur tunc dominus ad modicam impensam, non tamen ad magnam, Bartol. in d. §. fin. autem in senisumo, in fin. mouetur ex notatis in leg. diuortio, §. impendit, ff. de solut. matrim. in §. ita. l. 1. ff. de impen. in reb. dotal. fact. idem voluit Bartol. in legat. 1. nume. 1. ff. de alim. & cib. legat. vbi dicit generaliter esse verum, quod modica impensa fieri debet pro eo qui operatur, & cui debentur alimentia, sequitur Alexand. in d. §. fin. autem in senisumo, numero 6. Barbat. in cap. 1. de cler. agrotan. Aufer. ad Capel. Tholo. de dec. 1268. in fin. Ange. de Clau. in Sum. in vers. familia, nume. 1. vbi tamen limitat non procedere, quando tractamus, an dominus teneatur per viam decemofynz, quia tunc si concurrant alie qualitates dominus teneatur magnas etiam impensas facere, sed non tanquam dominus, hanc etiam opinionem tenuit Ioan. de Amic. in cons. 98. numero 13. vbi alios citat, dicens idem esse in aliofore. Ferret. in tract. de milita. inf. num. 17. & nouissime Bonacof. in tracta. de seru. & famul. quest. 103. post medium, vers. & dominus famulo, Apost. ad Bart. in d. legat. in fin. vbi etiam dicunt, quod famulo velis 1000 est a domino prestanda, dispuunt etiam Doctores, an famulo infirmo debeat salarium pro tempore infirmitatis. [35] sed & si ad proximum sirofore instituto, cum tamen propositum sit nihil omnino diuertendi, videre poteris Io. And. But. in sol. Barbat. & alios in c. 1. de cler. agrot. gloss. in l. 1. §. diuus, ff. de var. & extr. ordi. con. in lpen. C. de condic. ob. caus. Bart. in le. opera. §. de usufructu lega. Specul. in tit. de loca. §. postquam, vers. quid si mercenarius, Hostien. in Sum. de loca. §. quas actiones, vers. quid autem, Azo in Sum. eodem titulo Salicet. in leg. Iure. C. loca. Barbat. in c. propter sterilitatem, numero 15. de loca. Bald. in l. fin. numero 9. C. de cond. in Portus, §. apum, num. 11. in l. ita. de rer. diuis. Bald. in Liberto, num. 16. C. de ope. liber. But. Anch. & Imol. in d. c. propter sterilitatem, Alexand. ad Bartol. in leg. §. vno, §. item cum quidam, ff. loca. Decan. c. significatum, numero 7. de conce. preb. Caecil. up. in leg. dicitur functio, numero 66. ff. de offic. affec. vbi Cur. Jun. numero 7. Cagno. numero 217. Capel. Tholo. Iqu. 339. vbi Aufer. idem Aufer. ad quest. 268. Gome. in tude loca. omni. §. ver. quarto infero, Didac. lib. 3. var. refo. l. 13. nume. 8. Sylua. consil. 28. nume. 23. Natta in consil. 129. nume. 1. Ferret. in tract. de milit. iustit. num. 116. Bonacof. d. tracta. de seru. & famu. quest. 103. & videtur magis communis opinio, quod pro eo tempore non debeat salarium, & in predictis locis Doctores multas similes questiones inuolant.

[36] Decimo, huic proximum est, quod de seruo dicimus, cui etiam si commodatus sit, non omnia alimenta debentur, sed cibaria tantum, & medicinz infirmo si modicam impensam requirant, l. in reb. §. possunt, ff. de commod. Alexand. d. §. fin. autem in senisumo, nume. 6. Apost. ad Bart. in d. legat. in fin. ff. de alimen. & cib. legat. & dixi supra in titulo, quibus debeant alimen.

Vndecimo etiam accusantibus aliquando ministrantur alimenta, vt dixi suo loco: ea vero moderata esse debent, sicut & cetera [37] expensa, vt inquit Specul. in tit. de inquisitio. §. vltimo, in principi. vbi dicit monacho accusanti Abbatem dandas esse expensas moderatas si non habent aliunde, & ibi nom. 3. dicit idem, quando accusatur matrimonium, quia ministrantur vxori [38] alimenta secundum facultatem viri, & dignitatem, & glo. in c. ex parte, de accusat. dicit, quod monacho [39] accusanti illis expensae mini-

strandz sunt, sine quibus causa finire non potest, id. eo Ioan. Andr. in iur. ibi quod etiam liti expensae debeantur, sequitur But. in fine, & Felyn. colum. fin. verificat. in gloss. finali. imo glo. illa vult quod expensae [40] debeantur non solum ad prosequendum litem, sed etiam ad illam prosequendum, est etiam in ca. olim, de accusat. Lapus, in repet. capituli, per vestras, in ampliat. 8. nume. 1. de donatio. inter virum, & vxorem, folio mihi 120.

[41] Duodecimo alimenta, quae pendente lite praeantur, iuxta ea quae supra dixi, arbitrio iudicis decernuntur, quia neque omnibus eadem debentur, neque potest de singulis statui. certa lex, argumentum [42] primae in fin. de iud. delib. ita tenet Rebuff. in coactura. reg. romo. l. 1. de sentent. prouisi. in praesentio numero 30. vbi tamen subdit, quod iudex arbitrat pro modo facultatum, argumentum l. fin. C. de alien. lib. & secundum qualiter ac conditionem personarum, leuio alimentia, fide alimen. & cib. legat. Didac. praeti. quest. l. c. 6. numero 7. vbi allegat Boer. & Masuer. qui tamen hoc non asserunt, vt infra attingam. idem tenuit Rebuff. in d. tit. de sentent. prouisio. articulo 2. glossa 2. in fin. vbi ait pro alimentis pendente lite praeantur esse quantum moderato iudicis arbitrio fuerit estimatum, & sunt verba text. in leg. fin. C. ord. cognitio. quae recitat etiam Simon de Pretis, de interpretatio. vltim. volam. lib. 6. interpret. secunda, in principio, numero 8. Molin. in tracta. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 16. numero 47. vbi quatuor inquit consideranda a iudice, qualiter tenet scilicet personarum, quantitatem fructuum, dubium litis euentum, & valore rei in iudicio deductae, & subdit pluries vidisse ita seruari, nouissime item Monoch. de praesent. lib. 1. praesumpt. 36. numero 35. Est verum, quod Masuer. in praeti. in tit. de posses. numero 27. tenet quod quarta pars fructus numerus de quo tractatur, prestanda sit, & eam simpliciter sequitur Boer. in dec. 324. columna 2. aduertendum tamen, quod si filius sit qui prouisionem petit, & bona extens, non solum quod sub iudice causet, sed etiam in aliis locis, tunc fieri debet [43] prouisio habito respectu ad vniuersum patrimonium, quantum non totum eidem iudici subiiciatur secundum Rebuff. in d. art. 1. gl. 1. n. 3. vbi tamen dicit, quod iudices ita exacte non procedunt.

Decimo tertio, cum aliqui ex privilegio, vel consuetudine competant fructus beneficii, pro primo anno, quod fuit imperpetuum, nunc debita [44] portio dimittenda est beneficiario, ex qua possit viuere, & quae per extrauag. suscepit, de elect. in extrauag. Ioan. vigelim. secundum, taxatur ad dimidiam, sequitur Rebuff. de sen. prouisi. in praesentio. nume. 121. dicit committi arbitrio iudicis, qui pro qualitate personae & valore beneficii taxat tertiam aut quartam partem, idem dicit in tracta. de cong. portio. num. 46. & nume. 61. ac sequenti, in l. fructus consideranda [45] sicut in taxatione angaria portione vicarij, & in primis quidem necessitas victus, secundum qualitates personae, vt scientia, & nobilitas, & alia quae ipse prosequatur, & n. 80. dicit quod etiam portio arbitrio iudicis, & aliquando octava, aliquando plus, quia certa doctrina dari non potest circa fructus necessarios ad sustentationem beneficii, subdit autem post Ioann. de Selus. quod hodie plus dandum est quam alius fiebat, quia carior est victus, & inspicere debet regionis consuetudo, & quod hic de qualitate personarum dicta sunt, addi possunt ad ea quae supra posui dum dicta alimenta prestari secundum conditionem, & dignitatem alimentandi.

Deci-

16 *Hospitum datur non solum cibum sed etiam vestimenta.*

QUESTIO XXIV.

[45] Decimoquarto scholaris, cui alimenta debentur, præstanda sunt aliquanto pinguiora quam conferretur domi, quia ut dictum est, qualitas, & conditio alimentarii est spectanda. Lfi cui, vbi. Doctores, ff. de l. primo, & dixi supra, tenet Africanus. Clemens tractat de pasc. possit. effect. 17. num. 34. vbi ait minime sufficere si pater filio in studio agenti assignet quantum erat domi expensurus: debet enim considerata qualitate persone excedere eam quantitatem, ex quo in studio scholaris incedit aliquanto oratio, moventur ex glossa in l. si et Iulianus, §. proinde, in versu quod dicitur, ff. ad Senatusconsultum Macedonem, & subdit quod attenditur consuetudo persone, cui relinquitur. Quando autem scholaris relinquitur expensa studij, quid hæc importet, [46] ponit Bartol. in l. l. §. 1. ff. de condit. & demonstrat vbi quod continetur quidquid occasione studij in libris, vel alio simili impenditur, & idem Bartol. in l. his prædij, §. fin. ff. de leg. tertio, dicit id quoque præstandum, quod in maritula impenditur, & quæ dicantur expensæ studij ponit Alexan. in consil. 77. n. 6. volu. 4. Rebuff. de priuilegiis schol. priuileg. 133. Alcia. in l. si certis annis, in ver. annis. C. de præd. Cordub. in l. si quis a liberis, §. nō tantum, num. 38. ff. de liber. agnosceat. vbi subdit quod eo casu alimenta præstabilia non in rebus, sed in æstimatione, vi per eum. mihi vero cum a Domino Nicolao Patarlo aunculo magno legati forent libri omnes legales necessarii in studio, & ad studium, effluque scholaris Senatus huius patriæ, cui tunc præsedebat Roland. à Valle, & in quo assidebat, Marcan Anto. Natta limitat legem ad modicos libros, favorabilem causam studiorum restringendo ne graueretur hæres, qui opulenta fuerat hæredina relicta non sine graui iniuria mei patris, cui ea hæreditas ex omnium hominum opinione, & testatoris obligatione, patrique merito debebatur, si beneficiorum ratio quid apud ingratum animum potuisset.

SYMMARIA.

Alimenta recipiens, aut obligatur non solum pro se sed etiam pro vxore.

2. *Stipulans alimenta pro se confert etiam stipulari pro vxore.*
3. *Usus domus si relinquatur maritus, patris etiam vxor habet.*
4. *Opera vniuersi diuersa sunt ab operis alterum.*
5. *Persona extrinseca non intelligitur in stipulatione.*
6. *Sacer qui filium promissus & generum alere tenetur etiam nepotibus alimenta vnifcare.*
7. *Maritum tenetur non solum vxorem alere sed etiam pedissequam, & ancillam.*
8. *Seruum tenetur alere debet, quo dominum alere promissum.*
9. *Aditus boni veniens alimenta pro se, & pro seruatore.*
10. *Nobis cum debentur alimenta ea præstanda sunt etiam pro seruatore.*
11. *Frater tenetur non solum fratri, sed fratri vxorem, & filios alere.*
12. *Clericus depositus debet alimenta non solum pro se sed etiam pro filio.*
13. *A locum excois provisionem providendum est etiam pro seruatore.*
14. *Parvum pauper tenetur ecclesie providere pro vxore, & filio.*
15. *Hospitales providere de alimentis rectori, & eius familia.*

In ratione alimentorum veniunt non solum que legatario præstanda sunt, sed etiam que aliis personis sine quibus legatarius, vel alimentarius esse non potest, id est qui excipit sibi alimenta conferunt etiam excipere [1] ea que pro vxore suos necessaria, vel voluit gloriæ caduociter, in versu patrem, §. quest. 2. mouetur ex eo text. vbi dicitur quod vxor est pars corporis viri, vir enim & vxor secundum dictum Evangelij dicuntur duo in carne vna, & glossa ibi dicit, iungelij dicuntur duo in carne vna, & glossa ibi dicit, idem in filiis, & seruitoribus pro quibus debentur alimenta, & quantum glo. loquitur de eo qui remittendo bona excipit vel retinet alimenta, Felin. tamen in c. 3. num. 3. de foro compet. dicit idem quando quis stipulatur alimenta [2] pro se, quia etiam in dispositionibus strictis conuoluit maritus videtur concessa vxori, unde si vult [3] domus relinquatur marito grauebit etiam vxor cum illo habitans, Læterum, in §. mulier, ff. de vfu, & habitat. glo. in communio, §. dist. glo. autem in d. c. admonere, mouetur etiam per text. in c. studet, §. dist. sed ego non possum illi glossa assentiri, quia quod dicitur de vfu domus adiecto locum habet, quia alias, vel legatum esset inutile, vel induceretur separatio thori inter maritum, & vxorem, ut in l. 2. §. domus, ff. de vfu, & habitat. vbi etiam cum familia licet habitare, nec alter per est. quis vel habitatione, secus est in alimentis, quæ commodum recipiunt diuisionem, & separationem, nam aliud sunt alimenta, quæ vni præstantur, aliud que alij, ut dicimus de [4] operis, in l. si non fortem, §. liberis, ff. de condit. l. 2. & quantum vnus corpus officiat viæ de vxor, id est alio respectu quam respectu alimentorum, quæ enim a marito sustinentur nihil cōferunt ad sustentationem vxoris, nec e contra, sed id intelligitur, quoad dilectionem, & id multo magis procedit quando maritus stipulatur alimenta pro, nam in stipulatione [5] non intelligitur perform extrinsecus, l. quidquid alstringenda, ff. de verbor. obligat. vbi etiam omittum habetur pro omisso, pro gl. tamen & Felin. facit quod Gramina. in decisio m. num. 102. vbi inquit quod locer qui promissit filium [6] & generum alere, tenetur etiam nepotibus alimentis præstare, per l. si Seichum, §. 1. vbi glossa ff. de verbor. obligat. sed illam reprehendit Cordub. in l. si quis a liberis, §. non tantum, num. 66. ff. de liber. agnosceat. quia nemo tenetur præstare ultra quam promissus, l. si quis in conscribendo, C. de paci. limitat tamen quando gener non haberet aliunde, & ipse facultatibus abundaret, tunc etiam non in vigore commisionis tenetur, sed legis dispositionis de qua alias dixi.

Item ex ratione, quia maritus vxorem alere tenetur, ea ipsa cogitur ancillis [7] seu pedissequis præstare sine quibus vxor stare non potest inspecta familiaritate, & facultatum qualitate, ita glo. in Authen. de elig. secum. nub. §. fin. in verbo, onera, vbi Bartol. dicit esse perpetuo manū tenendum quod vir qui tenetur vxorem alere tenetur etiam præstare alimenta seruientibus illi inspecta qualitate personarum, & facultatum, & insert ad eos omnes, qui ex quouis causa tenentur alimenta præstare, Ioan. Lup. in rubrica de donatio. inter vir. & vxor. io §. 68. numero 6, & in c. per vestras, §. notab. §. 1. columnas §. versicul. in quibus quidem oneribus, fol. 33. Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, nota 15. ff. de liber. agnosceat. vbi addit Lambertus. Boer. & Emilia. Causa de vultu. mulie. adic. num. 17. Gramina. decif.

volunt. 19. intellige tamen secundum quantitatem domus, ut diximus paulo supra, ut scilicet pinguiora habeat alimenta si maiorem portavit dotem: & plures habeat pedissequas, & seruientes, in summa in omnibus iuxta inspecta quantitate dotis, & qualitate mariti estimabit qualia aliosentia danda sint.

[8] Similiter, qui tenent aliquem alere tenentur etiam seruitori alimenta prestare, si inspecta necessitate vel qualitate personarum non possit sibi seruire, ut de scholari ponit Rebuffus in tractu de priuilegiis scholar. priuileg. 163. Bonacof. in tractu de seru. & famul. questio. 120. sicut etiam ei qui cessit bonis dimittenda sunt alimenta non solum pro [9] se ipso, sed etiam pro seruatore, ut inquit Brund. de cess. bonor. questio. 11. vbi idem dicit in filiis, & familiis, loquendo de Doctore, Bonacof. in tractu questio. 45. & generaliter in quocunque nobili [10] cui alimenta debeantur, secundum Causcan. in tractu usufruct. mulie. relic. num. 17. verum quibus potest colligi, Bonacof. d. tract. qua. 45. & non vident rationem discretiui, quare magis equus prestandus sit nobili vel infirmo, quam seruitori, cum magis sint necessarii quotidianis usus operis seruitoris quam equi, & melius, ac commodius stare possit quis sine equo quam sine seruatore.

Eodem modo frater, qui fratrem egenum alere tenetur, ut dixi in hoc tractatu, & laice ponit Cordub. in leg. si quis a liberis, §. idem referipit, numero 83. in non solum fratrem, [11] sed fratris uxorem, & filios exhibere debet, utque alimenta prestare, Hieronymus. Gabriel. in consilio. 25. nu. 18. volu. 1. per gloss. in leg. si quis a liberis, §. non tantum, in ver. onera, ff. de liber. agnosc. allegat Are. Prapof. & Paleos qui tamen non loquuntur in fratre, sed de quidquid fuit, hoc est generale quod tenetur ex legis dispositione aliquam alere, ita alimenta filius quoque uxori prestare debet ut diximus de patre, de uxore, de focero, & de aliis personis in titu. quibusque a quibus alim. prestas. sint, sed id non habet locum in alimentis testamenti relictis, vel ex pacto debitis quia et ad filios & uxorem non extenduntur, sed bene ad seruitores & alios sine quibus alimentarius non potest honeste viuere.

[12] Clerico item deposito non solum ex fructibus beneficii prouideatur de alimentis pro se, sed etiam pro filiis, ut in c. siudeat. 50. dist. 11. Feli. in c. cum quidam, a. u. circa fin. de iureiu. dixi in eod. tit. quibus & a quibus debeant alimen. est text. in c. omnino, vbi gl. & Doctores, dist. 31.

[13] Et qui aduocatum conducit extra provinciam nodum ei, sed eius seruitori prouidet necessaria alimenta, cum sine seruatore esse non possit honeste, & commodè, ita Bald. in l. c. de usufr. l. si in l. si non forem. in §. liberis, num. 19. ff. de eod. indeb.

[14] Postremo quoque pauperi ecclesie diues prestas alimenta pro se, uxore, & filiis, caput. filius 16. q. 7. Paul. de Censu. in tractu de iure patroni c. 6. par. arri. c. numer. 37. in fine, Lamber. in eod. tract. lib. 3. in 3. q. 2. ff. prin. artic. 6. numero primo & 3. Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. solens, num. 28. ff. de liber. agnos.

[15] Rector hospitalis alit non solum se de bonis hospitalis, cui seruit, sed etiam totam familiam, elem. qua contingit, §. in autem, de relig. domib. Mattheus notat. 291. colum. 2. addit ad Alexand. in l. 2. numero 23. ff. de solut. matrim. Cordub. d. l. si quis a liberis, §. si impubes, num. 34. haic autem rectori seu hospitalario non solum cibaria, sed etiam vestimenta [16] danda sunt, ut probat Roman. in consil. 449.

per tota m. vbi tribus modis prebat alimenta deberi, possunt autem multas alias personas enumerare, quibus cum tota familia, & seruituribus alimenta sunt prestanda, sed quia totu. in titulo quibus, & a quibus debeant, alim. in ampliatione cuiusque capituli remitto ad ibi dicta, ne idem sepe repetatur.

SVMARIA.

- 1 Testi soluantur alimenta de dote eo quod domi expenderit.
- 2 Expensa quando fieri debet alicui detrahatur quod ille domi erat expensurus.
- 3 Testi non deducuntur quod expenderit domi si ibi erant suis operis lucraturi.
- 4 Vultus refecti debent sumptus, quos fecit super hospitio.
- 5 Vultus quando expensa hospitij refectio de dote deducitur quod ille domi impendisset.
- 6 Index eroditur ad detrahendum id quod domi impendisset quando ei soluantur alimenta.
- 7 Index eroditur indicatur in Civitate nihil emens datur pro alimentis.
- 8 Delegatus detrahit integra alimenta non habita ratione eius quod impendisset domi.
- 9 Episcopo visitanti integra debentur alimenta, non detrahuntur eo quod domi impendisset.
- 10 Delegatus etiam cum sit pinguis beneficij in computatione alimentorum non detrahunt quod domi impendisset.
- 11 Delegatus ad vniuersitatem causatum nihil habet pro alimentis quando indicatur in civitate.
- 12 Delegatus ad vniuersitatem causatum non habet pro erodendo.
- 13 Delegatus ad vniuersitatem causatum potest deducere.
- 14 Delegatus quando configuratur alimentis & defragatur inter delegatum a principe, & delegatum ab inferiori.

QUESTIO XXV.

INTEGRA alimentis non semper prestantur, sed aliquando sunt deductio, & primo licet testi fieri debeat expensa, tamen deducendum est quod ille domi expendisset, [1] alius esset in lucrosa Bald. in leg. sed & si §. quod autem, in principio, ff. ad exhibendum per illum textum, & hoc est generaliter verum in quocunque cui expensa fieri debet, qui intelligitur semper [2] eo detracto, quod ille domi consumpserit, secundum Angel. in l. sed & si §. quod autem, ff. de petitio. heredit. glo. in c. statum. §. insuper in ver. moderas, de rescript. in 6. de lastin. l. propterandum §. fin. autem alterutrum, num. 14. C. de iudic. Alexand. in consil. 37. numero 28. volu. 2. Marfil. in l. patre, vel marito, num. 6. ff. de questio. & in teste quod fieri debeat deductio, voluit Cyn. in Legumiam circa fin. vers. quarto quere, C. de testib. vbi dicit refectio esse testi illos sumptus quos ipse non fuisset facturus domi suae. mouetur per text. in d. l. sed & si §. quod autem, ff. de petitio. heredit. sed licet quando testis domi stans erat lucraturus expensas [3] suis operis, quia tamen non sit deducit. Item Angel. ibi & Salicet. quia num. 14. sine approbatione dicti Cyn. inquit esse notandum pro ambefactionibus, quibus fieri debent sunt pax. Graua. ad Prac. Velle. lib. 6. cap. vltim. num. 15. vbi allegat gloss. in d. c. statum. & insuper. Amanel. in singul. 14. vbi dicit esse deductio expensas, quas testis domi suae fecisset, sed in teste contractum tenet glossa in d. §. insuper, in modum ratas, dicens nihil esse deducendum. mouetur ex text.

in eventus 4. quæstio. 3. & cum gloss sequitur
 Joan. And. ibi Angel. in l. sed si l. 3. quod autem, si se-
 e unde, si de petito. hæred. ubi generaliter dicit hoc
 esse verum quando expensæ reficiuntur ex disposi-
 tione. idem probant Angel. in l. mol. Raph. & Roma-
 in l. reculare. 3. si quis ab alio, si ad Trebellia. ubi A-
 leran. in princip. dicit quod illa glossa reputat singu-
 larit. & cum ea transiunt simpliciter Doctores, & ad
 legem, sed si hæreditas, 3. si ad exhibend. respon-
 detur quod ibi reus participat illius causæ, & ad cum
 potest pertinere commodum, & incommodum.
 Caltren. in d. l. quoniam, in princip. Cade test. ibi. l. si in
 d. l. si autem altera, numero 14. in fine. Franc. d. 3.
 in super. colum. 1. in fine, ubi quod cum gloss sequitur
 Doctores. Pet. Monac. in tracta. de testibus, po. si
 Crot. numero 408. ubi dicit communem, & hæc o-
 pinio fuit etiam magis communis, est etiam magis
 veracior, vel testis domi suæ aliquid luceretur nisi
 fecit, vel omni causa rebus suis superfluit: ex presen-
 tia enim domini res domesticæ melius agitur, & gu-
 bernatur, & ex absentia detrimentum recipit, ut do-
 cet experientia. officium autem suum nemini debet
 esse damnosum, vel in proposito dicunt Cyn. & Sa-
 licet. in d. leg. quoniam. & cum testis in hoc grauat-
 ur quod inuitus cogitur cum incommodo domum
 exire, & testimonium ferre, debet in alio reuocari
 quod sumptus habeat sine diminutione, & potius
 tolerandum est, quod aliquid lucretur quam quod
 nimium damnum patitur pro commode alterius,
 placet ideo mihi magis hæc sententia, quam illa Bak
 in d. 3. s.

[4] Victor, erga quem pars condemnata fuerat
 in expensis, reficiendi sunt etiam sumptus cibarij,
 quos locit super hospitio, secundum Bartol. in l. non
 ignorat. Cade l. rec. & l. it. expen. cum similibus, sed hoc
 casu detrahatur id quod ipse domi [5] impendisset,
 vel est reus in d. l. sed & si hæreditas, 3. t. ad exhib. &
 test. gloss. in d. 3. in super. in vers. moderata, ubi
 ponit pro absoluto quod hæc deductio, & sequitur i-
 bi Ioan. And. & alij præcipue Franch. idem voluit
 Bartol. in l. eum quem tenetur, si de iudic. Bald. & An-
 ge. in l. sed & si l. 3. quod autem, si de petito. hæredia.
 ubi allegat Gul. & Cyn. in l. propterandum, 3. & si
 quidem. Cade iudic. Bur. in c. in libus, in vltim.
 colum. de dolo, & contin. Angel. in l. reculare. 3. si
 quis alio, ubi etiam Alexand. num. 3. verum quid autem
 in expensis, si ad Trebel. Alexand. in consilio 37. nu-
 mero 12. vbi l. 2. ubi multos citat. l. si in l. propterandum, 3.
 in autem alterutra, num. 14. C. de iudic. Ama-
 nel. in l. iung. 14. ubi dicit esse de hoc textu in l. si pro-
 curator, in fine, si rem lat. hab. si nulli citat ex præ-
 dictis Marfil. in d. l. pater, vel marito, numero 64. si
 de questio. ratio autem est, quia expensæ reficiuntur
 actori tanquam interesse, ipsius autem non interest
 nisi quantum pro lre impendit ultra quam erat do-
 tui expensurus, & quando ob causam aliquid conce-
 ditur, illud restringitur secundum causam, in eo ergo
 quod eius non interest non potest sequi condemna-
 tio.

[6] Iudici ordinario licet sumptus reficiantur, ta-
 men fit detractio eius quod domi impendisset, & il-
 lud tamen, in Auerhent. manda. p. in gloss. in d. c.
 statutum 3. in super. in vers. moderata, sequuntur ibi
 Ioan. And. & alij, & Franc. dicit illam gloss. esse notan-
 dam, & ponit rationem diuersitatis inter iudicem
 ordinarium, & alios, Specus in tit. de salar. in princip.
 n. 3. ubi dicit hoc verum, quando pergit extra ciuita-
 tem; Nam si in ciuitate iudicet nihil omnino habet
 pro [7] sumptibus, Abb. in c. cum ab omni, nu. 12.

de vi & honestate.

[8] In delegato autem nulla fit detractio, sed in-
 terpos consequitur sumptus quos fecit, secundum gl.
 in d. 3. in super. in vers. moderata, quæ dicit idem esse
 in episcopo [9] visitante, & in quocunque alio pro-
 curante, & cum sequuntur ibi Doctores omnes, Specus
 in d. l. de iur. in Ang. in d. l. sed & si l. 3. quod autem.
 Abb. in d. c. cum ab omni, n. 12. qui dicit idem in e-
 piscopo, & visitatore, Franch. d. 3. in super. col. 1. & co-
 lum. 1. l. si in d. 3. in autem alterutra, 14. & ratio di-
 versitatis inter ordinarium & testem, est quia testis
 non habet salariam: ordinarius vero habet salariam
 cum quo debet tolerare omnes expensas necessarias
 in officio, & quod dictum de delegato locum habet
 etiam si delegatus haberet pingua [10] beneficia,
 quia nihilominus non deducit quod domi expen-
 disse, secundum gl. in d. 3. in super. in qua dicit il-
 lud esse de delegato ad [11] vniuersitatem causam, quod
 de iudice ordinario, & idem de confessorio, quod
 de ordinario, sequitur in omnibus Franch. loco præ-
 dicto, delegatus enim ad [12] vniuersitatem causarum
 habetur pro ordinario, Doctores in l. iudicio, Cade
 iudic. gloss. in c. cum causam, de appellatio. licet verè
 non sit ordinarius, ut inquit Dec. in l. iudicio, in fine, si
 de iurid. om. n. & ideo licet delegatus non possit
 subdelegare, tam eo delegatus [13] si vniuersitatem cau-
 sarum subdelegat, gl. penult. in fine d. l. iudic. ubi A-
 leran. dicit quod communiter testem etiam gl. etiam in l.
 solet, ubi Baz. & alij.

[14] Glossa autem in c. cum non ab omni, de vi &
 honestate, dicitur, distinguit inter delegatum à prin-
 cipe, & delegatum ab inferiore, volens quod dele-
 gatus, qui sit inferior princeps teneatur ipse provide-
 re de expensis suo delegato, sed melius distinguit
 gloss. in d. 3. in super. Abb. d. c. cum non ab omni
 numero 13. hæc ratio tenet est quod in multis est diffi-
 rentia inter delegatum per principem, & delegatum in-
 feriori, sed hoc casu cum in veris quæ eadem fit ratio
 idem quoque ius in omnibus est tractandum, ut som-
 per delegatus consequatur expensas sine deductione
 etiam si distinximus sit.

SUMMARI A.

- 1 Alimenta relicta ex certo fundo præstentur integre quantum ex eo fundo manus se participamus.
- 2 Locum ubi adiacet gratia sanatorium, tunc ali-
 menta non debentur si ubi ex eo loco alij partici-
 pant.
- 3 Fructus nascituri quando deducuntur in obligationem,
 tunc subest conditio, damnum nascitur.
- 4 Fructuum nasciturorum contemplatione si aliquid
 debetur intelligitur si fructus nascuntur.
- 5 Locum quando ponitur in eodem ordine tunc restrin-
 gitur.
- 6 Locum adiacet gratia sanatorium, quando ponitur per
 participum finem temporis possidem.
- 7 Locum adiacet per relationem, ut verum finem im-
 portat sanatorium.
- 8 Fructus fundi sufficere pro alimentis, vel non suffi-
 re, qui probet.
- 9 Negantem alijans tenetur probare.
- 10 Rem dicitur alij improbanda acceptatione.
- 11 Fructus omni anni, si non sufficiunt, ut quid sit
 suppletus de fructibus sequentibus amovendis vide
 ibi.
- 12 Fructus quando ponuntur in conditio tunc si non
 sufficiunt si suppletus ex fructibus sequentibus
 3
- 13 Fructus sequentibus amovendis, erant ad supple-

de defectum precedentis anni quando debetur et annuatim.

- 14 *Debusus qualibet verificatur in primo actu.*
 15 *Fructus vniuersi anni quando venduntur veniunt tantum prius si fructus producat fructus bis in anno.*
 16 *Pater si concedit filio fructus aduenturorum terminis non solum presentibus etiam alijs.*
 17 *Fructuum obligatio est in diem, non conditionalis.*
 18 *Orationes separate quia dicuntur.*

QVÆSTIO XXVI.

Cum alimenta relinquuntur prestanda ex certo fundo, tunc si ex eo fundo non percipiatur fructus, qui sufficiant ad alimenta, ea debentur nihilominus integra (1) sine diminutione, secundum Bartol. in leg. Lucius, numer. 3. ver. quæro pone quod testator, si de alimentis et cibis, lega. mouetur, quia locus adfectus est non ad restringendū legatum, sed ad demonstrandum quomodo fieri debeat solutio. item mouetur quia locus fuit adfectus post perfectum legatum, hoc etiam modo intelligit Bartol. in leg. inter stipulantes, §. sacrum, numer. 6. ff. de verborum obligat. sed ante eum hoc voluit Cyn. in l. si quis argentum, post medium, ver. breuiter cum promittitur, C. de donat. vbi ait quod facta promissione ex certo fundo, tunc quia mentio fundi stat demonstratio suppletur ex alio quodquid desit ex illo, & ita quodque Ioann. Fabr. ibi, numero 14. vbi ait ceteri gratia demonstrationis quando celebrato vno contractu dicitur percipi ex tali vinea, Guido Papa, quæst. 8. vbi dicit quod fundator monasterij donauerat decem libras annuas super censā quadam fundi, & quia numerus habitantium ita fuerat imminutus quod sumus non reddebatur decem libras, iudicatum iure suppletum esse ex alio loco, idem etiam probauit Cast. in consil. 399. numer. 3. volum. 1. quando tamen locus est ad demonstrationem adfectus, Gigas in tractat. de pensio. quæstio 6. §. 1. in l. nata in consil. 12. numer. 26. Cordub. in l. si quis a liberis, §. sed si filius, numer. 18. ff. de liber. agnoscen. Causan. in tractat. de usufruct. mulie. rel. §. numero 9. §. 7. sed quando adicitur locus gratia taxationis; tunc (2) si fructus fundi non sufficiunt, nihil omnino sibi plenius, I. Firmio, in principio, si quando dies legat. ced. leg. inter stipulantes, §. sacrum, ff. de verbor. obligat. in Cyn. in d. l. si quis argentum, & ibi Ioan. Fabr. numer. 14. Bartol. in leg. Lucius, numer. 3. vbi ita intelligit text. in l. eum certus, ff. de vino, §. leuaret. leg. quæro glof. ibi allegabat contrarium, idem Bartol. in d. §. sacrum, numer. 6. vbi ponit quando sit per relationem, vel sine eo, Cast. in d. consil. 399. nu. 3. sequitur Dec. in consil. 324. colum. 1. consil. 500. eolum. lin. Ben. in d. Rot. Bonon. decis. 64. Causan. d. numer. 167. Gigas in tractat. pensio. quæst. 64. numer. 1. & sequen. & prædictorum ratio est quia vbi obligatio est restricta ad fructus nasciturus, (3) subest tunc conditio si fructus nascantur, leg. inter d. m. ff. de verborum oblig. & videtur restrictum corpus quod non est iterum naturæ, si seruus, §. quicunque, ff. de legat. 1. & idem est quando aliqui debetur contemplatione fructuum nasciturorum, (4) quia intelligitur, & debetur solum quando fructus nascantur, vt inquit Cast. in l. ex conducto, §. si vii tempore, col. 1. ff. locat. & hanc rationem allegat Cast. in d. consil. 399. numer. 2. & prædictam conclusionem quod vbi locus potest taxari exigiatur, & non fiat suppletio, penamque addidit rationibus Ioan. de Amicis in consil. 46. per totum, Beron. qui late agit, in consil. 17. per totum, volum. 1. Difficultas est cognoscere quan-

do locus dicatur adiectus gratia demonstrationis, & quando gratia taxationis, & Bartol. in d. §. sacrum, numer. 6. dicit quod vbi locus in eadem oratione ponitur, tunc (5) restringit & limitat dispositionem, vbi vero ponitur in diuersa oratione, tunc demonstrat solum ex quibus rebus fieri debeat solutio relicta, idipsum voluit Bartol. in d. leg. Lucius, numer. 3. dum inquit quod dicitur gratia demonstrationis apponitur locus, quando de eo fit mentio post dispositionem factam; nam idem est dicere post perfectam orationem quod in duabus orationibus, & Cast. in d. consil. 330. numer. 3. idem dicit ponens exemplum quando dicit testator, decem dari volo Titio, quæ capi mando ex fructibus, vel super fructibus talis fundi, tunc locus apponitur demonstrationis gratia; quando vero dicit, Titio ex redditibus talis fundi mando solui decem singulo anno, tunc locus designatur ad taxandum restrictum, & si non nascantur non debentur, & præstat solum quantum in eis percipitur, sequitur Felin. in cap. ad audientiam, l. secundo, colum. 7. ver. sexta conclusio, de rescrip. vbi ait hoc esse valde quotidianum pro his qui solvunt pensiones, Gigas in d. l. acta, quæst. 61. numer. 3. vbi late persequitur, hoc ipsum voluit Ioan. Fabr. in d. l. si quis argentum, numer. 14. in fi. inquit quod fundus taxationis causa præsumitur adiectus quando ponitur in substantia obligationis veluti cum dicitur, decem toties ex tali fundo, sed si celebrato contractu ponitur, statim demonstratur vt cum dicitur, relinquo decem toties, quas percipies ex tali vinea, tunc debentur etiam si non percipiatur, Beron. in consil. 17. numer. 13. volum. 1. ex istis inferunt non bene decum fuisse a Consilio Gratianopoli suppletam esse quantitatem, vt inferit Guido Pap. in d. decis. 8. quia ibi fundator locum adiecerat in eadem oratione, acque ius taxandi, & non demonstrandi.

(6) Dicitur etiam locus taxationis causa adiectus, quando apponitur participium futuri temporis passivum, vt cum dicitur, lego centum saccos frumentum percipiendo ex tali fundo, vt voluit Ioan. de Amic. in consil. 46. numer. 8. quia secundum eum participium per dictum conditionem importat, & resoluitur in relationem, & verbum futuri temporis, Bartol. in l. 1. numer. 35. ff. de cond. & demonst. Alexan. in consil. 2. numer. 13. ver. §. quod ita sit, colum. 4. Ruy. in consil. 160. numer. 1. volum. 2. Galia in l. eum certus, numer. 38. ff. de vulg. & pupil. Roland. in consil. 43. numer. 34. volum. 4. & eo loci Ioan. de Amic. dicit idem esse quando adicitur locus per relationem, & (7) verbum futuri, vt cum dicitur, frumentum quod nascetur vel natum erit, quia hoc quoque casu taxatio nem inducit, sed utrumque dictum casu ex meo iudicio veritate nam etiam verum sit quod tam relationem adiectum verbo futuri temporis, quam etiam participium futuri temporis importet conditionem, tamen ex hoc non inferitur quod locus fiat taxatiue, & non demonstratiue, & possunt simul stare quod sit condicionalis dispositio, & quod sit demonstratiue nam conditio est restricta quoad fructus illius prædicti, qui non debentur nisi nascantur, sed vbi suppletio fieri debet non refert quod dispositio sit condicionalis vel pura imelius ergo est dicere, quod præstat solum aut id eadem oratione, antequam contractus sit perfectus adiciatur conditio, vel in diuersa oratione, perfectio iam contractus, Doctores autem in alio considerant relationem, vt dicam paulo infra.

(8) Quis autem reputatur probare quod ex fundo non fuerint percipiendi fructus qui sufficiant ad solvendum, Ben. in d. decis. 64. in fine, dicit probandi quia

onus incumbere ei qui possidet prædium, & negat
tor fructus esse perceptos, quia hoc est sue inten-
tionis fundamentum, ideo qui se fundat in aliquo
etiam si sit negatiua [9] tenetur probare. Bartol. &
Doctores præcipue Ripa in lege, in illa, si. de ver-
bor. oblig. hæc opinio est penes me indubitata, quia
actor habet intentionem fundatam super legato,
vel promissione, quæ contineat certam quantitatem
pretulandam: reus vero, qui opponit se non teneri,
quia res non reddiderit fructus sufficientes proba-
re debet. dicitur enim actor [10] iuram agitur de pro-
banda exceptione l. i. vbi Bartol. si. de excep. Corne.
consil. 223. column. 3. volum. 1. Paris. in consil. 45. in
principio. volum. 1. Roland. in consil. 100. num. 25. volu-
m. 2. & eam sententiam bene intendit. sequitur etiam Ca-
ualic. d. no. 66.

Solet etiam dubitari quibus in casibus teneatur
debitor supplere ex fructibus sequentium anno-
rum, quia aliquando debitor nõ tenetur ultra quam
percipiat ex fundo, ex quo tenebatur solvere, sed
non per hoc liberatur in totum ab obligatione, ve-
rum detetur in sequentes annos, & ex futuris fru-
ctibus supplet, aliquando vero liberatur in totum,
in hac questione fit distinctio: [11] aut enim pro-
missio est vnica, & tunc si fructus simpliciter sint ad-
iectus fructibus primi annuunt leg. Firmio, & si fructus sit
sub conditione positus, [12] ut quia dictum sit de
strumento, vel fructibus, qui nascuntur ex tali sup-
posito, tunc non fit supplementum leg. cum certus, si. de
vino trita, & oleo leg. l. i. debitor, §. verum simile, si.
de contrahend. emptio. Cyn. in d. l. i. quis argentum,
in fine, vbi etiam Ioan. Fabr. num. 15. C. de donatio.
Bartol. in leg. inter stipulantes, §. sacrum, numer. 6.
si. de verborum obligat. eam distinctionem tenet
Ioan. de Amicis in consil. 46. num. 12. licet non ita per-
fectè accutere quando vero debitum est annuum, tunc
sive fructus sit sub conditione positus, sive non, sem-
per [13] fit supplemento ex fructibus sequentium anno-
rum leg. legatum, §. vni. Falerni. si. de annu. legal.
ex eo, si. de vino, trita, & oleo leg. & fertilitas se-
quentis, anni compensat fructualem precedentis,
ut in dictis iuribus, ut per Cyn. Ioan. Fab. Bartol. Ioan.
de Amicis in locis proximè citatis. Caste. in d. consil.
339. num. 3. volum. 1. vbi dicit non fit esse quando fructus
si debet vnica solutio, & loquitur ibi in pensionis
ecclesiastica. Gigas in tractu penito. d. questio. 61. nu-
mer. 7. vbi allegat etiam Felin. in ca. ad audientiam,
si l. column. 7. de rescriptis. C. de lib. m. d. l. i. quis a li-
bertis, & si filius, numer. 17. si de lib. agnoscent. Be-
rolin. d. consil. 7. num. 23. vol. 1. vbi tractat tam circa
primam, quam etiam circa secundam caput distri-
ctionis, in hoc tamen querenda est diuersitatis ra-
tio, quare potius fiat supplemento in mensuris, vel an-
nuis præstationibus, quam in simplicibus Doctoribus et
non ponant, nec videatur rursus aliqua spes reddi pos-
se, nam in præstationibus annuis tot sunt præstatio-
nes, quot anni, prout in hoc differre non videntur
cüm vniqueque præstatio incipiat debet in princi-
pio cuiusque anni. cogita ergo, bene resum est, quod
certus probantes eam distinctionem sunt clari, nec
exant possunt querenda item ratio diuersitatis,
quare magis fiat supplemento tante vnica præstatio-
ne, quando fructus est adiectus simpliciter, quàm vbi
est sub conditione, cüm nihilominus promissio,
vel quævis dispositio facta de futuris fructibus coram
iudicialis sit sui natura, & conditio tacita non mi-
nus operari debeat, quam expressa, & illa conditio
expressa qui nascuntur, non magis possit ad proxi-

mum annum referri, quam ad sequentes, & si dica-
tur, quod vbi dictum est de fructibus, quod nascetur,
intelligi debet [14] de primo, secundum L. boues, §.
hoc sermone si. de verbo. signifi. respondendo, quare
non eodem modo restringi debet dispositio fructuum
talis si videtur intelligatur de primitiis, uti dicimus
quod vbi dicitur fructibus certi fundi pro vno anno,
veniant solum primi, [15] si fundus huius anno non red-
derit confectus fructus, ut per Jac. de Rube. Cyn. Bal.
Ang. Alex. Imo. las. & alios in l. duortio, §. quod in
anno. si. sol. matr. Alex. in consil. 16. num. 4. Soci.
Fel. Curt. & Georg. Nat. in locis citatis per Tyrac. in
d. hoc sermone, in regula, nu. 6. cüm ergo vtriusque
dispositio sit condicionalis, potest forte dici quod
in primi anni fructibus, non bene video, quæ assi-
gnari possit ratio diuersitatis, potest forte dici quod
vnum locum habet ratio contrarius vel causis aliis
oneosis, alterum vero in vicinis voluntatibus, & in
cratibus, ut in simili dixit Bald. in Authent. excipitur.
C. de bonis que liber. vbi si pater concedit filio
fructus [16] bonorum aduentitiorum, includuntur
non tamen primi, quàm etiam sequentium annorum
fructus, Alex. ibi distinguit inter causam onerosam,
& causam lucratiam, sed hoc nihil est, nam Alex.
non sibi satisfacit in ea distinctione, ut bene aduer-
tunt Tyrac. in d. hoc sermone, sum. 37. num. 4. præterea
hic non agitur de discrimine causæ, sed rei seu for-
mæ legandi, cüm vnica casu fit, supplet, alio verbò
necesse igitur melius cogitandum, & si dicatur, quod
obligatio fructuum futurorum non est condicionalis
[17] sed in diem, ut inquit Berol. in d. consil. 17. nu-
74. respondetur procedere ad secundam eum, quan-
do promittitur certa quantitas, non quando incertu-
m, & in simili inter contrahens, & vicinas volunta-
tes differentiam constituit loquendo, in vnica sit or-
ratio, vel plures, Dec. in consil. 137. column. 1. in fi-
ne, per secundum Paulan. vbi debeat Caste. dictum in
eo. consil. 339. loquitur in vicinis voluntatibus, & ibi et-
iam. col. 3. ver. tertio dictum Pauli declarat, quomodo
de dicantur due orationes, & separare, quando co-
iunguntur per relationem, quis, vel qua, & in prædictis
locis Dec. in de Amicis, Gigas, Caste. & Berol. multi
ponunt ad declarationem prædictæ decisionis, quæ
omnino scitu necessaria sunt, & apud eos videti
possunt, &c.

S V M M A R I A.

1. Creditor non potest solvere aliud pro alio magis de-
bitore.
2. Correlatiuorum idem est indicium.
3. Creditor alimentorum non potest pretere petentem,
vel affirmantem.
4. Debitor alimentorum post mortem tenetur ad alimen-
tationem.
5. Alimatio sacerdoti loco rei.
6. Scholarum agendi in studio, alimatio a relictis debentur in
pecunia de rebus ibi.
7. Alimatio debetur loco alimentorum præteritem-
poris, præcipue quando rei non afferunt eandem
utilitatem.
8. Pecunia debetur loco alimentorum, quando relictus
lopi eorum tempore mandauit pecuniam solui.

Q V Æ S T I O . X X V I I .

P En autem debent alimenta in speciebus ipsæ,
non etiam in pecunia, vel affirmatione: quia
locuti aliud [1] pro alio solui non debet, inuito de-
bitores leg. secunda, §. murti datio. si. si cert. peti-
ta non potest erudiri inuito debitor aliud pete-
re pro alio, & [2] correlatiuorum idem fit iudi-
cium, l. ead. indic. vidui collen, & probetur hoc

opinio in l. nulli, C. de erogatis milit. anno. lib. 11. ponit [3] Bartol. in l. libertis, in 2. §. manumissis, numer. 2. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi longa distinctione determinat totam presentem questionem, vbi tamen inquit ea que non possunt conferri vltra bi-duum, vel triiduum, vt sunt carnes, pisces, & similia, esse prastanda in estimatione, non autem in rebus, & hoc ideo quia in singulos menses prastantur, hoc etiam voluit Præf. Pap. in form. libel. quo agitur pro lega. rei singul. in princip. numer. 69. in fin. Paul. de Citadin. de iure patron. in 4. articulo in fin. Afcan. de pact. potest. a. effect. 17. nume. 64. Corne. censil. 286. in princip. volu. 3. Rayn. consil. 36. num. 3. volum. 3. Simon de inter. pre. vltim. volu. lib. 4. dubit. 2. in princip. num. 93. & seq. Alexand. in consil. 71. num. 3. & 4. volum. 5. vbi dicit quod si peteretur pecunia, esset inepta petitio, & nulla sententia, Roian. in consil. 22. in fin. volum. 1. Menoc. in consil. 62. nu. 7. Lancello. Gall. in consuetud. Alex. in vers. solidos quæ sit, 6. nu. 122. Cordub. in l. si quis a libetis, §. non tantum, nume. 7. ff. de libe. agnos. vel aliend. & est communis opinio, vt inquit V. ius cõm. op. in d. lib. 1. in vers. alimēta, leg. vltim. in fin. vbi allegat Modet. quodam in d. libetis, §. manumissis.

Limitatur præmissa non procedere quando debitor alimentorum esset morosus, quia tunc propter moram [4] tenetur ad estimationem, secundum notat in leg. vinum, ff. si certum pet. ita Bartol. in dict. l. libetis, §. manumissis, Vinnius in d. vers. alimēta, in fin. & sequitur omnes supracitati, & hoc est regulare, quia semper estimatio prastatur, succedit enim loco [5] rei, vt per Doctores in d. l. vinum, & in l. vnica, C. de sent. que pro eo quod inter.

Secundò limitatur, vt non procedat conclusio prædicta, quando alimenta relinquuntur scholari agenti in studio, quia illi debetur estimatio [6] alimentorum, non autem res ipsa, secundum Rebus. in adduc. de privileg. scholar. priuileg. 132. argumentum l. i. in h. l. cum in p. leg. Titia. ff. de auro & argenti. l. cum iij. §. cum in annos, ff. de transact. Cordub. qui cum resen. & sequitur in d. §. non tantum, num. 38. id quod ego intelligo quando habes vel alius, qui tenetur ad alimenta non degeret in loco studij, quod si eo in loco noverat traheret, crederem libertatij tradendo res, sicuti decimas in aliis, & prædictæ limitationis ratio est, quia alimenta censentur relictæ secundum consuetudinem legatarij, vt dixi supra hoc eodem titulo scholares non solent alimenta eo modo capere, sed pecuniam in singulos menses saluare hospitibus qui sibi ministrant alimenta, & a studio distraherentur si ibi in singulos dies providere deberent de victu, vel etiam si vacare deberent venditioni viualium, vini, & aliorum, qui sibi prastantur pro alimentis, & si hæc foret ratio, dicendum esset alimenta in pecunia prastanda esse, licet habes vel debitor ageret in eodem studij loco, quia etiam eo casu militat, propterea cogitandum est.

Item hæc procedunt in alimentis, quæ pro futuro tempore petuntur, sed pro præterito tempore aliquid quando debetur estimatio, præcipue quando agitur de iis, quæ si nunc præstarentur pollam afferre legatarij vilitatem: tunc enim loco præteritorum alimentorum [7] debetur estimatio, secundum Bartol. in d. §. manumissis, vbi ponit exemplum in habitatione, ea enim petit tempore, quia si nunc præstaretur habitatio, ea non suppleret pro ea, quam habuit legatarius, & in hoc est ratio, quia post mortem ipsius debitor petiti succedit obligatio ad interest.

se, vt per Doctores in d. l. vinum. definit enim rem posse prastari, & inquit quod eo casu estimatio est in petitione, condemnatione & exequutione, idem dicit in medicina, quia & si non periret, nõ tamen nunc expedit, id est non afferunt eam vilitatem pro qua tempore infirmitatis erant prastanda.

Limitatur etiam non procedere, quando pollapsum certi temporis testator maderet certum quid in pecunia prastari [8] iussit tunc si alimenta in tempore non dantur, pecunia relictæ debetur secundum Soci. in consil. 10. in §. dubio, volumine primo citatur a Cordub. Galliau. Menoch. & Roland. in locis prædictis.

SVMMARIUM.

1. Eleemosyna loco si debentur alimenta, consideranda est facultas habentis & inopia indigens.

QUESTIO XXVII.

Vbi alimenta danda sunt non ex forma testamenti, vel obligationis voluntariæ, sed in modum eleemosynæ, tunc ad dignoscendum quatenus prastanda sint, multa dici possunt, sed principaliter consideranda est facultas [1] habentis & inopia indigens, secundum dictum Thom. 2. 2. quæst. 31. artic. 5. & in 4. sentent. distinct. 15. quæst. 1. artic. 1. nam qui habet secundum suam necessitatem & concordantiam tantum, non tenetur ei contribuere, qui habet quantum sibi sufficit pro necessitate, & concordantia, sed ei soli qui extrema laborat inopia, & moriturus esset nisi sibi subueniretur: qui vero ita facultatibus abundat, vt suppetat pro tollenda necessitate, & concordantia sustinende, tunc quod superest vltra prædicta tenetur ei dare, qui & si labore extrema egestate, non tamen potest famulum suum secundum decorem cognationis, & decentem famulum sustentare, & ideo iuxta Cardin. disputat. in cap. non satis, 86. distin. & latius ibi prosequendo Præf. Mediolan. num. 6. & seq. vbi octo conclusiones ponit, per quas tota materia declaratur, de ea etiam agit Angel. de Clau. in sua sum. in vers. eleemosyna, numer. 1. vbi multas tractat questiones. Tabien. in sum. in vers. eleemosyna, numer. 5 & seq. vbi similiter multas ponit questiones, sed quia ea tractatio ad Theologos pertinet, ad illos me remitto, à quibus ediscere poteris, qualis, & quanta ferri debeat eleemosyna, ne videar falsem ponere in mefsem alienam, non sine graui erroris periculo.

SVMMARIA.

1. Operari tenetur alimentarius ad alium commodum, quo prastat alimenta.
2. Filius recipiens alimentaria domo patris tenetur in ea operari, ubi exerceat.
3. Pater nulli negat alimenta filio, qui recusat operari in domo.
4. Filius operari tunc solum tenetur, quando id potest sine vtilitatem.
5. Filius emancipatus non tenetur operari ad commodum patris.
6. Pater emancipando filium non potest ab eo singulari operari.
7. Filius operari obsequiales patri tenetur prastare, non artificiales.
8. Operari promissionis liber homo non obligatur etiam si sit meret.
9. Vxor operari debet ad vtilitatem viri, si ab eo petat alimenta.
10. Vxor, qui recipit alimenta à viro, dicitur illi quasi familia.

- 11 Uxor viro ea praeſtare obſequia, quae ſua conditioni
conſentiant.
- 12 Uxor mobilis, quae pro viro ſubſtituta ſervitia, ac
quae meretur.
- 13 Uxor quando tenetur vilia praeflare obſequia viro.
- 14 Uxor tenetur viro facere ſellum, equum, etiam, et alia
quae ad non verum ſibi, ſed viro.
- 15 Conſuetudo. Quibus ceſſet contrahere ſecundum
conſuetudinem regionis.
- 16 Praemiſſa omnis intelligitur ſecundum qualitatem
perſona.
- 17 Uxor, quae dotem attulit ſufficientem ad alimentum
non tenetur operari in domo.
- 18 Uxor eſt in poteſtate viri, quod debuit carnis.
- 19 Maritus poteſt uxorem leuiter caſtigare.
- 20 Uxor tenetur marito exhibere reuerentiam.
- 21 Maritus dicitur dominus uxoris, et quomodo.
- 22 Uxor tenetur marito praeflare operas officiales, non
artificiales.
- 23 Barba l. diuortio, in prin. ff. ſol. mar. quomodo intel-
ligatur, dum loquitur de operis ab uxore praeflan-
du viro.
- 24 Uxor non praefumitur acquiſiſſe de bonis viri,
quando exerceat aliquam artem.
- 25 Uxor, quae exerceat artificium, tenetur recompensare
virum pro tempore laborando quae deſtituta ab ob-
ſequio.
- 26 Uxor acquirens de mariti pecunia ſibi quare.
- 27 Uxor quare viro, quando de ſuis pecuniis, et ma-
data exerceat artem.
- 28 Acquiſitum quatenus acquirere etiam ſiſt de alie-
na pecunia.
- 29 Res emptae ab uxore de pecuniis mariti efficiunt ux-
oris, ubi ſententia vide.
- 30 Filius quidquid negociando acquirere de patris pec-
unia, acquirere patri.
- 31 Frater tenetur fratribus communicare lucrum, quod
fecit parte vivente negociando de re patris.
- 32 Frater non communicat fratribus diuidiam lucri,
quod fecit negociando de re patris, quia ea pertinet
ad indiſcretum.
- 33 Rex ſiſus coſſela de alieno, an ſpillet ad dominum,
vel fructum.
- 34 Uxor, an praefumatur lucrum feciſſe de re mariti,
vel aliunde.
- 35 Vidua, quae intra annum ſuſtus alieno ab hereditate
viri, tenetur illis operari.
- 36 Vidua videtur eſſe in eodem matrimonio praecipui
intra annum ſuſtus.
- 37 Vidua dicitur de familia mariti deſuncti.
- 38 Vidua tenetur operari hereditate viri in omni op-
ere, quod ſci facere.
- 39 Vidua extra domum mariti debet alimenta ex in-
ſtitutione deſultu propter operum.
- 40 Obligatio non vincitur ex perſona hereditatis.
- 41 Heres repraeſentat perſonam deſuncti.
- 42 Clericus, qui ab Eccleſia recipit alimenta, tenetur
operari Eccleſiae.
- 43 Servus tenetur operari domino, idem eſt in homine
libero, qui bona ſide ſervat.
- 44 Servus mobilis aliud eſt quam operari praeflare.
- 45 Operari tenetur alimentarius ad commodum alimen-
ti, quandoqueque alimenta debentur a lege.
- 46 Lex. Alimenta agitur cum lege, quam cum homine.
- 47 Verba in reſtitutione largi interpretanda eſt.
- 48 Alimenti ſacraſta a reſtitutione conſeſta intelliguntur
libera, et nullis regulis limitata.
- 49 Verba universalia hominis non reſtringuntur de ha-
bitatibus.
- 50 Operandi neceſſitas remiſſa videtur, quando reſtat
legas alimenta.
- 51 Legas videtur remittere exceptionem, quae ſibi com-
petebat, et liberamentum ab alimentis.
- 52 Uxor, ut alimenta reſtituta ſunt, tenetur operari obſe-
quiales operas.
- 53 Opera obſequiales ſemper ab alimentario praeflatur,
quando alimenta reſtituta ſunt in domo.
- 54 Vidua tenetur praeflare operas obſequiales, quando
alimenta reſtituta ſunt in domo.
- 55 Operari tenetur alimentarius in domo faciendo co-
quendam, et alia ſimilia.
- 56 Opera officiales dicuntur adſeſ, comari, cattu et
ſano obſtare, et ſimiles.
- 57 Opera artificiales ſunt pictoria, textoria, ſanſa, et
ſimiles.
- 58 Operari tenetur in dubio intelligitur de officio
liberi.
- 59 Opera officia etſi cedi non poſſunt.
- 60 Opera ſubſtituta etſi poſſunt in manu operario.
- 61 Servus conditioſus eſt, poteſt ſervare alij pro tempore
commendo.
- 62 Verba ſolus, ſui ſubdum, an egi poſſet ſidelitatem in do-
mino iurare.
- 63 Opera officiales quando de legatis liberatur dele-
gans ope exceptans.
- 64 Impoſſibile non deducitur in ſtipulationem.
- 65 Provoceat alium vatum habitatum, an liberetur
ſi fecit quidquid potuit.
- 66 Operarius non tenetur de nocte operari ſubſtiles o-
peras.
- 67 Alimentarius tenetur afficiere alimentum uxorem.
- 68 Vicarius Eccleſiae recipiens alimenta a reſtituto non
tenetur illi operari.

QUESTIO XXX.

[1] Alimentarius non debet eſſe otioſus, ſed te-
netur operari ad commodum eius, qui praef-
lat alimenta. cap. de lapſis, in fi. 16. q. 6. l. 6. §. ſane, il
ſecundo, in fi. C. de huſ, qui ad eccl. conſug. alias e-
nim apud alimentatorem gravius eſſet, ut in dictis
locis dicitur. quae ad hoc citat Luc. de Pen. in l. 1. in
fin. C. de agric. et municip. lib. 1. et eum ſequitur
Rebuſ. in tracta de congr. poſſio. numer. 99. et dicit
Bal. in l. 1. num. 7. C. de leg. quod alimentarius non
debet in domo ſtare ſicut corpus mortuum.

[2] Inferitur hinc, quod filius dum à patre alimen-
ta recipit operari debet. l. quae adſione, in prin. ff. ad
leg. Aquil. nota in l. eum qui §. ſi filius, ff. de ſur. d. l. 1.
ubi Luc. de Pen. hoc notat, numer. 17. C. de agric. et
municip. lib. 1. Abb. c. literas, num. 28. de reſti. ſpōl.
Rebuſ. d. num. 99. et ratio eſt, quia filius patris occu-
pationes, et mediocritates tenetur adiuvare. Rebuſ.
loco praedicto.

[3] In tantum autem tenetur operari, quod ſi re-
cuset id facere, iure pater denegabit illi alimenta. l.
ſi quis à liberis, §. ſi patris, ff. de lib. agnoſ. vel alend.
Bal. Angel. et Salicet. in l. 1. C. de leg. Cacciaup. in
l. frater à fratre, §. quæſitum, num. 106. et numer. 109.
ff. de cond. indeb. Alcia. in conſi. 243. num. 6. intel-
ligendo tamen, quando ſine dedecore, et verecundia
poteſt operari, et alia ſecus eſt. ſecundum Barto-
l. in l. 1. numero ſeptimo. C. de menſura, valid. lib. 1.
et quam citat, et ſequitur Cacciaup. d. §. quæſitum,
num. 106. et dixi ſuo loco. hoc tamen non procedit
in filio emancipato, quia is non tenetur [5] operari
ad commodum patris, ut probatur in l. pen. ff. de ob-
ſeq. lib. l. Luc. de Pen. d. l. 1. nu. 17. hanc tamen limi-
tationem non eſt in admittenda ſine diſtinctione, ut di-
cam paulo infra, et videantur et emancipatio [6] pater

non possit etiam stipolari operas ad filios, penult. ff. si a paren. quis fuer. manum. Coras. lo. Laemonendi, nu. 21. ff. de iur. iur.

[7] Intelligit etiam, quod operas obsequiales, seu officiales, quia eas filius tenetur prestare, sed non artificiales argumento l. licet. ff. de op. lib. Bertan. in cons. 310. nu. 6. vol. 6.

Prædicta vero non transiunt sine difficultate, quia operarum materia liberis hominibus non conuenit, sed solis libertis, vt punitur. Doctores in leg. si non fortens. §. libertus, vbi la. ff. de cond. indeb. ideo liber homo [8] promittendo operas non obligatur etiam si iurauerit, vt probat text. in leg. si quis pro eo. ff. de fideiuss. quem ita intelligit Coras. in l. admonendi, numero vigesimo, & sequ. ff. de iur. iur. et in l. si aet. a fratre, nume. 3. ff. de cond. ind. passim tamen admittunt Doctores operas etiam in libero homine cadere, & posse in obligationem venire, & quidquid Coras. senserit non ea ratione mouetur text. in l. qui pro eo, sed alia de qua per Bare. & alios ibi.

[9] Inferitur secundum, quod vxor cui præstantur à viro alimenta, tenetur operari ad viti vtilitatem, l. sed si vir. ff. de donat. inter vir. & vxor. glof. in l. licet patronus, ff. de op. lib. in l. si vxorem in glof. 2. C. de cond. infer. in l. si situr, in verb. corpore, C. qui potio. in pigno. habe. in leg. liberta, & in l. quod ex liberta, C. de op. lib. Specul. in tit. qui si. l. i. leg. nume. 28. ver. at vxor. Barto. in l. C. de imp. et in l. si. ff. de alimen. leg. & hanc partem tenuerunt Bald. Callen. Corn. Aretin. Roc. alon. Afflic. Tyracque. Chassan. Lupus & alij citati à Cordub. qui dicit communiter in leg. si quis à liberis, §. si quis ex his, nume. 221. ff. de liber. agnos. ex quo etiam recipit à marito [10] alimenta dicitur illi esse pene familia, c. est ordo, c. satis, & ca. mlierem 3. quæst. 5. non tamen omnia obsequia præstabit, sed quæ suæ conditioni, & qualitati [11] conueniunt, vt inquit Pet. quem citat, & sequitur Bald. in l. si vxorem, nume. 6. verit. item lex dicit, C. de conditio. infer. & dicit Ab. in cap. literas, nume. 17. de testam. spolia. quod & si secundum Ioann. Andr. ibi tenetur vxor erga maritum, ad omnia obsequia, puta custodire res mariti, lauare illius pedes, & caput, comestorem parare, & iis similia facere, id tamen intelligendum est si conditio personæ non repugnat, puta si ita foret nobilis, quàm non decreet similia præstare seruituti, Dec. in cons. 102. num. 6. verit. non obstat, quod vbi ideo inferit, quod si nobilis vxor vilis seruituti obeat [12] ad conuodum mariti, acquirit meritum apud eum, & maritum obligat ad antidota, ita quod ratione talium meritorum sustineatur donatio, Felin. in c. illud, colum. 4. de pæfump. Lub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 1. nume. 2. allegat Romanorum exemplum, qui periculis federe sancuerunt, ne clarissimi somine vilissimis, & seruilibus ministeriis alligarentur, id quod tamen limitat ea Franc. Barbaro duplici in casu, quando scilicet aduersa [13] mariti valetudo præstaret, vel casus honorandi hospitij accederet, exemplo Andromache apud Homerum, alios quoque in eam citat sententiam Tyracquel. in tra. d. nobilita. c. 20. nume. 94. vbi intelligit dictum Capre, qui in cons. 72. inquit vxorem debere [14] iure facere coquinariam & lectum, & num. 101. limitat duobus modis, de quibus supra, & quod non tenetur mulier vilis munera obire pro marito, tenet etiam Natta in consil. 461. nume. 72. Neutia Silua nuptia, lib. 4. num. 19. est verum, quod Barba ad Bal. in d. l. vxorem, recipit nobilitatem mul-

lam asserere excusationem vxori ab oneribus prædictis, quia ex qualitate debitoris non redditis deterior creditoris conditio, & quia nubendo viro censetur se obligare ad ea omnia, quæ vxor tenetur præstare, vt late explicat Tyracquel. loco prædicto, nume. 95. dicens hoc fortè verius esse per prædictas, & alias rationes, sed inhi prædicta non concludunt, quia cum lex non præcisè vxorem obliget ad certa seruituta, sed generaliter ad ea, quæ ex conditione personarum, & regimini consuecudine præstari solent, non dicitur mariti conditio effici deterior si vxor vilis munera non obeat, imò cum duo sint in carne vna, vxor efficit marito dedecori si talia præstaret, & quando nupit censetur se obligasse marito secundum consuecudinem [15] regionis, argumeto l. quod si nol. §. quia affidua, ff. de ad. edict. vbi contractus interprecationem recipit secundum consuecudinem regionis, & infinitos ad comprobationem huius conclusionis cumulat Gabriel. comm. in opini. lib. 6. tit. de consu. conclus. 1. num. 2. Cagn. post Dec. in l. semper in stipulationibus, nume. 5. ff. de reg. iur. Natta in consil. 95. nume. 3. Cephal. in consil. 328. nume. 43. D. Becus in consil. 101. nume. 48. cum multis similibus, & omnis promissio intelligitur secundum [16] qualitatem personæ, leg. cum de iurionis, ff. de iun. iust. & cum multis alij Simon. de Preis. de interpret. vltim. voluit. libro 2. interpretatio dubitatio. l. sol. 3. cum 30. ideo non debet conueniri vtrius vxor ea non præstet ad quæ nō est obligata.

Dubium tamen est, si vxor possit præcisè compelli ad operandum, & Abbas in d. c. literas, nume. 28. de testi. spolia. inquit, quod causatiue cogitur operari, quia aliis substat hunc sibi alimentari, præcisè vero non potest compelli, quia nemo cogi potest præstare ad factum, l. si quis ab alio, ff. de iudic. ca. cricis, quod met. cau. intelligit tamen Abb. teneri [17] vxorem ad operas, quando non habet dotem, quia opere succedunt loco dotis, ut si docem habet sufficientem, cuius redditus viuere possit non admittit quod teneatur operari, Lupus c. per vestras in 3. notab. 2. nu. 3. de dona. inter vir. & vxor.

Sed hanc partem non credo veram, quia vxor quantumcumque attulerit dotem dotum mariti tenetur semper operari, non pro eo, quod maritus eam alit, quia vbi est dotis, a fructus dotis cedant in recompensationem alimentorum, sed proinde, quod vxor est in potestate viri, quoad [18] carnis debitorum, & operas §. 1. vbi Aretin. Initiatur, ad Tertullian. Bart. Imol. Castren. & alij in l. si nudiat, ff. solut. matrim. Tyracquel. de legib. conubus l. 1. part. nume. 2. Imol. Bald. in can. mariti succed. vxo. dicit absolute, quod canonico iure inspecto vxor est in potestate mariti, Alber. in leg. aduersus, C. de crim. expila. hered. & in l. si vxorem, C. de conditio. infer. & illius potestatis ratio maritus potest illam legitime coercere, & [19] moderate castigare, glo. in l. si quicumque §. si in fin. ff. de leg. Aquil. & in §. quia vero quædam mulieres in verticulis, sufficere, in Authen. vt lic. mat. & aliz, cum infinitis alijs Tyracquel. d. l. 1. part. 1. nu. 22. & vxor tenetur reuerentiam marito [20] exhibere, leg. 1. cum autem, C. de rei vxor. 2. actio. alia causa, §. 1. vbi Roman. & Aret. ff. solu. matrim. & maritus dicitur vxoris dominus, licet non eo dominatus, [21] quem in seruos exercemus, sed ita, vt vxor dicatur viri subdita, ita Lupus dicit rubric. §. quinquagesimo numero trigelimo tertio & illius præsentientis vigore vxor seruare debet marito etiam si amplius habeat dotem. Doctores autem

autem alij non distinguunt inter dotatam vel indotatam, inter diutem, vel pauperem, & dicunt indistincte, quod debet maritus prestare obsequia, quod etiam repetit Bald. in l. si inuita, in principio. C. de nupt. ubi ait, quod magis debet marito, quam patri ad id autem, quod diximus vxorem non cogi prestare facit, quod suo loco diximus de liberto, qui praeiudicium non cogitur alere patrum, sed causam, si non vult redigi in servitutem.

Declaratur, quod diximus et vxorem debere viro operari, ut procedat nun in operis fabrilibus, vel artibilibus, sed in officialibus, vel obsequialibus nam vxor non tenetur fabriles [11] operas ministrare, vel exercere ad praescriptum viri, ita voluit Bald. in l. si vxorem, num. 6. C. de cond. infer. ubi inquit, quod si ex artificio vxor aliquid lucri faciat, si ibi id non viro acquirit, allegat Pec. de tenetis, & multas adducit rationes seu verius multa exempla, quibus ostenditur vxorem querere sibi posse, & ut inquit Fulgo. in l. si mulier. §. si vir vxori, num. 2. de dona. inter vir. & vxor. non reperitur iure cautum, quod marito queratur, quod vxor atque acquirat, Anto. de Prato, consil. 137. numer. 2. volum. 4. inter consilia Alexand. ubi dicit non legisse vnam, quod mulier viro querat, & sequitur distinctionem Bald. in loco praedicto inter fabriles, & officiales, subdit tamen, quod si conditio vxoris ferat, teneatur solum secrete, utrare, melles, & alia facere: sed si chintigiam, vel aliam exercet autem, non tenetur lucrum illud marito dare, vel communicare, & subdit, quod ita intelligi [13] debet Barol. in l. diuortio, in principio ff. solut. matrim. & alij, qui dicunt quod vxor tenetur ad obsequia, & quod praesumitur acquisisse de bonis viri, idem per omnia dicit Ripa in consil. 4. numer. 4. ubi inquit, quod, & si ad eundem turpem qualem vxor videatur in dubio acquisisse de bonis [24] viri, tamen hoc fallit, quando conflaret, quod exercuit licitam aliquam negotiationem, ex qua lucrum fecit, Alciatus in tractat. persumpt. regul. 3. praesumptio, 16. numero. 10. ubi tamen aliud dicit, quod negotium exercuisset de rebus uxoris, Lupus in dub. de dotatio. inter vir. & vxor. §. 45. numer. 4. & §. 61. numer. 8. & 9. ubi late agit repetendo praedicta. Neutza. in Silva nuptia. libr. 4. num. 19. & 23. ante istos idem voluit Ias. in leg. 1. in principio. C. de leg. dum sequitur Bald. in d. l. si vxorem, & alios citat Cordub. 4. leg. si quis a liberis §. si quis ex his, num. 126. ff. de liber. agnoscent. vel alend. ubi late agit de intellectu l. sed si vir ex lana, in principio. ff. de dona. inter virum & vxor. in quo me remitto, quia hic locus non exigit, ut discutiamus.

Quod autem attinet ad principalem nostram limitationem, Cordub. in dict. §. si quis ex his, num. 121. inquit multo tenere contrarium, allegatque gloss. Specul. Cyn. Bart. Bald. Calisen. Aret. Corne. Ias. Afflic. & plures alios, quos supra citavi, in princip. huius conclusionis, eosque omnes intelligit loqui de artibilibus operis: debet si videatur, certe maior eorum pars non distinguit, & ideo non debet servari nisi quia limitatio praedicta bene procedat. Bernica autem in tractat. pauper. quast. 8. in 2. specia. contract. num. 13. & seq. dicit, quod mulieres, quae in artificio exercet, tenentur [15] de qua sit ex viro recompenfare pro eo quod dando operam artificio non praestitit viro obsequia debita, allegat Capram, Gerat. Afflic. & Ripam, & eum tescit Cordub. in loco praedicto, num. 126. in fin. sed & hic opinio habet aequitatem, quia mulier, ut attem a-

aliquam exerceat non debet viro subtrahere debita obsequia, tamen Gerardo excepto nemo ex praedictis declarat hoc modum sententiam, immo Capra in consil. 71. num. 15. absolute dicit vxorem viro non obligari ad operas artificiales, sed bene ad obsequia lesu. Ripa quoque idem dicit, quatenus videtur, quod ex sententia non sit vera, §. si vxor non tenetur praeiudicium operari, sed causae si vult alimenta, vi paulo supra admonui, quomodo maritus petet lucrum ex artibilibus operis in recompensationem obsequiorum, certe non video modum: propterea non admitto pro nunc eam distinctionem, sed vltimus cogitandum existimo.

Ampliatz ergo hac limitatio, ut procedat etiam si vxor proprio nomine attem exerceat de mariti pecunia, quia nihilominus sibi querit, non viro, licet teneatur marito pecuniam [20] reddere, probatur in l. si mulier. §. si vir vxori. ff. de dona. inter vir. & vxor. quem ita intelligit Fulgo. sibi Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 45. num. 3. in fin. Cordub. 4. §. si quis ex his, numer. 127. ubi tamen declarat de loco vendit, quando de viro mandato vxor operetur de re viro secundum textum, [27] quem ita intelligit in l. sed si vir ex lana, in principio. eod. tit. de dona. inter vir. & vxor. id quoque, quod dixit vxorem obligari viro pro reddenda re, vel estimatione probatur, quoad vendicationem in leg. in rem. §. si quicumque. ff. de rei vendic. & quoad estimationem. §. si tamen alienam. Institui. de rei. diuisio. & praedicta ampliatio confirmatur, quia emptum, vel acquisitum proprio [28] nomine de pecunia alterius credit acquirere, non autem pecunia domino. l. multum. C. si quis alie. vel sibi. & quamvis praedicti Doctores non allegent etiam Bald. in consilio 67. pandus, vel. secundo casu, volum. 5. ubi dicit, quod res empti ab vxore [29] de pecunia mariti acquiratur vxori, subdens tamen rem posse in subditum vendicari, quando vxor pro restitutione pecuniae non esset soluendo, & eam Bald. decisionem refert, & sequitur Ripa in l. frumina. in prin. nu. 33. C. de secom. sup. & in consil. 124. in fin. & alios congerit Rolan. in consil. 90. nu. 22. vol. 1.

Contra tamen eiusmodi ampliationem facit, quia quidquid filius negociando ex ea patris [30] acquirit, id omne quacumque patri non sibi. l. cum oportet, ubi Doctores, C. de bon. quor. libe. in §. 1. & in §. igitur liberi, in ver. sancimus, Induta. per quas person. nob. acquir. Corn. in consil. 135. & consil. 238. volum. 2. Tyraq. de retract. consang. §. 1. gl. 9. in tantum quod patre mortuo filius [31] teneatur illud omne lucrum fratribus communicare. gloss. in leg. cum oportet. C. de bon. quor. libe. Spec. in tit. de iudic. §. sequitur, verti. q. si aliter asserentis, & commune dicit Vinnus. l. ibi primo opinio. 136. intelligendo tamen, quoad partem lucri: quia fortis solet tribui, nam quoad eam, quae tribuitur indultis, quae est dimidia, l. si quis [32] queratur, & alia non communicatur Barol. in l. 1. §. nec calisen. eod. tit. ff. de colla. bono. in l. 1. num. 1. C. pro socio, in l. illud, ubi Calisen. C. de collatione Afsan. Clemen. in tractat. de par. potestate. effect. 3. num. 10. & seq. sed respondetur, quod id procedit ratione potestatis, ut patri querat filius, quodque acquirit: secus autem in vxore, quae non est sub potestate viri, primum non filii, sed sibi acquirit, licet de re mariti lucrum faciat, ad id vero, quod diximus dari repetitionem marito rei suae ex vxor mercaturam exercuit, vide rex. in §. cum ex aliena, & §. sequens, ubi Ias. gloss. & Doctores, Institui. de rei. diuisio. ibi enim tractatur quando factum vx [33] jo

aliena spectet ad facientem, vel ad dominum, & sit distinctio, aut ibi videri potest.

Dubitari autem potest, an lucrum factum alivore presumatur provenisse ex re mariti vel alivore, sed hoc non pertinet ad tractatum nostrum, vide [34] vide I. Quintus ff. de donat. inter vir & vxor. l. etiam. C. eod. tit. Innocent. in c. cum in officio, extra de testamen. cum multis apud Neura. in filia nupcia. lib. 4. nu. 20. & seq. Alcia. in d. tract. presump. reg. 3. presump. 26. Kipa d. cons. 244. per totum, & conferunt, quod de filio negociante ponitur gloss. & Doctores in d. l. cum oportet. C. de bo. que lib. Bald. in consil. 159. in fin. volum. 3. Roma. consil. 159. in fin. cum multis apud Rol. in d. consil. 90. volum. 2. ubi per totum late agit, concludens in hoc attendi possessionem, & agentem grauari semper contra gravandi.

Infertur tertio, quod vidua cui intra annum lucus alimenta prestantur ab heredibus [35] viri tenetur in domo operari ad commodum heredum, ita notat gloss. fi. in fin. in l. i. cum patronus, ff. de ope. lib. dicens viduam ibi operari, ubi vult alimentari, eam sequitur Bartol. in l. diuortio, in princ. num. 3. ff. sol. matrim. idem Bart. in l. Caiso. Imperator, numer. 3. in ff. de alimen. & cibis. lega. Alexand. in d. l. diuortio, num. 29. post Castren. num. 10. Salicet. in l. 1. num. 3. C. de lega. Come. in l. de alimentis, num. 2. C. de transac. Ange. in tra. de testamen. gloss. 45. num. 1. Capic. in dec. 24. num. 10. alios plures congerit Cordub. in d. l. i. quibus ex his, num. 157. valet etiam argumentum a marito ad heredem mariti, l. omnium. C. de bon. matern. sicut ergo tenetur operari marito alienatus, & illius heredibus vidua dum viduitatem seruauit [36] durante maxime anno luctus videtur esse in matrimonio. l. si. C. de bon. mater. Alex. in consil. 24. col. 2. volum. 2. & dicitur de familia predefuncti [37] coniugis, Bart. in l. fin. C. de verb. sign. & quod teneatur in domo heredum operari, voluit Angel. in l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habens, quod vidua non potest pro se facere pannos, lineos, vel alia, sed operari debet ad commodum heredum, sequitur Barba. in consil. 63. num. 14. volum. 2.

Amplius conclusionem, ut procedat in omni opere, quod vidua scit exercere, ut si texere sciat, aut quod aliud: tenetur enim in co [38] texere corpus suum ad utilitatem heredum, Barba. in consil. 63. num. 14. volum. 2. quem ita intelligit Cordub. d. l. i. quibus ex his, num. 158. sed Barba. loquitur in vidua, cui alimenta relicta a testatore, non autem agimus de ea, que aliena est ex dispositione legis intra annum luctus, sed bene hoc voluit Castren. in d. l. diuortio, in princ. num. 10. ff. sol. matrim. ubi, quod teneatur hilare, suere, texere, & alia omnia facere, quae scit moueri ex glo. in d. l. sicut pannois, quae tamen inter operas non distinguit, sed dicit indefinitum, quod teneatur operari, & subdit Castren. quod si vidua ex iusta aliqua causa non possit stare in domo, cum alimenta prestanda sunt extra domum deducta [39] ad satisfactionem operum, ut tanto minus recipiat pro alimentis, hoc etiam videtur voluisse Ang. in s. fuerat. num. 8. l. i. de actio. prout illum citat Cordub. loco predicto, sed vere non distinguit inter operum species, sed dicit operari eam debere, ut faciat tempore virribere subdit, quod si non operatur, tanto minus recipit de alimentis, & idem ait, quando operatur pro se, & non ad commodum heredum: ad hoc autem non adherit Cordu. licet separatim agat de alimentis viduae mulieri prestandis intra

annum luctus ex dispositione legis & de his, quae ex mandato testatoris habent exolutum, num. 157. & num. 165. verior igitur opinio est, quod & si vidua operari debeat commodum heredum, ita tamen intelligi debet de operis obsequialibus, non artificialibus, nam ex persona [40] heredum variari non debet obligatio. l. 2. s. ex his. ff. de verbis. obliga. et vident viro vxor non tenetur exercere artificum ad utilitatem mariti, multo ergo minus id faciet ad heredum commodum, qui [41] repraesentat mariti defuncti personam. §. 1. in Auth. de iure iuranti morien. preli. l. heredum, ubi gloss. Dec. & Cagn. ff. de reg. iur. ex hoc autem inferitur, quod etiam ubi alimenta ex legis dispositione prestantur, tunc licet alimentarius debeat operari, tamen non tenetur ad artificiales opera, sed ad solas obsequiales, sed ut meum profectum sententiam non video quorsum hac quæstio de artificialibus operis tendat, ubi agimus de alimentis vxori, vidua, vel alij ex legis dispositione dandis, nam certum est, quod ex lege non debentur ei alimenta, qui ex artificio suo, vel industria potest victum sibi quaerere, vel aliunde habere, lex illi non prouidet: ergo frustra tractamus an teneatur exercere autem, & si dicitur, quod tunc sunt prestanda artificia, quando operari non potest sine dedecore, respōdet, quod vxor quoque, vel vidua non tenetur marito, vel heredibus eas præstare operas, quas non potest sine dedecore, quare ita superflua est quæstio, & sine fructu.

[42] Inferitur quarto quod multo magis operari tenetur Ecclesiae clericus, qui recipit alimenta ab Ecclesia, c. vos autem 16. quæst. 1. & feruus, qui domino alitur, [43] immo etiam liber homo si bona se feruit, l. liber homo, ff. de acqui. rer. do. quia nihil aliud est seruare, [44] quam operas præstare. l. pen. §. pen. ff. de statu lib. l. Thas §. herede. ff. de fideicom. lib. l. Luc. de Pen. in d. l. 1. num. 20. C. de agrio. & mancip. lib. 11.

Procedit autem generaliter supradicta conclusio omnibus in casibus quibus alimenta debentur a lege, quia in illis alimentarius tenetur operari ad illius [45] commodum qui prestat alimenta, ita Bart. in l. Caiso. Imperator. in ff. de alim. & cibis. lega. ubi dicit aliud esse, quando alimenta debentur vxori ex legato, & ita distinguit loquendo in vxore inter alimenta debita ex dispositione legis, & ea, quae prestanti debentur ex ordinatione hominis, ut primo casu teneatur operari, secundo non. ita quoque distinguit Barto. in vxore in l. diuortio, in princ. numer. 3. ff. sol. matrim. Salicet. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxor. actio. & hanc sententiam dicit communem Grat. in consil. 87. num. 23. volum. 2. Castren. in d. l. diuortio, in princ. num. 10. ubi dicit verba Bald. in l. 1. num. 6. C. de lega. esse notabilia, sed Bald. in eo loco certè aliter loquitur: eadem quoque commentum dicit Cordub. in d. l. i. quibus ex his, num. 159. in ff. sed rationem diuersitatis nemo allegat, cum tamen sine ratione non sit constituendum discrimen inter vnum, & alterum casum. posset autem dicit mitius [46] agendum esse cum lege, quam cum homine. l. Celsus, in prin. ff. de arbit. Bartol. in l. amplius. ff. rem rat. habet. hac est magis generalis potest etiam dici, quod legis dispositio recipit interpretationem ab alia legis dispositione, ideo cum lex mandat alimenta alij qui prestat intelligitur, quatenus ille operis sui quaerere sibi non potest: secus autem, quando a testatore, vel alio relinquuntur alimenta, voluntas enim [47] testatoris largè interpretatur, c. dilecti. extra de don. ideo dicit Ang. in §. mobilis igitur, in Auth. de relict. fideic.

deic. quod qui a testatore facultatem habet alienandi [48] censetur illi habere liberam, & nullis regulis limitatam. sequitur Sootin in l. Marcellus. §. casique. colum. 6. verfic. tertio ratio. ff. ad Treb. & in consil. 113. num. 3. vol. 13. Croc. in consil. 61. numer. 17. Bero. in consil. 93. numer. 24. & in consil. 133. nu. 3. vol. 1. Natta in consil. 530. numer. 7. & 9. eadem ratione videmus quod & si verba legat generalia declarationem recipiant de habitate, tamen aliud est in general. seu [49] vniuersali hominis dispositione. Bal. in l. si. au. verfic. doctrina. C. de cen. vel reliqu. Alexan. in l. si patroni in princ. num. 15. ff. ad Trebell. cum multis per me citatis in consil. 10. numer. 28. potest etiam dici, quod testator legando alimenta nulla facta operarum mentione, videtur [50] necessitatem operandi remittere, argumento l. apud folianum. §. si Titius. ff. de leg. 1. vbi Bald. Ange. Imol. Cast. Alexan. & las. inferunt ad alia, & ad propositum etiam multa dicunt Bald. Ange. Imol. Cast. & Alex. in l. si natus. §. 1. ff. eodem tit. & generaliter, quod legat de quis videatur remittere exceptionem [51] quam habebat, vel concedere liberationem ab obligatione, qua legatarius illi tenebatur, latè probauit in consil. 113. num. 9. & seq. ita ergo in proposito licet alius teneatur teneatur operari ad commodum alimentis, tamen quando ille legat simpliciter alimenta nulla adiecta obligatione operandi eam necessitatem, & onus remittere videtur.

Quod tamen dictum est supra vxorem, cui alimenta a testatore relicta sunt, non teneri ad aliquas operas, intellige de artificialibus, & seruilibus, nõ autem quod officiales, & obsequiales, quia [52] illis tenetur exhibere secundum Picum in l. Titia. §. Titia cum nubet et numer. 2. ff. de leg. 2. vbi allegat Bartol. in l. Caio, in §. Imperator. ff. de aliment. & cib. legat. & Alexand. in consil. 100. colum. 2. vol. 1. & subdit Picus ita limitari communem opinioem de qua supra, & cum eo videtur transire Corduben. in d. §. si quis ex his, num. 199. & 161. Cranes. in consilio 35. numer. 13. vbi allegat Angel. arguens ex eo videri legata alimenta, non vniuersum. quod illi testator onus operandi adiecit, quod legatario alimentorum conuenit: decipitur tamè Picus meo iudicio, quia Doctores ab eo allegati aliis loquuntur in terminis, quintund supra ostensum est nunquam eum cui a lege debentur alimenta prestare debere operas artificiales, quia si talis sit, cui operatio illa conueniat, non debentur alimenta, cum ex operis possit viuere, vxor autem quod acquisit ex artificio, quare sibi, non marito, cuius commodum non tenetur artem exercere, proinde ea distinctio inter fabriles, seu artificiales operas, & obsequiales non datur, quod alimenta debentur ex dispositione hominis, ex quo etiam fabriles non debentur, quando ex dispositione legis, cum tamen eo casu maior videatur subesse ratio debendi, vt supra declarauit.

Eam ergo conclusionem, quæ habet quod legatarius alimentorum non teneatur operari, intellige non procedere quando legatario alimenta prestanda in domo, quia tunc officiales, vel obsequiales operas, alimentarius exhibet licet [53] non artificiales, aut fabriles, ita Baldus in l. a. num. 6. & 7. C. de legat. vbi inquit, relictiis alimentis in domo teneri viduum [54] ad operas obsequiales, vt facere lectum, coquinam, portare aquam, & alia facere, quæ tempore vii non conueniant facere, nec debet stare in domo fixum corpus mortuum, idè enim secundum eum videtur testator reliquisse alimenta in domo, & ibi commodum hæredum operetur, vt hic est verus sensus Bartol.

in dict. l. Caio. §. Imperator, in fine. nam dicit eum cui a lege debentur alimenta debere operari de omni opere: eum verò cui debentur ab homine, nullas prestare operas: eum verò cui in domo relicta sunt, aliquæ seruicia prestare secundum conditionem personæ suæ, atque ita vult quod casus relictorum in domo alimentorum differat ab aliis duobus, & mediū locum obtineat inter extrema, & hanc modificationem probat Bartholin in dicto consil. 61. num. 14. vol. 1. licet dilatando postea simbras concludat etiam artificiales operas deberi, quando in domo relicta sunt alimenta, Castrenf. in dicta l. diuortio, in princip. num. 10. ff. soluto matrimonio. vbi dicit, quod etsi non teneatur alimentaria texere, & alia similia facere, quæ artem concernunt, etiam alimenta in domo relicta sunt, tamè teneatur ad seruicia coquinæ, [55] quæ faciunt ceteri de domo, puta coquinæ facere, mensam parare, lectum sternere, & alia similia, & subdit hæc esse notabilia Bald. verba in dicta l. l. Cod. de legat. & dicit Alexan. in consil. 100. colum. 1. vol. 1. quod legatarius isto casu debet prestare seruicia secundum qualitatem personæ suæ, & licet confusè loquatur, ita quoque intelligit Picus in dicto §. Titia, numer. 162. atque in illis terminis loquitur Cranes. in consil. 15. num. 23. quando scilicet relicta fuerunt alimenta in domo, allegat Angel. in l. quamuis. C. de leg. & hoc modo loquuntur multi ex his, quos citat Corduben. in d. §. si quis ex his, num. 160. ratio autem est, quia testator necessitatem morandi in domo adiecit, ille videtur favore hæredum nõ solum, vt eis alimentatio sit minus grauosa, sed etiam vt exigant operas prædictas, vt post Bartolum in dicto §. Imperator. & Bal. in dicta l. l. Cod. de legat. inquit Alexand. in dicto consil. 100. colum. prima & hoc voluerunt Bartol. & alij in illis libris, ff. de diuortio. & demonstratio. Bartol. Bald. Angel. Castrenf. Salicet. & alij in l. prima. Cod. de legat. & ita omnes tenere fatetur Bero. in consilio 185. num. 1. vol. 1.

[56] Sciendum est autem operas alias officiales esse, alias fabriles, seu artificiales: officiales sunt, quæ in obsequio consistunt, vt adesse comitari, cantu, sonno, saltu, obsequiis, &c. in l. sciendū §. item in lege ff. de verbordi. significacionib. artificiales [57] sunt sunt fabriles, pistoria, textoria, lanificæ, & similes, ita Coclæus in l. admonendi, numer. 23. ff. de iureiurati. declarat gloss. Bartol. Angel. Castrenf. Alexand. & las. in l. si non sortem §. liberos. ff. de condi. & indebit. Corduben. d. §. si quis ex his, num. 23. vbi in proposito obsequiales dicit Doctores lectum sternere, aquam haurire, mensam parare: artificiales autem filum, aut stamina ducere, texere, & similia.

[58] Notandum item, quod vbi lex de operis mentionem facit, intelligitur in dubio de officialibus, quæ in obsequio consistunt, l. vt iurifurandi §. dabitur, l. opere enim. & l. interdum. ff. de oper. liberti. Corral. d. l. admonendi, numer. 13. vbi fortius subdit quod operas promittens, officiales tantum promississe videtur, secundum Bartol. in dicto §. liberos, colum. penult. Corduben. loco prædicto, numer. 23.

Ex quo inferri potest ad questionem an opere coadi possint: in quo conclusio est, quod opere [59] officiales credi non possunt, nec delegati, quia coherent personæ, & ab ea non possunt separari, l. opere incertum. ff. de oper. lib. & quod non possint credi, probat text. in l. si non sortem §. liberos. in fine vbi lason in p. notabil. numer. 16. ff. de condi. & indebit. & l. pro hære de §. si quid tamen. ff. de acquir. hæ.

redita. Bald. in leg. liberti, libertaque, colum. 4. ver-
tical. idem dubitatur, quidam promissit, C. de hon.
liberto. neque delegari possunt. l. 1. §. ne autem, C. de
caduc. tollend. & in operibus, quæ coheret perso-
næ, voluerunt Bartolus & alij omnes, in dicto §. li-
bertus, Tyraquell. de retract. consanguin. §. 16. gloss.
1. numer. 48. Roland. in consil. 43. numero septimo,
volum. 2.

[60] Cum verò agimus de operis fabrilibus, seu arti-
ficialibus, tunc aliud est, quia cedi possunt etiam
illo imito, qui tenetur ex præstare, ut probant Do-
res in dicto §. libertus, ubi Bartol. infert ad seruitu-
rem conductum, qui cogit [61] potest ad seruandū
alteri pro conuenio tempore, quia operæ illius non
sunt obsequiales, & cū eo transiente Ange Fulgos.
Castrenf. Alexand. & alij idem voluit Bald. in l. li-
ber, colum. vlti. Castrenf. in l. 1. in princip. ff. sol-
ut. matrim. Alexand. in dicto §. libertus, numer.
30. ubi tamen limitat, quando seruientis conditio
eliceretur deterior, tunc enim alij non tenetur præ-
stare operas, & ibi etiam ponit, an hoc casu possint
delegari, & infert ad vasallum, vel subditum an co-
gi [62] possit, ut alteri domo fidelitatem iuret.
In quo articulo Doctores variis in locis multa po-
nunt, quæ tamen omitto, quia non conferunt ad
tractatum nostrum, Tyraquell. dicto §. 26. gloss. 3.
& n. 36. & duo ponit las. in d. l. libereus. 16. & seq.
Primum, quòd etsi officiales operæ non possunt
delegari, tamen si delegatio fiat, delegans liberabi-
tur ope [63] exceptionis, l. quarta. ff. de donatio. no-
tat Bartol.

Secundum est, quod etsi delegatus promittat per
stipulationem operas, & cui fit delegatio, ex hoc ta-
men non tenetur iure iure, secundum Bald. in
dicta l. liberti, libertaque, quia sunt inseparabiles,
& a persona tuelli non possunt, cui debentur. ex
quo ergo alij præstari non possunt, frustra pro-
mittuntur, sicuti quando actus impossibilis dedu-
citur in [64] stipulationem, leg. impossibile. ff.
de regul. iur.

Sed hoc casu posset dubitari, si saltem succedat o-
bligatio ad interesse, sed hoc nihil ad nos, & po-
nunt Doctores in ea questione an promittens quod

alius, atque habet contractum, vel actum, teneat-
ur ad interesse, licet fecerit quicquid potuit, si non
sequatur obligatio, seu ratificatio, [65] de quo a-
pud Decium in dicta l. impossibile, Doctores in
leg. quod te. ubi Purpur. & Rip. ff. si certum peta-
Cagnol. qui multos citat in dicta leg. impossibile,
numero quarto, dicentem, quod si verba stipulatio-
nis sunt amplè concepta, tenetur promissor ad pen-
nam, vel interesse, at ita vidisse iudicari in ardua
questionibus.

[66] Vbi verò fabriles operæ debentur, operarius
non tenetur operari de nocte, licet sub vocabulo
dierum conductus fuerit, quia promissio intelligi de-
bet de artificiali die, qui concluditur inter summum
mane, & vesperas, non autem capit viginti qua-
tuor horas, Azo in Summa C. de op. lib. in l. morte,
in l. 1. & in l. medicus. ff. de op. lib. in l. morte,
ff. de feriis, Tyraquell. de retract. consanguin. §. glo.
1. numer. 21.

Possent hic quoque tractare de operis impub. &
quæ qualisque sint, & quanti æstimentur, sed quia
melius cadit questio in parte, ubi agimus de repeten-
dis alimentis alicui præstatis, idem in eum locum
reicio lectori.

[67] Inter cetera autem obsequia, quia alimenta re-
cipit in domo alicuius, tenetur illum associare,
ut videtur concludere l. item in constituto. Regni, fo-
lio 167. colum. 2. quem citat, & sequitur Lupus in
cap. per vestras, in 3. not. §. 13. numero vnde citatur, fol.
mili 155.

Quod autem dictum est, eum qui alimenta reci-
pit, obligatum esse ad operas, non habet locum in
vicario beneficiati, vel rectore [68] alicuius eccle-
siae, quia & si is alendus sit, quia tamen alimenta
recipit intuitu seruitutis, quam facit ecclesie non
tenetur operari, ut inquit Rebuff. in tractatu de po-
tione. canon. nu. 99. sequitur Cordubens. in l. si quis
liberis. §. si quis ex his. num. 164. ff. de liber. agno-
scere: & ratio est, quia etsi alimenta isto casu deb-
entur a lege, tamen æquum non est, quod clericus ille
duobus seruiat, ecclesie scilicet, & rectori pro eadē
alimentatione, ultra quod clericus indecorum est ser-
uire cuiuspiam pæcipue laico.

Finis Tituli Quarti Tract. Ioan. Petri Surdi De Alimentis.

TRACTA-

TRACTATUS DE ALIMENTIS, D. IOANNIS PETRI SVRDI; CASA- LENSIS, L.C. PRÆCLARISSIMI. TITVLVS V.

Quanto tempore præstanda sint alimenta.

SVMMARIA

Alimenta sunt inter cetera viam, cui sunt præstanda et non transeunt ad heredes.

Alimenta in persona vnius alius sunt quam in persona alterius et sunt personalia.

Alimenta relicta in temporis præfinitione extinguuntur ante tempus eueniente morte alimentarii.

Dispositio intelligi debet, ut conueniens alius, super quo sit.

Alimenta debita filia dotata, quæ excluditur a successu, non transeunt ad heredes.

Legitima tolli potest in totum a statuto ex causa.

Dotes differunt a legitimis, et ab alimentis.

Legatum amissioni non transmittitur ad heredes, ubi tamen vide remissioni.

Fundum cancellum ad alimenta, extinguuntur morte, intelligi tamen videtur.

Causa, seu ratio restringit quancunque dispositionem ad suos finitus.

Alimenta debita alicui durante viâque ad mortem naturalem, non obstant depredatione, vel haereditate.

Alimenta simpliciter relicta, præstanda sunt usque ad mortem.

Indefinita æquipollens vniuersali. et m. 16. et 17.

Socii si premittat alter filium, et generum intelligitur durante viâque ipsorum, vide tamen ibi.

Argumentum a contrariis ad ultimas voluntates, et contrarij validum.

Indefinita non solum in instrumentis, sed etiam in cõtractibus æquipollens vniuersali.

Indefinita solum alimentorum æquipollens vniuersali, etiam in casibus quibus non æquipollens.

Alimenta a testatore relicta, præstanda ab usufructuario, sicutur ex parte usufructu numer. 20. et 21. et 22.

Omni quando inuiguit legari, sicut et cum ipso legato.

Alimenta præstanda ab usufructuario, non debentur ab herede legatario, quando usufructus est finitus.

Legatum alimentorum ab uno relicto, cessat ab alio repetitione.

Substitutus dicitur heres impropius.

Alimenta præstanda sunt ab herede usufructuario, quando usufructus sui gratiam simpliciter non de usufructu.

Acceptans legatum, tenetur omne vinculum agnoscere.

Omni annexum legato recusari non potest, etiam si excedat valorem legati.

Verba intelligi debent secundum subiectum materiam.

Emphyteuta si ex pacto non potest expelli intelligitur dum est emphyteuta, non autem quando est primarius.

Usufructuarius heres tenetur alimenta præstare legatario, quando testator ita misit.

Fructus quando sequeuntur, vel etiam aliquid præstandum de fructibus, intelligitur finitum non aliter.

Debitor generis liberat peremptio speciei quando genus debetur contemplatione speciei.

Alimenta debita loco legitime transmittuntur ad heredes, vide tamen de varietate. nu. 31.

Subrogatum sapienti nomen eius, in cuius locum subrogatur. l. i. m. 34.

Primogenitus mortuus secundogenito, liberatur a traditione alimentorum seu rata militis.

Subrogatum quando est diuersa natura, non sapienti nomen eius, in cuius locum subrogatur.

Argumentum de re ad tempus est validum.

Plus saluere dicitur, quod salu ante tempus, et cetera.

Debitum vnum, quando committitur in alterum, extinguitur prius, et secundum non assensu alius naturam.

Alimenta nuptia non representant privilegia alimentum nuptiarum.

Alimenta præteriti temporis transseunt ad heredes, et peti possunt.

Alimenta præteriti peti possunt, quando debentur iure alimentum.

Alimenta præteriti peti possunt, etiam si legatarius non sit mortuus cum filio, quando fuerunt relicta cum onere morandi, si tamen per eum non sint.

Necessitas. Relictum pro suis necessitatibus peti potest, etiam nulla subsistente necessitate.

Alimenta præteriti temporis debita, solo iudicio extinguitur peti non possunt.

min articulo. ut. mune. 89. & hoc inquit esse admittibile verbum loan. Lup. in cap. per veltas. in tertio notab. §. 14. num. 7. & Cordubem. in dicta. l. si quis a liberis. §. idem refcriptum. num. 76. & certe est mira bilis decisio. si vera est. quia cum eo casu alimenta succedant loco legitime. quæ transmittuntur. vide retur. dicendum. quod ipsa quoque debeant trans mittere. ut dicem paulo infra. propterea non caret du bitor. nisi dicamus. quod hoc nisi non succedant lo co legitime. nam legitima [6] ex causa potest in totum tolli à statuto. ut post Richard. Malum. voluit Dynus in cap. indulgent. de regulis iur. in sexto. Cyn. in l. sancimus. Cod. de nupt. Bartol. in l. Titio centum. 4. Titio genero. eodem penultim. ff. de cõ dit. & demoultras. & quando interuenit causa. cõ munitis est hæc opinio. ut testatur Alexand. in l. quod de bonis. §. final. ad legem Falcid. Deci. in l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. Cap. de statut. excha. for min quæstio. 4. numer. 31. & hæc dicit communio nem opinionem Georg. Natta in eodem tractatu. quæstio. 1. numero sexto. Natta in consil. 201. mune. §. latè Cucchus in tracta. de legiti. in versic. nec vi sufructu defraudari liberi. numer. 70. versicul. quod enim indistinctè. ubi transit cum prædicta distinctio ne. ubi verò subest iusta causa tollendi legitimam. tunc ipsa quoque alimenta tolli possunt. sed hoc æque rum procedit. quando causa est talis quæ ad exheredationem sufficit. ut dixi in tit. quibus ex caus. alimen. de nega. poss. & declarat Cucchus lo co prædicto. numer. 73. ubi tenet. idem quod filia statuto exclusà à legitima poterit alimenta conse qui.

[7] Addo. quod aliud sunt dotes. aliud legiti ma. & aliud alimenta. & de eis diuersimodè dispo nunt iura. ut potest videri apud Brun. in d. tract. art. 9. nu. 43. & pluribus sequentib. ubi inferit. quod exclu sà à successione. & legitima. potest nihilominus petere dotes. vel alimenta. quod non esset si dotes. vel alimenta loco legitime succederent.

Potest tertio ampliari nostra conclusio. ut proce dat etiam in quocunque legato annuo. illud enim ad hæredes non [8] transmittitur. l. in singulos annos. ff. de annu. lega. Bartol. in l. generali. §. hæredis. ff. de usufruct. leg. sed quia id non ad nostre ince sariæ propolium facit. occurrat poterit tamen ad hoc videri Rom. in singular. 71. ubi quid si quantitas fru menti vel vini ex certo fundo relinquatur. Capic. in decif. 103. in primo dubio. ubi de simplici annuo le gato. & de eo quod ad vitam relinquimus. & quid si hæredum mentio est facta ex parte promissionis tan tum. vel stipulationis tantum. vel etriusque. & quan do nullus est facta mentio. Iacob. Nero. in regul. su per totam. Causam. in tractum de usufruct. mol lier relict. numer. 66. column. 2. in quibus locis vi detur potest.

[9] Quarto amplia. ut idem sit quando feudum conceditur in alimenta. extinguatur enim morte. ut voluit Bald. in Rub. de feud. nu. 35. ubi laud agit de veritate. Paris de Puzo de feud. reintegr. cap. 109. numer. 9. de qua videri potest Inf. de viabus feudo rum. num. 109. & Guerrin. Pifo. de feud. in titul. an feud. concessi. ad ven. & fruen. per totam. ubi dis putat de veritate questionis. qui Bald. eo loco prin cipaliter disputat. an scilicet feudum concessum ad vendendum. & fructum. extinguatur morte vel cõ tincat proprietatem. & transcat ad hæredes. mani ni me Bald. opinione reprobato in titulo. quan do alimenta concessantur relictis. circa princip. ubi demonstrat. proprietatem. videri relictam. &

transmitti. sed ubi concedens vitatur in feudum con cessione verbis. quæ non proprietatem. sed alimen ta significant. tunc feudum erit personale. sicut ali menta. propter quod feudum relictum fuit. quia dis positio quælibet [10] restringitur ad limites ratio nis per suam causam. ut post Cyn. & Ang. dicebat Natta in consil. 456.

[11] Amplia quintò. etiam si interim legatarius. vel is cui alimenta debentur. capere minuat. vel moriatur ciuilitet. quia nihilominus alimenta e a nunt præstanda. & fruuntur sola morte naturali. l. legatum. ff. de capit. dimitt. l. solent §. debet. & l. is cui. ff. de alim. & cibari. legat. in quibus locis di citur. quod legatum alimentorum non definit debe ri. licet legatarius condemnetur. vel deponatur. Spo cul. in titul. de execut. senten. §. sequitur. numero vndecim. Franc. Mar. decisio. 83. part. 1. Ca uela. de usufruct. mulier. relict. numer. 238. & seqq. Peregrin. in tract. de iure fidei. lib. 5. num. 133. ubi al legat. Salic. Nell. Bald. Alber. & alios. & dicit inter priuileg. alim. dum tractati an alimenta in con sificatione honorum durant. ergo alimenta. & præ stando sunt. donec vita naturalis dura. nec ante des inunt deberi.

Sextò amplia. ut procedat etiam si simplicitet fuerint relictis. quia alimenta simplicitet relictis de bentur ad vitam. & intelliguntur relictis durante vi ta [12] legatarij ut probatur in l. Caio. in l. i. ff. de ali men. & cibari. lega. et etiam tenet. qui loquitur de habitatione. in l. si habitatio. §. vtrum. ff. de vfu. & habit. & dicit glo. fin. in l. Co. de legat. 2. alimenta simplicitet relictis. intelliguntur perpetuo relinqui & hæc sequuntur omnes Doctores ibi. dicentes esse speciale suare alimentorum. dicit autem in ti tu de priuileg. alimen. dum tractati. an legatum præstatur annuum. & perpetuum. Corne. in consil. 311. in fin. volumus. 1. ubi mouetur quia indefini te acquipollet [13] vniuersali. l. si pluribus. ff. de lega. 1. cap. quia circa. de priuileg. Raim. in consil. 38. mune. 4. Simon. de condict. ultim. volunt. lib. 4. dubitatio. videimus. numer. 87. & hoc procedit non solum in alimentis relictis per victimam volun tatem. sed etiam in iis. quæ promissa fuerunt per contractum. & idem Grammat. in decif. 101. numer. 56. & in decif. 103. nu. 112. & 113. concludit quod pro missio fieri de alendo filium & generum. quamuis in indefinita [14] debet tamen intelligi. ut præstentur alimenta pro vita vtriusque. et verò quod Grima. d. decif. 103. num. 118. inquit promissione restringi ad quindecten annos. per l. si quis argentum. §. fin. autè donator. Cod. de donator. subdens. quod hoc com munitet tenent Doctores ibi. de cuius dicti veritate latè dissonat Cordubem. in l. si quis a liberis. l. § non tantum. numero sexagesimo secundo. ff. de liber agnost. & de intellectu. d. l. si quis argentum. ponant Doctores ibi. & Cordubem dicit dictum Gram ma. ad terminos l. hereditatem ff. ad legem Falcid. qui tamen non semper. nec absolute conuenient cuiusque relictis. vel promissioni præstandorum a limentorum. sed quicquid sit cum genere. & in definitum relictum alimentorum extendatur ad vi tam. quare non idem erit in promissione. valet enim argumentum à contractibus ad victimas [15] volun tates. & contra. l. pactum inter hæredem. ubi nota. ff. de pact. Eueria. loco 17. colum. 1. veris. similit nontr. nullus indefinitus acquipollet vniuersali. non solum in testamentis. [16] sed etiam in contracti bus. gloss. in cap. vi. circa de electio. in 6. Alexand. in corp. 26. muner. 4. volum. 4. Tiraq. de retrac. §. 11

glos. 13. ume. 1. i. mo favore alimentorum indefinita aequipollet vniuersali, etiam in casibus. (17) quibus regulariter non solet aequipollet, secundum Bartolum in Liquidam hereditatem, nu. 1. ff. de testico vino, oleoque legato.

Noluit tamen conclusio limitari non procedere, quando alimenta relicta essent à testatore prestantia per eum, cui testator legauit (18) usufructum: tunc enim si usufructuarius mortuatur ante alimentarium a testatore legatum alimentorum ante mortem, vt est text. in l. Titia, in princip. ff. de ann. legat. in l. Si quis, ff. Titia, de alimen. & cibari. legat. & post Salic. post Alexand. in l. 1. i. n. 3. C. de lega. Causam de usufructu relicto, num. 238. Peregrin. de iur. lib. 3. num. 123. Simon d. dubita. 10. numero octuagésimo septimo, in si. & ratio est, quia legatum alimentorum est onus: adiectum legato usufructus, idem finit (19) legato usufructus, finit onus inunctum, vt inquit Bartol. in dict. §. 1. & onus predictum dicitur accessorium, ergo finit cum ipso principali, ex accessione de reg. iur. in 6. & onus quod contemplatione commodi adiungitur, non debet durare vitra quam diuret commodum. arg. l. secundum, naturam, ff. de reg. iur. & intelligitur praeceptum limitatio, vt non solum legatum alimentorum non sit praestandum à legatario usufructus, sed nec (20) etiam ab herede vniuersali, vt probatur in d. l. Si quis, §. 1. & d. l. Titia, in princip. id quod videtur contra regulam, quia habet quod legatum alimentorum relictum ab vno, censetur speciali favore (21) repetitum ab alio. l. 4. §. Lucius, ff. de alimen. & cibari. legat. vbi gl. Bart. & alij Roman. in Authen. similiter, in 15. specialis vltim. volunt. in 20. specialis, in fine. C. ad legem Falciariam, cum alio, quos citat inter ceteros legum. alim. priuileg. 15. vbi dixi id verum esse, quamuis fuerint nominatiue ab vno relicta: responderi tamen potest facilius in d. l. Titia, in princip. de usufructu, quia si testator non fecit institutum quidem de legatario ab herede, facit tamen sit transmissum in habentibus symbolum: sub iure etiam (22) dicitur quodammodo heres vt per D. Becum in consil. 108. numero trigésimo nono, & 40. Ideo quando heres fit grauatus, vultis grauare non quoque ad substitutum, qui est hanc hereditatem secus quando legatarius est grauatus, quia heres non succedit loco legatarii. Sed haec responsio non satisficit, nam & si heres non succedit in omnibus loco legatarii, sed est quod succedit in re legata, id est in usufructu, proinde debet ab herede esse usufructus, peruenisse cum sua causa, & cum onere praestandi alimenta praecepto praestanda sunt de usufructu. Respondet secundo, quod in contrariam legatum non est finitum usufructum suum naturam, sed potius per causam, id est per mortem heredis, & vbi relinquatur ab usufructuario, finit finit finit suam naturam, finit usufructus, vt respondet in simili Bartol. in dict. leg. Titia in princip. sed haec quoque responsio non conuenit, quia natura alimentorum est, vt finit morte eius cui debentur, non ante, vt citatur in principio huius conclusionis, ergo non potest dici finit mortuo usufructuario legatum alimentorum secundum suam naturam finit, quod vero dicit Bartol. in loco predicto finit secundum voluntatem defuncti, non bene aptatur, casui nostro, quia non potest magis dici, quod volens de finit finit, legatum alimentorum finit cum usufructu, quam cum vita alimentarij, melior ergo ratio est ex eo iudicio, quam primo loco reteri, quia scilicet aliud sit relinquere ab herede, aliud à legatario, qui non

est loco heredis, nec heres est eius loco.

Intellige hanc limitationem, quando usufructuarius grauatur alimenta praestare de usufructu, vel de bonis ad vtendum relicta alias si simpliciter forent alimenta (23) ab eo relicta teneretur legatarius heres illa praestare finit usufructu, ita deciarat Alex. d. l. 1. n. 1. 3. cessat enim hoc casu ratio supra considerata, quod onus rei inunctum extinguatur cum ipsa re, imo cum sic inunctum persona transit ad heredem usufructuarius, & hoc casu non est curatio, quod onus alimentorum forte excedat commodum usufructus, quia acceptat (24) legatum, tenetur subire onus adiunctum, leg. cum ab vno in princip. ff. de leg. 1. qui tutelam, ff. de testamentis, c. 1. c. 1. de testam. etiam si non excedat (25) valorem legati, Cast. & Alex. in l. cum doctem, §. si patet, ff. solut. matrim. Dec. in consil. 423. nu. 8. Ruy. in consil. 79. in princip. volum. 2. Natta in consil. 480. nu. 1. Crasset. in consil. 174. nu. 9.

Fortè etiam dici posset, quod usufructuarius non teneretur ad alimenta finit usufructu, quamuis alimenta ex testatoris dispositione non sint praestanda de fructibus praedictorum relictorum ad vtendum, quia testator videtur usufructuarius grauare tantum legatarius, vt verba intelliguntur, secundum praedictam (26) materiam, Alex. in consil. 26. n. 6. vol. 1. D. Becum consil. 101. n. 40. vbi autem cessat qualiter legatarij, cessare debet grauamen, per ea quae ponit Bald. in leg. ex facto, colum. 3. ff. de vulg. & pop. per quem infert Fely. in consil. 13. nu. 23. & sequi quod promissiones factae (27) emphiteutae de non expellendo, intelligi debent, quatenus durat emphiteuta, & quatenus soluit canonem: alias si per defectum solutionis finitur emphiteuta, cessat pactum seu promissio, facit quod vult Socinus in consil. 34. in fin. vol. 3. Abb. in c. reuerentia, no. 2. de iur. iur. Boff. in sua praexi, in titu. de princip. nu. 344. Augustinus argumentum, quia onus aliendi est annuum, & incipit deberi singulo quoque anno, propterea non esset incommensuratum quod finit usufructu finitur praestatio alimentorum, nisi decido tamen, sed sufficit difficultatem, excusasse, vt melius possit ab aliis considerari.

Intellige secundo, praedicta procedere, nisi constet testatorem voluisse quod alimenta praestentur ab herede usufructuarij, etiam finit usufructu, quia tunc si modo quod usufructuarius percipit potest sufficere ad alimenta, heres (28) tenebatur, ita deciarat textus supradictus, & ex quo notandum est, ut dixi supra, quod si alimenta sunt de fructibus praestanda, attenditur an eis fructibus tantum fuerit percipiens, alius vero non & ratio est, quando aliquis relinquitur praestandum de fructibus, id est censetur sub condicione (29) iure finit finit usufructuarius, l. i. debitor, §. verumtamen, ff. de contrah. emptio. in l. licet, questio 3. C. loca. Castren. in l. ex condicio, §. si quis testipetrus, colum. 1. si loca. Abbas in c. propter sterilitatem, colu. penult. ff. de rod. & dicit Abbas in c. nisi essent, colu. 2. in de preben. quod qui tenetur dare aliquid de redditibus beneficii, liberatur ab obligatione eo ipso quod non potest dare de illis redditibus, compoherat Natta in consil. 86. num. 2. vbi post Castren. & alios infert, quod propter sterilitatem finit usufructuarius, ne teneatur ad pensionem, quando pensio est constituta super fructibus beneficii. Accedit quod & si usufructuarius qui tenetur praestare alimenta, dicatur debitor generis tamen quia debitor est constitutum contemplatione fructuum percipiendorum ex bonis ad vtendum relicta, perinde est ac si esset debitor speciei, (30) proin-

proinde perempta specie liberatur. l. quidam, §. si tibi, et l. Titia testores §. fin. ff. de leg. 1. Bar. Cal. Alex. et alij in l. quod testvbi Dec. numero 15. ff. si cer, per scus est autem, quando tenetur in genere alimenta prestare, quia tunc non liberatur, et si ex necessario non percipiat quantum est pro alimentis necessarium.

cellularum.

l. Limitatur secundum, vt non procedat quando alimenta debentur loco legitimis: illa enim transmittuntur ad heredes [31] & non finitur morte, ita tenet Rode. in l. quoniam in pectusibus, in l. i. iura. numero duodecimo. ver. infero etiam aliam. C. de inoff. testam. vbi mouetur, quia alimenta loco legitimis relicta, regulari debent eisdem regulis, quibus legitimatim ratione subfistentis, [32] Id. eum, qui iniuriat. ff. si quis cautio. tum etiam quia non bene succedent legitimis, si oon transmittuntur, vti transmittuntur legitima, & ibi reprehendit Bald. qui in d. l. i. si ius naturale, in fin. ff. de iudi. ff. de iure, dicebat alimenta quae debentur filijs a statuto exclusae non transmitti ad heredes, & idem probant Ioan. Lup. in d. C. per vestras, in §. notab. §. 14. nu. 7. & sequ. de donat. inter vt. & vtor. vbi ait quod per hanc rationem dictum Baldi in loco pectalegato non est sine scrupulo. quia legitima est patrimonium filij, & transmissibile ad heredes, ergo illud quoque ad heredes transmittitur quod pro alimentis assignatur, relinquit tamen cogitandum, & praedicti duo loquuntur in alimentis quae debentur filio in constitutione maioratus, cum eis transsit Id. in epit. de sponsal. part. 1. cap. 8. ff. 6. numer. 9. & nouissime hispan. in l. i. iura. tenet Ludou. Molin. de primogen. Hispan. l. 4. c. 15. numer. 1. vbi dicit id esse regulare, quando cumque alimenta subrogantur loco legitimis, allegat Cyn. Arret. & alios qui loquuntur in dote, & in terminis omnino diuersis, quin etiam Cuscu. in tra. de legitim. §. incipien. potest paterne non ab re, numer. §. & sequ. tenet alimenta quae filijs exclusae, vel alius loco legitimis debentur, transire ad heredes.

¶

ad heredes. §33. Contrariam tamen partem in alimentis fundamentum tenuit gloss. & litem. in confut. regni Neap. meip. Comitibus. vult enim quod alimenta seu vt ibi dictum vult multa, ad heredes non transferantur per fecundogenitum, sed cum illius more est ingratum, & idipsum placuit Afflicto in decis. 352. u. 7. & seq. vbi de plano sequitur idem tenuit Tyrac in d. tra. de iure primogen. questione 74. num. 4. curaqueque eius quod neque Tyrac meminert de Roder. & alius, neque Molina de Afflicto, & Tyrac. si alimentum in predictis casibus succederent loco legitimis, secunda hæc pars posset esse dubitabilis, sed multi hæc vltima magis placet, quod non succedant loco legitimis, aliud enim est quod legitime compensatur cum alimentis, aliud vero quod loco legitime dentur alimenta, & quando statutum excludit filium, vel primogenitum, & manet ali, non ideo inferitur quod alimenta succedant loco legitimis, imò si diceretur subrogata loco legitimis, excederent, quia non assumunt naturam legitimis, sed sicuti debeantur legitimis, debentur alimenta, & regula subrogatorum non habet locum quando fit ad rem §4. § dicitur de natura. l. si in fundo, § si fundo, ff. de iure dot. Bartol. in l. pater filium. columna penultima, vers. non obstat quod ius agendi, si de iussu pro testamento. Socius in c. veniens. num. 15. de accusat. Socin. lun. in consil. 44. num. 45. vol. 3. Ruben. in l. pen. & ad crimen. num. 86. ff. de publi. indi. Caph. in consil. 30. nu. 14. ad dicitur et alimentum non capi.

tura à natura legitima, quia ipsa non transfinitur, quod fecus est in legitima. & Roder. mouetur falsa ratione, quia dicit quod legitima non potest in totum tolli, cum contrarium tenent Doctores communiter, iamdū si ponamus posse tolli in partem, utque in partem falsa conuentione legitime in alimen- tū erit in tantum sublatā, veī diminuta legiti- ma, quatenus minus in alimentis reperitur, quā ef- fet in legitima, atque itē diminutio erit facta, & in quantitate, & in tempore, valit enim argumentum de re [36] ad reuocip. 1. milos ita. §. qui diximus. vbi Bartol. & Doctores. ff. de milit. testam. cum alijs apud Euzen. loco 39. in princip. & non dicitur minus solueri, q̃. quando [36] soluit. §. plus autem. Institut. de actio. q̃. tardius vnum debitum conuer- titur in aliterum, tunc prius exstinguitur, & se- cundum non affluit illius naturā, vbi [37] ponit Bart. & alij in l. singularia. in ff. si cert. pet. & debi- tum iure natura conuertitur in alimenta, ideo legi- time debitum exstinguitur, & alimenta non afflu- unt naturā legitime, facit quia videtur debi- tum legitime nouatum per debitum alimentorum, ideo per uilegia primæ actionis non censentur repe- tita, [38] in actione nouante, vt voluerunt Dyn. Bartol. & alij in l. iuliam. ff. de nouatio. Ange. in consil. 31. num. 7. non est ergo mirum quod non transfinitur ad hæredes alimentis itē debita, quibus debe- batur legitima, cūm tator, qui legitime debita exstinguit, sublatā fuerit cum ipsa legitima, & cūm ea ex- stitūdos, itē vt non potuerit reuiuiscere, vide tamen Tiraq. de primogen. quest. 75. numero quarto vsque ad finem.

ad finem.

Tertio intelligitur in alimentis, quæ debentur pro tempore positi mortis alimentaria: ea enim quæ debentur dum vivitur, transmittuntur ad heredes, [39] leg. potuerunt heredes alimentaria petere à debitoribus. liberos quos. §. i. ff. de alim. et cib. legal. vbi frui §. ii. ff. in vultu. pet. fructus in fin. cum. l. seq. ff. de rei vendit. l. qui usufructum §. fin. l. equitatem, et l. defuncta ff. de usufructu. dicitur. Alia in consil. 32. num. 17. vol. 3, quod est alimenta ex parte eius cui debentur, non transmittit ad heredes, tamen ex parte debitoris obligatio transit ad heredes, Gigas de pñsio. q. 32. num. 9. ver. quarto mouetur, vbi infert ad pñsiones ecclesiasticas, et dicit ex pro tempore, quo pensionarius vixit, transmitti ad heredes, allegat Paul. de Citadi. in tra. de pension. q. 8. in ver. pñsio ecclesiastica pñsio, mouetur, quia pñsio pro alimentis assignatur, ergo solum est eorum naturam item quod pecunia alimentis præstatur, volumus Cœne in consil. 212. col. 2. ver. et licet maritus, voluit. 3. Aff. in tra. de petr. potest. effect. 7. num. 62. vbi multos allegat, qui tamen non dicunt, secundum eum, et multo alij, quos paulo infra citabo.

[49] Hæc limitatio est plana, quando alimentum debentur iure actionis, quia si non fuerint præstita à debitore, potius pro tempore præstentur, vix est text. in l.de alimentis, vbi omnes Doctores. C. de iur. et de dicit ibi Bal. esse potiusdum, quod ibi alii debentur alimenta, licet alteris scilicet nihil omnino perere potest ab obligato, qui cum tenebatur alere, Bart. in l. libertus quæ. §. ff. de alim. & cibaz. lega. vbi dicit, illam text. locum habere in alimentis debitis ex testamento, Bart. in confil. ant. numer. 7. yolu. x. vbi loquitur in alimentis relictis in testamento, Bald. in confil. 481. num. 5. volum. 4. vbi quoque in legato R. om. in confil. 458. in prin. vbi pariter in legato, Barto. qui loquitur in legato, in l. solent. numer. 9. ff. de alimentis & cibaz. lega. Bald. confil.

59. Anu. 4. vol. 4. Corne. consil. 286. in princip. vol. 3. & dicit Felin. in c. ex parte, in fi. de accusatio. quod ubi debentur iure actionis, peti possunt pro tempore preterito, & subdit de hoc esse casum in l. de alimentis, C. de transactio. Ruit. in consil. 36. numer. 13. volum. 3. Parpur. in l. 1. numer. 127. fi. de iurisdic. o. iud. alios plures citat Tirac. de primogen. questio. 75. numer. 3. vers. quod autem, ut hanc communem esse sententiam ait Menoch. in consil. 8. nu. 22. vers. non obstant nunc, Natta in consil. 382. nume. 3. Cordellus in 4. si quis a liberis, si quis ex his, numero quadragesimo, fi. de lib. agno. scen. vel alen. Burgin. in tractat. deo. f. i. mulie. veli. nume. 169. Asca. Clem. in tractat. de patr. potest. effect. 13. num. 564.

Et probetur, etiam si fuissent relicta sub conditione morandi cum filiis, quia si non statui [41] per legatum quominus, ea perceperit, vel cum filiis habitauerit, consequetur preteriti temporis alimenta, vt declarat Roin. in consil. 36. nume. 13. volumine 3. vbi allegat Li. quis ita, & Li. illis libertis, fi. de condic. & demonst. L. Muzii 3. fin. ff. de annu. lega. eandem probauit sententiam Natta in consilio 387. numero 3. & seq.

Interit etiam ex hoc, quod si alicui relictum sit aliquid pro suis necessitatibus, quae verba importat alimenta, is poterit consequi [42] alimenta, etiam si nulla sub sit necessitas, vt post Bald. declarat Corn. in consil. 187. colum. pen. versic. his tamen non obstantibus, volum. 3. & cum sequitur Simon de Pre. in tract. de interpretat. vltim. volunt. libr. 4. dubitatio. 8. nu. 91. folio mli 359. vbi citat etiam Anchae. inter consilia Calder. quia illa dictio pro, non importat causam finalem, sed impulsivam, & non importat conditionem, sed modum, quod est notandum pro iis, quae dixi in titu. quando cause relic. alimen. vbi dixi, quod alimenta videntur relicta, quando alicui legatur pro necessitatibus.

[43] Sed quando alimenta debentur solum officio iudicis, tunc preteriti temporis ratio non habetur, & qui habuit aliunde, vel ex sui industria, vel ex rogatione aliquotum petere ea non potest, ita distinguit Bartol. in l. libertis quos, l. 1. num. 3. ff. de alime. & cibis. lega. vbi loquendo in patre, dicit quod si filius se suis operibus alimentauit, vel fuit sibi donatum aliquid a tertio, non agit contra patrem pro alimentis preteriti temporis, quia pater tenetur soli quod filius non habet aliunde. Li. quis a liberis, si vel pater si de lib. agnoscent. Alexan. in l. de alimentis, in princip. C. de transactio. vbi Dec. numer. 5. allegat Bart. Roman. & Alexan. idem voluit Curt. ibi, in repet. nu. 14. ideo Rot. in dec. 309. monachus professus in nouis, dicit quod etiam monachus possit alimentum petere ab Abbate, tamen non potest petere preterita alimenta, sed solum pro futuro tempore: mouetur tamen ex regula, dolo facis, quod statim est relictum, non per rationem praedictam, quod alimenta debentur solum officio iudicis, & illam se sequitur Anan. in c. ex parte, num. 3. vers. verum autem possit de accusatio. Felin. ibi in fin. versic. item nota quod. vbi allegat quoque Imol. in c. dilectus. de refect. eadem ratione dicit Deci. in c. Episcopus, de praeb. quod & si episcopus teneatur alere eum, quem ordinarij si non habet aliunde, tamen ille ex arte vel operibus aliter se aluit, non potest petere ab episcopo alimenta preteriti temporis. Praedictam autem generalem regulam, quod alimenta officio iudicis debita non petantur pro tempore preterito, tenet Felin. in d. c. ex parte, in fin. vbi allegat Bald. in d. l. de alimentis, qui tamen mli non dicit,

Socin. Jun. in consil. 8. num. 13. vol. 3. hanc partem tenuit Alexan. in consil. 72. nu. 8. volum. 5. vbi loquitur in filio, in monacho, & aliis idem in consil. 88. numer. 20. vol. 6. Caph. in consil. 280. nu. 43. Rota Bono. decif. 19. num. 5. in fi. versic. item alimenta. Causa, de tutor. & curator. numer. 241. versic. quando alimenta debentur, vbi multos allegat, Asca. de tractat. de patr. potest. effect. 17. num. 84. vbi dicit quod ideo pater qui non alit filium, si non habet pro se, non cogitur eidem preteriti temporis alimenta solvere deueniens ad pinguorem fortunam, quia nunquam debetur pro tempore preterito, & pater impertare excusatus a principio, non obligatur ex post facto.

Hinc infert Alexan. in consil. 48. nume. 1. ver. & vtrum illa talia, vol. 3. quod filia cui a statuto ob exclusionem debetur dos, & interim alimenta, [44] non poterit illa petere pro preterito tempore, si habuit aliunde, dicens idem esse pro tempore quo fuit nupta, quia potuit ali a marito, idem Alexan. in consil. 37. num. 1. volum. 4. dicit quod vidua, quae intra annum luctus non petiit alimenta, [45] non potest lapsa anno illa petere pro tempore preterito, & ante eum id in vidua tenuit Caltren. in l. diuortio, in prin. nu. 6. fi. de soluto matr. in l. vult, quod non debeantur alimenta pro tempore preterito, si non petiit, Alex. ibi num. 39. vbi l. 1. numer. 1. idem in vidua voluit Alex. in l. de alimentis, C. de transactio. vbi saluat Bald. ibi contrarium tenentem, vt procedat quando accipit multo pecuniam, de quo dicam infra, sequitur Dec. nume. 6. & Curt. in repetit. num. 14. Felin. in d. c. ex parte, in fin. vers. & ideo infert, idem voluit Alexan. in consil. 72. nume. 8. vol. 5. Capic. decif. 24. num. 9.

Contrarium tamen sententiam probauit Bald. in d. l. de alimentis, in fine, dicens quod vidua, quae intra annum luctus aluit seipsum, petiit alimenta ab heredibus vin pro eo tempore, & cum eo transire vidi Deci. ibi numer. 6. in fine, dum inquit quod videtur generaliter verum, viduam alendam esse intra annum luctus, etiam si habeat aliunde, & transit Cordub. in d. l. si quis a liberis, si quis ex his, nume. 135. & sequenti, fi. de lib. agnoscent. 16. solutio tamen huius quaestiois pendet ab eo articulo, an officio iudicis viduae debeantur alimenta intra annum luctus, de qua tractabimus in titu. quomodo alimenta petantur.

Sed vbi, vt se aliat quis coactus fuit multo capere pecuniam, vel contrahere ex alienum, & se obligare, tunc licet haberet officium iudicis, potest [46] pro alimentis preteriti temporis agere, Bartol. in d. l. libertis quos, l. 1. num. 3. ff. de alim. & ciba. legat. vbi tamen dicit quod actio datur non ipsi alimentario, sed ei qui mutuum dedit pecuniam, per l. fin. fi. de rem verso. idem voluit Alexan. id. l. de alimentis, C. de transactio. post Caltren. in d. l. de diuortio in princip. numer. 6. qui loquitur in muliere [47] vidua, Deci. d. l. de alimentis, nu. 6. ver. saluati tamen potest, & Caltr. loco praedicto, vbi inquit me teneo dum tanquam quodidam, quod milles euenit de facto, Curt. in repe. d. l. de alimentis, vbi dicit hanc esse castellum linguarum, per quod petet vidua alimenta preterita, si interpellati heredes mariti, exinde motio pecuniam capiet, Alexan. in d. consil. 72. nu. 8. in 5. vol. consil. 48. nu. 1. in fin. volum. 5. eandem limitationem sequitur Io. de Ana. in d. c. ex parte, nume. 3. in fin. de accusatio. vbi infert ad monachum, qui & si secundum supra dicta [48] non petat preteriti temporis alimenta ab Abbate, tamen saluti,

fallit, quando mutuo accepisset pecuniam, cum eo tradit ubi Felis in versu. item nota quod Morachus. Affert in decisio. numer. 4. qui generaliter loquitur, quando alimenta debentur officio iudicis. Dec. in cap. Episcopos, in fine, de preben. ubi infert ad clericum ordinatum. [49] Iqui ab Episcopo ordinati consequitur prateriti temporis alimenta, si episcopus fuit in mora soluendi: & ipse alij se obligauit. Bero. in consil. 178. numer. 19. volum. 1. ubi tamen sequendo Barto. in d. l. liberts quos. §. 1. inquit, actionem dari non alimentaria sed illis creditoribus qui mutuo dederunt. Are. in d. ex parte. numer. 13. Duen. in reg. 370. amplia 4. ubi dicit generale esse in filios. [50] Iqui ut se aliat se fecit debitorum alterum. Asca. Clemen. in tract. de pati. potest. effect. 17. numer. 24. ubi infert, quod si pater inops erat, quando filius indigebat, & filius pro se alendo mutuum accepit pecuniam, tenebatur [51] pater soluere illi creditori si deuenit ad pinguem fortunam: hac igitur declaratione communis est, quod si cui non actionis iure, sed iudicis officio debentur alimenta, contrahat et alienum pro se alendo, dabitur actio pro alimentis prateritis.

Hic tamen duo videnda sunt. primum, an ipsi alimentaria detur actio, an veu illi qui pecuniam mutuo dedit. Secundum est, an filius qui patre egeno obligatus est alij, possit pro alimentis prateriti temporis patrem eisdem diuitum molestare & videat ex praedictis utrumque casum esse decisum: primum scilicet, quod filius seu alimentarius [52] non agat, secundum Bar. in d. l. liberts quos. §. 1. Bero. d. consil. 178. numer. 19. secundum vero, quod pater teneatur ergo d. l. libertum cuique est votum suum, contrarium in utroque casu amplector sententiam, & quoad primum teneo dari alimentario actionem contra debitorem, qui fuit in mora; officium enim iudicis datur, quando cumque [53] suggerit acquirat, l. plant. & l. fin. ff. de pet. hered. Socin. l. in consil. 34. numer. 1. volum. 1. Natta in consil. 334. numer. 6. Rol. in consil. 1. numer. 55. vol. 1. & officium iudicis habet [54] in materia acquirat. l. Quintus. §. Pomponius. ff. de alim. lega. Signor. in consil. 100. numer. 1. in fin. & prouenit ex mora acquirat, ut per Bal. in l. fin. §. sed cum numer. 1. C. de furt. ut nonne suggerit acquirat quod alimenta praterita per eum petantur, qui cum a suo debitore conuenit ea non potuerit in tempore, necesse habuit ut se a morte redimeret, alij se obligare? Praterea hic alimentarius, qui est omni actione destitutus, nonne officio iudicis iuandus est, quod ei dari [55] solet cui non alia actione potest esse succu sum? gloss. in l. & ideo §. fin. ff. de condic. furt. Bald. d. l. fin. §. sed cum numer. 1. Roland. d. consil. 1. numer. 55. & dec. Pedem. 49. numer. 7. non nego, quin mutuant possit egredi. fin. ff. de rem. verso, ut quam voluit Barto. in d. l. liberts §. 1. sed quid si nolit egredi, sed velit consentire eum, cui credidit, & cuius fidem est sequutus? Quod item si caeat, alimentarius vbi apparet se ab illius obligationis nexu liberare, nonne licebit ipsi filio, vel alij creditori ex causa alimentorum agere? Ita certe intercell habere pretium, quo possit adiuuante dio soluere ei a quo mutuo habuit, argumentum l. manus ff. de reg. iur. & l. si debitor. in fin. ff. de furt. §. furti autem. Insti. de obliga. quae ex delicto nascunt. facit quod voluit Turq. de reuoc. con. sang. §. 1. glo. 18. numer. 32. & seq. ubi dicit quod emptor [56] qui ex forma ita. nat. cogitur reuocare, potest a retrahente consequi integrum pretium, licet ipse venditori solum partem soluerit, allegat Carpol. causam civilium

consil. 46. volum. 2. & licet ipse contrarium teneat eo quod reuocando ex necessitate statui liberetur: tamen ubi actus non est necessarius, transit et sententia Carpol. poterit etiam agere filius [57] ut liberetur per patrem vel debitorem, & praesertim indennis pro eo debum quod ratione alimentorum cotraxit, atque ita triplici iure debitor ex causa alimentorum conueniri poterit, primum a creditore, qui mutuo dedit: secundo ab ipso alimentario, ut si bi soluerit, quod ipse alij promittit: tertio ab eode, ubi releuat ab ea obligatione, quom contraxit, ut se aleret, damnum enim [58] dedisse videtur, qui damni causam dat, cap. damnum. de reg. iur. in 6. & hoc modo agit tamquam ad intercell, quod passus est per moram sui debitoris, & cuique datur actio ad id, quod [59] sua intarcell. l. vnica. C. de sentent. quae pro eo quod inter, l. vnica. & l. quod te. ff. si cert. petat. Quod vero attinet ad secundum, teneo quod pater qui non tenebatur, eo quod non habebat, non teneatur quando deuenit ad meliorem fortunam: quia obligatio talem, ex quo non est soluendo, non potest oriri, postquam factus est diues: nam quando est diues, iam filius habuerat alimenta aliunde, & quod iactio non valet. [60] tractu temporis non conuale. l. quod iactio. ff. de regul. iur. & considerat debet qualitas temporis, in quo filius indiguit alimentis, ut cognoscamus si pater teneatur: et quando filius indigebat, pater egenus non tenebatur, ergo superuenientes diuitiae non inducunt obligationem, videmus enim quid ius [61] superuenientes non prodest actio. l. non potest videri. ubi Bartol. Causens. & alij. ff. de iudic. Petr. Cyn. Bald. & alij in l. penult. C. de alie. iudi. notant. cum. fac. Socin. in consil. 2. articulo. to. quest. 10. numer. 59. an consil. 16. numero 15. volumine quarto. Alexand. in consilio octuagiesimo quinto, numero sexto, volumine septimo. Cephal. in consil. 12. numer. 7. & tempus non est modus [62] inducende obligationis. l. 1. §. ex his ff. de verb. oblig. & filius non potest dicere, quod accipiendo mutuum gesserit utile negotium pro patre, qui non tenebatur alere, itante paupertate, pro quo facti quod voluit Alexan. in l. in quartum, colum. h. v. si, plium tamen dixi. ff. ad leg. Falcid. ubi ait, quod & si aius doctro neptem, videatur soluere debitum filij. [63] atque ideo ea dos impuatur filio in legitimam, ita tamen fallit, quando filius erat pauper, quia ex tunc non tenebatur suam filium docere, aus doctro neptem videtur proprium debitum exsoluisse, sequitur ibi Ruin. numer. 61. & Herculan. colum. 45. vers. item d. opinio. sequitur Pius numer. 146. Are. in consil. 17. colum. fin. vers. ad septimum. Cotte. in consil. 34. lib. 4. volum. 4. & Natta in consil. 364. numer. 6. ita in proposito, cum pater inops tempore quo filius indigebat, non tenebatur, non potest dici quod filius accipiendo mutuum per curiam in alimenta obligatus patrem. Accedit quod sicut obligatio femel extincta non resurgit, [64] nec requiritur, l. eius qui finalis de iure fisci. gloss. in l. si cum quis. §. fin. ff. de furt. & in l. qui res §. arcam. ff. de solut. Tit. quael. in l. si vnquam. in vers. suscepit liberos. numer. 191. in fi. C. de reuoc. donat. ita ea, quae non est pauper, non debet infirm perire ex post facto, ne non integra quod enim femel legitime [65] constitutum est, non mutatur ex superueniente casu: factum legitime, de reg. iur. in 6. l. in ambigua, §. non est nouum. ff. de d. b. & quod obligatio retrahatur in aliud praecedens tempus, est per fictionem, ut per Doctores in l. si is qui pro emptore. ff. de vscap. fictio autem non praeiuratur, nec est passim inducenda, ut ibi dicitur. &

re tenetur de restituendo rem finito tempore.

- 9 Permissum ad tempus, concessio post tempus prohibita.
- 10 Tempus limitatum vnde operatur, ut lapsa tempore concessio, vel denegatio cessatur quod ad tempus fuerat constitutum.
- 11 Vxor cui alimenta sunt restituta post nubilum dotes sua petere.
- 12 Vxor cui alimenta relinquuntur ita, ne dotes petat perdat legatum si peti daret.
- 13 Vxor cui alimenta relicta sunt sub onere non petenda dotes, legatum non perdat, si dotes recipi a sponte dante, & ibi de veritate.
- 14 Bona in amplius non peti, si rem vult habere, reprobatur communiter.
- 15 Condicio impleri debet in forma specifica.
- 16 Condicio non potest impleri per equipollentiam.
- 17 Condicio non deficit, nisi in forma specifica deficiat id, quod sub condicione positum est.
- 18 Si datus induci de dationem.
- 19 Modus datur, quando omni modum impleri debet post quatuor emolumentum.
- 20 Condicio quando apponitur resolutioni, tunc alius datur parus, restituendus tamen sub condicione.
- 21 Legatum relictum, sub modo negatum, efficeretur inutile, si fortiter effectum solum post mortem gratum.
- 22 Alimenta causa praelatur, quando alimenta cui sunt est negatice imolumentum.
- 23 Acceptatio extrinseca debetur in totum.
- 24 Acceptatio legatum concessio agnoscere omni, etiam quod excedat legatum valem.
- 25 Vxor cui alimenta relinquuntur, si dotes non petierit, non perdat alimenta pro tempore, quo non petiuit, licet ex post petuerit, ubi vide.
- 26 Compensandi amicus in dubio non presumitur in reprobare legatum.
- 27 Compensandi amicus non presumitur, quando debetur et si voluntatem non cessarem.
- 28 Implementum mortis iunctio, vel condicione apposta, non potest amitti.
- 29 Legatum saltem mulieri, si permenerit ad viduitatem, locum habet et si falsa viduitas, licet exinde nubiatur.
- 30 Condicio sufficiens, quod semel sit completa, quamvis non duret.
- 31 Condicio qua semel defecit non potest amplius impleri.
- 32 Condicio, si defecerit sine filia deficiat relicto filio, licet exinde perdat.
- 33 Vxor cui relinquuntur dotes si steris vidua, vel donec, vel quoad, &c. non reddit fructus perceptos pro tempore praterito.
- 34 Vxor. Paria sunt quod instituat sub condicione, si servauerit viam rationalem, vel disimodo servet viam rationalem.
- 35 Legatum saltem sub modo, ambulas pari passu cum cognato saltem est sub condicione.
- 36 Debetur interpellari saltem extra iudicium, si in iudicio negatur condemnatio in expensis.
- 37 Hares non excusat ab expensis, quando publicatio processu persequutus in hoc.
- 38 Vxor cui relicta est usufructus, si steris vidua, & dotes cum centum senis si nupserit, non consequitur illa sena centum nubendo, si a principio elegerit usufructum.
- 39 Elezione semel facta non datur variata.
- 40 Eodem vincto ex beneficii incompatibilitate, censetur alterum repudiare.
- 41 Gerendum quando unguis verbo facti temporis, condicione significat.
- 42 Gerendum adiectione participii futuri temporis, condicione significat.

- 43 Gerendum adiectione verbo, vel participii presentis temporis, imponit modum vel qualitatem.
- 44 Vxor cui alimenta relicta sunt, vel usufructus dante viam rationalem, non restituitur fructus prateriti temporis, si postea nuberet.
- 45 Pars una declarat aliam.
- 46 Vxor cui alimenta ita relicta sunt, quid sit pro dotebus quitas non petet dotes si elegit alimenta.
- 47 Alimenta causa non habet locum in contrahibus.
- 48 Alimenta causa praelatur, quando alimenta per contractum debentur sub condicione negatice.

QUESTIO III.

Licet alimentorum legatum, vel promissio regulariter procedatur ad vitam legatarii, vel stipulantis, ut dixi in prin. huius partis, tamen si a testatore, vel partium conventionem in aliud tempus relinquitur, vel promittitur, servabitur expressa dispositio, & alimeta prestabitur per tempus statutum, vicia, quia voluntas iustitiae est lex, & dispositio in Athen. de nupt. & quod alimenta possint i. relinqui ad tempus, est textus in l. si cum prohibitione, in princip. & quan. dies leg. ced. vbi Bai. tot. l. si. in l. si Stichum, & stipulatio, numero quarto. ff. de verb. oblig. & quidquid fieri potest potest. potest etiam fieri in diem, [3] vel sub condicione, ut in l. emptio, l. si de emp. & vendi. l. si de in diem adiec. 3. omnis stipulatio, l. si de verb. oblig. & legata possunt fieri in diem, [4] vel sub condicione, & sub condicione, l. si de legat. ideo si testator relinquit alimenta filiabus, donec nupserint, & exinguitur legatum, quam primum matrimonio sunt collocata, [5] ut inquit l. in cotul. l. 86. numero tertio volumine secundo, & sicuti donatio [6] fieri potest ad tempus, ut l. quoties. C. de donatio. quae sub modo, pari modo fullinebitur legatum, quod dicitur esse donatio, [7] ut l. si de legat. in prin. & est text. in l. si vbi Doctores variant, C. de legat. Durant. de ante testat. caut. 5. tit. de hered. inst. numer. 3. & quando legatum continet rem mobilem, vel immobilem, & sic ad tempus certum, tenetur legatarius fideiuberet [8] de restituendo non finito tempore, ut inquit text. in d. l. si. in fin. vbi l. si. numer. 7. limitat non procedere, quando est relictum filio, vel descendenti, post Ioan. Fab. ibi, argu. l. subemus. 6. l. si ad Trebell. vbi remittitur filius caerendi necessitas, quae alius incumbit, & quod legatum deficiat finito tempore, in quod fuit relictum, facit, quia concessum ad tempus [9] censetur post tempus prohibendum, seu ademptum, l. si vnus § primo, vbi Bald. ff. de pact. l. Stichum. 5. tit. ff. de statulib. l. Thais. § intra. ff. de fideicom. liber. & ea est vis temporis limitati, ut post tempus [10] continueat expressam abnegationem eius, quod ad tempus fuit concessum, secundum Bald. in l. edita, columna 13. C. de edend. si ommultos citat Tiracquel. de testat. conventiones. §. v. glossa. no. 44 dixi in cons. 89. num. 7. & seq. & multi sunt text. qui probant, quod legatum ad diem certum, extinguatur lapso die, sed res adeo clara est, ut cum egedet demonstratione.

[11] Inferitur ideo, quod si vxor, cui alimenta fuerunt a testatore relicta, vel etiam usufructus possit prater legatum consequi dotes suas, secundum Calstrum in consil. 24. legatum praeiudicium, volum. 2. Picus in Authent. praeiudicium, nom. 60. C. vnde vir & vxor. & in § Titul. l. Titul. n. 13. ff. de legat. 1. Rolan. in consil. 74. numero 16. volumine 2. & prater cum Croc. in consil. 67. numer. 43. Bero. in famul. questio. 93. numer. 1. & per totum. Natta in consilio 186. nu.

me. & Bellon. in cons. 31. num. 4. Carpha in cons. 84. num. 1. tamen si testator alimenta reliquit, ita tamen petat [12] dotes, tunc vxor petendo dotem perdit legatum, vt presupponit Castren. in d. consil. 224. col. 1. & in l. amplius non peti. num. 1. ff. rem. 12. hab. vbi amplius procedere, etiam si extra iudicium mulier petierit dotes, & sequuntur omnes Doctores inferius citandi.

[13] Hoc autem intelligi debet, nisi mulier receperit dotes ab hereditibus vii sponte soluentibus, nulla præcedente petitione, vel instantia, Bald. in l. 1. C. de leg. num. 11. quia heres solvendo videtur renunciare conditioni appositæ in suam favorem, & non potest imputari mulieri, quia acceperit à sponte solvente. l. fideicommissa. §. si rem. ver. maxime. ff. de leg. 3. sequitur Castren. in d. l. amplius non potest, in m. l. limitans, quando præcessisset mulieris petitione ea verò non petente, vult, quòd tunc capere possit ab hereditibus sponte soluentibus, etiam si se obpulsisset liberaturum hæredes, & subdit esse menti tenendam hanc questionem, tanquàm quotidianam, Picas in d. §. Titia, numer. 131. vbi transit cum Castren. & subdit ad evitandum omnem amaritudinem, bonum esse, quòd mulier primum offerat se paratam liberare hæredes à petitione dotis, sequitur Roland. consil. 74. num. 18. volum. 2. sed præter eum la. in d. l. prima, num. 8. C. de legat. & hoc modo prædicti Doctores distinguunt, & resoluunt contra Bartolum in dicta l. amplius non peti. qui [14] simpliciter dicit, quòd mulier etiam à sponte dante sibi præiudicet, si recipiat non petendo, mihi autem videtur fundamentum Bartoli inane esse; nam dum dicit deficere conditionem, si vxor recipiat à sponte dante, hoc est falsum, quia conditio est stricti iuris, & loquitur de petente, non de recipiente, & conditio sicuti impleri [15] debet in forma specificæ, l. Mevia. §. qui hæredi. ff. de condit. & demonstrat sufficit [16] acquipollens, Alexand. in consil. 5. num. 3. volum. 7. cum aliis apud D. Becum in consil. 41. nu. 27. ita non dicitur deficere, nisi id ipsum eueniat in specificæ forma, quòd sub negatiua [17] conditione fuit positum, vt contrarium eadem in disciplina.

Præterea ex alio subvertitur decisio Bartoli, quia illa forma legandi alimenta, si dotes non petierit, non est proprie conditionalis, sed modalis, nam et si dictio, [18] in regulariter inducat conditionem, gloss. in l. prima, vbi Bartol. ff. de condi. & demonstra. D. Becum d. consil. 41. nu. 16. tamen non dicitur conditio, quando onus [19] quod innouitur, impleri debet post emolumentum questum, sed tunc dicitur modus, l. cum tale. §. 1. vbi Ba. r. ff. de condit. & demonstra. Bartol. in l. quibus diebus. 4. Termilius. nu. 1. ff. eod. tit. sequitur Castren. & lunol. ibi Bald. in consil. 219. num. 5. volum. 5. declarat Bero. in consil. 155. numero secundo, volumine tertio. Crauet. in consil. 39. num. 1. Natta in consil. 373. num. 28. propterea non dicitur deficere conditio, quando recipi à sponte dante, & quando conditio apponitur resolutionis, [20] tunc actus non est condicionalis, sed purus, resoluendus tamen eveniente conditione, gloss. in l. secunda. ff. de in diem adiect. Bald. in l. cum nota, versic. secundo loco soluitur. C. de transact. Castren. in d. l. quibus diebus. §. qui cum Titio, vbi Socin. Paul. in consil. 11. num. 37. volum. 1. Natta in consil. 373. num. 8. Bero. in consil. 60. num. 17. volum. 1. Crot. in d. consil. 198. numer. 7. ita in proposito, quando relinquuntur alimenta, ita ne petat dotes mulier potest, & statim consequitur alimenta. sed ea amittit,

quando petit dotes, & quia illud implendum non habet tempus determinatum, sed foret expectanda mors graui, & consequenter si in illud tempus differatur emolumentum, legatum efficeretur inuile, [21] vt declarat Socin. in l. Mutiana, in princip. ff. de condit. & demonstra. Bero. in consil. 19. num. 17. volumine 1. ideo est inuenta cautio Mutiana, [22] quæ præstat à legatario, cui onus est negatiue innatum, dicta l. Mutiana. liberes. §. qui post. ff. de conditione, & demonstra. l. cum filius. §. qui post Mutianam. ff. de legat. 1. Auth. cui relictum. C. de indic. vid. tollen.

Insuper tamen difficultas, verum illa conditio, vel modus non petendi dotes suspendat exactionem dotium vsque in tempus finiti legati alimentorum, ita vt finito legato possit mulier petere dotes suas, an verò eligendo alimenta perdat dotes, ita vt etiam finito legato alimentorum eas non possit petere, & Bartol. in dicta l. amplius non peti. numer. 6. in fin. videtur innuere, quòd mulier nullo tempore possit petere dotem, dum dicit, quòd debet offerre se paratam liberare hæredes per acceptationem. [23] ita enim extinguit debitum in totum l. ff. de acceptatione, & hoc casu dos remanet apud hæredes, tanquam data conditionis implende. l. si qui omnia. ff. si quis omnia causa testamento. & acceptans [24] legatum, censetur illud acceptare cum onere innatum, etiam si onus excedat valorem legati, Castren. & Alexand. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. de condit. & demonstra. Ruin. in consil. 79. in princip. volumine secundo. Crauet. in consil. 174. num. 9. Natta in consil. 186. no. 1. & licet regulariter testator non videatur legare animo compensandi, tamen hæc coniectura cessat in presenti facto, io quo apparet expressè, quòd testator voluit compensare, præterea quando alimenta simpliciter legatur, non autem per diminutionem annuorum vel temporum, legatum est vnicum, & semel tantum credit dies, vt dixi in titul. quando alimenta censentur relicta, in questione, an legatum usufructus relicto vaxi stantibus filius restringatur ad alimenta, ergo eodem modo onus semel innatum debet semper excludere mulierem à petitione dotis. Contrarium tamen partem tenuit Alber. in Auth. quod locum, in 6. colum. ver. item quæro, questione Cui muli. secundum nup. vbi dicit, quòd testator videtur voluisse differre petitionem, & exactionem dotis per tempus, [25] quo durat præstatio alimentorum, non autem debitum extinguere, & moueri, quia non videtur animo compensandi in dubio [26] legare, l. creditor. ff. de legatis secundo. præcipue cum debitum est voluntarium, non [27] necessarium, & prouenit ab homine, non à lege, vt per Doctores in Auth. præterea. C. vnde vxor. eandem sententiam probauit Ange. Aretin. in tract. de testam. in ver. & dotes suas non petierit, gloss. 1. vbi dicit hoc non fuisse de mente testatoris, quòd nunquam possit etiam finito alimentorum legato petere dotes, & reprehendit Bar. d. l. amplius non peti.

Verum Picas in d. §. Titia. numer. 135. ff. de legat. 1. distinguit, aut enim testator alimenta reliquit sub conditione, si dotes non petierit, & tunc intentio est legatum non consequitur dotem, sed ea remanent apud hæredes, aut reliquit alimenta. mouetur ex l. fin. C. de indic. vid. tollen. & in Auth. cui relictum. C. de indic. vid. tollen. vbi Doctores dicunt, quòd legando testator sub conditione, si non nupserit, videtur prohibuisse in perpetuum viduitatem,

tem, quando dicit, donec stetit vidua, videtur velle, quod legatum habeat vsquequo nupserit, & subdit Pico, hunc casum esse notandum, quia est de pane lucrando, & monet, 135. dicit notandum esse, quia per alium hanc materiam non reperitur bene explanata, & inoffensiu Notarios, ut fiant verba exprimeret secundum mentem testatorum, aduerto ergo, quia ex hoc inferitur ad aliam questionem, quando testator relinquat vsufructum, si vxor non nupserit, & vxor per interitum, vel ultra percepit vsufructum, deinde transiit ad secunda vota, in eo casu teneatur restituere fructus perceptos, & ideo pro declaratione dicit Castren. in dicta l. finali. C. de indic. viduit. tollend. quod triplex est forma legati prima, quando relinquatur sub conditione, si non nupserit, & ista inducit viduitatem, quae perpetuo debet seruari, & mulier debet in ea perseverare, alias si aliquo tempore steterit vidua, & postea secundo nubat, teneatur restituere fructus, quos ante percepit, & ad hoc est textus in §. li. verò, & in §. sequenti, in Authen. de nup. & in dicta Authent. cui testum, & ratio est, quia implementum [28] non debet diuidi, ut notatur in l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cautio. & in l. si cui fundus. ff. de condit. & demonstrat. & dicit Castren. ibi numero secundo, quod si legatum est annuum, & legataria nubat, perdit legatum, & restituit fructus praecedentium annorum, & quod fructus idem est, quando relinquatur aliquid praedium sub ea conditione, & monet Notarios, quod caute concipiant verba, quia sub minimo verbo constituit magnus effectus. quando vero dicit, si peruenit ad viduitatem, tunc [29] consequitur etiam non perseveret, ideo etiam si post viduitatem nubat non perdit rem, nec restituit fructus perceptos, per textum ibi in §. finali, quem dicit esse singularem, cuius vigore subdit se consuluisse Venetis, & illos dominos mutauisse propositum, cum prius essent diversae sententiae. Comprobatur praeter rationem sufficere etiam conditionem [30] semel impletam fuisse, licet non dures implementum, l. si quis haeredum. C. de insti. & subdit. l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. haeredibus, in princip. ff. ad Treb. l. quidam testat. in fin. princ. & l. rogo. ff. de fideicom. libe. l. f. Crot. Ruin. Alcia. Neuz. & alij, quos citauit in conf. 157. numero. 20. in 2. volumine. vbi e contra probant, quod similiter conditio, quae semel defecit, non potest amplius impleri, l. si. C. de insti. & subdit. ideo substitutio, si decesserit sine filiis, evanescit de cedere grauata cum filiis, etiam si illi post mortem patris [31] pereant, l. cum vxori. C. quando dies leg. ced. Old. in conf. 21. Castren. in l. ex facto. §. per. in f. ff. ad Treb. cum multis apud Rob. in conf. 56. n. to. & 6. vol. 3. tertio vero casu, quando dicit testator, quod relinquat vsufructum, vel alimenta donec, vel quoad, vel vsquequo steterit vidua, vel nupserit, vel duxerit vitam vidualem, & honestam, tunc nubendo perdit quidem legatum pro futura tempore, sed non restituit fructus praeteriti [33] temporis, & dicit Castren. hanc esse differentiam inter dictionem, si quisque, quam Notarii ignorant, & eum in omnibus sequitur fascon diuino. 30. & seq. vbi ait, idem voluisse Baldi & ponit Corne. & clarius Bald. & Imol. in l. cum filiis. §. qui Marianam. ff. de lega. 2. vbi dicit, quod facto legato per vbi, donec, quousque, aut familia, mulier nubendo non tenetur restituere fructus ante perceptos, & comprobatur persequendo omnes tres casus praedictos Paris. in consilio nonagesimo quinto, numero. 48. & sequentem eam distinctionem approbat Causalan. de vlu-

fruct. mulier. relict. numero 214. cum pluribus sequentibus, vbi numero. 115. ponit post Castren. & Iaf. vbi dicit testator, si vxor permanebit vidua, an tunc requiratur perseverantia, & nu. 117. vult paria esse, quod testator dicat, si vitam seruauerit vidualem, vel dommodo seruet [34] vitam vidualem, quia dictio dommodo, importat modum, seu conditionem, & causam finalem, secundum Bart. in l. quibus diebus. §. fina. ver. de dictione dommodo. ff. de condi. & demon. & subdit legatum factum sub modo, ambulare pari passu eum eo. [35] quod factum habetur sub conditione. & consil. 119. dicit idem quando viduitas verbo, casu quo, ita tamen, dum tamen, & subdit post Castren. & la. f. ideo teneri ad restituendum fructus praeteriti temporis, quia cum voluntas testatoris nubendo contraxerit, censetur ab initio habuisse animum nubendi, atque ita fuit a principio in mala fide.

Addo, quod in simili dicit Rom. in singul. tot. vbi ait, quod debitor non interpellatus extra iudicium, [36] si negauit in iudicio debitum, condemnatur in expensis, quia sicuti negauit postea in iudicio, praesumitur quod eodem modo negasset extra iudicium, si fuisset interpellatus, & per illam decisionem inquit Dec. in l. qui in alterius numero octauo, ff. de regul. iur. quod etiam haeres regulariter, quando conuenitur, excusetur ab expensis [37] tamen hoc fallit, quando publicato processu delicti a lite, sed si productis instrumentis perseuerauit in lite, & succubuit, debet in expensis condemnari, quia verisimile est, quod litigasset, etiam si a principio instrumenta fuissent producta, idem voluit Dec. in c. ex ratione, columna ante penultima, de appel. Cagno. in l. 1. numero. 99. C. de pact. inter empt. & vend. Natta cons. 231. numero. 4. & in cons. 387. numero. 9. Inferit ideo Causalan. loco praedicto, nu. 134. quod si relinquat vxori vsufructum, si seruauerit vitam vidualem, etiam si voluerit transire ad secunda vota, [38] relinquat dotem, & scita centum: vxor quae a principio elegit vitam vidualem, & percepit per aliquos annos vsufructum, postea nubat, non potest consequi illa scita centum, quia facta vnus electio, [39] non potest variare, l. nemo pot. mutare. ff. de re iur. praecipit in vitima voluntate, huiusmodi. §. Stichum. ff. de lega. 2. vbi Bart. eligens vnum ex duobus beneficiis [40] in incompatiblebus, censetur alterum repudiare, l. in edicta §. detracta ff. de noxa. l. quod in haeredem §. eligere. ff. de tributo. Barto. in l. eum qui certum §. fina. ff. de verb. obliga. Socin. lun. conf. 111. numero. 10. volum. 1. Neuz. consil. 4. numero. 11.

Possit in hoc dubitari, quando testator relinquat alimenta seruando vitam vidualem, & honestam, an vxor quae aliquo temporis spacio stetit vidua, postea nubendo perdat non solum legatum, sed teneatur fructus etiam restituere, & difficultas oritur ex illo gerundio, an importet conditionem, & quando iungitur verbo futuri temporis non est dubium, quin [41] conditionem faciat, l. si tu ex parte, vbi gloss. in ver. addundo. & Bart. in fin. ff. de acq. haered. in l. prima numero. 36. ff. de condit. & demonst. Corn. in cons. 90. col. 1. in §. vol. 4. & consil. 143. column. 3. ver. illud enim, eod. volum. Iaf. in Rubric. Insti. de acq. num. 36. Dec. in cons. 433. numero. 6. & in consil. 607. numero. 6. Paris. in cons. 19. numero. 4. volum. 2. Soci. in consil. 111. numero. 20. volum. 2. Bertran. in cons. 99. numero. 4. vol. 7. Callan. in cons. 33. numero. 20. & non facio vim, quod apponatur verbo, vel participio [42] quia Doctores praedicti volunt omnino idem similiter idem est, quando imponitur modum, veluti, quando adiu-

cluz verbo, vel participio presentis temporis, quo casu dicunt importare [43] modum, vel qualitatem. Bart. in d. l. si ex parte in fine, l. a. d. Rub. numero trig. limitator. Deci. in Rub. C. de eden. numero decimo Rip. in cons. 185. numer. 7. nam vt dictum est, quando sub modo est relicta, praestari debet cautio, & modo non impletur, res cum fructibus restituitur. Deueniendo ergo ad resolutionem Bald. in c. 61. l. 6. proponitur, quod Manfredinus, num. 1. vol. 5. pungit, quod gerendum habet, exponatur, id est, si observauerit; deinde subdit, quod secundum praesumptam testatoris voluntatem importat, docec, vel quandiu observauerit, & in hac sententia reidet, & secundum hanc opinionem nubedo mulier non tenetur restituere [44] fructus perceptos, vel alimenta est verum quod Ruin. in cons. 170. numer. 5. & 6. volum. 3. vult contrarium, exponens gerendum illud observand, id est, si servauerit, sed loquitur ipse, quando ex sequentibus constat, quod testator loquutus est sub conditione, dicendo, relinquo vsum fructum servando vidualem vitam, & si nupta sit, relinquo dotes: vna [45] Ienim pax declarat aliam, sed vbi ex contextu scripturae non oritur aliqua declaratio, placet mihi sententia Baldi quae est minus rigorosa, & magis conformatur voluntati testatoris & primo anno mei Doctoratus, vidi magnam litem super eiusmodi gerundio, quae exinde fuit amicabiliter composita: concludendum est igitur in principali questione, quod vbi testator relinquit alimenta sub conditione, si dotes non petierit, tunc dotes non transmittuntur ad haeredes: & hac sententia est indubitata, quando testator diceret, relinquo alimenta cum hoc, & quod ea sit [46] quanta pro dotibus, quia tunc non datur vltima petitio dotium, vt concludit Deci. in cons. 199. numero decimotertio, ver. decima conclusio, quia acceptando legatum, censetur dotes remississe, l. v. nica. §. pro secundo. C. de cadu. toll. eandem decisionem sequitur Causa. num. 135.

Et quia supra dixi de cautione Mutiana, aduerte, quia etiam regulariter cautio Mutiana non habet locum in contractibus, secundum glo. in l. Mutiana, ff. de conditio. & demonstratio. & in l. a. C. de pact. & communem dicit Socin. in l. Mutianae, ff. de condit. & demonstra. sequitur Curt. l. un. in l. i. num. 33. C. de pact. vbi Gozadin. num. 17. in fin. & Zachar. na. 178. idem Curt. l. un. in l. i. apud acta, num. 33. & 35. C. de transact. Stella in l. qui Romae §. Augerius, num. 75. ff. de verb. obligatio. tamen quando alimenta debentur per contractum, pape [47] cautio Mutiana praestanda est de implendo conditionem negatam, quia cum effectus non sit transmissibilis ad haeredes, necessaria est cautio. Ita Balin. Authent. cui relicta. C. de iudic. viduit. tollen. Ripa in l. ita stipulatus, num. 45. ff. de verb. obliga. Costa lib. selectar. lectio. cap. 5. num. 4.

SVMARIA.

1. *Condicio alium non habet locum, nisi condicione impleta.*
2. *Condicio. Datur sub una condicione, censetur ademptum sub contraria.*
3. *Condicio deficiente, alium habetur ac si factum non esset.*
4. *Condicio etiam tacita deficiente, alium habetur pro non facto.*
5. *Condicio ad rem resolutam, facit alium purum, sed resoluendum sub conditione.*
6. *Condicio apposta excecutioni, non dispensat, non*

efficit alium conditionalis.

7. *Condicio excecutione ad rem, non sufficit ad rem.*
8. *Condicio mixta deficiente per casum, exstinguit legatum.*
9. *Condicio mixta deficiente per casum fauore alimentorum, habetur pro impleta.*
10. *Condicio dicitur mixta, quando pro parte pendet a casu, pro parte a voluntate alterius.*
11. *Usum fructum vixi relicta, denotando mortem cum filio, debet interpretari propter filium mortem mater non pungi cum filio mortui.*
12. *Legatum alimentum cum morte relicta cum onere habitandi cum filio, deficiit mortui filio, quando filius non est coram contemplatione.*
13. *Alimentum legatum cum onere habitandi cum filio, dicitur factum contemplatione filium, quando sunt infantes.*
14. *Legatum alimentum cum onere habitandi cum filio, dicitur fauore legataria factum, quando habitatio censetur in eius voluntatem.*
15. *Potest verbum, non importat necessitatem.*
16. *Vxor cui alimenta relinquantur propter affectionem, cum onere tamen habitandi cum filio, censetur alimenta filio mortui, quia censetur relicta contemplatione vtriusque.*
17. *Ordo verborum, designat ordinem intellectus.*
18. *Causa ptores, quando concurrunt ad eandem dispositionem, cessante una, non cessant reliquae.*
19. *Sententia fundata super pluribus causis, sustinetur ex causa vera licet vna ex eis falsa.*
20. *Alium co modo resolutum, quod fuit in esse productum.*
21. *Qualitas ad rem qualitas, & dicitur consensu ipse.*
22. *Onere cessante, ipsum quocumque emolumentum cessare debet, propter quod vnus fuit immutatum.*
23. *Condicio deficiente per casum, non exstinguit legatum quatenus in casibus.*
24. *Vxor relicta alimentaria cum onere habitandi cum filio, si recedat ab eis, an rediendo recuperare legatum.*
25. *Condicio quae semel defecit, non potest reuocari.*
26. *Mulier cui factum est legatum cum onere nutriendi Tui, illud perdit si recusat nutrire, licet postea mater voluntatem.*
27. *Legato in annum attenditur condicio persona secundum principium cuiusque anni.*
28. *Fiduciam missam annuo relicta, quando administrabitur, locum habet quando primum non administratum recusans sub postea vero capis administrare.*
29. *Dotes, quando in & similes ditione, habentur tamen quando am repetuntur.*
30. *Legatum relicta vixi, donec habuit, servat effectum, quando incipit habitare, licet aliquando non habuerit.*
31. *Condicio legati anni semel extinguitur, reuocatur.*
32. *Legatum cum onere habitandi, quando censetur factum fauore legatarii, & quando fauore eius, cum quo non arduum est.*

QVÆSTIO IV.

Quando actus est præcisè conditionalis, tunc certum est, quod alimenta [1] non debentur, nisi impleatur condicio, l. sed si ff. de verborum obliga. Bald. in l. si quidem, numer. 5. C. de except. Deci. in consil. 585. numer. 1. Ruin. in consil. 69. numer. 4. volum. 4. in consil. 35. numer. 13. vol. 5. Cephal. in consil. 169. numer. 14. aolan. in consil. 58. numer. 10. volum. 3. Menoc. de arbitra. iudic. casu 15. numer. 3. & damus sub vna conditione, censetur ademptum sub contraria, [2]. si legatum purè ff. de adiunct. leg. l. ab quando.

quando, si de condi. & demonstratio. l. quod parē. ff. quando dies legat. oed. l. i. pecuniam. ff. si cert. petat. Ruin. in conf. 33. num. 3. conf. 170. numer. 5. volum. 3. Natta in conf. 220. num. 5. Caphal. in confil. 17. num. 20. Decif. Pedemont. 166. num. 4. & condicione deficiente idem est, ac si dispositio non fuisset facta. [1] In necessariis, quod si pendet. ff. de peti. & commo. rei vend. l. pecuniam quam ff. si cert. pet. Socin. lun. in conf. 4. num. 16. in conf. 105. num. 6. volum. 1. Rupa in confil. 81. numer. 13. ubi dicit, quod paria sunt, quid uno fieri, vel sub condicione fieri, quia nō evenerit. Paris. confil. 8. numer. 25. vol. 3. Tiraq. in l. si vinquam, in ver. reuertatur. num. 177. C. de resuo. donat. Craue. in confil. 170. num. 8. Rolan. confil. 53. num. 15. volum. 3. decif. Pedemont. 50. num. 12. & procedit etiam in condicione tacta, & a iure [5] subintelle. 2a. secundum Socin. lun. in confil. 24. num. 16. confil. 173. num. 15. volum. 1. ideo si alimenta relinquuntur sub condicione, quæ actum faciat à principio conditionalē, non erit, quoniam conditio debeat evanuisse, antequam legatum præstari debeat: sed id non pertinet ad partem hanc, quæ tractamus, nō quid à principio debeatur alimenta, sed quando eorum præstatio iam inchoata finitur: propterea sciendum est, quod aliquando venditio non apponitur actus, sed illius resolutioni, & tunc efficitur dispositio conditionalis, sed est pura [5] resoluenda sub condicione, vel docet gloss. in l. 2. ff. de in diem adiec. declarat Bal. in l. eum mota, in veris. secundo loco solutus. C. de transact. Caster. in l. quibus diebus. §. quidam Titio, ubi etiam Socin. ff. de condit. & demonstratio. Croc. in confil. 138. numer. 7. Paris. in confil. 12. num. 37. volum. 1. Berro. in confil. 60. num. 17. volum. 1. Natta in conf. 372. num. 8. Tiraq. de retrac. conuersionis. §. 2. glo. 1. 74. Caphal. in confil. 52. num. 6. Menoch. in conf. 105. num. 39. Decif. Pedemont. 145. num. 1. & 11. in ii. Cagnol. in l. lecta. 2. num. 172. ff. si cert. petat. aliquando etiam conditio non apponitur dispositioni, sed executioni, & tunc dispositio [6] non dicitur conditionalis, Bartol. qui ita declarat in l. ita demum. ff. de arbit. ubi dicit, quid ex conditio non suspensio [7] actum. Bal. in l. 1. C. de ord. tit. Deci. in l. in omnibus obligationibus. num. 7. & ubi Cagnol. quæ 23. ff. de regul. iuradem Deci. in c. 2. num. 5. in fin. de rescriptis. Natta in confil. 452. in fin. decif. Pedem. 145. du. 3. aduerso autem apponi solent conditiones in quorum eventum res soluitur legatum alimentorum, & cessat illius præstatio, & supra quidem diximus de relicto facto si doctes non petierit, vel si caitē, & honestē vixerit, & vitam vidualem seruauerit, item quando relictum est donec visqueat, & quoad nupersit, cum alius se offert modus, quando scilicet dicit testator, dummodo habuit cum herede, vel cum filijs, vel quoad cum filijs habitauerit, vel habitando cum filijs, & heredibus, vel alijs, vixit similibus formulis, nunc enim finitur legatum, quandoqueque definit habitare: hæc tamen propositio non est intelligenda ita simpliciter, nam si conditio deficiat per casum, vel quia filij mortui sunt, tunc, & si ergola sit, quod conditio [8] mixta per casum deficiens operatur extinguentem legatum. C. de condi. infer. l. in testa. ff. de condit. & dem. tamen fallit hoc fauore alimentorum, quia si conditio non exstat, nō extinguitur legatum, sed sustinetur etiam post mortem filiorum, habeturque [9] pro impleta. Illis libertis, secundum Bartoli lecturam, ff. de conditio. & demonstratio. l. 1. C. de legat. l. si pecuniam. §. cum secus. ff. de statu lib. l. cum ita datur. ff. de condit. & demonstratio. gloss. in l. 1. in l. foli. ubi Bart. num. 2. veris.

quidquid dicit, & sequitur Caster. num. 1. columna 2. veris, & hoc etiam, idem voluit Bartol. in d. l. illis libertis, hoc etiam voluerunt Caster. Ruin. & plures alij, quos citavi in titulo que sint privilegia alimentorum. l. 4. conditio autem morali cum filijs, non est dubium quin sit mixta, dependet enim non à sola potestate vxoris, cui onus iniungitur est, sed etiam à filiorum voluntate, & à casu, quia si filij moriantur non potest habitare: facti etiam si filij volunt, quapropter extinguitur mixta, vt voluit [10] Doctores in l. qui concubinas. §. vxoris. ff. de lega. 1. in l. Caio. §. Imperator. ff. de aliment. leg. in l. in testamento, & in l. illis libertis. ff. de cond. & demonst. declarat Socin. in confil. 68. num. 2. veris. quod autem, vol. 1. & prædicti Doctores, vt etiam dixi in loco præcitato, loquuntur non solum in pure. & aperto relicto, sed etiam in relicto vltusfructus, & alimentorum, sed etiam in relicto vltusfructus, [11] quod ex consuetudine Bulgari stantibus filijs restituitur ad alimenta, vt per Abb. in confil. 78. colum. pen. & fin. volum. 2. Socin. in conf. 68. nihil enim refert, quod sit ex forma verborum legatum alimentorum, vel quod importet per coniecturam claræ voluntatis, & non minus dicitur voluntas, que venit ex iuris interpretatione, quam ea, que ex apertis verbis resultat dispositione, dicunt tamen omnes Doctores, quod etiam legatum alimentorum mortuis iuris delicti debet, quando constat, quod fuit relictum contemplatione [12] & pro utilitate filiorum cū quibus tenebatur morari. I. Scia. in prin. ubi gl. ff. de annu. leg. ita etiam tenet Socin. d. conf. 64. n. 3. veris. tertio probatur, & hanc partem tenuerunt Bald. Signor. Ancha. & alij, quos citat Decius in confil. 60. l. n. 1. & seq. loquuntur enim quando mater fuit constituta alimentaria cum onere habitandi, & Bal. dicit ex qualitate persone præsumi, quod legatum fuerit sibi relicto contemplatione, vt eos possit educare, & fouere solitis obsequijs, Ancha. autem arguit fauorem matris cum qua habitandum erat, quia erat senex, & infirmus. & Signo. quando vxor [13] iussa est habitare cū filijs infante, que indigebat matris auxilio, eadem coniectura, Decius repetit in confil. 52. num. 2. & seq. Ruin. in conf. 46. num. 4. & seq. vol. 1. ubi arguit alimenta fuisse matri relicta fauore filiorum, cum quibus iussa est habitare, quia filij erant valetudinarii, & sine spe conualescentia, alios citat Sim. de Pret. interpre. vit. volunt. dubi. 8. n. 56. & seq. lib. 4. folio mibi 396. est ergo conclusio, quod ubi legatum alimentorum factum est fauore legatarij, & onus prædictum habitacionis iniungitur fauore legatarij, tunc si conditio mixta deficiat per casum, non deficit legatum, & vxor persequatur percipiendum alimenta etiam post mortem filiorum, si verò apposta est fauore eius cum que debet habitare, tunc mortuis filijs, vel aliter, per casum deficiente condicione deficiet legatum.

In hoc tamen ceffo advertendum, quia & si legatum semper, quoad sui substantiam sit in fauorem legatarij, tamen onus prædictum nunquam potest dici factum fauore legatarij, si adiecit per modum oneris, vt de se patet, præcipue quando imponitur per verba importitia necessitatem: quomodo enim tunc poterit considerari fauor legatarij in eo onere? ideo Socin. in d. confil. 68. colum. 1. volum. 1. dicit tunc legatum videri relictum fauore legatarij, [14] quando onus habitandi consensus in utilitate ipsius, vt quia dictum est, donec voluerit habitare, vt ibi, num. 6.

Addo idem fore, quando diceret testator, quod vxor possit stare, & habitare, quia verbum, potest,

facultate importat, non necessitatem, glof. in l. sepe audiui ad C. de offi. prelati. Bart. in l. Gallus. in princip. numer. 4. ff. de liber. & posthum. vbi dicit hoc procedere non solum in legibus, sed etiam in scriptis, & contractibus, & sequitur ibi Doctor. precipue Fort. Garcias: aliud est enim posse, [15] aliud necesse, vt dicit Bald. in l. non quicquid ff. de iudic. & dixi late in conf. 98. nu. 1. & seq. & non refert, quid testator dicat, quid habeat alimenta si voluerit habitare, vel quid habeat alimenta, & possit habitare, quia veroque casu id est collatum in liberam voluntatem legatarij.

Et quia supra diximus, quid iuris sit, quando legatum fuit relictum in fauorem legatarij, & quando id factum fuit contemplatione eius, cum quo debet morari, adiutendum est, quod aliquando potest relinqui in fauore vt iusque scilicet legatarij, & etiam cum quo debet habitare, puta, quando dicit testator se relinquere alimenta vxori propter dilectionem, & amoris, & mandat, quod habeat cum filio infante, & hoc casu mortuo filio vxor [16] consequitur alimenta, ita Dec. in consil. 601. nu. 4. vers. tertius est casus, vbi dicit, quod ex quo viuente filio mater cum relictis est viusfructus patitur damnum hoc, quod restringatur ad alimenta, debet in eo releuari, vt mortuo filio continetur in perceptione alimentorum, allegat Anch. in consil. 185. in h. qui tamen non loquitur in eisdem terminis, sed in longe diuersis, quando scilicet habitando cum filio alimenta relinquit, & si noluit habitare legat ei frumentum, vinum, & alia, quae requant legatum alimentorum, & hanc ratio Decij, quoad nostrum propositum nihil valet, quia non infertur, mater viuente filio passa est restrictionem legati, ergo mortuo filio durare debet legatum, mouetur etiam Decius alia ratione, quia scilicet testator primum expresse ratione matris fauorabilem, antequam apposuerit onus in fauorem filij, sed hoc quoque nihil est, quia ordo scripturae non semper attenditur, licet regulariter [17] ordo verborum designet ordinem intellectus, secundum Bald. in consil. 475. nu. 1. vol. in l. vic. nu. 14. C. de here. instit. ci. cum ita, ff. in fideicommissis, ff. de leg. 1. l. quotiens, in prin. ff. de vso. l. qui soluedo, la secunda, ff. de here. insti. & inferunt ex hoc ad plures decisiones, Dyn. Bald. Ange. & Imol. in l. si ita scriptum, ff. de leg. 1. ponit Euerar. in loco 1. colum. 5. vers. tertio istud argumentum. vbi dicit, quod ad ordine colligi solet decilio tamē Decij est vera per aliam rationem: nam cum plures sunt causae dispositionis, [18] vna illarum cessat, non cessat dispositio, si non lex. Alia sentia, ff. de her. insti. vbi Old. Bar. & Imo. in l. tutor potius, §. qui tutoribus ff. de excus. tut. l. 1. in prin. ff. si quis à parens fuer. manu. alios citat Tirac. in tract. testat. caus. par. 3. litur. 21. in princip. ideo cum testator alimenta legat intuitu vxoris, & rursus contemplatione filij, tunc licet fauor filij cesset per illius mortem, tamen non cessat legatum, quia subsistit adhuc fauor legatarie, facit, qd dicimus sententiam ex vera causa sustineri. [19] licet simul cum vera causam contineat falsam, vel erroneam. l. Titianus, ff. quod cum eo, qui §. si tales, in Auth. vt cum de appella. cognos. c. per tuas, et primo, vbi Hostien. Ioan. And. Card. Anch. But. & Abb. qui fil. sine leg. Tirac. loco praedicto, n. 6. addo, quod legatum non debet dissolui alio iure, quam [20] eo, quo fuit in esse productum. L. nihil tam naturale, ff. de regu. iur. cum ergo fuerit inditum non solo fauore filij, sed matris non debet etiam cessare, et quod fauor filij cesset, nisi etiam de medio tollatur fauor

matris, posset tamen virgeri ad hoc, quia vt dixi, licet substantia legati facta fuerit mater contemplatione, tamen onus habitandi fuit adiectum fauore filij, onus autem est adeo connexum dispositioni, vt cum ea vnica sit dispositio, & sit inseparabile, quia qualitas [21] adiecta ita qualiscat, vt in diuersa specie reponat, Bart. in l. si quis posthumo, §. si filium, in fi. vbi laf. numero 51 ff. de lib. & postu. Maru. in l. ing. 510. Gomez. in §. in personam, numero 16. Instit. de actio. Bero. in consil. 128. nume. 12. volum. 2. cum simi. & onus praesumitur tunc causa emolumentum, propterea onere [22] cessante deberet cessare emolumentum l. sed si hac l. §. liberum, vbi Ange. & alij. ff. de in ius vocan. & ideo non videtur mihi vera indagandi via, cum dicimus legatum factum esse vniu. vel alterius contemplatione, sed melius est querere, an testator fortis erit sine onere relictus, quia licet alioquin relictus, sustinetur legatum etiam post mortem filij.

Retenta autem conclusionem, quod conditio mixta de deficient per causam non facit deficere legatum, limitatur quatuor modis: [23] primo, quando collata, quod onus fuit iniunctum fauore eorum, cum quibus vxor debet morari, quod ego intelligo, quando onus morandi fuit causa legati: secundo, quando collata, qd aliter testator non erat relictus: tertio qd onus iniunctum aequiualet legato: quarto, quando onus iniunctum est sub conditione, has quatuor limitationes adduxi in §. priuile. 14. domo tractatus conditio mixta deficient per causam facit deficere legatum, & refero me ad ibi dicta, non sepius idem repetatur, vbi tractauit etiam de modo iniuncto.

Disputat etiam Ruinus in consilio quadragesimo sexto per totum, praecipue numero septimo & sequenti, volumine secundo, verum vxor iussa morari cum filia si recedat [24] primum, deinde reuertatur ad filiam, & cum ea habiteret, recuperet legatum amissum, & respondet quod non, motas ratione particulari, quae in suo casu militabat, quia ideo iussa fuit vxor morari cum filia, vt illam tunc nubilem custodiret, corrigeret, & cum illius gerere, hoc tamen effectus à testatore considerans euenerunt tempore, quo mater reuerfa ad filiam, quia tunc filia erat nupta, & indigebat custodia, & regimine matris, sed non ponit, quid iuris in aliis casibus, & videtur idem esse, quia conditio quae semel defecit, [25] non potest reuiuiscere, l. fin. C. de insti. & substitui. vbi, quod semel est repudiatum, non conceditur reintegrari ad idem est text. in l. 1. §. proinde, ff. si quid in frau. patro. gl. magna. io. prioc. ver. vel fuit in mora, in l. 1. C. de insti. & substitui. vbi Doctores inferunt, quod si mulier, cum legatum est sub conditione si nupserit Titio, recuset semel nubere, non habebit [26] legatum, si deinde mutata voluntate dixit velle nubere Titio, & hoc Caltrera, ubi, nume. 4. dicit notabile, quia conditio semel deficiens non reuiuiscit, & dicit ubi lafon, quod in conditionibus implendis non purgatur mora, & Deci, nume. 7. & seq. ubi dicit quod non purgatur etiam incontinenti, & comprobatur late in consil. 157. nume. 19. ideo quando semel vxor definit habitare deficit conditio, & si recedat ad cohabitandum non resurgit conditio, quae ob defectum perierat.

Hanc opinio videtur vera quando legatum est vniu. cum, & quido dicitur, si habitauerit: ac vbi est multiplex & annuus, vt quando dicitur, donec, quotiesque, quoad quando habuerit, vel testator similibus dictionibus vñus est importantibus annum legatum, tunc videtur quod liceat vxori legatum recuperare.

cuperare, ut dixi fupius, & attenditur conditio personarum [27] quare est in principio cuiusque anni, cum in annos, ff. de annu. lega. Bartol. in l. Titia cum nubere, ff. Titia, numero videretur, in fine, ff. de leg. 1. vbi sequuntur omnes Doctores alios citat Paris. in consil. 95. numer. 44. volum. 2. Causalcen. de usufructu. mulier. relic. nu. 18. in quibus locis dicitur quod tot censentur legata quot anni, & singulo anno vnam est legatum, & credit in principio cuiusque anni, & in principio cuiusque anni imputitur ad personam ut habilis, & conditio purificetur, propterea inferri videtur quod etiam anno precedenti legatum non debeatur, ex quo vxor non habitabat, tamen debeatur pro sequenti quod incipit habitare, & ad hoc videtur text. in l. pater Severinum, §. fin. ff. de conditio, & demonstrat. vbi hieicommissum aonum liberti [28] relicto quando admittitur res filie patri debetur liberti, qui cum primam non admittit, res relicta filie deinde cepit administrare, & dicit Bart. in l. 1. ff. de condit. & demonit. quod dictiones predictae quamvis, donec, & similes habent [29] quatenus virtutem repetitivam, ut impedimento cessante suum reassumant effectum, & hac parte tenere videtur Dec. in consil. 61. ar. nu. 1. & col. si. vers. non obstat quod legatum, vbi tenet quod stantibus predictis dictionibus legatum reassumat vires quod vxor incipit habitare, [30] sed declarat non procedere hac quando cohabitatio non est eiusdem utilitatis, & non prestat effectum consideratum a testatore, ut quia dixi, filia iam sit nupta, & non egeat custodia, & concordet cum Ruin. in dicto consil. 45. volum. 2. sed vbi habitatio prestat eundem effectum, vult quod & si a principio defecerit, tamen reuiviscat, & ad contraria responderi potest quod tunc conditio non reuiviscit se meli extinguita quando adicitur vni legato, sed quando multa sunt legata [31] & ex sunt annua: tunc licet deficiente conditione pereat legatum illius anni, tamen non perit legata legentium annorum, quia sicut plura sunt legata, ita plures sunt conditiones, quarum vna extincta remanent altere, & vnumquodque legatum suum habet conditionem, aliqua de his ponit Causalcen. de usufructu. mulier. relic. num. 217.

[32] Quando autem legatum videtur factum favore legatarii, & quidam favore eius cum quo erat in iudicium, videtur potest apud eos quos citavi in dicto privileg. 14. & ponit Rot. Bono. decisione 98. numero secundo & sequenti vbi ponit tres consuetudines pro muliere legataria, Socin. lun. consil. 108. volum. 1.

SYMMARIA.

1. Alimenta relicta aut promissa ob causam aliquam finitur extra causam.
2. Causa legati cessante legatum cessat.
3. Onus sicuti determinatur secundum commodum, ita commodum determinatur secundum onus.
4. Alimenta debita propter dotem taxantur secundum dotis quantitatem.
5. Dispositio quælibet restringitur ad suam causam.
6. Onus quando cessat ipsa quoque cessat præstatio, quia fit ratione oneris.
7. Gravamen vbi est causa commodi & cessante gravamine cessat commodum.
8. Causa impulsiva legati cessante non cessat legatum, sicut in causa finali.
9. Causa impulsiva cessante non cessat effectus.
10. Usufructus relicto ad effectum doliatus extinguitur sequente doliatore.

11. Causa semper præsumitur impulsiva in dispositione hominis.

12. Legatum non extinguitur si cessat vna ex pluribus causis causis.

13. Necessitas. Relictum pro necessitate debetur etiam non subsistente necessitate.

QVÆSTIO V.

Eodem modo quando alimenta relicta sunt ob causam, cessant quamprimum cessat [1] causa propter quam relicta sunt, i. Scio amico, in principio si de annu. lega. per quem text. ita in legato alimentorum dicit Socin. in consil. 68. numer. 1. volum. 1. & idem dicit Dec. in consilio 621. in princip. & ratio est quia legatum factum ob certam aliquam causam determinatur secundum illam, ut in d. l. Scio, & cessante causa legatum cessat [2] generaliter omne legatum, i. qui tutelam, in princip. de testam. tutor. tutor periturus, §. i. ff. de excul. tur. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 1. Bar. in l. demonstrato falsa, §. quod autem, quæst. 8. ff. de condit. & dem. Tiraq. in tracta. cessan. cau. par. 1. num. 121. Bero in consil. 31. nu. 3. volum. 2. & onus sicuti regulari debet secundum commodum, ita commodum determinari [3] debet secundum onus propter quod deferretur, argumento l. secundum naturam, ff. de reg. iur. Bald. Alex. in l. planè, §. si donbus, ff. de legat. 1. & in simili dicitur quod alimenta propter dotem debita taxantur secundum quantitatem dotis, [4] ut est text. in l. cum aonum, §. fin. vbi Barto. ff. de aliment. & cibis leg. 2. vbi in singul. 338. vbi dicit hunc casum esse singularem, & dixi in consil. 150. numer. 37. & est regulare quod omnis dispositio restringitur [5] ad suam causam, d. §. dulcissimis, per quem Ange. in l. obligatione generali colu. 2. dicit quod dispositio restringitur per rationem secundum causam suam, vbi subdit textum illum esse meliorem qui possit allegari, & dicit Bartol. in d. l. Scio, in summario, quod secundum causam annexam determinatur quidquid sit ob aliquam causam, & procedit non solum in testamentis sed etiam in contractibus, ut post Alber. ibi tenet decisis. Pedem. 98. nu. 3. præstatio [6] quod sit respectu oneris deficit quandoquunque onus ipsum cessat, i. generaliter §. 1. C. de sacros. eccles. Roma. in consil. 417. num. 4. & quando gravamen est causa [7] commodi, cessante gravamine cessat commodum, huius qui, in princip. ff. de iureiu. & ibi ponit Bart. in summario. & laf. num. 1. qui infert ad alias decisiones. [8] Predictam tamè decissionem intelligi quando causa legati erat finalis, secus si foret solum impulsiva, quia tunc licet cesset, non tamen extinguatur legatum, i. cum tale, ff. de cond. & demonit. & est generaliter verum quod effectus non cessat causa impulsiva [9] cessante, i. §. fin. vbi glo. Bart. & alij ff. de donat. l. 1. §. sextum, vbi glo. Bar. & alij ff. de postulan. infinitis ad hoc cumulat Tiraq. in tracta. de cessan. cau. limit. 1. num. 1. & pluribus seq. Paris. in cap. cum cessante, in princip. dicit, 1. de appell. & per hanc rationem ita dicit in legato usufructus relicto ad effectum ut legatarius possit se sustentare [10] in doctoratu, & aliis occurrentibus, Cephal. in consil. 81. nu. 8. qui subdit quod quidquid sit in legis dispositione, causa in dispositione hominis semper [11] præsumitur impulsiva, gl. & Bar. in l. cum tale, §. falsum, ff. de cond. & dem. Bal. in l. generaliter col. 2. de epis. & cler. Tyrac. d. limit. 1. nu. 29. vbi latè agit.

Aljo etiam modo Cephal. loco predicto, numer. 14. limitat præcedentem conclusionem, ut procedat quando causa est unica, ac si plures sint causæ & vni

ca[13] cesset vel non omnes cessent; tunc non cessat legatum, si affirmatis, nisi de nupt. Bald. d. l. generaliter, numero secundo, Zueard. in l. h. numer. 24. in d. limita. C. de edicto diu. Ade. tollend. Tyrac. in d. tradit. in 2. limitat. sufficit enim v. de Caph. inquit, ad legat. sustentationem quod supersint alique reliquae cessantis causa, secundum Bartol. & alios, in l. 2. §. fin. ff. de dona. & generaliter hac decisio patet limitari omnibus iis modis, quibus limitatur regula quae vult quod cessante causa cesset effectus. interas igitur ab illis limitationibus ad causam alimentorum, quia nisi expresse reperitur causa alimentorum privilegiata, recte à regula infertur ad speciem decisionem, & licet Carphal. in suo casu procedat per regulas, tamen poterat allegare Corne. in consil. 187. columna penultima, verticali. his tamen non obstantibus, volumine secundo, qui loquendo de legato alimentorum dicit quod relictum pro [13] necessitatibus suis vel pro sua sustentatione debet etiam si necessitas non substat quia causa non est finalis, sed impulsiva, allegat Bal. & dixi in tit. quando censentur relicta alimenta, in questione incipien. dixi supra.

SYMMARIA.

- 1 Legatum in dubio censetur relictum contemplatione propriae personae, cui legatur.
- 2 Relictum sub nomine dignitatis transire ad successorem indignitatis.
- 3 Episcopo relictum transire ad successorem in episcopatu.
- 4 Legatum factum corpori quod non moritur, dicitur perpetuum.
- 5 Relictum in dubio videtur factum contemplatione officij, etiam si utrumque nomen exprimitur, vel etiam solum nomen proprium.
- 6 Vnde finit relictum videtur quidquid iudicij, vel consilij sui legatum.
- 7 Canonici si quod sui relictum illud omne debent ecclesiae imputare.
- 8 Relictum consanguineis videtur factum contemplatione sanguinis, non officij.
- 9 Consanguineo pauperi relictum videtur sanguinis, non paupertatis autem relictum.
- 10 Amicus. Locum habet in valde amico quacunque de consanguineis in iure dicitur.
- 11 Amico relictum censetur contemplatione amicitiae locum habet.
- 12 Alimenta relicta rectori ecclesiae quoad vixerit non tenent ad successorem in beneficia.
- 13 Canonico relictum non debetur ecclesiae, nec censetur relictum iuxta in ecclesia sed ipsi legatario.
- 14 Legatum non censetur relictum contemplatione dignitatis quando legatarius gerit vires alicuius.
- 15 Legatum non praesumitur factum iuxta dignitatem, quando ex subalternis aliis.
- 16 Legatum censetur certam praestantem factum cum iuxta finem eorum amicitiae.
- 17 Legatum annuum, et legatum usufructus acquiritur.
- 18 Ecclesiae ubi resignatur aliquod annuum finitur praestatio centum annorum spatio.
- 19 Usufructus civitati relictum praesumitur relictum utilitatis.
- 20 Canonici relictum acquiritur toti collegio, non singulis eorum.
- 21 Legatum annuum ecclesiae aut civitati relictum extinguitur de fructibus centum vel ecclesiae etiam ante centum annos.
- 22 Civitas dicitur mori, quando subiacet aere, vel

humo imperialisque aliorum destruitur.

- 23 Perpetuum respicit civitatis dicitur donec civitas remaneat.
- 24 Castro datus expirat casus promissio facta pro defensione castri.
- 25 Ecclesiae de fructibus reddituum illius applicatur superius, vel Papa.
- 26 Alimenta relicta ab hereditibus infra scriptis non praesumunt ad vitam legatarij, sed donec vivat heredes gravati.
- 27 Infra scriptis, dictum restringitur ad eos qui corporis acerbis legassunt non ad alios.
- 28 Fructus fundi vel unguere vel aliquid reliquere praestandum de fructibus fundi, paria sunt.
- 29 Usufructus relictus ecclesiae vel civitati extinguatur spatio centum annorum ne proprietate perpetua sit.
- 30 Alimenta relicta de fructibus fundi non sunt perpetua, etiam si resignantur ecclesiae, vel civitati, unde ibi de variis.

QUESTIO VI.

Q Via diximus legatum alimentorum finiri cum vita legatarij, an hoc procedat quando resignatur rectori alicuius ecclesiae, vel parochio, vel episcopo, vel aliis existentibus in dignitate, vel habentibus officium, vel scilicet destinatis alimenta debere quando is moritur, vel aliter decessit officio, an vero transeat ad successorem; & primo quidem aspectu videtur quod extinguatur cum ipsa persona, quia in dubio censetur quid relictum contemplatione propriae personae, non autem alterius, ut inquit Bald. in l. fin. nu. 6. C. quibus libere proclamata, non licet; sequitur Manc. in tracta de coniectu. ultim. volum. libro 8. titul. 16. numero secundo, sed in contrarium est veritas; quia relictum alicui sub nomine dignitatis, [2] transit ad successorem indignitatis, quod principi, ubi Bar. ff. de leg. 2. ubi loquitur de eo quod principi relictum est, l. al. in l. qui liberis, §. hae verba, in fin. ff. de vulg. & pup. & idem est quando resignatur episcopo, quia [3] venit etiam successore, ut probatur in c. requiritur, de testam. Bar. in d. l. quod principi, in fin. Mant. in tracta de coniect. ultim. volum. tit. 17. nota. l. lib. 8. & tale relictum tanquam factum dignitati quae nunquam moritur, est perpetuum, [4] tutor perpetuus, quae tutoribus, ff. de excus. tutor. tantum Doctores in c. fin. de testam. in 6. & in terminis dicit Bald. in consil. 126. volum. 5. quod ubi videtur & vestitus resignatur rectori ecclesiae, censetur relictum ecclesiae, & transit ad successorem, & non extinguitur cum vita rectoris, sequitur Duran. de arte testam. titul. de leg. cur. 60. numer. 2. & procedit hoc non modo quando folium exprimitur nomen officij, & dignitatis, vel quando utrumque, nomen proprium scilicet, & officij exprimitur, sed etiam quando fiet sola mentio nominis [5] proprii, ut voluit gl. in d. crequiritur, in vers. necesse, & ibi eam sequitur Abbi. & communem dicit Didac. in 7. vers. postremo ex his deducitur, ubi reprehendit Card. contrarium tenentem, qui enim Petro legat quem scit praesse ecclesiae videtur ipsi ecclesiae legare. ideo dicitur Cyn. Bald. & alij, in l. 1. C. de fact. eccl. quod legatum factum iudicibus vel consilibus censetur [6] factum communitaliter, sequitur Rub. Alex. in consil. 138. nu. 8. Mant. d. titu. 37. numer. 4. & dicit l. 2. ff. de reb. dub. quod legatum cuiusvis relictum, acquiritur ipsi civitati, atque ibi infert Barto. quod legatum canonicis [7] factum debetur ecclesiae, non ipsis canonicis, sequitur Rub.

tur Rube loco predicto, & ante eum Barb. in consi-
l. num. 16. volum. 4. Pen. Perul. in tract. de quar. canon.
cap. 4. vers. uter principaliter. sed in hoc casu con-
suetum est verius, quia ipsi canonici acquirunt
non ecclesie, vt voluit gloss. in c. Pontifices, n. quest. 3.
gloss. in d. c. requisisti, in vers. nea est, vbi Butr. & Abb.
eoque loci Didac. n. 10. allegando Barbat. Socin. & al-
ios testatur de communiquando ergo acquiritur ec-
clesie seu inuitu ecclesie relinquatur, tunc debetur
eius successori.

Liminatur tamen hæc opinio, vt loquimur non ha-
beat quando non fuit relictum intuitu dignitatis, vel
officii, sed contemplatione personæ, eo enim casu lega-
tum alimentorum extinguitur, cum ipsa persona,
cui debetur, pluribus autem in casibus cessat intuitu
dignitatis, & primo quando is, cui legatum est
remanet affinitate coniunctus, tunc enim videtur
relictum contemplatione [8] consanguinitatis,
gloss. in c. fin. de testamen. in d. c. l. text. in l. p. enulm.
de rebus dub. vbi Bartol. dicit hoc procedere et-
iam si expressum sit nomen dignitatis, ad idem est
text. in c. equoniam Abb. de offic. de leg. vbi Abb. Fel-
d. & Dec. loquuntur de legato relictio episcopo, Ca-
strensi. in d. l. penultim. Bald. in d. c. quoniam Abbas,
Socin. in consilio 34. colum. secundum, volum. 3. Bald.
in d. consil. 126. volum. 3. Didac. d. c. requisisti, num.
vers. primum tamen quam, & facit quod voluit Bald. in
Auth. similiter, n. 3. Cad leg. Falcid. vbi dicit quod
legatum factum consanguineo pauperi [9] censetur
potius factum intuitu sanguinis, quam paupertatis:
requirit Rom. num. 3. Dec. in consil. 120. num. 4.
Caphin. in consilio 6. n. 32. de hoc tamen vide Tyrac.
in tract. de pia cau. in præstatio. colum. 11. 7. ver. quod
adeo verum est, vbi Luc. agit, & Mant. qui etiam de-
clarat l. 6. tit. 3. n. 39. sed quid quando sit pauper: cer-
tū est quod vbi sit rector ecclesie qui sit consanguineus
presumptum factum contemplatione affinitatis,
etiam si solum nomen officii fuerit expressum, Alec.
in tract. præsumpt. p. 3. n. 1. quod tamen declara-
re secundum Mant. lib. 6. tit. 12. n. 4.

Secundo non censetur intuitu officii factū, quan-
do relinquatur valde amico, quia quæcumque dispo-
sita in consanguineis locum habent [10] in valde
amicis, Cyn. in l. iustitias, colum. 4. ver. lex his pen-
det. C. de procurat. Alexan. in l. eum alienam, vbi Ias.
col. 2. C. de leg. Ias. in Lexigendi, col. 1. & col. pen. C. de
procurato. Marfil. in rub. de fideiussor. num. 33. 4. & in
specie [11] nostra hoc voluit gloss. in d. c. requisisti,
in vers. præsumitur, & eam sequuntur ibi omnes
Doctores. Alec. d. præsumpt. 28. n. 1. Abb. Socin.
Marfil. Tyracell. & Cotta quos citat Didac. d. c. re-
quisisti, num. 7. vbi dicit communem, aduertens ta-
men quod amicitia non debet esse levis, sed maxima,
non vulgaris, sed singularis, & Doctores prædicti po-
tunt plures effectus illius amicitie, & volunt eam
comparari heri in omnibus consanguinitati, & pro-
ducere eodem effectus, sicut ergo relictum consanguineo
videtur factum contemplatione sanguinis, ita
relictum amico videtur factum contemplatione
amicitie.

[12] Tercio declaratur legatum finitur morte re-
ctoris quando testator relinquit quoad vixerit, tunc
enim nō transit ad successorem, ita determinat Du-
rand. d. quid de legat. caus. 60. num. 3. vbi allegat Do-
ctores in Lanna. §. l. si de annu. leg. in d. c. requisisti,
Bald. in d. consil. 126. volum. 3. quorum tamen aliter
dicit explicite, sed credo hæc declarationem esse veram,
quia dum testator mentionem facit de vita, iam non
videtur habuisse respectum ad ecclesiam, quia es

semper viuit, & nunquam moritur, & licet ecclesie
priuata dicatur mori quando destruitur, vel dissol-
uitur auctoritate Pontificis, vel alteri tamen inspec-
tio communi vbi loquendi non dicitur verè mori,
nec viuere.

[13] Quarto liminatur præcedens conclusio quan-
do relictum est canonico, non canonici: tunc enim
non acquiritur ecclesie, nec videtur intuitu ecclesie
relictum, vt voluit gloss. in d. c. requisisti, vbi Didac.
num. 10.

Declarat etiam quinto loco Bartol. in d. l. quod prin-
cipi, vt non habet locum quando relinquatur vica-
rio, vel alij qui habet ab alio dignitatem, & [14] qui
alterius gerit vices, mouetur ex l. si Augusti, si de leg.
2. & idem in quacunque subalterna dignitate, [15] vo-
luit Bald. in l. hac consil. 126. n. 2. Cui testam. si-
co possit Mant. d. tit. 7. n. 3.

Cum ergo legatum alimentorum relictum digni-
tati transeat ad successorem, & non finitur morte
eius cui est relictum, videndum est quanto tempore
finiatur, & certum est quod legatum continens per-
petuam præstationem ita relinquatur ciuitati, finitur
[16] centum annis, permiss. si de annu. leg. & ibi notat
gloss. idem est text. & gloss. in l. si viusfructus mu-
nicipibus, si de viusfruct. leg. & ibi etiam probauit
Bartol. nam legatum annuum, & [17] legatum vius-
fructus æquiparantur, & in singulis, l. a. si de annu.
leg. & procedit eodem quando relictum fuit in per-
petuum præterea, secundum Doctores prædictos, i-
dem, locum vendicet etiam vbi relinquitur [18] eccle-
sie per gl. Vgon. & Bartol. in d. l. si viusfructus ita et-
iam tenentur Lac. de Ruten. & And. de Pl. quos citat
Nicola. de Neap. in d. l. si annuum pecuniam, Anchar.
in c. fin. de testam. Petrus de Perul. in tract. de quart.
canon. in 7. q. princip. col. 4. & hanc opinionem tes-
tatur etiam magister communem Alex. in consil. 60. volu-
1. dicens ab ea non esse recedendum in iudicando,
Cardin. Zabarel. in consil. 66. statuo ciuitatis Trigelli,
vbi dicit communem, Anan. in consil. 39. præsuppo-
sico quod legatum, Barb. in d. c. fin. colum. h. Alexand.
in l. 3. si de leg. Falcid. idem Alexan. in l. a. in prin-
cip. §. si solut. matrim. vbi Lancello. Dec. & Hercule. est
verum quod contrarium voluit Roger. in d. l. si viusfructus,
quod scilicet legatum annuum relictum ciuitati
non extinguatur cursu centum annorum, sed produ-
catur in infinitum quousque durabit ciuitas, cum co-
transit Alber. ibi, Baubar. in consilio 10. volum. 4. vbi
contra Alexand. in d. consilio 60. in eadem facti con-
tingentia, hanc quoque partem amplectitur Ias. in d.
l. a. in princip. §. si solut. matrim. vbi etiam Taurionens.
& Rip. numero 3. Socin. in d. l. 3. §. fin. num. 6. vers. c.
& ex his ego infero, si de legem Falcid. Didac. lib. 3.
varia. resolutio. cap. 19. num. 10. vbi latet hanc partem
defendit attestando post Alberic. quod de consuetu-
dine seruatur, sed Cotta in memor. incipiens perpe-
tuum, dicit quod in practica durum esse recedere ab
opinionem Bartoli quæ plures habet sectatores, & ve-
re ea est communis, & minus graui hæredes, & ra-
tio est quia sicut homo presumitur viuere vsque ad
centum annos, ita ius ciuitatis durat centum annis
secundum Bald. jo dicta legem viusfructus, si de
viusfruct. sequitur Alexand. d. consilio 60. circa meo-
diam, sed hæc ratio meo iudicio est fictilis, quia
hæc est presumptio, quæ credit veritati, proprietas
est quod si ciuitas subsisteret lapsis centum annis,
non ne tunc cessaret presumptio, alia autem ratio
est quia viusfructus, & legatum annuum æquiparan-
tur, vt dictum est, sed hinc rationi respondens Bald.
Salicet. Caus. 126. §. alij, in l. in annalibus. C. de

lega, quia scilicet nisi legatum vñ usufructus extinguetur spatio centum annorum proprietatis esset in utilitate. hanc autem ratio cessat in legato annuo, sequitur Ripa d.l. num. 4. vbi addit, quod usufructus relictus [19] Civitati, præsumitur incolis relictus, qui nō possunt vivere ultra centum annos.

Sed hæc ratio est falsa, quia etiam futuri incolæ veniunt, quando aliud quàm usufructus relinquitur: imò non est verum, quod usufructus videatur et casu relictus incolis, nam consensu Civitatis, & Universitatis, vel Collegio relictus, licet aliud sit, quando civibus relinquitur, ut dixi suprà: tacit quia Canonici relictum acquirunt Collegio, non [20] autem singulis, Abb. Card. & Barbat. in c. requisitis, de testament. vbi Didacin fin. qui citat etiam alios. intelligi autem poterit ex prædictis, quando finitur legatum alimentorum relictum Universitati, vel Ecclesie, vel Collegio, vel cuiusque alij Episcopo, rectori, vel aliter habenti dignitatem, quod si teneamus finiri centum annis, non obstat decisio Bald. in dicto consilio 126. volum. 5. decensis esse perpetuum, quia dicitur perpetuum quicquid durat centum annis, ut per Doctores in locis prædictis: dubia tamen est sententia, quia ut vides multi contrarium tenent.

[21] Sed si Civitas, vel Ecclesia ante cursum centum annorum destrueretur, legatum expiraret, ut inquit Ripa d.l. in princip. numero 4. ver. bene fateor. ff. solut. matrim. nam etiam Civitas moritur, ut quando Imperiale banum patitur, [22] vel aratro subicitur, val. chafmate, aut fluminis impetu perit, secus dicit Bald. in titu. de pace Constant. num. 8. vbi dicit, quod perpetuum respectu Civitatis dicitur; [23] donec vixerit Civitas, sequitur Barbat. d. consilio 20. volum. 4. volum. 4. vbi idem dicit in Ecclesia, & facit. l. formam. §. illam, ff. de censu. & l. 1. C. de alluvionibus & palud. vbi deficiente re cui sensus debetur, extinguitur etiam census, & dicit Roma. in consil. 47. per totum, quod promissio census [24] facta pro tuitione, & defensione castri, expirat diruto castro, per quod facta fuerat. videtur tamen quod in Ecclesia sit aliud, & quod destructa Ecclesia alimenta transeat ad superiorem, puta ad Pontificem, ita enim fit de aliis Ecclesiis redditibus, [25] ut declarat Bar. in l. fin. num. 22. ff. de colleg. illicit. sed hoc posset procedere in reddito certo, qui sunt ipsi Ecclesie relictus, is enim transit ad superiorem: sed aliud est in alimentis, quæ licet contemplatione Ecclesie relinquantur, is tamen debentur, qui serviunt in ex Ecclesia, propterea cessante servitute cessat relictum, & alimenta vni relictis, non sunt alij præstanda: aliud enim fuit in persona vnius, aliud in persona alterius, ut dixi inter præiudicium, in privilegio, an alimenta codi possint.

Si quis tamen probet sententiam Rogerij contra Bartol. & Alexand. limitare eam debet, ut non procedat, quando testator alimenta relinqueret præstanda ab inscriptis [26] hæredibus, tunc enim legatum extinguitur per mortem hæredum scriptorum, quibus iniunctum fuit onus præstandi illud, ita declarat Croc. in d.l. in princip. num. 4. ff. solut. matrim. movetur ex eo quod voluit Bartol. in Liberia. §. hæc verba, in fine. ff. de vulg. & pupil. vbi inquit, dictio, prædictos vel inscriptos, referri solum ad eos, qui corporalibus oculis [27] legi possunt, & propterea non venire hæredem hæredis scripti, ita adducit Bartol. in consil. 314. volum. 1. vbi si testator manda: legata solum per inscriptos hæredes intra biennium, aliis substituit hospitale, vult quod:

hæredibus ante biennium decedentibus, non facta solutione, hospitale nihil omnino præstare possit, quia onus est iniunctum limitare hæredibus nominatis ad l. Imol. in l. si filium. §. final. ff. de acquirit. hære. vbi si testator relictus dote filio, mandet eam inscriptis hæredibus relictis casu quo decedat ante contraxit matrimonium, non pervenit dos ad hæredes hæredum, qui ante filium decederunt, licet nuptii non fuerit tradita, sed remanebit apud hæredes filii, quia substitutio relictæ dote filio hæredes scriptos, & libid. Imol. se ita consilii fuisse, sequitur Arcun. ibi, dicens hanc opinionem esse verissimam, & illa relatio operatur idem, ac si hæres fuisset proprio nomine expressus. Titia. §. final. l. pluribus in princip. & ibi Aretin. ff. de verbor. oblig. faciens etiam quæ ponunt Castren. Alexand. l. si. & alij in l. fin. C. de hære. insit. Ruin. in consilio 29. numero 4. & seq. volum. 1. Duran. de arte testat. tit. de lega. caus. 60. num. 2. dicit in consil. 123. numero 13. cum ergo alimenta relinquantur limitat ab hæredibus inscriptis, extinguitur legatum cum vita hæredum scriptorum, & non transit ad secundos hæredes.

Limita secundò, quando alimenta præstanda essent de fructibus alicuius fundi, quia tunc finitur legatum cursu centum annorum ex ratione, quia paria sunt fructus fundi relinqueret, [28] vel aliud præstandum de fructibus fundi, cum ita legatum, in §. ne. ff. de usufruct. leg. at vbi usufructus legatur Ecclesie, vel Civitati, finitur spatio [29] centum annorum, ne proprietatis sit semper inutilis. l. si usufructus municipibus. ff. de usufruct. leg. & dixi suprà: ergo idem esse debet, quando aliquid relinquitur præstandum de fructibus fundi, [30] ut restringit Croc. in d.l. in princip. numero 3. ver. hæc tamen opinio hæc limitatio bene procederet, quando fundus alicui fuit singulariter relictus cum onere præstandi certum quid in singulos annos ex fundi fructibus, vel etiam quando onus aequat fructus fundi relictis, quia tunc subest is ratio, ne proprietatis sit semper inutilis, sed vbi plures fundi fuissent relictis, & ex fructibus vnus præstandum esset legatum annuum, vel etiam quando pars fructuum sufficeret præstando oneri, tunc cessat et ratio, & consequenter equiparatio non procederet, sicuti dicimus non valere rationem equiparationis inter annum legatum, & legatum usufructus in controuersia, de qua suprà mentionem fecimus inter Bar. Rogez. & alios: argumētum enim equiparatorum non habet locum quando subest diuersa ratio, ut sæpius dictum est, & sunt iura vulgata, quæ non est necesse repetere.

SVMMARIA.

- 1 Spurio relictum in causam alimentorum, non transit ad hæredes, sed et mortuo reuocatur à dono.
- 2 Robt. Alexand. in consil. 23. reprobat.
- 3 Dos data filio, & reuocatur ad patrem dotantis vel alios hæredes mortui filii.
- 4 Menoch. consil. 60. num. 29. quomodo intelligi debet.
- 5 Spuria filia dos restringi potest cum adiectione, quod transit ad alios hæredes.
- 6 Dos filia data à patre, potest ad dotantem et mortuam.
- 7 Dos filia ex mortuo non redit ad dotantem, in ipsa constituitur. M. arini.
- 8 Dos filia non redit ad dotantem, in ipsa constituitur. M. arini.

Bart.

- 9 Bart. in l. fin. n. 7. ff. de his quibus ut indig. quomodo intelligatur.
- 10 Argumentum valet de quantitate ad tempus.
- 11 Dos data filio spurio, non reuocatur marito viuente, licet excedat modum alimentorum: sed in eo moritur.
- 12 Dos filia spuria promissa, reuocatur statim, quatenus excedat alimentum, licet aliud sit, quando fuit promissa marito.
- 13 Genera datum, censetur filia datum contemplatione.
- 14 Dos data filio spurio, non reuocatur a marito, qui ignorauit eam esse spuriam, ubi de veritate.
- 15 Maritus est dominus datu.
- 16 Uxor persona non attenditur in dote.
- 17 Conspicienda non fit, quando pater dote promissa genero, si filia aliquid pro dote legauit.
- 18 Dotalia non excluduntur a statum, quando dos fuit marito promissa, non uxori.
- 19 Spurio cui fundus fuit relictu ad alimenta, tenetur eandem de alium restituere post mortem.
- 20 Spurio quando fundus relinquatur ad alimenta, non verus proprietas sed solus usufructus.
- 21 Spurio datum ad alimenta, vel in dote, cum patello quid transeat ad heredes, non erit restitutionem.
- 22 Spurio licet legari non possit, tamen potest relinqui nepoti ex eo.
- 23 Dos data filio spurio cum patello, quod transcat ad heredes, non restituitur post mortem filii.
- 24 L. fin. C. de natur. lib. licentia habet etiam in filio spurio.
- 25 Nepos ex spurio filio non potest institui contemplatione patris.
- 26 Nepos ex filio spurio relinqui potest contemplatione propria.
- 27 Auius in dubio videtur infantis nepoti relinquere contemplatione patris non filii.
- 28 Contemplatione patris aut filii an relictu sit, ex coniectura iudicatur.
- 29 Auius in dubio censetur relinquere contemplatione nepotis non filii.
- 30 Ad auctorem dicitur id quod auius tradidit, vel reliquit nepoti.
- 31 Spurio relinqui non potest ab eo, qui filios habet legitimus.
- 32 Legitima prole dicitur exiit, quando exiit filii legitimus, vel nepos ex eo.
- 33 Spurio potest vnicuique relinqui a patre, legitima a solo exiit.
- 34 Auius potest vnicuique relinqui nepoti ex filio spurio, etiam si sit legitimus prole.
- 35 Auius non potest aliquid relinquere nepotibus ex filio incestuoso, & vide ibi de veritate.
- 36 Nepos ex filio genero per incestus nuptias nihil relinqui potest, si sit, si nuptiae non erant incestu.
- 37 Incestum nuptiarum pena non habet locum, quando non nuptiae sed sponsalia contrahita sunt.
- 38 Incestus nuptiarum non subiacet pena ordinarij, quando contrahuntur cum incestu, vel alia.
- 39 Incestus pena ob nuptias differt ab incestu, qui committitur ob fornicationem.
- 40 Quilibet filius suum probat, quicunque nulli vult statui.
- 41 Incestuosus non dicitur, qui non est natus ex matre consanguinea.
- 42 Incestuosus filij qui veri dicuntur, remittuntur.
- 43 Incestus dicitur saltem, quando coniux est cum matre

- re sanguine coniuncta.
- 44 Fornicatio simplex committitur, quando mulier miscetur cum clerico.
- 45 Lex quod non dicitur, nec nos dicere debemus.
- 46 Extensio non admittitur in adops.
- 47 Dos filia spuria non redit ad datantem a statim patello, quod ea sine filio decedente vel lucratur datam.
- 48 Dos filia spuria non redit ad datantem, quando statim datam dispenit, quod maritus lucratur dote, uxore decedente sine filio.
- 49 Contrahere videtur quilibet secundum formam statuti.
- 50 Antecedens qui vult, efficitur velle omne consequens necessarium.
- 51 Maritus ex patello vel statim non acquirit fundum, cuius fructus fuerunt filio spurio dati in dotem.
- 52 Spurio iure filii spurium transmittit ad heredes id, quod fuit sibi datum pro alimentis.
- 53 Statim dicitur ius commune, quoad tertiorum statum.
- 54 Alimenta data in vno fundo transmittuntur ad heredes, quando valet fundi non excedit modum alimentorum.
- 55 Solutio particularis est incommoda, & minus debitor conuenit.
- 56 Plus solvere dicitur, qui ante diem soluit.
- 57 Spurio datum pro alimentis reperitur, si filius postea efficiatur diues.
- 58 Legatum pro alimentis euasens propter diuitias alimentarij resurgit superueniens necessitate.

QVÆSTIO VII.

SPURIO alimenta non solum relinqui posse, sed debere i per se suo loco expressimus, quod etiamque causam diximus sustineri legatum alicuius prædij eadem factum: sed quia alimenta morte finiuntur, ideo si spurio ob eam causam aliquid datum, vel relictu sit, id omne mortuo spurio heredes patris reuocant, nec vltimus apud [1] heredes patris permanere permittitur, ita Bald. in l. eam quæ, numero 41. C. de fideicommissis. vbi si aliquid, potest relinqui spurio in alimenta, non transit ad heredes, non ratione proprietatis, quia quoad eam non valet relictu, non etiam ratione alimentorum, quia illa finiuntur morte, l. cum hi. §. i. vni. ff. de transactio. dominus. §. fin. ff. de usufruct. hoc etiam voluit Azo in Summa. C. de natural. libe. vbi ait, quod quidquid a patre peruenit ad spurium, id omne ad patris heredes reuertitur, & est text. in l. C. de natural. libe. vbi Bartol. hoc notat, idem Bartol. in l. fin. numero 7. ff. de his quibus ut indig. late Decis. in consilio 31. columna fin. Caccia lup. in l. si qui illustis, numero 91. & sequent. Cad. Orsician. vbi sequitur Bald. in locis prædictis, & præter eos Abb. in consilio 30. & in consilio 5. numero 4. volum. 2. vbi inquit, quod legitimi descendentes a filio spurio, non possunt ex persona patris aspirare ad fundum sibi relictu pro alimentis, lupus in repetitio. c. per vestras, in 3. notis. §. 2. numero 2. in fin. & numero 4. & pluribus sequentibus de donat. inter virum & vxor. allegat Bald. in quodam consilio. Rip. in l. i. numero 67. ff. solut. matrim. Dida. in epitoma. sponsal. in 1. part. cap. 8. §. 6. nota. 15. Mant. de conuictu. vltim. volunta. lib. 8. titulus 5. numero 13. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 269. numero 10. Bonacossa in tracta. de equitate canonica, in 1. conclus. eolum. 3. ver. & nota quod legatum, vbi allegat Chassan. in Con-

76
suetud. Burgund. que decisio cū sit clara, & hoc habeat auctores, mirum est, quod Rubi. [2] Alexand. in consil. 3. per totum, per extraneas rationes procedendo tam anxie laborer in demonstrando, quod legatum alimentorum taxatum ad vicum naturalis filij, non transeat ad filius heredes, sed extinguatur cum persona filij, etiam si adiecta sit condicio, quod post illius mortem transeat ad heredes testatoris: nam et si heredes scripti decesserint ante naturalem filium, semper legatum finitur morte naturalis, & vadit ad heredes testatoris, siue primos, siue vteriores, etiam si testator hoc non dixerit, defendi tamen poterit Rubi sententia in filio naturali, secundum ea, que paulo infra dicam in limitationibus.

Et quia Doctores inferendo de alimentis ad dotem, dicunt, quod pater filiam spuriam dotare, si cui alere tenetur, idem ex precedenti conclusione colligitur, quod dos data spurie, etiam mortua, reuertetur ad [3] patrem dotantem, vel illius heredes, ita Bartol. in d. l. in numero 7. ver. idem dico in dote. ff. de his, quibus vt indig. & mouetur, quia in dote militat idem fauor, & eadem ratio, Abb. in d. consilio 17. numero 3. vbi dicit, quod spurie dos datur contemplatione, & loco alimentorum, Lupus d. §. 12. numero 4. vbi arguit ab alimentis ad dotem Ripa d. l. in numero 66. Crauet. in consilio 186. numero 16. vbi allegat Bald. Nicol. de Vbal. Bald. Nonell. Calcan. & alios, Menoch. d. casu 169. numero 10. vbi allegat Decil. Ruin. Roland. & Paleot. idem Menoch. in consilio 60. numero 19. vbi allegat Bartol. in l. fina. §. si a focero. ff. de his, que in fraud. credi. & in l. Maritus §. duobus, numero 18. ff. de leg. 1. & addit multos alios.

[4] Et erit aduertendum, quod et si Menoch. ibi dicat, dotem spurie ita non posse relinqui, quod in alium transeat, voluit tamen dicere, quod dos spurie relicta non transeat ad filios heredes, nam vt dicam infra in limitationibus, bene potest relinqui cum ea adiectione, quod transeat ad heredes spurie, [5] Capic. in decis. 181. numero 2. Benint. Rot. Bon. in decis. 2. numero 6. Alban. in consil. 44. numero 4. Simon. de iure precat. vbi in. volunt. lib. 3. dubitat, §. soluta. num. 7. post medium, fol. in l. 188. & ibi dubitatio. §. solut. 4. num. 41. fol. 126. Cordub. in l. si quis à liberis §. idem rescriptis, num. 30. ff. de liber. agnoscend. & latius ibi, num. 73. vbi infinitos addit, qui videri poterunt. Pergrin. in tract. de iure fisci, lib. 3. tit. 8. numero 80. & non est noua hac opinio, quandoquidem iure communi inspecto idem videmus decidi in dote, que data sit filie legitime, & naturali etiam [6] mortua redit ad patrem dotantem, vel patris heredes, non etiam ad filios liberos, l. dos à patre profecta. C. solut. matrim. Bart. & alij in l. post dotem, vbi sequuntur alij, ff. solut. matrim. & ibi prosequitur Ias. num. 99. & dicit Pies in l. in quartam, num. 212. ff. ad leg. Falcid. quod siue superior filij, siue non, semper mortua filia reuertitur dos ad patrem dotantem, & subdit hanc esse communem opinionem, de communi quoque testatur Soc. Jun. in consil. 14. num. 18. volum. 2. Neuz. in consil. 95. num. 1. Bertr. in consil. 158. num. 3. volum. 4. dixi in consil. 106. num. 2. quare ergo non debet idem feruari in dote filie spurie: porro maximum esset inconueniens, quod ei plus fauoris impendatur, & licet illi decisioni ex consuetudine [7] Martini derogatum fuerit, vt per Barto. & alios in d. l. post dotem, vbi Ias. numero 101. dicit eam consuetudinem non esse vnius loci specialem, sed generalem, & feruari per vniuersum orbem, vt etiam testantur plures citati à Neuz. in consil. 45. numero 6.

& dixi d. consil. 106. num. 18. tamen consuetudo inducitur in filiabus legitimis, non debet extendi ad spurias, in quibus iubeat diuersa ratio, & non tanta utilitas iuris communis, dos ergo reuocatur statim mortua filia, quia per mortem extinguitur ius alimentorum.

Sed et si, vt vides, hac conclusio sit communis, & cum ea transiunt multi sine contradictione, tamen Bero. in consil. 165. num. 3. ver. quarto posito, volum. 2. tenet quod dos filie spurie non reseat ad patrem dotantem, sed apud eam perpetuo, & irrevocabiliter permaneat. mouetur autem, quia non est verum, quod deus dos loco alimentorum, sed deus ex causa publica, vt inueniat virom, & subdit diuersam esse naturam dotis à natura alimentorum, quia est perpetua, sed alimenta finiuntur morte. Sed in hoc errat, quia vt dixi, etiam dos reuocatur à dotante mortua muliere inspecto iure communi, & non est verum, quod dos ex alia causa quam alimentorum deus, imò omnes volunt eam dari loco alimentorum, & proinde non deberi in casibus, quibus non debentur alimenta, vt diximus in tit. quibus ex causis alimenta denegari possunt, allegat etiam Bartol. [8] in l. fina. 7. ff. de his, quibus vt indig. sed ibi loquitur quando pater dotando cauet expresse, quod transeat ad heredes filie, scilicet quando datur simpliciter. postmodum adducit Bart. in d. l. fin. §. si a focero, & in d. l. Maritus §. duobus. vbi postquam dixit reuocari posse dotem postquam ad spurium peruenit, limitat illud non procedere inspecto iure Canonico. Verum aduertit, quia loquitur Bartol. viuentem [9] filiam, non vero quærimus, an ea mortua dos reuertatur ad patrem. pretereà id quod Bar. dicit corrigendo superiora, secundum ius Canonicum procedit respectu quantitate postquam enim determinauit, quod propinqui reuocare possunt dotem datam spurie postquam ad eam est reuersa, subdit quod ex iure Canonico dimittendum est mulieri quantum sufficit pro alimentis, non vero ad agimus de excessu dotis, sed de tempore quo stare debet penes filiam, imò doctrina illa Bart. confundit dictum Bero. quia dem vult dotem filie remanere apud spurium pro quantitate alimentorum, inferre etiam videtur, quod stare debet solum pro tempore quo alimenta debentur, quia valet argumentum de quantitate ad id tempus, vt in l. miles ita §. & quia diximus, vbi Bart. & Doctores, ff. de testamen. mili. Bartol. in l. si constante, col. 5. ff. solut. matrim. Ias. in l. in testamento. C. de testam. mili. alio citat Errerat. loco 39. in prime. fieri ergo dos succedit loco alimentorum in quantitate, & eade ratione non potest excedere alimenta, ita non debet excedere in tempore, vt longius sit apud filiam, quam forent alimenta.

Cum autem agitur, an constante matrimonio dos data filie spurie per heredes dantis reuocatur, conclusum Doctores comminiter, quod à marito viuentem reuocari non possit, sed bene possit reuocari postquam mortuo marito peruenit ad uxorem, [10] nam maritus eam habet onere tituli, & sine dote non contraxisset matrimonium, proinde non debet decipi, ita Bart. in l. fin. §. si a focero. Et sic qui in fraud. cred. sequitur Arg. ibi idem Angel. in l. ignota. C. de reuoc. his que in fraud. credi. Bald. in Auth. ex completu. C. de incest. nup. Angel. in §. si res aliena coloma. Instit. de legat. Abb. in d. consilij. num. 2. volum. 2. Alex. in consil. 54. col. 2. in fine. volum. 7. & hac opinio est magis humana, secundum Ripam in l. num. 68. ff. solut. matrim. Bertr. in consilio 54. num. 5. volum. 2. Paleot. in tract. de nob. & spur. c. 50. num. 3.

